

STORTINGET

Stortingstidende

Referat fra møter i Stortinget

Nr. 53 · 6. mars
Sesjonen 2017–2018

Møte tirsdag den 6. mars 2018 kl. 10

President: Eva Kristin Hansen

Dagsorden (nr. 53):

1. Redegjørelse fra stortingspresidenten om Stortingets byggeprosjekter
2. Innstilling fra Stortingets presidentskap om endring i Stortingets forretningsorden (Innst. 134 S (2017–2018))
3. Innstilling fra finanskomiteen om Lov om Bankenes sikringsfond og lov om endringer i finansforetaksloven mv. (innskuddsgaranti og krisehåndtering av banker) (Innst. 137 L (2017–2018), jf. Prop. 159 L (2016–2017))
4. Innstilling fra familie- og kulturkomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Lene Vågslid, Jan Bøhler, Maria Aasen-Svensrud og Hadia Tajik om endring i ekteskapsloven (forby barneekteskap i Norge) (Innst. 152 L (2017–2018), jf. Dokument 8:45 L (2017–2018))
5. Innstilling fra familie- og kulturkomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Audun Lysbakken, Kari Elisabeth Kaski, Freddy André Øvstegård og Karin Andersen om rettferdig og fattigdomsbekjempende barnetrygd (Innst. 149 S (2017–2018), jf. Dokument 8:20 S (2017–2018))
6. Innstilling fra familie- og kulturkomiteen om Endringer i barnelova og straffeloven mv. (bedre rettsvern for barn mot vold og overgrep) (Innst. 150 L (2017–2018), jf. Prop. 167 L (2016–2017))
7. Innstilling fra familie- og kulturkomiteen om Endringer i barnevernloven mv. (bedre rettssikkerhet for barn og foreldre) (Innst. 151 L (2017–2018), jf. Prop. 169 L (2016–2017))
8. Innstilling fra familie- og kulturkomiteen om Samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutning nr. 187/2017 av 22. september 2017 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2015/2302/EU om pakkereiser og sammensatte reisearrangementer (pakkereisedirektivet) (Innst. 126 S (2017–2018), jf. Prop. 29 S (2017–2018))
9. Innstilling fra næringskomiteen om Endringer i lov om dyrevelferd (omklassering og salg av dyr i midlertidig forvaring mv.) (Innst. 142 L (2017–2018), jf. Prop. 30 L (2017–2018))
10. Innstilling fra næringskomiteen om Representant-

forslag fra stortingsrepresentantene Steinar Reiten, Tore Storehaug og Olaug V. Bollestad om gjeninnføring av forbudet mot 19 reptilarter i Norge (Innst. 138 S (2017–2018), jf. Dokument 8:85 S (2017–2018))

11. Stortingets vedtak til lov om nasjonal sikkerhet (sikkerhetsloven) (Lovvedtak 27 (2017–2018), jf. Innst. 103 L (2017–2018) og Prop. 153 L (2016–2017))
12. Stortingets vedtak til lov om endringer i barneha geloven (krav til norskspråklig kompetanse) (Lovvedtak 28 (2017–2018), jf. Innst. 120 L (2017–2018) og Prop. 170 L (2016–2017))
13. Referat

Presidenten: Representanten Siv Mossleth, som har vært permittert, har igjen tatt sete.

Følgende innkalte vararepresentanter tar nå sete:

For Aust-Agder fylke: Arne Thomassen

For Nordland fylke: Kjell-Idar Juvik, Elizabeth Åsjord Sire og Kari Anne Bøkestad Andreassen

Fra Høyres stortingsgruppe foreligger søknad om sykepermisjon for representanten Kårstein Eidem Løvaas.

Etter forslag fra presidenten ble enstemmig besluttet:

1. Søknaden behandles straks og innvilges.
2. Vararepresentanten, Renate Sølversen, innkalles for å møte i permisjonstiden.

Presidenten: Renate Sølversen er til stede og vil ta sete.

Statsråd Bent Høie overbrakte 3 kgl. proposisjoner (se under Referat).

Presidenten: Representanten Sandra Borch vil framsette et representantforslag.

Sandra Borch (Sp) [10:01:59]: På vegne av stortingsrepresentantene Heidi Greni, Kari Anne Bøkestad Andreassen, Geir Adelsten Iversen og meg selv vil jeg fremme et representantforslag om endring av forskrift for bruk av motorkjøretøyer i utmark og på islagte vassdrag.

Presidenten: Representanten Petter Eide vil framsette et representantforslag.

Petter Eide (SV) [10:02:37]: Jeg har gleden av å legge fram et representantforslag på vegne av stortingsrepresentantene Audun Lysbakken, Arne Nævra, Freddy André Øvstegård, Karin Andersen, Kari Elisabeth Kaski og meg selv om å avslutte arbeid til utvalg som skal vurdere endringer i beredskapslovgivningen.

Presidenten: Representanten Ingrid Heggø vil framsette et representantforslag.

Ingrid Heggø (A) [10:03:11]: Eg har på vegner av stortingsrepresentantane Fredric Holen Bjørdal, Åsunn Lyngedal, Stein Erik Lauvås, Ingalill Olsen, Hege Haukeland Liadal, Magne Rommetveit, Lise Christoffersen, Arild Grande, Lene Vågslid og meg sjølv gleda av setja fram eit representantforslag om å utsetja iverksetjing av vedtekne endringar i eigedomsskattelova og presisering i vilkåra for å nytta overgangsregelen.

Presidenten: Representanten Arne Nævra vil framsette et representantforslag.

Arne Nævra (SV) [10:03:55]: På vegne av stortingsrepresentantane Nicholas Wilkinson, Karin Andersen og meg selv har jeg gleden av å sette fram et forslag om å rette opp mangler i TSB, rusbehandlingen som anbudsrunderen fra Helse Sør-Øst har ført til.

Presidenten: Forslagene vil bli behandlet på reglementsmessig måte.

Før sakene på dagens kart tas opp til behandling, vil presidenten opplyse om at møtet fortsetter utover kl. 16 til dagens kart er ferdigbehandlet.

Sak nr. 1 [10:04:31]

Redegjørelse fra stortingspresidenten om Stortingets byggeprosjekter

Stortingspresident Olemic Thommessen [10:05:14]: Stortingets presidentskap avholdt i forrige uke et møte med finanskomiteen og de parlamentariske lederne. Jeg ble der bedt om å holde en redegjørelse for Stortinget om de pågående byggeprosjektene, og har selvfølgelig sagt meg villig til å gjøre det.

Dette er det tredje presidentskapet som behandler saker som gjelder Stortingets byggeprosjekter. De to foregående presidentskap har tatt de overordnede beslutningene om igangsetting og omfang av Stortingets byggeprosjekter. De fem visepresidentene i det nåværende presidentskapet tiltrådte sine verv i oktober 2017. Disse har følgelig ikke medvirket ved de foregående presidentskapenes behandling av byggeprosjektene, men tar selvsagt ansvar for behandlingen av prosjektene i dette presidentskapets funksjonstid.

Byggeprosjektet vil med den siste kostnadsøkningen som nå er varslet, ha gjennomgått tre større økninger i kostnadsrammen. Det er sterkt beklagelig. Prosjektet har hatt en utvikling som vi alle er svært bekymret for. Særlig er den siste økningen urovekkende og vanskelig å forstå siden den kommer så kort tid etter budsjettbehandling rett før jul.

Jeg vil gjøre grundig rede for den dramatiske utviklingen i kostnadsbildet den senere tid, både hva som har skjedd, og hvorfor. Dette inkluderer presidentskapets rolle og ansvar.

Den 20. juni i fjor behandlet Stortinget Riksrevisjonens rapport om gjennomgang av byggeprosjektet. Hovedformålet med redegjørelsen i dag er å gi en forklaring på kostnadsutviklingen etter dette tidspunktet. Før jeg går nærmere inn på det, vil jeg likevel gi en oversikt over byggeprosjektet i et noe lengre tidsperspektiv. Det tror jeg er nyttig som bakgrunn for det jeg senere vil si om den siste kostnadsøkningen.

Rehabilitering av Prinsens gate 26 var nødvendig av flere grunner. Bygget hadde et stort behov for oppgradering av alle tekniske anlegg. Dette omfattet ventilasjon, varme, kjøling, sanitæranlegg, elkraft og tele. Videre hadde bygget svært mangelfull brannteknisk tilstand. Trebjelkelaget hadde til dels store deformasjoner, og bygget hadde store skader fra svelling av alunskifer i grunnen.

Bombeangrepet mot regjeringskvartalet 22. juli 2011 førte til både tragiske tap av menneskeliv og meget omfattende skader på flere bygninger rundt regjeringskvartalet. De risikoanalysene Stortinget gjorde i ettertid av angrepet, viste at Stortingets bygningsmasse hadde stort behov for oppgradering med tanke på sikkerhet. Dette er bygg som nødvendigvis må ivareta en høy grad av sikkerhet, noe som får store konsekvenser for kostnadsbildet.

Det ble innledningsvis vurdert to alternativer for rehabilitering av Prinsens gate 26. Det ene alternativet var å beholde den innvendige strukturen med etasjeskiller og bærekonstruksjoner. Det andre var å rive bygget for deretter å oppføre en helt ny bygning.

Prinsens gate 26 ligger i et område som er regulert for bevaring. Det innebærer at det nåværende eksteriøret ikke skal endres uten tillatelse fra antikvariske myndigheter. Stortingets administrasjon har jevnlig dialog med Riksantikvaren om vedlikehold og endringer av Stortingets bygninger. Det var det også i utredningsfasen for Prinsens gate 26, hvor det spesielt ble drøftet hvilke elementer i bygget som skulle vernes.

På bakgrunn av denne dialogen besluttet det daværende presidentskapet å beholde byggets historiske fasade. Det er av flere blitt gjort et poeng av at dette ikke fulgte av et pålegg fra antikvariske myndigheter. Dette ble imidlertid ikke satt på spissen ettersom Riksantikvaren ga klare råd om at fasaden burde bevares. Enhver annen gårdeier i Oslo ville sannsynligvis ha blitt pålagt å bevare en tilsvarende fasade. De antikvariske myndigheter har vært tilbakeholdne med å gi pålegg overfor Stortinget, men det blir feil om landets nasjonalforsam-

ling skal utnytte en slik særstilling i spørsmål om bevaring av antikvariske verdier.

Konklusjonen ble at man valgte en løsning som gikk ut på å rive bygget innvendig og bygge det opp igjen innenfor den eksisterende fasaden. Dette var den beste løsningen for å kunne sikre bygget på den mest forsvarlige måten. Denne løsningen gjorde det også mulig å øke antallet kontor plasser fra ca. 100 til ca. 180 og få et mer funksjonelt bygg tilpasset Stortingets behov.

For å få en permanent løsning på problemet med svelling var det nødvendig å ta ut en større mengde alunskifer under bygget. Dette gjorde det også mulig å få en ny kjelleretasje som kan brukes til nødvendige tekniske installasjoner.

I januar 2013 besluttet det daværende presidentskap å inkludere et nytt post- og varemottak i prosjektet, plassert under Wessels plass. Risikoanalysen etter 22. juli 2011 hadde avdekket sårbarhet rundt Stortingets varelevering, og det ble anbefalt å etablere et nytt varemottak. Det nye anlegget ville gjøre det mulig å kontrollere varer og kjøretøy på en effektiv og sikker måte samt å skille vare- og persontrafikk.

Det ble utredet ulike alternative løsninger for tilkomst til post- og varemottaket. Dagens post- og varemottak er lokalisert i tilknytning til garasjeanlegget, som har bare en inn- og utkjøring. Sikkerhetshensyn tilsa at det var behov for en alternativ utkjøring fra stortingsgarasjen. Dette ble påpekt i en risiko- og sårbarhetsanalyse i kjølvannet av hendelsen 22. juli 2011, utført av en gruppe med deltakere fra bl.a. Nasjonal sikkerhetsmyndighet, Politiets sikkerhetstjeneste, Statsbygg og Forsvarsbygg.

Etter en prosess med Oslo kommune ble det besluttet å etablere tilførselstunnel til post- og varemottaket under Nedre Vollgate med innkjøring fra Rådhusgata. Det var enighet om at dette funksjons- og sikkerhetsmessig var det beste alternativet. Det ble i denne vurderingen tatt hensyn til bymiljøet, trafikkmønster og sikkerhet for Stortinget og naboer, herunder skadeomfang ved eventuell detonasjon av sprengstoff i forbindelse med forkontrollen ved innkjøring.

Første totalramme for byggeprosjektet ble behandlet av Stortinget høsten 2014 i forbindelse med budsjettet for 2015. Det ble da vedtatt en kostnadsramme på 1,137 mrd. kr. Senere er kostnadsrammen blitt økt til 1,442 mrd. kr i budsjettet for 2016, deretter 1,8 mrd. kr i budsjettet for 2017, som ble vedtatt høsten 2016.

I desember 2017 ble den prisjusterte kostnadsrammen på 1,838 mrd. kr fastholdt i budsjettet for 2018, men det har altså allerede vist seg at denne rammen ikke ville holde. Det er åpenbart grunn til å spørre hvordan det kan være mulig. Før jeg går inn på det, vil jeg understreke at det dreier seg om et usedvanlig komplisert byg-

geprosjekt, som åpenbart har blitt undervurdert, både av oss som byggherre og av Multiconsult som prosjekterende.

Det å bygge et helt nytt bygg innenfor en bevaringsverdig fasade fra 1800-tallet og grave ut en ekstra etasje under denne har gitt store tekniske utfordringer. I tillegg er det tale om et stort anlegg ved et kollektivknutepunkt i Oslo sentrum. Det er mye infrastruktur i grunnen, som det også er oppdaget store utfordringer med underveis i prosjektet.

Byggeprosjektets kompleksitet er blitt kraftig forverret ved at det firma som er engasjert som prosjekterende, Multiconsult, har levert tegninger og annet arbeidsgrunnlag som for utførende entreprenører har vært av svært dårlig kvalitet. Mest alvorlig er de omfattende manglene i entreprisegrunnlaget. Det har ført til omfattende merarbeid og en voldsom økning av entreprisekostnadene. Dette forklarer en vesentlig andel av de økte kostnadene i prosjektet.

Det har også gjort at prosjektet har hatt en uvanlig og uheldig utvikling av risikoprofilen. Gjenstående usikkerhet skulle normalt ha avtatt til det minimale så sent i prosjektet som vi er nå. Det er imidlertid fortsatt stor usikkerhet i prosjektet, noe jeg skal komme tilbake til.

Som kjent har vi valgt å gå til det uvanlige og dramatiske skritt å saksøke Multiconsult for mangelfulle og forsinkede leveranser som prosjekterende. Det foreløpige kravet i stevningen er på inntil 125 mill. kr, men i lys av den senere utviklingen vil det bli vurdert å øke dette kravet betraktelig. Jeg nevner for ordens skyld at den erstatning eller tilbakebetaling som vi eventuelt oppnår i saken mot Multiconsult, ikke er hensyntatt i vurderingen av prosjektets økonomi.

Det er klart at det i dette prosjektet også er mye vi som byggherre burde gjort annerledes. Store deler av kostnadene hadde vært nødvendige, også om det hadde vært riktig prosjektert fra starten av, men det er ingen tvil om at de totale kostnader i prosjektet er blitt vesentlig større på grunn av de betydelige manglene i Multiconsults leveranse.

Riksrevisjonens gjennomgang av byggeprosjektet viste som kjent at det er grunn til å ta omfattende selvkritikk når det gjelder hvordan vi som byggherre har håndtert prosjektet. Det ga jeg også uttrykk for da Riksrevisjonens rapport ble behandlet i Stortinget i juni i fjor.

Den viktigste lærdommen er at Stortinget ikke bør håndtere slike byggeprosjekter i fremtiden selv. En arbeidsgruppe oppnevnt av presidentskapet har som kjent anbefalt at Statsbygg bør være byggherre for Stortinget i fremtidige større byggeprosjekter. Det er en anbefaling presidentskapet kommer til å følge opp.

Jeg vil også fremheve at denne arbeidsgruppen har anbefalt at Stortinget får et regelverk for byggesaker som tilsvarer det som gjelder for staten for øvrig. Det betyr bl.a. at vi pålegges samme krav til utredning og kvalitets-sikring som ved store byggeprosjekter i regi av andre statlige virksomheter.

Arbeidsgruppen har også sett på hvordan denne typen saker kan få en bedre forankring i partigruppene og i Stortingets plenum, samt fremmet forslag til hvordan kontrollen med den administrative virksomheten i Stortinget kan styrkes.

Arbeidsgruppens rapport ble grundig drøftet på presidentskapets heldagsseminar i januar i år, og videre behandling av rapporten ble besluttet i presidentskapets møte 15. februar. Rapporten ble deretter sendt til orientering til partigruppene. Også i den videre oppfølgingen av dette arbeidet vil presidentskapet ha dialog med stortingsgruppene, og det planlegges fremmet en egen sak om dette for Stortinget før sommeren.

Så til det som har foranlediget denne redegjørelsen. Hvorfor har det på så kort tid blitt nødvendig med en ny økning av kostnadsrammen, og hvordan har beløpet blitt så stort? For å svare på det er det nødvendig å se på hva som har skjedd med kostnadsbildet siden juni i fjor og frem til i dag.

Prosjektet foretok i mai og juni 2017 en grundig gjennomgang av basiskalkylen og en ny usikkerhetsanalyse. Gjennomgangen viste at økonomien i prosjektet var presset, slik rapporter fra prosjektet allerede hadde antydnet. De økonomiske reservene var blitt vesentlig redusert i de forutgående månedene, og det ville være nødvendig å iverksette kostnadsreduserende tiltak for å holde seg innenfor kostnadsrammen på 1,838 mrd. kr.

Det ble imidlertid identifisert kostnadsreduserende tiltak på totalt 75 mill. kr, noe som gjorde at man holdt fast på kostnadsrammen. De kostnadsreduserende tiltakene ble besluttet av presidentskapet i møte 7. august 2017.

Prosjektet hadde da tilgjengelige reserver på ca. 10 pst. målt opp mot gjenværende produksjon. Den økonomiske situasjonen ble vurdert å være presset, men under kontroll. Det var sentralt i denne vurderingen at Multiconsult på dette tidspunktet garanterte at alle tegninger skulle være ferdige innen kort tid, og at de antatt mest kompliserte delene av prosjektet var avklart.

I september ble det siste møtet i det forrige presidentskapet avholdt. I dette møtet ble prosjektets månedsrapporter for juni og juli behandlet. Prosjektet orienterte da om arbeidet med de kostnadsreduserende tiltakene for å sikre at prosjektet skulle ha de nødvendige reserver i avslutningen.

Innsparingen på 75 mill. kr for å holde kostnadsrammen ble fortsatt vurdert som realistisk, og prosjektrådet

vurderte det som forsvarlig fortsatt å styre prosjektet innenfor gjeldende kostnadsramme.

Prosjektet har hatt jevnlige møter med Multiconsult. Etter krav fra Stortinget styrket Multiconsult i september 2017 arkitektgruppen med to nye arkitekter. Også Multiconsults tilstedeværelse på byggeplassen er styrket for raskere å løse saker som ikke var prosjektert ferdig.

Utover høsten 2017 viste det seg likevel at Multiconsult hadde mye gjenstående prosjektering, og det ble stadig levert nye og reviderte tegninger. Dette medførte at entreprenørene fortsatte å levere et stort antall varsler om avvik fra kontrakten og kreve endringsordrer for å gjennomføre arbeidene. Prosjektet så seg derfor nødt til å bruke mer av de avsatte reservene.

Det første møtet i det nye presidentskapet ble avholdt 9. oktober 2017. I møte den 19. oktober ble det gitt en grundig orientering om status for byggeprosjektet. Den 26. oktober behandlet det nye presidentskapet for første gang en månedsrapport fra prosjektet, det vil si september-rapporten. Det ble der rapportert at prosjektet styrte innenfor gjeldende kostnadsramme, men at prosjektets økonomi var under press, og at det fortsatt var usikkerhet i prosjektet knyttet til gjenstående arbeider.

Utfordringene med levering av tegninger fra Multiconsult vedvarte utover høsten, og selskapet økte igjen timeprognosen for gjenstående prosjekteringsarbeid. Det bidro sterkt til den negative utviklingen i risikoprofilen, som jeg har vært inne på. På tross av fremdrift i byggeprosessen var det vedvarende høy usikkerhet i prosjektet.

I november var prosjektet, som tidligere, tema på de ukentlige møtene i presidentskapet. Et sentralt tema i denne perioden var arbeidet med søksmålet mot Multiconsult, der stevning ble inngitt 8. desember.

I presidentskapets møte 7. desember 2017 ble månedsrapporten for oktober behandlet. Det fremkom der at økonomien var ytterligere forverret, og at det meste av reservene var brukt opp. Presidentskapet understreket at kostnadsrammen skulle holdes. Prosjektrådet varslet at det – slik som allerede planlagt – ville foreta en ny gjennomgang av kalkylene og en ny usikkerhetsanalyse i desember/januar. Presidentskapet besluttet å invitere finanskomiteen og de parlamentariske lederne til et møte om prosjektet i etterkant av at ny kalkyle og usikkerhetsanalyse forelå.

Den 19. desember ble det gjennomført et møte i prosjektrådet med grunnlag i månedsrapporten for november. Prosjektet rapporterte da om antatt ytterligere økte kostnader og økt usikkerhet, bl.a. på grunn av et stort antall nye endringsvarsler.

Det fremgikk av november-rapporten at prosjektle-delsen på grunn av de gjenstående usikkerhetene vur-

derte reservene i prosjektet som ikke tilstrekkelige. Prosjektrådet var i møtet 19. desember omforent om at økonomiutviklingen var kritisk i forhold til kostnadsrammen. Det ble imidlertid besluttet at det var nødvendig for prosjektet å gjøre ferdig gjennomgangen av kalkylen og den nye usikkerhetsanalysen før det ble gjort en ytterligere vurdering av økonomien i prosjektet.

Da jeg fra denne talerstolen dagen etterpå, det vil si den 20. desember, i debatten om Stortingets budsjett ga uttrykk for at kostnadsrammen sto fast, var verken jeg eller andre medlemmer av presidentskapet kjent med møtet i prosjektrådet den 19. desember. Vi var heller ikke gjort kjent med månedsrapporten for november. Det er sterkt beklagelig at den oppdaterte og essensielle informasjonen om den økonomiske statusen i prosjektet ikke ble meddelt meg og resten av presidentskapet før dette innlegget ble holdt. Dette gjelder selv om det som fremkom i november-rapporten, var noe helt annet og langt mindre dramatisk enn det som senere har fremkommet som resultat av den nye basiskalkylen og den nye usikkerhetsanalysen, som ble ferdigstilt i begynnelsen av februar.

Tidligere direktør i Stortinget har som kjent tatt konsekvensen av at hun ikke informerte presidentskapet tidligere om den utviklingen som er beskrevet i november-rapporten. Informasjon om den kritiske situasjonen beskrevet i november-rapporten tilkom ikke presidentskapet før rapporten ble fremlagt i presidentskaps møte 1. februar 2018.

Det er skapt et inntrykk av at presidentskapet ikke har hatt kontakt med direktøren om byggeprosjektet i perioden fra 19. desember til 1. februar. Dette medfører ikke riktighet. Blant annet var oppfølging av Riksrevisjonens rapport om byggeprosjektene hovedtema på et heldags presidentskapsseminar 15. januar.

Presidentskapet har selvfølgelig forventet at kritisk informasjon om byggeprosjektet ble formidlet til oss også mellom møter hvor prosjektets månedsrapporter ble behandlet. Her burde det selvfølgelig vært gjort. Det gjelder selv om det var en felles oppfatning hos presidentskapet og direktøren om at en grundig behandling av økonomien i prosjektet måtte skje på grunnlag av resultatene fra gjennomgangen av kalkylen og den nye usikkerhetsanalysen.

Flere har stilt seg undrende til hvorfor presidentskapet ikke aktivt har etterspurt informasjon om kostnadsrammens holdbarhet i denne perioden. Til det er det å si at forholdet mellom presidentskap og direktør nødvendigvis må være basert på tillit, og ikke mistillit. I møtet 7. desember 2017 ga presidentskapet klart uttrykk for at kostnadsrammen for prosjektene skulle holdes. Det må da forventes at presidentskapet informeres om forhold som kan tilsa at dette vil bli vanskeliggjort.

Det er også viktig med en forståelse av prosjektorganiseringen og forholdet mellom presidentskapet på den ene side og direktøren og prosjektet på den annen side. Prosjektledelsen rapporterer ikke til Stortingets administrasjon, men til prosjektrådet, som er prosjektorganisasjonens øverste organ. Prosjektrådet har vært ledet av direktøren og har for øvrig bestått av andre ledere fra administrasjonen. I tillegg er det leid inn to eksterne personer med betydelig erfaring fra byggebransjen. Den ene av disse har bakgrunn fra Statsbygg og var prosjektleder ved bygging av Operaen. Den andre – som også er direktørens eksterne kvalitetssikrer i prosjektet – har hatt prosjektrådsverv ved flere store og kompliserte offentlige byggeprosjekter. Stortinget har for øvrig også leid inn eksterne og meget erfarne ressurspersoner, fra anerkjente selskaper, i nøkkelposisjoner i den operative prosjektorganisasjonen.

Prosjektrådet er ikke et beslutningsorgan, men et rådgivende organ for direktøren, som også har ledet rådet. Direktøren har således tatt alle overordnede beslutninger i prosjektet. Direktøren har rapportert til presidentskapet i egenskap av sin stilling som leder av administrasjonen. Det følger av dette at presidentskapet må kunne forholde seg til den informasjonen som mottas av direktøren, også i den forstand at det er en selvfølge at informasjonen som mottas, ikke bare er riktig, men også fullstendig og rettidig. Det ligger i dette at det ikke er naturlig eller hensiktsmessig at presidentskapet omgår direktøren og henvender seg direkte til prosjektet eller til medarbeidere der. Det er også slik at informasjonen fra prosjektet nødvendigvis må bearbeides og vurderes av administrasjonen før den presenteres for presidentskapet.

Prosjektet anvender en rapporteringsform som er typisk for større byggeprosjekter. Statusrapportering til prosjektrådet omhandler bl.a. opplysninger om fremdrift, økonomi, risiko og sikkerhet, helse og arbeidsmiljø. Stortingets kontraktsparter – det vil si entreprenører og rådgivere – leverer rapporter pr. hver månedsslutt innen den 10. i påfølgende måned.

Prosjektledelsen og den eksterne kvalitetssikreren utarbeider deretter hver sine månedsrapporter innen ca. den 20. hver måned. Disse gjennomgås av prosjektrådet ca. den 25. hver måned, før de presenteres for presidentskapet normalt tre–ti dager deretter. Av og til kan det gå noe lengre tid av forskjellige årsaker, men det forutsetter selvfølgelig at presidentskapet får kritisk informasjon så raskt som mulig og om nødvendig også utenom de ordinære rapporteringsrutinene.

Med den tette oppfølging presidentskapet har hatt av byggeprosjektet over tid, og særlig siden juni 2017, fremstår det som uforståelig at direktøren ikke straks

meddelte presidentskapet den nye informasjonen som fremkom av november-rapporten.

Gjennomgang av basiskalkylen er et svært omfattende arbeid. Basiskalkylen inneholder en mengde poster, og alle skal vurderes og kontrolleres opp mot tusen endringsmeldinger. Deretter skal alle poster vurderes separat med hensyn til usikkerhet.

Det som fremkom i november-rapporten, og som ble diskutert på møtet i prosjektrådet den 19. desember, var at kostnadsrammen neppe ville holde. Etter hva jeg senere har fått informasjon om, ble prognosen da vurdert til å ligge et par titalls millioner kroner over kostnadsrammen, som da var på 1,8 mrd. kr. Det er alvorlig nok i seg selv, men det er selvfølgelig noe helt annet enn det beløp det nå er tale om.

På møtet den 1. februar fikk presidentskapet forelagt månedsrapportene for november og desember. Det var først da presidentskapet ble kjent med at kostnadsrammen ikke lenger var tilstrekkelig. Den sene behandlingen av rapporten for november skyldtes at direktøren ønsket å gi et samlet bilde med utgangspunkt i rapportene for både november og desember. Desember-rapporten ble behandlet i møte i prosjektrådet 26. januar.

Presidentskapet ble i møtet 1. februar informert om at prognosen da lå 55 mill. kr over kostnadsrammen, og at det i dette ikke var medregnet en eventuell ytterligere økning som følge av ny kalkyle og usikkerhetsanalyse. Presidentskapet besluttet på dette møtet å fremskynde det planlagte møtet med finanskomiteen og de parlamentariske lederne.

På presidentskapsmøtet den 8. februar fikk presidentskapet en foreløpig orientering om usikkerhetsanalysen, som da nesten var ferdigstilt. Foreløpige vurderinger fra analysen viste at økonomien lå verre enn antatt, og det ble besluttet at presidentskapet skulle få en nærmere orientering på møtet 15. februar, etter at prosjektrådet hadde behandlet den nye kalkylen og usikkerhetsanalysen.

I møtet den 15. februar fikk presidentskapet presentert resultatene av nye kalkyler og ny usikkerhetsanalyse. Det ble da informert om at det var behov for å øke kostnadsrammen med 483 mill. kr, dvs. til 2,321 mrd. kr.

Dette var sjokkerende og svært overraskende også for oss i presidentskapet. Jeg har forståelse for at det kan fremstå som underlig, men basert på den omfattende informasjonen vi hadde om prosjektet, var det faktisk ikke å vente at prosjektet skulle ta en så brå vending på så kort tid.

Bare mellom 1. og 15. februar endret det bildet som ble presentert for oss, seg dramatisk. Det var først da gjennomgangen av kalkylen og den nye usikkerhetsanalysen var ferdigstilt, at man fikk oversikt over de økono-

miske konsekvensene av den vedvarende usikkerheten i prosjektet.

Hvordan var det mulig? Det er åpenbart at det har vært alvorlige svakheter i rapporteringen. Det er selvfølgelig ikke slik at prosjektet reelt sett plutselig får et ekstra behov for midler på nesten en halv milliard kroner. Det som ble avdekket i gjennomgangen av kalkylene og usikkerhetsanalysen, burde vært oppdaget og rapportert tidligere.

Det fremstår nå som klart at prosjektet ikke i tilstrekkelig grad har avdekket nye kostnadselementer underveis. De rapporterte prognosene har rett og slett vært mangelfulle. I tillegg har reservene blitt disponert løpende uten at det i tilstrekkelig grad samtidig er gjort vurderinger av gjenstående usikkerhet.

Det er byggherrens ansvar å ha kontroll på kostnadene. Det gjelder selv om de underliggende årsakene i stor grad kan tilbakeføres til mangelfulle leveranser fra prosjekteringsfirmaet. Det er vårt ansvar å ta høyde for dette i våre prognoser.

Vi har undervurdert de negative ringvirkningene av Multiconsults leveranser. Usikkerhetsanalysen viste at det fortsatt er stor risiko knyttet til at det fremdeles er langt flere endringsvarsler enn forventet, noe som medfører mer tillegg til entreprenører. Videre har kostnadene forbundet med tidligere endringsordrer vært for lavt estimert, og dette må tas med som en usikkerhet knyttet til fremtidige endringer. Det er dessuten usikkerhet knyttet til sluttoppgjøret når entreprisene er ferdige.

De desidert største risikoforholdene i prosjektet har vært knyttet til mangler i det prosjekterte materialet og vedvarende forsinkelser i tegningsleveransene. Dette har medført at prosjektet i stor grad har måttet akseptere entreprenørenes krav om tillegg for arbeider som går utover det som er regulert i entreprisekontraktene. Dette har vært knyttet til arbeider som har vært helt nødvendige å gjennomføre for å få et funksjonelt bygg.

Hva består så økningen på 483 mill. kr av? For å svare på det må jeg først si noe om hvordan kostnadene i et prosjekt som dette beregnes. Vi har her fulgt de prinsipper som staten for øvrig anvender i slike prosjekter.

Kostnadsberegning av byggeprosjekter følger en standard inndeling, med basiskalkyle, styringsmål og kostnadsramme. Basiskalkylen er en beregnet sum av sannsynlig kostnad for alle spesifiserte kostnadselementer samt uspesifiserte kostnader som man av erfaring vet vil komme.

Styringsmålet er prosjektets forventede kostnad, dvs. basiskalkylen pluss forventede tillegg, f.eks. et forventet antall fremtidige endringer fra entreprenøren. Styringsmålet omtales

gjerne som «P50» fordi det er beregnet på en slik måte at det er 50 pst. sannsynlighet for at prosjektet en-

ten blir dyrere eller billigere enn dette – det er altså det mest sannsynlige scenariot.

Kostnadsrammen angir den totale finansieringen som er satt av for å gjennomføre prosjektet. I kostnadsrammen ligger det i tillegg til styringsmålet en usikkerhetsavsetning for å oppnå økt sikkerhet for at finansieringen vil være tilstrekkelig. Kostnadsrammen omtales gjerne som «P85» fordi den er beregnet ut fra at det er 85 pst. sannsynlighet for at den endelige kostnaden blir lavere enn kostnadsrammen. Det er kostnadsrammen for prosjektet som synliggjøres for Stortinget i budsjettproposisjonen, og som danner grunnlag for Stortingets vedtak av prosjektets ramme.

I den nye, beregnede kostnadsrammen utgjør basiskalkylen 2,097 mrd. kr, som er en økning på 393 mill. kr fra den vedtatte kostnadsrammen. Styringsmålet – altså «P50» – utgjør 2,237 mrd. kr, en økning på 460 mill. kr. Den nye, beregnede kostnadsrammen utgjør 2,321 mrd. kr, en økning på 483 mill. kr fra den vedtatte rammen på 1,838 mrd. kr.

Den største enkeltposten i økningen fra den vedtatte kostnadsrammen er en økning på 95 mill. kr i Multiconsults prosjekteringshonorarer. Dette tilsvarer økningen i Multiconsults estimat over totale prosjekteringstimer fra medio 2016 – som var grunnlaget for kostnadsrammen på 1,8 mrd. kr, vedtatt høsten 2016 – til i dag. Multiconsult har altså benyttet 95 mill. kr mer på eget arbeid enn hva de selv trodde var nødvendig for mindre enn to år siden. Andre store poster er økning i kostnader til f.eks. bærekonstruksjoner i betong og stål, bygningsmessig innredning, elektriske anlegg, tømmerarbeider og mengdejusteringer.

I tillegg til dette bidrar den gjenstående usikkerheten i prosjektet vesentlig til beløpet på 483 mill. kr. Som jeg har vært inne på, skulle gjenstående usikkerhet normalt avtatt til det minimale så sent i prosjektet. Men med de mange usikkerhetsfaktorene knyttet til mangelfull prosjektering, mangelfullt entreprisgrunnlag osv. har man ikke fått denne effekten i dette prosjektet.

Jeg vil til slutt si noe om den videre behandlingen av de budsjettmessige sidene av saken i Stortinget og om tiltak for å sikre at det ikke kommer ytterligere kostnadsøkninger.

Presidentskapet vil etter debatten foreslå at denne redegjørelsen oversendes finanskomiteen for behandling der. Dersom Stortinget gir sin tilslutning til dette, vil presidentskapet deretter oversende ytterligere dokumentasjon til finanskomiteen for å gi den et forsvarlig grunnlag for behandling av saken. Presidentskapet og administrasjonen vil selvfølgelig også bidra med slik ytterligere informasjon og oppklaringer som komiteen senere eventuelt skulle etterspørre. Jeg vil understreke at vi allerede har iverksatt tiltak og jobber med ytterligere

tiltak for å sikre kontroll med kostnadene fremover i prosjektet.

Først vil jeg nevne at administrasjonen allerede har engasjert en ekstern kompetanse for å gjennomføre kvalitetssikring av tallmaterialet som ligger til grunn for ny kostnadsramme. Resultatet av kvalitetssikringen vil bli stilt til disposisjon for finanskomiteen straks den er ferdigstilt. Arbeidet vil i første omgang bestå av en gjennomgang av prosjektets basiskalkyler og grunnlaget for disse. Dernest vil det utføres en systematisk gjennomgang av de vurderinger av usikkerhet som ble lagt til grunn i den analysen som ble ferdigstilt i begynnelsen av februar.

For det andre vil jeg nevne at vi – for å unngå ytterligere kostnadsøkninger og for å redusere usikkerheten i prosjektet – vil iverksette nye tiltak overfor Multiconsult og styrke prosjektorganisasjonen ytterligere.

På grunn av den situasjonen prosjektet har kommet i, kan samlede bokførte utgifter og forpliktelser overstige den vedtatte kostnadsrammen allerede i løpet av de to neste månedene. Dersom det skjer, kan det ikke inngås nye forpliktelser i prosjektet, og det vil da måtte stanses. Dette vil i så fall få store konsekvenser for fremdriften i prosjektet og påføre Stortinget betydelig økte utgifter i form av forsinkelseskostnader etc. En økning av kostnadsrammen bør derfor være behandlet i Stortinget innen utgangen av april.

Videre vil årets bevilgning til prosjektet på 470 mill. kr ikke være tilstrekkelig for å utbetale de leverandørkrav som vil komme i løpet av året, dersom prosjektet videreføres etter planen. Denne likviditetsutfordringen er ikke like prekær som investeringsfullmakten, da det vil være tilstrekkelig midler til utbetalinger iallfall frem til tidlig høst. Etter dette vil det imidlertid være behov også for tilleggsbevilgning for å gjennomføre utbetalinger.

Når det gjelder bevilgningen for 2018, er det følgelig en mulighet å avvente den til revidert nasjonalbudsjett. Presidentskapet vil derfor foreslå at finanskomiteens behandling på grunnlag av denne redegjørelsen begrenses til den investeringsfullmakten med ny kostnadsramme som det er nødvendig å få på plass innen relativt kort tid. Den nye kostnadsrammen er som nevnt beregnet til 2,321 mrd. kr, som innebærer en økning på 483 mill. kr fra den gjeldende kostnadsrammen.

Det foreslås videre at presidentskapet tar ansvar for å melde inn behov for ytterligere bevilgninger på Stortingets budsjett for 2018, i den ordinære prosessen for revidert nasjonalbudsjett. Vedtak om nødvendige, nye bevilgninger kan da være på plass innen sommeren 2018.

Vår primære målsetting nå er å få ferdigstilt byggeprosjektet i henhold til de planer som foreligger. Fra byggeplassen rapporteres det om god fremdrift på de

fleste områder, og innen sommeren vil underetasjen og de neste fem etasjer være ferdige, med innvendige arbeider.

Planen om overtakelse av Prinsens gate 26 med nytt post- og varemottak høsten 2018 står fast, og det er startet arbeid med planlegging av å ta bygget i bruk tidlig i 2019. Her er det bl.a. god dialog med partigruppene for å avklare arealdisponering i det nye bygget. Innkjøringstunnelen skal etter planen være ferdig til slutten av november og vil bli tatt i bruk i første del av 2019 etter en omlegging av infrastruktur i Rådhusgata.

Når byggeprosjektene er ferdige, vil vi få et moderne og funksjonelt bygg i Prinsens gate 26 med betydelig økt kapasitet og økt sikkerhet for Stortingets virke. Videre vil vi få trygg og effektiv levering og distribusjon av varer, adskilt fra persontrafikk til stortingsgarasjen. Vi får dessuten en alternativ evakueringsvei som samtidig ivaretar bymiljø og trafikale forhold, og en løsning som ivaretar Stortingets behov for adgangskontroll.

Det vil i det videre arbeidet bli lagt ytterligere vekt på å redusere usikkerhet i prosjektets prognoser og for å sikre at styringsinformasjon gir en forutsigbarhet for Stortinget. De tiltak som jeg her har nevnt, vil bidra til det. Presidentskapet vil også sørge for at det ukentlig rapporteres om hendelser av betydning for prosjektets kostnadsramme, og vi vil iverksette ytterligere tiltak i den grad det viser seg nødvendig.

Slik Stortinget har bedt om, vil vi gjennomføre en omfattende evaluering av prosjektet etter ferdigstilling. Den evalueringen vil selvfølgelig inkludere en grundig gjennomgang av omstendighetene knyttet til denne siste kostnadsøkningen.

Presidenten: Presidenten vil foreslå at videre behandling skjer i tråd med Stortingets forretningsorden § 45. – Det anses vedtatt.

Det åpnes da et for ett innlegg på inntil 5 minutter fra hver partigruppe og et eventuelt avsluttende innlegg fra stortingspresidenten.

Jonas Gahr Støre (A) [10:45:53]: Jeg vil takke presidenten for redegjørelsen.

Det er med ydmykhet vi er samlet for å diskutere denne saken igjen, og det kreves i en sak hvor vi har overskridelser i milliardklassen som skal dekkes inn av fellesskapets midler.

Vi ba presidenten komme til Stortinget i plenum i lys av den orienteringen han ga de parlamentariske lederne og finanskomiteen for snart en uke siden. For mange spørsmål sto ubesvart, som omstendighetene rundt den nye kostnadssprekken, et etterlatt inntrykk av mangelfull styring og oppfølging av vedtaket i Stortinget fra juni i fjor – og ikke minst usikkerheten knyttet til hvordan

dette prosjektet kan bringes til sin avslutning på en forsvarlig måte.

Bakteppet for å vurdere dagens kritiske situasjon er behandlingen vi hadde her i Stortinget etter Riksrevisjonens rapport i juni i fjor. Essensen i rapporten var at prosjektet ikke hadde vært godt nok planlagt og gjennomført, ikke fulgt alle bestemmelser og retningslinjer man skulle ha fulgt, at Stortinget i plenum ikke har blitt godt nok orientert, og at store kostnadsøkninger ikke har tilfredsstillende forklaringer.

Et samlet storting la i likhet med Riksrevisjonen ansvaret for overskridelsene hos byggherren, nemlig Stortingets presidentskap.

Stortinget fattet enstemmig vedtak som bl.a.

- ba presidentskapet følge opp anbefalingene fra Riksrevisjonen
- påla en plikt til å påse at konstitusjonelle regler overholdes, og at det legges til rette for at Stortinget kan ta reelle avgjørelser på forsvarlig grunnlag
- ba om at presidentskapet skal gi korrekt og rettidig informasjon til Stortinget i plenum og underrette om forhold av betydning, slik at Stortinget er i stand til å foreta en forsvarlig vurdering av innhold og virkning av de vedtakene som fattes.

Det er også verdt å merke seg romertallsvedtak VII, som sa:

«Presidentskapet pålegges å rapportere til Stortinget om den videre utvikling i økonomi og fremdrift i byggeprosjektene hver for seg og samlet, samt å synliggjøre de tilleggskostnadene Riksrevisjonen mener skulle vært tilordnet prosjektregnskapet.»

Presidenten forsikret om at presidentskapet umiddelbart ville sette i gang arbeid med å følge opp anbefalingene slik at de kunne videreføres av et nytt presidentskap, og ga forsikring til de parlamentariske lederne om at prosjektrammen på 1,8 mrd. kr ville holde.

Arbeiderpartiet betviler på ingen måte at presidenten og både nåværende og tidligere presidentskap beklager overskridelsene på det sterkeste. Dette handler ikke om skyld. Det vi må ta stilling til, er spørsmålet om tillit og politisk ansvar. Arbeiderpartiet valgte å stille med nye representanter til presidentskapet høsten 2017. Det var bl.a. som en konsekvens av den sterke kritikken som var framkommet.

Da Høyre ikke fulgte denne linjen, valgte vi å fremme en alternativ kandidat til vervet som stortingspresident. Den sittende presidenten ble valgt med stemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti. Det har vi forholdt oss til.

Når en ny stor overskridelse er et faktum, må vi spørre: Er alt det et enstemmig storting vedtok her i fjor, tatt på tilstrekkelig alvor? Er det tatt troverdige grep for å sikre bedre kontroll, oppfølging og styring? Er Stortinget

get holdt informert, slik vi tydelig ba om? Er det gitt korrekt og rettidig informasjon?

Det er mot disse spørsmålene presidentens redegjørelse må måles.

I sitt innlegg 20. desember ga presidenten et svar på dette da han sa at han hadde «løpende og tett kontakt med administrasjonen og prosjektledelsen».

Men i dag hører vi ikke lenger om tett og løpende kontakt. Vi hører igjen at administrasjonen ikke har gitt presidentskapet korrekt og rettidig informasjon. Vi hører at presidentskapet ikke kan ta kontakt med prosjektledelsen, men forholder seg til administrasjonen og direktøren. Vi hører en president som beklager at han ikke er blitt meddelt, men hva har han gjort for å få informasjon? Det er ikke et uttrykk for mistillit å følge opp aktivt – som presidenten kunne gi inntrykk av.

Det lyder altså altfor sterkt som et ekko av hva vi hørte her før behandlingen i salen 20. juni i fjor. Og det var dette et enstemmig storting ville ha en endring på. Ingen forventer at presidentskapet blir utøvende entreprenør. Alle forstår at det må være en fornuftig deling mellom presidentskap, administrasjon og prosjektledelse. Men det vi har fått kjennskap til, forteller om en avstand bygget på en firkantet formalisme som bryter med hva Stortinget kunne forvente av oppfølging.

Omstendighetene rundt presidentens innlegg her i salen 20. desember, hans manglende kunnskap om innholdet i prosjektrådets møte 19. desember og de mange ukene det tok før de illevarslende prognosene nådde presidentskapet, er talende i så måte. Det er ikke betryggende i lys av den faste ledelse som vil være påkrevet i slutfasen. Det er på dette grunnlag Arbeiderpartiet mener det vil være naturlig at presidenten tar sitt ansvar og trekker seg fra sitt tillitsverv.

Til slutt varsles det om at det er behov for nye fullmakter for å hindre stopp i prosjektet, og at presidentskapet vil be finanskomiteen om det. Det er en sak som må behandles raskt

I tillegg mener Arbeiderpartiet at det bør bli sendt et brev fra presidentskapet til Finansdepartementet, slik at de nye budsjettopplysningene kan innarbeides i revidert nasjonalbudsjett.

Trond Helleland (H) [10:51:19]: Først vil jeg takke presidenten og presidentskapet for en grundig redegjørelse. Vi hadde jo en veldig omfattende debatt her i juni, men det er et nytt storting og mange nye representanter, og slik sett synes jeg det var naturlig at presidenten redegjorde for opptakten til den saken vi har i dag.

Etter å ha lest flere medieutspill den siste tiden og hørt representanten Gahr Støres innlegg i denne saken, synes jeg det passer seg å sitere tidligere visepresident fra Arbeiderpartiet Svein Roald Hansen – som antagelig

også er i salen – som i sitt innlegg i salen, da Riksrevisjonens rapport ble behandlet i juni i fjor, sa:

«Senterpartiet og SV plasserer et særskilt ansvar på stortingspresidenten. Det er riktig at stortingspresidenten i vår statsskikk har en særlig rolle, vår fremste etter Kongen. Men det er et uttrykk for Stortingets stilling i vår statsskikk. I presidentskapet som kollegium og det ansvaret presidentskapet har i og for Stortinget, har ikke presidenten en tilsvarende rolle. Presidentens stilling er ikke, som statsministerens i regjeringen, den som har det siste ordet i en sak. Presidentskapet er et kollegium, hvor ingen av oss kan unndra seg ansvar for omforente beslutninger, uansett hvor lavt eller høyt nummer vi har foran visepresidentbenevnelsen.

I denne saken er beslutningene underveis enstemmige.»

Jeg antar at det også har vært slik i dette presidentskapet at beslutningene har vært enstemmige, og at informasjonen som er innhentet og gitt, også har vært fattet i fellesskap. Det betyr ikke at dette er en sak som er enkel. Tvert imot er den svært komplisert, og den setter vårt renommé som storting og folkevalgte i en vanskelig situasjon.

Byggekostnadene knyttet til Prinsens gate 26 og nytt post- og varemottak har sprukket tre ganger siden prosjektet ble initiert – fra 1,1 mrd. kr til 2,3 mrd. kr nå. Det er en alvorlig og til dels ubegripelig kostnadsprekk. Det er klart at både kostnadsreducerende tiltak skulle vært iverksatt tidligere og kompetansen i prosjektet skulle vært bedre. Likevel er det viktig å ha med seg historikken som presidentskapet redegjorde for i dag. Dette er et prosjekt som kom skjevent ut fra start ved at Stortinget ikke åpnet opp for at Statsbygg kunne være byggherre – noe Stortinget nå forhåpentligvis vil fastslå at det heretter skal være dersom det blir nye byggeprosjekt. Jeg håper det blir en stund til.

Underveis har prosjektet vært igjennom gjentatte utvidelser, nærmere 3 000 endringsmeldinger og store byggetekniske utfordringer. Stortinget var svært tydelig overfor det forrige presidentskapet da Stortinget før sommeren i fjor behandlet kontroll- og konstitusjonskomiteens innstilling etter Riksrevisjonens rapport om byggeprosjektet. Punktene fra behandlingen synes å være fulgt opp, men det synes ikke å ha vært nok. På tross av det som skjedde før sommeren i fjor, står vi her igjen og diskuterer byggeprosjektet og en ny kostnadsprekk på opp mot 500 mill. kr. Hvordan det kunne skje, er vanskelig å forstå, ikke bare for presidentskapet, men også for oss.

Det er presidentskapet, som våre øverste tillitsvalgte, som har det overordnede ansvaret for å informere Stortinget om Stortingets drift og prosjekt. Det er adminis-

trasjonen som har ansvaret for å informere presidentskapet. Da det ikke skjedde, var det en riktig beslutning av direktøren å gå av.

Saken skal nå til finanskomiteen. Jeg er enig med stortingspresidenten når han tar til orde for at Stortinget selv må dekke deler av kostnadssprekken over eget budsjett – det er et viktig signal, selv om man ikke kan forventes å dekke inn alle overskridelsene, naturligvis, på den ordinære driften – det å innføre ansettelsesstopp, det å legge nye bygge- og oppussingsprosjekter på is, at Stortingets administrasjon forbereder og legger fram en plan med sikte på betydelige administrative besparelser, at det gjennomføres en ny, ekstern kvalitetssikring av kostnadene knyttet til tunnelprosjektet, og at framtidige byggeprosjekter for Stortinget skal gjennomføres av Statsbygg.

Nå skal saken sendes til finanskomiteen, der den skal behandles. I mellomtiden vil jeg innstendig be presidentskapet tenke nøye igjennom hvordan de kan iverksette kostnadsreducerende tiltak generelt og spesielt knyttet til dette prosjektet.

Stortingets renommé er svekket, og det er vår jobb, gjennom hardt arbeid, å bidra til å gjenopprette tilliten. Det må vi stå sammen om, samtidig som årsaken til den fatale kostnadssprekken avdekkes. Når prosjektet er slutført, har vi vedtatt full evaluering. Dette må det hentes lærdom av, og Stortinget må sette tæring etter næring.

Hans Andreas Limi (FrP) [10:56:18]: Dette er historien om praktisk talt alt som kan gå galt i en byggeprosess, om et prosjekt som gang på gang har vokst ut over rammene sine, og hvor nødvendige kontrollspørsmål ikke har blitt stilt i tilstrekkelig grad og korrigerende tiltak ikke har blitt iverksatt i tide. Stor usikkerhet i gjenstående prosjekt har ikke blitt avdekket tidnok. Fremskrittspartiet forsøkte. Min forgjenger, Harald Tom Nesvik, foreslo som parlamentarisk leder tiltak for å redusere kostnadene, men fikk ikke gehør. Fremskrittspartiet mente det var riktig, senest i september 2016, å redusere ambisjonene for byggeprosjektet og se på tiltak for å begrense kostnadene, men slik gikk det ikke. I denne saken er spadene stukket i jorden, men hodene dessverre i altfor stor grad stukket i sanden.

Jeg er glad for dagens redegjørelse, som var helt nødvendig, fordi ansvaret for byggeprosjektet hviler på Stortinget. Derfor er det viktig at hele Stortinget får ta del i presidentens redegjørelse og får tilgang til all informasjon.

Det er litt spesielt at Arbeiderpartiets leder, som selv etterspurte denne redegjørelsen, likevel ikke hadde tid til å lytte til hva presidenten har å si til landets nasjonalforsamling før han ba Olemic Thommessen om å trekke

seg fra vervet som stortingspresident. Det er verdt å stille spørsmål om hva Arbeiderpartiets medlemmer i dette og tidligere presidentskap selv har gjort for å sikre økonomistyringen i prosjektet, og minne om at de selv satt med presidentvervet da beslutningen om at Stortinget selv skulle være byggherre, ble tatt – en fatal beslutning som ikke ble korrigert underveis, til tross for at prosjektet eskalerte og kontrollrutinene sviktet.

Stortinget bør nå ha to hovedfokus i byggeprosjektet. Det ene er at vi slutfører prosjektet uten ytterligere overraskelser. Det andre er at vi finner inndekningen til kostnadssprekken uten å sende en ny regning til skattebetalerne. I tillegg er det avgjørende at Stortinget får en ny direktør med nødvendig kompetanse og evne til å prioritere nøkternhet, innføre gode kontrollrutiner, gjenreise respekten for fellesskapets midler og bidra til at Stortingets økonomiske drift er i henhold til de krav vi stiller til alle andre instanser i samfunnet. Vi trenger en helhetlig gjennomgang av kostnadene, og vi trenger nødvendige kutt, som må gjennomføres ganske umiddelbart. Vi trenger et presidentskap som forvalter ansvaret sitt proaktivt og tilstedeværende, som stiller nødvendige spørsmål løpende, og som holder Stortinget informert. Vi må rett og slett gjenreise tilliten til at landets nasjonalforsamling evner å vise budsjett disiplin og har nødvendig respekt for skattebetalernes penger.

Marit Arnstad (Sp) [10:59:41]: Jeg vil også få lov å takke for redegjørelsen.

Dette er en sak som nå har fulgt oss i flere år, og som ble behørig behandlet av Riksrevisjonen i fjor vår. Da hadde prosjektet sprukket først fra 1,1 mrd. til 1,4 mrd., til 1,8 mrd. og fram til nå til 2,3 mrd. kr. Det er ikke helt slik at det ikke har vært sagt fra, for helt siden prosjektet lå på 1,4 mrd. i februar 2016, har Senterpartiet tatt opp spørsmålet om å redusere ambisjonene for dette prosjektet. Men det var ikke enkelt å ta opp i møte med presidentskapet og de parlamentariske lederne, og det var heller ikke noe gehør å få.

I fjor vår var kostnadsrammen på 1,8 mrd. Da kom Riksrevisjonens rapport om prosjektet. Tre av deres konklusjoner er ganske talende for prosjektet.

Det ene er at det er lagt mer vekt på tidsplanen enn på å sikre god kostnadskontroll. Med andre ord: Dette prosjektet var ikke godt nok planlagt før det ble igangsatt.

Organiseringen av prosjektet har ikke vært tilpasset et så stort og komplisert prosjekt. Med andre ord: Stortinget burde ikke ha vært byggherre for et slikt prosjekt.

For det tredje – det har vært mangelfulle utredninger og dårlig kvalitetssikring av kostbare valg i prosjektet. Med andre ord: Noen hensyn, bl.a. sikkerhetshensyn, har fått lov å stå uimotsagt og har ikke blitt gjennomgått.

I tillegg var Riksrevisjonen også tydelig på at Stortinget i plenum ikke har vært godt nok orientert om prosjektet. Prosjektet har i stor grad framstått som presidentskapets og Stortingets administrasjons prosjekt. En har åpenbart også ment at en sjøl er beslutningsorgan som kan operere utover og ved siden av Stortinget som sådant. Det er sjølsagt en misoppfatning.

I dag står vi her igjen, og situasjonen er at kostnadsrammen har blitt en halv milliard kroner dyrere. Jeg er nødt til å si at redegjørelsen i dag langt fra er betryggende. Det gjelder særlig to punkter.

Det ene er at ett av Riksrevisjonens pålegg var at det skal bli bedre informasjon og rapportering til hele Stortinget. Det er uforståelig at presidenten ikke aktivt søkte informasjon i desember før han hadde innlegg i Stortinget om det den 20. desember. Det framstår som åpenbart at man holdt på å miste kontrollen over kostnadsrammen allerede den 7. desember da man fikk månedsrapporten for oktober.

Jeg må si at jeg synes det er en merkverdig forklaring at presidenten eller presidentskapet ikke skal kunne henvende seg direkte til prosjektet. Stortinget er ikke noe departement. Administrasjonen er ikke noe direktorat. Stortinget er ikke delt i politisk ledelse og embetsverk. Stortinget er et kollegialt organ, og sjølsagt bør presidenten og presidentskapet kunne henvende seg direkte til akkurat hvem de vil for å få et oppdatert bilde av kostnadene i prosjektet før de orienterer Stortinget i plenum om det. Så det holder bare ikke å si at man ventet på å bli meddelt en kostnadsramme. En burde også sjøl ha oppdatert seg, og særlig før man går i salen og skal forsikre resten av Stortinget om at kostnadsrammen blir holdt.

Det andre som bekymrer meg, er at dette prosjektet fortsatt har betydelig usikkerhet. Og det er en risiko for at det kan komme til å sprekke mer – rett og slett fordi Stortinget som byggherre også har valgt en kontraktsform der de ikke har kontroll over endringer og kostnader. Svært mye av risikoen for endringer kommer til å ligge på byggherren.

I fjor vår da vi behandlet dette knyttet til Riksrevisjonen, var presidenten helt bastant på at en ramme på 1,8 mrd. skulle holdes. I dag sier han at det fortsatt er stor usikkerhet i prosjektet. Det må bety at vi kanskje også kan forvente oss ting i tida framover, og jeg vil gjerne be presidenten, hvis han har et innlegg på slutten, om å utdype akkurat det. Betyr det at vi kan forvente oss en ytterligere kostnadsøkning – og i tilfelle hvor mye?

Så må jeg også til slutt få si at jeg synes det er smått utrolig at Høyre og Fremskrittspartiet i dag velger å bruke denne anledningen til en polemikk mot Arbeiderpartiet. Det synes jeg er smått utrolig. Dette er en meget alvorlig situasjon. Vi har behandlet dette i Stortinget

opp til flere ganger. Det har bare blitt verre og verre. Og det er sjølsagt helt riktig at det handler om tillit, og det handler om politisk ansvar. Senterpartiet har tidligere stemt for mistillit. Vi har også stemt for en annen presidentkandidat. Vi står fortsatt for vårt syn i den saken, også etter dagens redegjørelse. Vi mener at det hadde vært naturlig at presidenten hadde tatt sitt ansvar, og at Høyre og Fremskrittspartiet sørget for at han hadde trukket seg fra sitt verv.

Audun Lysbakken (SV) [11:05:01]: Jeg vil takke for redegjørelsen – og så vil jeg si følgende: Stortingets nybygg kommer til å bli stående som et monument over uvettig pengebruk, landets mest tragiske tunnel. Stortinget mener noe om hvordan alle andre i det norske samfunnet skal bruke penger, og derfor må vi ha ekstra god kontroll på hvordan vi bruker penger selv. Vi trenger mer penger til skoler og sykehus, ikke mer til eget varemottak og tunnel.

Vi har tidligere diskutert og konkludert i spørsmålet om håndteringen av byggeprosjektet i årene fram til stortingsbehandlingen av Riksrevisjonens rapport i juni 2017. Det viktige i dag er derfor hva som skjedde etter at den rapporten ble behandlet, etter at presidentskapet fikk sterk kritikk for dårlig styring av et samlet storting. De svarene vi har fått i dag og i forrige uke, tyder på at den dårlige styringen har fortsatt, og jeg mener det var for mye ansvarsfraskrivelse og for lite ansvar i den redegjørelsen vi hørte i dag.

Da presidentskapet møttes i august, oktober, november og desember 2017, ble det altså gitt klare signaler om at økonomien i prosjektet var under sterkt press. I lys av det er det fortsatt vanskelig å forstå at presidenten valgte å gå på talerstolen 20. desember og si at prosjektet trolig ville holde seg innenfor kostnadsrammen. Hovedspørsmålet her blir fortsatt hva som skjedde i tiden mellom 19. desember og 1. februar, og hvordan det er mulig at informasjon om kostnadssprekken ikke nådde fram til presidentskapet. Vi har i dag fått vite noe om hva som skjedde, men spørsmålet om hvordan det kunne skje, gjenstår fortsatt å besvare, og det er vanskelig å komme utenom at det må bety at gode nok rutiner for informasjon ikke har vært etablert.

Stortinget kan ikke stille lavere krav til sine egne ansvarlige ledere enn vi gjør til andres ledere. «Dersom alvorlige feil avdekkes og det ikke har vært lagt ned en tilstrekkelig innsats for å hindre disse feilene, bør de ansvarlige ta nettopp ansvaret for det.» Det skrev SV og Senterpartiet i innstillingen i juni, og de ordene står ved lag.

Det er en viktig del av vårt demokratiske system at feil får konsekvenser for ledere, og at politiske ledere tar ansvar for feil som skjer på vår vakt. Det er ikke et spørsmål

om personlig skyld, det er et spørsmål om politisk ansvar. Det er relevant for Stortinget å vite om problemene med Multiconsult og hva direktøren har gjort og ikke gjort. Men å peke på dem fjerner ikke spørsmålet om politisk ansvar.

Det er mulig at presidenten fortsatt har makt til å bli sittende. Han har i utgangspunktet et flertall bak seg. Men både det flertallet og presidenten selv må nå tenke grundig gjennom om det er klokt – for samholdet på tvers av partigrensene på Stortinget, for Stortingets omdømme og for tilliten mellom folk og folkevalgte.

Vi har en stor jobb foran oss med å rydde opp. Den jobben må vi gjøre sammen. I SV er vi beredt til å være med på å ta det ansvaret, og framgangsmåten som her er skissert for det, virker fornuftig. Men spørsmålet om ansvaret gjenstår, og det at det ansvaret blir tatt, vil også gjøre det å gjøre den nødvendige oppryddingen sammen, lettere. Ansvaret for skandalen må erkjennes, og det må tas, og det kan bare presidenten gjøre. Det riktige vil være at presidenten går av.

Jeg må si at jeg synes at innlegget fra representanten Helleland var et lavmål i denne debatten. Jeg håper det ikke er representativt for alle på borgerlig side. Denne saken er for alvorlig til å gjøres om til et partipolitisk spill der lederen for Høyres gruppe er mest opptatt av å beskytte sine egne.

Jeg vil på vegne av SVs gruppe be presidenten om grundig å vurdere sin stilling.

Terje Breivik (V) [11:09:47]: Takk til presidenten for utgreiinga.

«Jeg mener at det er ettertrykkelig bekreftet at Riksrevisjonens rapport, komiteens innstilling og sakens faktum tas på alvor, og at presidentskapet kollektivt har tatt ansvar. Det vil jeg si er veldig bra, men selvfølgelig også nødvendig for at vi i denne sal kan si at Stortingets tillit og autoritet i befolkningen kan opprettholdes.»

Sitat dåverande leiar i Stortingets kontroll- og konstitusjonskomité, Martin Kolberg, då Stortinget 20. juni 2017 handsama rapporten frå Riksrevisjonen vedkommande byggjeprojektet me i dag drøftar.

Eit godt halvår seinare har me diverre ein førebels fasit som ikkje er i nærleiken av at Stortingets tillit og autoritet i befolkninga er haldne ved lag. Tvert imot, stoda er ytterlegare forverra med eit meirforbruk på svimlende 500 mill. kr, og der sjansane for ytterlegare sprekk er urovekkjande store. Stortinget som byggherre har kort og godt ikkje kontroll.

Hovudgrunnen er at me har sett i gang eit byggjeprojekt me ikkje har nok kompetanse innomhus til verken å planleggja, kvalitetssikra eller styra. Riksrevisjonen avdekte og slo eintydig fast at prosjektet har mangelfulle

planar og avgjerdsgrunnlag, at ein rimeleg suverent har sett vekk frå kost-nytte-analysar, og der framdrift og funksjonalitet har trumfa kostnader. Og kanskje verst: Rapporten underbyggjer oppfatninga av at Stortinget som byggherre ikkje berre har eit avslappa forhold til pengebruk i eigen regi, men òg ein mangelfull vilje til sjølvkritikk og audmjukdom.

Kostnaden fyrst: Ein har sagt ja til å byggja eit nytt og tryggare vare- og postmottak – bokstaveleg tala midt i stortingskomplekset – kombinert med ein ny innkjøringstunnel som føreset full oppgraving av ei rimeleg lang gate midt i Oslo by, utan grundig kost-nytte-analyse, utan kvalifiserte vurderingar av om den såkalla meirtryggleiken forsvarar kostnadene. Ein har heller ikkje vurdert alternativ plassering av vare- og postmottaket, verken i eit kostnads- eller tryggleiksperspektiv.

Det er diverre vanskeleg å forklara dette på anna vis enn at det er initiert og sett i gang i ein kultur der kostnader og kostnadsomsyn ikkje er det ein primært er oppteken av. Det er heller ikkje særleg roande at forklaringane, som ein kanskje særleg frå administrasjonen si side underbygde presentasjonane med i førre veke, i all hovudsak kviler på å gje det eksterne prosjekteringselskapet hovudskulda for kostnadsgaloppen. Eg tvilar ikkje på at Multiconsult har gjort eit dårleg arbeid. Eg tillet meg likevel å minna om at det er ikkje Multiconsult som, punkt 1, er byggherre, som, punkt 2, har sett i gang tilleggsprosjekt etter tilleggsprosjekt på sviktande grunnlag og har prioritert funksjonalitet framfor kostnader, eller som, punkt 3, har valt entrepriseform. Det er me, Stortinget.

Det er sjølv sagt bra at presidentskapet har sett ned ei arbeidsgruppe for å vurdere og koma med tilrådingar om korleis Stortinget styrer slike prosjekt, og korleis Stortinget kan sikra betre og meir formelle interne reglar og rutinar. At Statsbygg i framtida må styra store byggjeprojekt i regi av Stortinget, er openbert – og burde ha vore openbert òg for dette prosjektet. Andre forslag frå arbeidsgruppa vil utvilsamt betra interne rutinar, gje ei meir formalisert og nødvendig oppfølging av administrasjonen og ikkje minst gje eit betre avgjerdsgrunnlag for Stortinget i plenum enn kva som har vore tilfellet i denne saka.

Eg trur likevel at det kjem til å ta tid før Stortinget vinn att tilliten og autoriteten Stortinget nødvendigvis ikkje berre bør og skal ha i forvaltninga av fellesskapsmidlane, men som me òg må visa i praktisk virke at me fortener. Som ein i denne samanhengen meinig stortingsrepresentant føler eg eit tungt ansvar i så måte, og eg har sjølv stilt spørsmål opp til fleire gonger undervegs om me burde ha vore meir proaktive i utviklinga av prosjektet. I eit slikt perspektiv er det ikkje vanskeleg å forstå at direktøren valde å trekkja seg.

Korleis det politiske ansvaret skal tydeleggjerast – utover det som er sett i verk – føreset eg at presidentskapet no gjer grundige og heilt nødvendige vurderingar av.

Knut Arild Hareide (KrF) [11:14:46]: Eg vil takke for utgreinga i ei alvorleg sak, og fleire gonger brukte òg presidenten orda «sterkt beklagelig». Det er viktig at me spesielt går inn i denne saka frå tida frå juni 2017, da det blei gjort sju veldig tydelege vedtak til korleis me skulle følgje opp denne saka.

Kristeleg Folkeparti forstår veldig godt at dette er eit komplekst og veldig krevjande prosjekt. Eg synest òg det er riktig å seie på dagen i dag at me stiller oss òg bak behovet for oppgraderinga. Me skal òg vere klare over at det kom ein 22. juli-rapport som peikte på eit sikkerheitsbehov som gjorde at det var riktig å gå i gang med prosjektet.

Så er det sterkt beklageleg korleis utføringa av prosjektet har blitt. I dag vil eg vere tydeleg på at Kristeleg Folkeparti er einig i at dette prosjektet sjølv sagt må fortsetje. Det vil bli svært lite kostnadsinnsparande å stoppe prosjektet – ja, det vil vere motsett. Me er nøydde til å fortsetje det, og me vil bidra til det. Kristeleg Folkeparti er derfor klar til den behandlinga som ein no legg til grunn i finanskomiteen på bakgrunn av denne utgreinga.

Dette er altså eit prosjekt som me fekk beskjed om hausten 2016 ville koste 1,8 mrd. kr. Det var da eit nytt kostnadsoverslag. Det var 1,1 mrd. kr meir enn det som låg som grunnlag for avgjerda i 2013, det var 650 mill. kr meir enn det som var antyda i statsbudsjettet for 2015, og det var 350 mill. kr over det som var antyda i statsbudsjettet for 2016 – altså tre gonger. Så får me no ei ytterlegare kostnadsoverskriding, på nesten 500 mill. kr. Og presidenten er tydeleg. Han seier: Det er byggherrens ansvar å ha kontroll over kostnadene.

Så behandla det nye presidentskapet 7. desember rapporten frå oktober. Her kom det òg eit varsel om at det meste av reservane var brukte opp. Det er derfor grunn til å stille spørsmål om – og det er mitt spørsmål òg til presidenten – korleis ein da 20. desember kunne leggje til grunn at kostnadsramma ville bli halden?

Så veit me at prosjektrådet i sitt møte 19. juni fekk ny informasjon. Her var òg presidenten tydeleg på at det var «sterkt beklagelig» at denne informasjonen ikkje nådde presidentskapet. Men det er òg grunn til å stille spørsmål om kva ein har gjort for å skaffe seg informasjonen.

Det viktige når me går inn i og ser denne saka, er dei sju vedtaka som blei gjorde 20. juni i denne salen. Eg skal ikkje gå gjennom alle dei, men presidentskapet blir altså pålagt

«å rapportere til Stortinget om den vidare utvikling i

økonomi og fremdrift i byggeprosjektene hver for seg og samlet, samt å synleggjøre de tilleggskostnadene Riksrevisjonen mener skulle vært tilordnet prosjektregnskapet».

Kristeleg Folkeparti er einig i at Stortinget ikkje bør ta på seg byggherreoppgåver for denne typen prosjekt framover. Eg er òg einig i at regelverket som staten elles har, òg bør gjelde for Stortinget.

Så blir det ein debatt og ei viktig avgjerd for Stortinget å sjå på ansvar, men òg moglegheit og òg skilje mellom det ansvaret som ligg her, og eventuelt den skylda ein har i den typen saker.

Det er, som det òg er sagt frå denne talarstolen, riktig at presidentskapet ikkje kan samanliknast med ei regjering, og presidenten kan heller ikkje samanliknast med ein statsråd.

Kristeleg Folkeparti vil ikkje drive polemikk rundt denne saka. Til det er denne saka for alvorleg. Me har ikkje konkludert i saka. Me vil gå inn i arbeidet som Stortinget no skal gjere, før me konkluderer.

Per Espen Stoknes (MDG) [11:19:55]: For meg som møtende vararepresentant på Stortinget siden desember har det vært en underlig tid. Den ene skandalen har avløst den andre og dominert dagsordenen. Det kjennes nesten pinlig å være politiker for tiden. Det som spesielt bekymrer meg, er at dette svekker tilliten i det norske folk til politikere, til Stortinget, demokratiet – særlig dersom politikere ikke klarer å være åpne og ærlige, rydde opp og ta ansvar istedenfor å drive med unnvikelse, skyldplassering og svarteperspill.

I Stortingets byggeprosjekt har det vært mange uheldige valg siden starten i 2011 – siden før forrige presidentskap. Beslutningen om at Stortinget selv skulle være byggherre, er i etterpåklokskapens grelle lys definitivt tragisk. Å være byggherre er ikke kjernekompetanse for stortingsdirektører eller presidenter, men beslutningen om at Stortinget skulle ha byggherreansvaret, ble nå tatt en gang. Riksrevisjonen har rettet flengende kritikk mot prosjektet og prosjekthåndteringen, og budsjettoverskridelsene har steget jevnt og trutt, uten at det synes å ha hatt tilstrekkelig effekt på prosjekthåndteringen.

Stortinget forlangte senest i juni i fjor korrekt og rettidig informasjon, noe vi synes å ha fått først nå – kanskje. Vi vet at noen av budsjettoverskridelsene er godt begrunnet. Ingen av oss har store vansker med å se sikkerhetsproblemene etter 22. juli-terroren med å ha innkjøring av store varebiler under Stortinget. Denne delen av prosjektet kom til senere enn restaureringen og forsvarer derfor en del av kostnadsøkningen. Men et prosjekt som er så ute av kontroll som dette prosjektet nå synes å være, bidrar til å undergrave den tilliten hos folket og borgerne som Stortinget er helt avhengig av.

Hvordan kan Stortinget få tillit til å utforme hele landets budsjett når vi her på huset ikke klarer vårt eget husholdningsbudsjett?

Noe av kritikken vi har mottatt fra Riksrevisjonen, har vært at framdriften har vært avgjørende og derfor også sannsynligvis bidratt til overskridelsene. Miljøpartiet De Grønne mener at det kanskje er på tide å trykke på pauseknappen selv om vi er i en slutfase. Vi bør vurdere hvem som skal være byggherre på den siste, gjenværende delen av prosjektet. Jeg vil derfor rette en henvendelse til kommunalministeren og spørre hvilke muligheter som finnes for at Statsbygg i en slik ekstraordinær situasjon kan ta over oppgaven med å løse prosjektet i havn.

Budsjettsprekk i milliardklassen er vanskelig å spare inn over et budsjettår. Det burde imidlertid være et klart mål for Stortinget at store deler av dette beløpet dekkes inn gjennom reduserte utgifter over Stortingets budsjett framover. Her må vi snu alle steiner. Vi må både se på våre egne lønninger og godtgjørelser og på komiteenes reisebudsjett, samtidig som vi også ser på muligheten for å spare inn på driften på Stortinget. Økte inntektsmuligheter må vi også se på, som betaling for stortingsparkeringsplasser. Samtidig må Stortinget sikre at dette ikke går ut over uskyldige ansatte som vaskepersonell, ansatte i IT-drift, vaktmester – altså ansatte i administrasjonen.

Det er i ferd med å etableres en ny lederfilosofi i Norge. Når noe går galt, sier lederne: «Jeg tar ansvar.» Men de blir sittende, ofte fordi de selv ikke føler seg ansvarlige for hendelsene. Men en leder må evne å vise ansvar gjennom å ta konsekvensene når noe på vedkommendes vakt går galt. En leder bærer alltid ansvaret for feil som skjer. Ida Børresen tok konsekvensen av den siste utviklingen i prosjektet og gikk selv av. Det står det respekt av. Den siste måneden har Olemic Thommessen vært mer opptatt av å forklare hva han ikke visste, enn å ta ansvar for det han burde ha visst. Det norske folk har ennå ikke mottatt en ektefølt beklagelse eller grundig erkjennelse av egne feil i denne prosessen. Vi må derfor tillate oss å spørre om ikke Olemic Thommessen nå burde kjenne sin besøkelsestid og selv be om fornyet tillit eller gå av. Tiden for å ta ansvar ved å bli sittende er nå forbi.

Bjørnar Moxnes (R) [11:25:10]: I filmen «Norske byggeklosser» overdrives det til det absurde for å vise hvor skakkjørt et byggeprosjekt kan være. Når det gjelder Stortingets byggeskandale, overgår virkeligheten fiksjonen.

Olemic Thommessen har ikke alene ansvaret for situasjonen vi nå står i. Den som har det største ansvaret, er Erna Solberg. Etter den første budsjettsprekken på 700 mill. kr, Riksrevisjonens refs og kritikk fra et samlet

storting ble Solberg spurt om hva hun mente om gjenvalg av Thommessen som stortingspresident. Solberg svarte at hun så ikke noen grunn til at ikke Thommessen skulle fortsette. Hun bidro til at Thommessen ble gjenvalgt, og millionsløseriet fortsatte med uforminsket styrke.

Rødt ønsker ingen heksejakt på stortingspresidenten, men når stortingspresidenten fortsatt skyver ansvaret fra seg, når fellesskapets millioner fortsetter å forsvinne ned i dragsuget, har alle partiene på Stortinget et ansvar for å stoppe dette og vise at feil får konsekvenser også for politikere. Derfor har Rødt foreslått en ryddig framgangsmåte, nemlig nyvalg av stortingspresident. Merkelig nok har ingen av de øvrige stortingspartiene, som daglig er sjokkert og bekymret i media, gått inn for forslaget. Spørsmålet er hvorfor. Kanskje skyldes det at de andre partiene har et langt større ansvar for at skandalen har fortsatt enn de liker å innrømme. For mens byggeprosjektet har gått på den ene store smellen etter den andre, har også presidentskapet fått en rekke muligheter til å stanse kostnadsgaloppen. Hele seks ganger har de fått overlevert konkrete forslag om innsparinger. Men hva har så Høyre, Kristelig Folkeparti, Fremskrittspartiet, SV og Arbeiderpartiets folk i presidentskapet gjort? Jo, de har sagt nei til innsparingene seks ganger. Dette er de samme partiene som foreløpig ikke støtter Rødts forslag om nyvalg, og dermed holder sin hånd over Thommessen og det vanstyrte byggeprosjektet, der budsjettsprekktaksameteret fortsetter å tikke og tære på fellesskapets pengepott minutt for minutt.

Kanskje er det ikke nok å bytte ut stortingspresidenten. Vi kan ikke ha et presidentskap som fungerer som en lukket losje. Kanskje trenger hele institusjonen en åpenhetsreform. Det vil vi se på så snart vi har fått gjennom det mest akutte, nemlig å stoppe kostnadsgaloppen.

Det jeg hører oftest fra velgerne om byggesaken, er at den avdekker en privilegiumskultur der politikerne beskytter hverandre, sånn at ingen stilles til ansvar selv for skandaler som denne. Kontrasten til hvordan dette med ansvar fungerer i det virkelige arbeidsliv, er skjærende. Ta f.eks. renholdsarbeideren på et av Thons hoteller, som etter tjue år med knallhard jobbing ble sagt opp mens hun var sykmeldt for en vond skulder, ta butikkansatte som får sparken for å komme noen minutter for sent, eller ta småbedriftseiere som må selge hus og bil etter en dårlig investering.

Jeg vil nå spørre Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre, Kristelig Folkeparti, Arbeiderpartiet, Senterpartiet og SV: Hvordan skal dere forklare disse menneskene at en stortingspresident som er ansvarlig for en budsjettsprekk i milliardklassen, ikke må ta konsekvensen av det? Hittil sier presidenten at han tar ansvar ved å be-

holde en privilegert jobb med 1,6 mill. kr i lønn. Tror dere folk flest vil godta denne måten å ta ansvar for kostbare tabber og sløsing med andres penger på?

Vi ser at det å be Olemic Thommessen vurdere sin egen stilling, er som å be bukken passe havresekken. Vår oppfordring til alle partiene på Stortinget er klar: Ta ansvar, la handling følge ord, og støtt Rødts forslag om nyvalg av stortingspresident.

Stortingspresident Olemic Thommessen [11:30:28]:

I tiden etter at presidentskapet ble kjent med budsjettsprekken på nærmere en halv milliard kroner, som jeg i dag har redegjort for, har vi jobbet nær sagt dag og natt for å finne ut hva som gikk galt, men viktigst: hvordan det kunne gå galt. Jeg har stilt meg spørsmålene: Burde presidentskapet og jeg innført flere rapporteringsrutiner? Burde vi ha etterspurt mer informasjon oftere, hatt flere møter, avkrevd administrasjonen for flere svar? Svaret på det, i etterpåklokskapsens lys, er selvfølgelig ja, og jeg er, på vegne av presidentskapet og resten av Stortinget, svært lei meg for at vi har havnet i den situasjonen vi er i i dag.

Jeg har selvsagt også merket meg den kritikken som er rettet direkte mot stortingspresidenten i denne saken. Jeg tar kritikken på stort alvor, og det er ingen hemmelighet at situasjonen de siste ukene har vært svært vanskelig og krevende.

Mitt utgangspunkt nå er at presidentskapet skal legge til rette for at Stortinget kan håndtere denne saken best mulig, og at vi får prosjektet inn på et riktig spor. Det gjelder informasjon og dokumentasjon til finanskomiteens behandling, og det gjelder de grep som må gjøres i det daglige arbeidet med byggeprosjektene. Alt må nå settes inn på å fullføre arbeidene under den best mulige kostnadskontroll. Dette er viktige anlegg for Stortinget – både for det daglige politiske arbeidet i Stortinget og i partigruppene og for å få et tryggere storting for dem som jobber her, og ikke minst for de mer enn 30 000 besøkende vi har hvert år, hvorav de fleste er barn og unge. Stortinget skal være et trygt sted å besøke – sikkerhet er en rød tråd gjennom hele dette prosjektet.

Arbeidet med den eksterne kvalitetssikringen av den foreliggende kostnads- og risikoanalysen er i gang. Selskapet Dovre Group Consulting er engasjert, og oppstartsmøtet har funnet sted. Resultatet av gjennomgangen skal snarest mulig legges frem for finanskomiteen, slik at den får et godt grunnlag å arbeide videre på. I tillegg forteller den situasjonen vi er oppe i, til fulle at vår egen prosjektorganisasjon ikke har evnet å frembringe den informasjonen som har vært nødvendig for å sikre god oversikt over kostnadsrisikoen i prosjektet. Derfor vil det så snart som mulig bli gjennomført en kritisk

gjennomgang av prosjektet, med henblikk på prosjektorganisering og ressurser.

Presidentskapet vil også innen kort tid starte arbeidet med kostnadsreducerende tiltak for Stortinget selv og utsettelse av egne bygg- og rehabiliteringsprosjekter. Stortinget må kritisk gjennomgå egne kostnader og gjøre et grundig arbeid for å finne mer rasjonelle og kostnadsbesparende løsninger. Selv om byggeprosjektet nå er kommet langt og større endringer vanskelig er mulig, arbeides det dag for dag for å avgrense utgifter på mindre og større poster. Eksempler på dette er besparende løsninger på inventar og mindre tekniske installasjoner.

Så er det reist en rekke spørsmål fra de parlamentariske lederne. Det vil føre for langt å kunne gå inn og gi fyllestgjørende svar på det utover det jeg har redegjort for i redegjørelsen. Jeg håper imidlertid at arbeidet i finanskomiteen vil gi svar som er tilfredsstillende. Alle partier er der representert, og presidentskapet skal gjøre sitt ytterste for å legge til rette, slik at all tenkelig informasjon der kommer inn.

Så var det ett konkret spørsmål jeg likevel har lyst til å avklare, nemlig spørsmålet om vi ikke kunne snakke med prosjektet. Der vil jeg si at vi har snakket med prosjektet, fordi prosjektet har vært til stede i hvert eneste presidentskapsmøte sammen med administrasjonen. Vi har hatt mulighet til å stille spørsmål direkte til dem som jobber med dette til daglig.

Avslutningsvis vil jeg si at dette er en på alle måter svært krevende og uhyre kjedelig sak som har ridd oss som en mare gjennom flere år. Vi har ennå ikke funnet alle svarene på hvordan det kunne gå så galt som det gjorde, og noen spørsmål får vi kanskje heller ikke svar på, selv om vi selvsagt skal gjennomføre en grundig evaluering av prosjektet i etterkant.

Likevel har vi et byggeprosjekt som skal ferdigstilles i 2018 som planlagt. Jeg vet at jeg har et samlet presidentskap bak meg når jeg sier at vi alle opplever alvoret i situasjonen, og at vi vil gjøre vårt ytterste for å få dette i land på en best mulig måte.

Nils T. Bjørke hadde her overteke presidentplassen.

Presidenten: Debatten om utgreiinga er med dette avslutta, og presidenten vil foreslå at utgreiinga om Stortingets byggeprosjekt vert send til finanskomiteen. – Det vert sett på som vedteke.

Sak nr. 2 [11:35:54]

Innstilling fra Stortingets presidentskap om endring i Stortingets forretningsorden (Innst. 134 S (2017–2018))

Tredje visepresident Magne Rommetveit [11:36:21]: Eit innlegg sånn i forbifarten: Presidentskapet legg med dette fram forslag om endring i Stortingets forretningsorden § 27 om komitéhøyringar. Etter forslag frå reglementskomiteen vedtok Stortinget i juni 2017 å ta inn ein regel i § 27 om at ein helst bør halda høyringar når det ikkje er møte i plenum. Det vart dessutan fastsett at unntak frå dette krev samtykke frå presidentskapet.

På bakgrunn av dei erfaringane som ein har gjort sidan starten av sesjonen, foreslo fleirtalet i presidentskapet at kravet om slikt samtykke skulle verta teke ut av forretningsordenen. Eit mindretal, representanten Abid Q. Raja, ønskjer å vidareføra samtykkekravet. Eg går ut frå at han sjølv vil gjera greie for sitt standpunkt.

Eg skal bare kort kommentera forslaget frå fleirtalet og bakgrunnen for det. Alle er samde om at det er ein fordel om komitéhøyringar vert lagde utanom møte-tidspunkta i plenum. Forretningsordenen har nokre særreglar om dette. Høyringar kan ikkje haldast når grunnlovsforslag vert handsama, og kontrollhøyringar kan ikkje haldast samtidig med plenumsmøte, med unntak av spørjetimen. Desse reglane set absolutte grenser for når høyringar kan haldast, og unntak krev vedtak i Stortinget.

Regelen om at høyringar elles helst bør haldast på andre tidspunkt enn når det er plenumsmøte, er formulert som ei retningslinje som skal liggja til grunn for planlegginga i komiteane, ikkje som eit absolutt påbod. Bakgrunnen for regelen er først og fremst at representantane skal kunna delta i både høyringar og plenumsdebattar. Særleg i mindre grupper risikerer ein å måtta velja bort debattar eller høyringar dersom desse vert haldne samtidig.

Det er difor ei god retningslinje for komiteane å freista å unngå slike samanfall. Spørsmålet er så korleis ein oppnår den målsettinga regelen gjev uttrykk for. Fleirtalet i presidentskapet meiner komiteane sjølve bør ta ansvar for å følgja opp målsettinga, og at det har vist seg ikkje å vera ei god løysing at presidentskapet skal overprøva dei vurderingane komiteane gjer på dette punktet.

Det er mange omsyn å ta når ein fastset tidspunkt for høyringar i komiteane. Komiteane er etter mitt syn sjølv nærast det å vega desse omsyna mot kvarandre når dei fastset framdriftsplanar og samordnar høyringar med andre aktivitetar som medlemmane i komiteen skal delta på. Søknadsordninga har etter mitt syn dels hatt den effekten at komiteane i større grad kan overlata ansvar for å følgja opp regelen i § 27 til presidentskapet, dels har ho ført til auka byråkrati når komiteane skal gjera greie for kvifor eit fastsett høyringstidspunkt er ønskeleg.

Presidentskapet er av gode grunnar atterhaldne med å overprøva arbeidsplanane til komiteane. Eg meiner samtykkeordninga allereie nå har vist seg å vera lite tenleg. Fleirtalet legg til grunn at komiteane søkjer å ivareta målsettinga så langt det let seg gjera, også utan ei særleg samtykkeordning, og føreslår å leggja ei tydelegare føring på dette i § 27. Eg viser elles til merknadane i innstillinga og tilrådinga frå fleirtalet.

Presidenten: Fleire har ikkje bedt om ordet til sak nr. 2.

Sak nr. 3 [11:40:21]

Innstilling fra finanskomiteen om Lov om Bankenes sikringsfond og lov om endringer i finansforetaksloven mv. (innskuddsgaranti og krisehåndtering av banker) (Innst. 137 L (2017–2018), jf. Prop. 159 L (2016–2017))

Presidenten: Etter ønske frå finanskomiteen vil presidenten føreslå at taletida vert avgrensa til 5 minutt til kvar gruppe og 5 minutt til medlemmer av regjeringa.

Vidare vil presidenten føreslå at det – innanfor den fordelte taletida – vert gjeve anledning til inntil tre replikkar med svar etter innlegg frå medlemmer av regjeringa.

Vidare vert det føreslått at dei som måtte teikna seg på talarlista utover den fordelte taletida, får ei taletid på inntil 3 minutt.

– Det er vedteke.

Åsunn Lyngedal (A) [11:41:19] (ordfører for saken): Trygghet for at pengene vi har i banken, er tilgjengelig for oss den dagen vi har bruk for dem, er viktig for både privatpersoner og bedrifter i Norge. Bankkrisen på 1990-tallet rystet hele samfunnet vårt. Mange finansinstitusjoner gikk konkurs eller ble overtatt av staten. Erfaringen førte til en vesentlig styrking av kontrollen med og kravene til bankene, noe som bidro til at vi unngikk en bankkrise i 2008.

Finansnæringen er internasjonal, og det er viktig for Norge å samarbeide om et regelverk som sikrer at en så langt som mulig unngår bankkrise. Det regelverket Stortinget er invitert til å vedta i dag, skal gi økt sikkerhet for innskudd og et nytt regelverk for krisehåndtering som anviser tiltak ved store tap eller andre krisesituasjoner. Et bredt flertall i finanskomiteen støtter det foreslåtte regelverket.

Forslaget viderefører Bankenes sikringsfond, det etablerer et nytt krisetiltaksfond, som også er fullfinansiert av næringen, og det etablerer en krisehåndteringsmyndighet. Innskuddsgarantien sikrer innskudd opp til 2 mill. kr, og den foreslås videreført. I Norge sparer vi i stor grad i innskudd, og en god innskuddsgaranti er vik-

tig. Vi er det eneste landet i Europa som har høyere garanti enn 100 000 euro, og en samlet komité forventer at regjeringen lykkes med å få det videreført.

Det foreslås en utvidet dekning for innskudd over 2 mill. kr i inntil 12 måneder i forbindelse med oppgjør bl.a. ved kjøp av bolig, oppgjør ved skilsmisse eller erstatningsutbetalinger. Det settes ingen beløpsgrense for garantien av slike innskudd. Det vil være en viktig forbedring av dagens regelverk og støttes av en samlet finanskomité.

Lovforslaget innfører et nytt krisetiltaksfond i Norge. Det foreslås at midlene i dagens sikringsfond fordeles mellom dette og sikringsfondet, sånn at begge har tilstrekkelige midler til å fylle sine oppgaver fra dag én. Alle banker i Norge må være medlem av fondene og skal betale årlig avgift som vil følge av størrelsen på innskuddene i banken. Sånn vil bankens størrelse bety mye for den enkeltes bidrag. En samlet finanskomité har også stilt seg bak viktigheten av at det i tillegg skal gjøres en vurdering av risikobildet i den enkelte finansinstitusjon ved fastsetting av årlig bidrag.

Finanstilsynet gis rollen som krisehåndteringsmyndighet i Norge, og det forutsettes et organisatorisk skille mellom Finanstilsynets rolle som tilsyn og deres rolle som krisehåndteringsmyndighet. Finanstilsynet får ansvar for å se til at finansforetak utarbeider gjenopprettingsplaner ved tap av kapital. Komiteen har understreket at det er viktig med en praktisk tilpasning ved at det stilles færre krav til gjenopprettingsplanene i mindre foretak. Det er ikke like kritisk for samfunnet om en mindre bank går over ende. Norge er tjent med et mangfold i finansnæringen, og det må ikke stilles myndighetskrav som svekker de mindre bankenes konkurransevne uten at det er nødvendig.

Det har fått bred støtte i komiteen at det innføres regler om intern oppkapitalisering. Resultatet av det vil være at foretakets kreditorer i større grad holdes ansvarlig i en krisesituasjon gjennom at gjeld gjøres om til egenkapital.

De viktigste vedtakene om krisehåndtering skal fattes i Finansdepartementet. Departementet skal også ha hjemler i det nye regelverket som treffer statlig finansierte støttetiltak i særlige situasjoner. Et bredt flertall i komiteen forutsetter at det innhentes nødvendige vedtak i Stortinget i det enkelte tilfellet på ordinær måte.

Det nye regelverket som er til beslutning i dag, gjør at både myndighetsorganer og Bankenes sikringsfond får nye og utvidede oppgaver. Komiteen har derfor forutsatt og understreker viktigheten av at Stortinget og allmennheten holdes orientert om utviklingen av innskuddsgaranti og kriseløsningsregimet gjennom den årlige finansmarkedsmeldingen. Det forutsettes også at

Stortinget holdes orientert om forhandlingene med EU om å beholde innskuddsgarantien på 2 mill. kr.

Elin Rodum Agdestein (H) [11:45:51]: Først en takk til saksordføreren for et grundig arbeid og et godt samarbeid i saken.

Finanskrisen og den norske bankkrisen på slutten av 1980-tallet og begynnelsen av 1990-tallet danner et alvorlig bakteppe når vi i dag skal vedta nye lovregler om innskuddsgaranti og håndtering av kriser og andre økonomiske utfordringer i banksektoren. Det er viktig å lære av historien – konsekvensene av manglende regulering og følgene av manglende finansiell stabilitet har til dels vært dyrekjøpt erfaring. Gjennom å regulere finansmarkedene bedre bidrar vi til at risikoen for at vi får en ny bank- eller finanskriser i Norge, reduseres. Det er det denne saken handler om.

Den finansielle stabiliteten er grunnlaget for økonomisk sikkerhet og stabilitet og for vekstkraften i norsk økonomi. Den er grunnlaget for tryggheten til folk, for jobbene, for sparepengene, for familieformue og arv, for investeringer i eiendom og bedrifter og ikke minst for tilliten til bankene. At vi synkroniserer oss med EU på dette området, er indirekte også med på å skjerme norsk økonomi og bidrar til å skape ytterligere stabilitet.

Norge er en del av Europa, og vår økonomi er i stor grad avhengig av dette markedet. Mange norske banker er dessuten filialer av banker med eierskap basert i EU-land. Derfor er det viktig at norsk finansnæring har tilsvarende regulatoriske rammer og konkurransevilkår som aktører i Europa.

Tilrådingene fra Banklovkomisjonen har i stor grad vært førende for de forslagene som regjeringen har lagt fram i proposisjonen, Prop. 159 L for 2016–2017. Det innføres et bredt sett av nye regler for å forhindre og håndtere kriser i banker. Samlet sett vil dette bidra til å redusere risiko i bank- og finanssektoren.

Den norske innskuddsgarantiordningen videreføres og styrkes med de forslagene som ligger i innstillingen. De viktigste lovendringene i innskuddsgarantien innebærer en ubegrenset garanti for visse typer innskudd i inntil tolv måneder, som

- innskudd på klientkonti
- innskudd ved overdragelse av fast eiendom ved boligkjøp
- sikring av formue knyttet til særlige livshendelser, som f.eks. skifte
- forsikringsutbetalinger
- erstatninger

Den generelle innskuddsgarantien på bankinnskudd på 2 mill. kr per innskyter videreføres også. Jeg er glad regjeringen er i prosess med EU for å sikre at bankinnskuddsgarantien kan videreføres på dette nivået.

Når det gjelder de lovendringene som omhandler krisehåndtering i banker, gjennomfører vi EUs lovregler på området. Direktivet skal innlemmes i EØS-avtalen den 9. februar i år. Målet er å forebygge og håndtere økonomiske problemer i bank for å verne om finansiell stabilitet, kundeinnskudd og offentlige midler.

Det følger et mer detaljert regelverk med krav om at det utarbeides beredskaps- og krisehåndteringsplaner for mulige tilfeller av svikt i soliditet og solvens. Det er også krav om etablering av et nasjonalt krisefond.

Som saksordføreren sa: Finanstilsynet blir krisehåndteringsmyndighet. Men de viktigste vedtakene skal fattes av departementet og forankres i Stortinget.

Den mest vesentlige endringen er det som handler om intern oppkapitalisering, den såkalte «bail-in»-regelen, som innebærer at en kriserammet bankgjeld kan konverteres til egenkapital. På den måten dekkes tap, soliditeten styrkes, og virksomheten kan videreføres. Dette skal altså redusere risikoen for kriser samt bidra til mer forutsigbarhet og ordnede løsninger om en krise skulle oppstå.

Norge har det best oppkapitaliserte banksikringsfondet i Europa, på 32,5 mrd. kr ved utgangen av 2016, tilsvarende 2,7 pst. av garanterte innskudd. Midlene overføres til to nye fond: innskuddsgarantifondet og krisetiltaksfondet. Det blir viktig å sikre fortsatt oppbygging av de fondene.

Krav om årlig innbetaling videreføres. Samtidig skal innbetalingene i langt større grad enn i dag differensieres etter den enkelte bankens risikoprofil. Bankenes sikringsfond skal fortsatt administrere innskuddsgarantiordningen og forvalte midlene i innskuddsgarantifondet og krisetiltaksfondet. Banksikringsfondet skal bistå Finanstilsynet i utøvelse av nye oppgaver, jf. nytt regelverk. Det innebærer flere oppgaver og mer ansvar for Bankenes sikringsfond, som etter dette vil få sin virksomhet regulert i en egen lov og et styre som utnevnes av departementet, ikke av bankene selv som i dag.

Det er bred politisk enighet i Norge om at vi når vi regulerer finansmarkedene, skal prioritere soliditet og trygghet for kundene i bankene. Det er en viktig verdi også at et bredt flertall i komiteen står bak forslagene i innstillingen. Dette er et lovforslag som er fornuftig og ansvarlig, og som i tillegg til å bidra til lavere risiko i banksektoren over tid kan spare norsk økonomi og det offentlige for store kostnader.

Helge André Njåstad (FrP) [11:50:56]: Eg vil òg starta med å takka saksordføreren for ein ryddig gjennomgang, både her og i komiteen, då saka var til behandling der.

Me har ved ei rekkje anledningar, både her i Noreg og særleg internasjonalt, sett kva konsekvensane kan bli

når bankar går over ende. Med innføring av desse nye direktiva og tett oppfølging av føretaka som slit, kan me i større grad sikra oss mot at bankar skal gå over ende. Me er nøydde til å stilla strenge krav både til kapital og buffer. Det er viktig at føretaka og Finanstilsynet utarbeider planar for korleis dei kan retta opp si finansielle stilling viss dei skulle bli svekte. For enkelte føretak vil det vera svært ressurskrevjande med ein del av desse planane. Eg er derfor glad for at det skal vera mogleg å fastsetja enklare krav, basert på størrelse og risiko.

Når no Bankenes sikringsfond skal delast i to fond, eit innskotsgarantifond og eit krisetiltaksfond, sørgjer me for at det blir betydelege midlar tilgjengelege når det nye regelverket trer i kraft. Det er naturleg at føretaka med høg risiko må betala ein høgare del enn dei tidlegare har gjort, og det er derfor positivt at årsbidraga til dei to fonda vil bli meir risikodifferensierte enn dei tidlegare har vore.

For Noreg sin del er det viktig å ha ein innskotsgaranti på 2 mill. kr, og at regjeringa skal fortsetja å jobba for å behalda denne ordninga. Eg er glad for at ein samla komité står bak dette. Det gjev tryggleik for alle dei som ønskjer å ha pengane sine trygt plasserte på bankkonto.

Trass i at dei nye krava inneber auka administrativ og økonomisk byrde, både for det offentlege og for føretaka, er eg sikker på at det på lang sikt vil redusera risikoen for økonomiske problem.

Sigbjørn Gjelsvik (Sp) [11:53:00]: Det er en særdeles viktig sak som vi har til behandling i dag. Det handler jo om hensynet til både norske privatpersoner og selskap. Det handler om hensynet til bankene, men det handler også om stabiliteten i det norske samfunnet i stort, som flere andre også har vært inne på. Bankkrise og finanskrise kan få store og langvarige konsekvenser, noe som også historien har vist oss.

Jeg er selvsagt enig med tidligere talere som sier at en også skal ha internasjonalt samarbeid, men noe av det aller viktigste for oss som land er å sikre nasjonal styring og kontroll med en så viktig næring som dette. Og vi må både ha oppmerksomhet på finanssektorens totale størrelse og vekst og sørge for en variert næring med mange aktører av ulik størrelse. Ikke minst er det viktig å legge til rette for små aktører rundt i hele landet.

Flere har vist til at innskuddsgarantien, som i Norge er på 2 mill. kr, i lengre tid har vært under press fra EU. Det er særdeles viktig og bra at en samlet komité står bak den garantien. Den er helt sentral for tilliten, både for kunder som har innskudd i banken, og viktig for bankene og for stabiliteten i samfunnet. Er en krise under oppseiling, er det særdeles viktig at folk som har penger i banken, ikke mister tilliten og tar ut pengene. Men jeg skulle også ønske at fra regjeringens side ble betydnin-

gen av den garantien ytterligere vektlagt, og status for de forhandlingene man har med EU kommentert.

Norge har en særegen økonomisk situasjon. Det norske finanssystemet har særmerker som gjør at nasjonal kontroll er ekstra viktig. Senterpartiet mener det var særdeles uklokt å underlegge det norske finanstilsynet EUs finanstilsyn. Vi mener regjeringen må komme tilbake med forslag om å gjenopprette reell norsk suverenitet over finansreguleringen. Dernest mener vi at regjeringen må komme til Stortinget med konkrete forslag om hvordan Finanstilsynet kan styrkes. Vi må bruke det handlingsrommet vi har innenfor EØS-avtalen, og om nødvendig må det også utfordres.

Norske skattebetalere skal ikke sitte igjen med regningen for bank- og finanskrise. Det er ikke understreket klart nok i proposisjonen. Derfor mener vi også – og har foreslått – at Stortinget må be regjeringen gjennom forskrift slå fast nettopp dette. Skjer det redningsaksjoner også for banker, skal ikke det belastes norske skattebetalere, men næringen selv må håndtere det. Og skulle det i helt ekstraordinære situasjoner være behov for å håndtere ting annerledes, må det behandles som egen sak i Stortinget i det enkelte tilfellet.

Finanssektorens størrelse og raske vekst innebærer en risiko for norsk økonomi. Spesielt bekymringsverdig er gjeldsveksten som vi ser i husholdningene. Nettopp derfor er det ekstra viktig å styrke Finanstilsynet og sikre nasjonal kontroll.

De mindre bankene og finansforetakene må behandles rimelig. Enkeltvis kan små banker og små finansforetak ha like stor risiko som større finansforetak, men i sum bidrar de til spredning av risiko. Det at en har mange aktører, at ikke alle eggene er samlet i én kurv, er med på å sikre stabilitet og trygghet i systemet. Derfor mener vi det er viktig at disse små aktørene betaler en relativt sett mindre avgift til innskuddsgarantifondet og krisehåndteringsfondet enn de større aktørene.

Til slutt vil jeg understreke viktigheten av at en finner en modell for valg av styremedlemmer til Bankenes sikringsfond som tydelig markerer at fondet ikke er et organ for staten, men likevel gjør at staten har nødvendig kontroll.

Jeg vil med det ta opp de forslagene i innstillingene som Senterpartiet er en del av.

Presidenten: Representanten Sigbjørn Gjelsvik har teke opp dei forslaga han refererte til.

Kari Elisabeth Kaski (SV) [11:57:58]: Når vi behandler et så viktig tema og vedtar viktige forbedringer i lovverket, er det bra at det er med så stor enighet – ikke bare i denne sal, men også i bransjen det gjelder.

Gjennom de siste 30 årene har Norge opplevd både en alvorlig bankkrise og en global finanskrise. Viktige

lærdommer har vært høstet fra disse krisene og tiltak gjennomført. Vedtakene som Stortinget skal fatte i dag, vil gi ytterligere forbedringer.

Når Stortinget behandler denne saken, er det i en tid med noen mørke skyer i horisonten. Økonomien internasjonalt er på bedringens vei, men er mindre rustet til å håndtere nye store kriser. Tiltakene som ble satt i verk etter finanskrisen, har ført til større forskjeller, mer usikkerhet i arbeidsmarkedet og store kutt i velferdsordninger i mange land. Dette er politiske valg som gjør samfunnet mindre robust og mer sårbart når økonomiske kriser igjen rammer.

I Norge er gjeldsgraden høy, og veksten i forbrukslån er alarmerende. IMF har gjentatte ganger kommet med bekymringsmeldinger om det norske boligmarkedet og bl.a. advart mot mulige bobler. Mange av de viktigste grepene for økt finansiell stabilitet handler ikke nødvendigvis om regulering av finanssektoren. Når skattesystemet fyrer opp under eiendomsmarkedet, er det riktige å gjøre noe med skattesystemet enn å stenge flere unge ute av boligmarkedet. Når arbeidsmarkedet blir mer usikkert, lønninger går ned og de økonomiske usikkerhetene øker, er det også en utvikling som truer den finansielle stabiliteten i et land. Det er ekstremt viktig med en god og gjennomregulert finanssektor, men vi skal ikke glemme at det også er andre fundamentale økonomiske krefter i sving.

Den proposisjonen som vi behandler her i dag, inneholder flere viktige grep for å sikre vanlige bankkunder og innebærer at bankene må bære en større del av risikoen og kostnaden selv. Her vil jeg særlig trekke fram introduksjonen av prinsippet om «bail-in», som innebærer at foretakets kreditorer i større grad holdes ansvarlig i en krisesituasjon framfor at det er fellesskapets penger som må redde bankenes långivere.

Nordmenn flest sparer i banker, og når det gjelder vanlig sparing, skal de ikke måtte sitte og finstudere risikoprofilen til hver enkelt bank. Den norske innskuddsgarantien er derfor særlig viktig, og en endring som vi støtter, er utvidet dekning i inntil 12 måneder for visse typer innskudd. Dette forslaget vil være viktig for innbyggernes trygghet gjennom et levd liv.

Jeg er glad for at en samlet komité understreker betydningen av å beholde dagens norske garantigrense på 2 mill. kr, også utover 2018, og jeg håper finansministeren merker seg dette. Samtidig skulle SV ønske at flertallet i komiteen ville gå et skritt lenger, for det er berettiget frykt for at forhandlingene med EU ikke kommer til å føre fram på dette punktet. Spørsmålet er hvilke grep regjeringen da vil ta. Derfor foreslår vi også i dag at regjeringen straks må orientere Stortinget dersom en under forhandlingene får grunn til å tro at kravet vårt om en grense på 2 mill. kr ikke får gjennomslag.

SV støtter, sammen med resten av komiteen, innføring av et krisetiltaksfond, og at midlene i dagens sikringsfond fordeles mellom et innskuddsgarantifond og et krisetiltaksfond. Bankenes sikringsfond holder i dag om lag 2,75 pst. av garantert innskudd, og som en samlet komité skriver i innstillingen, er ikke dette for høyt og bør fortsatt bygges opp videre. Det er også noe som Norges Bank og Finanstilsynet peker på.

Det er grunn til å minne om at dersom en av bankene som i dag nesten utelukkende skaffer seg finansiering gjennom innskudd, skulle gå over ende, vil det alene innebære betydelige tap for fondet. Det er derfor verdt å ha med seg det før en diskuterer å sette et tak. Det er også derfor, etter SVs mening, rimelig at bankenes risikoprofil påvirker hvor mye bankene bidrar med til fondet.

Jeg vil avslutte med nettopp å trekke fram Finanstilsynet, som nå får flere og viktigere oppgaver når det gjelder å ha beredskap for og håndtere kriser. Det er etter SVs mening bra. Det er også derfor vesentlig at vi har et sterkt finanstilsyn, og vi fremmer derfor forslag om at regjeringen må komme tilbake til Stortinget med et forslag for å styrke Finanstilsynet.

Jorunn Gleditsch Lossius (KrF) [12:02:49]: Banker og finansinstitusjoner spiller en viktig rolle i økonomien. De tilbyr betalingstjenester, innskudd og utlån for husholdninger og bedrifter og forsikring mot reell risiko, som brann, sykdom og død, og mot finansiell risiko, som brå prisendringer på valuta, renter og råvarer. Finansnæringen bidrar med avgjørende finansiell infrastruktur som skal tjene husholdninger og bedrifter over hele landet, og er å regne som en infrastrukturnæring.

I Kristelig Folkeparti er vi opptatt av å ha med oss lærdommen fra den internasjonale finanskrisen. Krisen skyldtes at banker, myndigheter, investorer og husholdninger tillot for stor gjeldsoppbygging og for høy risiko. Bankene hadde for liten egenkapital. De fikk utvikle komplekse finansielle produkter som gjorde prisen og risikoen vanskelig å se for investorene, og de fikk bygge opp store finanskonsern som kunne legge til grunn at de ville bli reddet av myndighetene om det skulle gå galt.

Kristelig Folkeparti er bekymret for at for mye av midlene i finanssektoren delvis går til spekulative formål som er privatøkonomisk lønnsomme, men samfunnsøkonomisk ulønnsomme. Likeledes er det en fare for at finanssektoren tar for høye priser for sine tjenester på grunn av manglende konkurranse eller manglende åpenhet. Finanskrisen fikk et mindre omfang i Norge, ikke minst fordi vi etter bankkrisen på 1990-tallet hadde innført strengere reguleringer enn andre land, bl.a. med høyere krav til bankenes egenkapital. Særnorske reguleringer var et fortrinn i møte med krisen fordi det ga oss mer solide banker og færre spekulative finansprodukter.

Men også her i landet har vi store systemkritiske finanskonsern, i første rekke DNB. Også her i landet fikk de største bankene trappe ned egenkapitalen og tillegge boliglån lavere risikovekter – paradoksalt nok i takt med stadig høyere boligpriser. Også her fikk kompliserte produkter utvikle seg til bankenes fordel i møte med vanlige investorer og forbrukere med mangelfull informasjon. Og også her til lands har vi behov for å bedre reglene for bankkrisehåndtering, slik denne proposisjonen legger opp til.

Kristelig Folkeparti støtter regjeringens forslag om å videreføre Bankenes sikringsfond, etablere et nytt krisetiltaksfond og en krisehåndteringsmyndighet for banker og andre finansinstitusjoner. Bankenes sikringsfond holder i dag om lag 2,75 pst. av garanterte innskudd, og jeg vil i likhet med komiteens merknad i innstillingen understreke at dette ikke er for høyt og bør bygges videre opp. Et nytt og utvidet regime for innskuddsgarantiordningen og kriseløsningsmekanismene gjør at både myndighetsorganer og Bankenes sikringsfond får nye og utvidede oppgaver. Derfor er det viktig at Stortinget og allmennheten holdes orientert om utviklingen av innskuddsgaranti- og kriseløsningsregimet gjennom den årlige finansmarkedsmeldingen.

Til slutt vil Kristelig Folkeparti, i likhet med en samlet komité i innstillingen, understreke viktigheten av å kunne beholde dagens norske innskuddsgarantigrense på 2 mill. kr ut over 2018. Kristelig Folkeparti legger til grunn at regjeringen fortsetter forhandlingene med EU med sikte på å oppnå dette. Her til lands sparer vi i stor grad i innskudd, og en god innskuddsgaranti er viktigere hos oss enn i mange andre europeiske land. Kristelig Folkeparti ser ikke behov for egne forslag om dette, men legger til grunn at Stortinget blir holdt løpende orientert om forhandlingene om innskuddsgarantien.

Statsråd Siv Jensen [12:06:53]: Forslaget som Stortinget har til behandling i dag, innebærer at EUs nye innskuddsgarantidirektiv og direktivet om krisehåndtering av banker gjennomføres i norsk rett.

I Norge har vi lang tradisjon for gode ordninger for å sikre kundenes innskudd dersom en bank skulle gå over ende. Allerede i 1924 fikk innskudd i sparebankene lovplågt beskyttelse gjennom Sparebankenes sikringsfond, og i 1961 ble en tilsvarende ordning etablert for forretningsbankene. Siden 1996 har vi hatt innskuddsgarantien på 2 mill. kr per innskyter per bank.

Regjeringens lovforslag viderefører og styrker innskuddsgarantien. Vi vil innføre ubegrenset garanti for visse typer innskudd i inntil 12 måneder, bl.a. for innskudd knyttet til boligkjøp, særlige livshendelser, forsikringsutbetalinger og erstatninger.

Det generelle garantinivået på 2 mill. kr videreføres, og regjeringen arbeider fremdeles overfor EU med sikte på å kunne beholde garantien også etter utgangen av 2018. Vi vil orientere Stortinget når det er noe å meddele.

Vårt regelverk for håndtering av kriserammede banker kom på plass etter den norske bankkrisen på 1990-tallet og har fungert godt i de få tilfellene vi har måttet bruke det. Regjeringens lovforslag innebærer gjennomføring av EUs nye krisehåndteringsregelverk, som er utformet på bakgrunn av erfaringer fra den internasjonale finanskrisen.

Direktivet bygger på mange av de samme prinsippene som dagens norske lovgivning, og lovforslaget innebærer derfor først og fremst en videreutvikling av det eksisterende systemet. Hovedformålet med de nye reglene er å legge til rette for at myndighetene kan forebygge og håndtere økonomiske problemer i bankene på en måte som verner om finansiell stabilitet, kundeinnskudd og offentlige midler. Det vil bidra til å redusere risikoen for kriser i banksektoren og bidra til mer forutsigbare og ordnede løsninger dersom kriser likevel skulle oppstå. Det kan spare norsk økonomi og det offentlige for store kostnader.

De foreslåtte reglene vil i tillegg sikre at bankens eiere og kreditorer vil være ansvarlige hvis banken får økonomiske problemer. Eiere og kreditorer skal dekke bankens tap og eventuelt skaffe til veie frisk kapital hvis det er grunnlag for videre drift. Forslaget innebærer også en tydeligere ansvarliggjøring av eiere og kreditorer. Norske banker har etter gjeldende regelverk ikke kunnet regne med offentlige redningsaksjoner hvis de skulle få problemer, og slike forventninger vil det bli enda mindre grunnlag for etter lovforslaget.

Den internasjonale finanskrisen, og også vår egen bankkrise, viste med all tydelighet hvor høye kostnader problemer i banksektoren kan føre med seg. Vi skal huske på at flere av landene som har vært med på å utforme krisehåndteringsdirektivet, fortsatt er preget av økt arbeidsledighet, svekkede økonomiske utsikter, svake statsfinanser og banker som ikke fungerer som de skal.

Norge har i dag et av de best kapitaliserte bank-sikringsfondene i Europa. Lovforslaget innebærer at disse midlene blir fordelt på to nye fond for å støtte opp om innskuddsgarantien og om krisehåndtering.

Regjeringen foreslår å videreføre årlige innbetalinger fra bankene omtrent på dagens nivå inntil videre. Fortsatt oppbygging av fondene er viktig for å kunne håndtere eventuelle problemer i banksektoren på en hensiktsmessig måte og sikre de garanterte innskuddene.

Som regjeringen varsler i proposisjonen, vil vi etter hvert vurdere om det bør være et tak for størrelsen på fondene. Bankenes sikringsfond er etter lovforslaget

uavhengig av staten. I den grad det skulle være bekymring for enkelte av de organisatoriske bestemmelsene i lovforslaget, er dette likevel noe jeg vil se nærmere på før lovreglene kan tre i kraft.

La meg til slutt nevne at de årlige innbetalingene til fondene etter lovforslaget vil bli mer risikodifferensiert enn i dag. Det betyr at de mest risikable bankene, og særlig de såkalte forbrukslånsbankene, må betale mer for innskuddsgarantien.

Presidenten: Det vert replikkordskifte.

Åsunn Lyngedal (A) [12:11:05]: I forslaget Stortinget er invitert til å vedta i dag, er det gjort til dels store endringer i organiseringen av Bankenes sikringsfond. Medlemmene, som jo er alle landets banker, utgjør i dag en generalforsamling som velger fem av sju styremedlemmer, og nå er det foreslått at alle sju skal oppnevnes av departementet.

Det har fra Finans Norge vært fremmet en bekymring for at nærheten mellom departementet/staten og Bankenes sikringsfond skaper tvil om sikringsfondets uavhengighet av staten. Det igjen understreker at det kan gjøre at bruken av midler fra Bankenes sikringsfond kan bli ansett som statsstøtte.

Derfor er spørsmålet mitt til statsråden om hun kan si litt om hvilke vurderinger som ligger bak utnevningen av styremedlemmer, og om statsråden kan forsikre oss om at det er gjort nødvendige avveininger av om det er fare for å komme i strid med regelverket for statsstøtte.

Statsråd Siv Jensen [12:12:03]: La meg først si at innskuddsgarantiordningen etter lovforslaget vil fortsette å være uavhengig av staten, slik den også er etter gjeldende rett. Staten hefter ikke for garantiansvar overfor innskytere. Bankenes sikringsfond skal etter forslaget fortsatt administrere innskuddsgarantiordningen og i tillegg forvalte midlene, både i innskuddsgarantiordningen og i krisetiltaksfondet.

Nå får Bankenes sikringsfond i tillegg i oppgave å bistå Finanstilsynet i utførelsen av nye oppgaver. I lys av det bør ikke finansnæringen ha en dominerende innflytelse over styret. Styremedlemmer med ledende stillinger i banker eller som oppnevnes etter forslag fra banknæringen, vil kunne gi opphav til habilitetskonflikter. Det viktigste er at de er kvalifisert og har god og relevant kompetanse.

I den grad det fortsatt skulle være noen bekymring når det gjelder statsstøtteregelverket, er det noe jeg vil se nærmere på og forsikre meg om før reglene settes i kraft.

Åsunn Lyngedal (A) [12:13:08]: Alle partier som er her, også Arbeiderpartiet, er veldig opptatt av 2-millionersgarantien. Det ligger et mindretallsforslag på bor-

det der regjeringen blir bedt om å komme tilbake og orientere Stortinget hvis denne skulle komme i spill. Vi har ikke støttet det fordi Arbeiderpartiet mener det vil følge av vanlig praksis, så jeg lurer på om statsråden kan bekrefte at hun vil holde Stortinget orientert om utviklingen når det gjelder 2-millionersgrensen for garanti.

Statsråd Siv Jensen [12:13:38]: Som jeg sa i mitt innlegg, vil jeg selvfølgelig orientere Stortinget når det er noe å meddele. Jeg er glad for at det er bevegelse i saken, og at det kan nærme seg en løsning, men det gjenstår fortsatt arbeid.

Ja, jeg vil selvfølgelig orientere Stortinget.

Sigbjørn Gjelsvik (Sp) [12:14:13]: Jeg takker statsråden for avklaringen som hun der ga. Jeg oppfatter det da slik at en straks vil orientere Stortinget dersom en får grunn til å tro at innskuddsgarantiens beløpsgrense må endres, og at det fortsatt er norsk posisjon at den skal være på 2 mill. kr.

Jeg vil gjerne be statsråden gi sin vurdering av hva som vil være konsekvensene dersom Norge ikke når fram med å opprettholde grensen på 2 mill. kr. En samlet komité har nettopp understreket viktigheten av det, både for norske sparere, for bankene og for – i siste instans – stabiliteten i det norske samfunnet.

Statsråd Siv Jensen [12:14:57]: Dette er en ordning det er bred enighet i Stortinget om at vi har glede av. Det er derfor vi jobber mot EU for å sikre at vi kan forlenge dette utover 2018. Jeg har bare det arbeidet for øye å prøve å bidra til at Norge får en best mulig løsning på dette. Som jeg sa, vil jeg selvfølgelig informere Stortinget om det. Jeg tror jeg skal være forsiktig med å spekulere i hva som kan bli konsekvensene, for jeg tenker at jobb nummer én handler om å gjøre det vi kan for å sikre at ordningen videreføres.

Sigbjørn Gjelsvik (Sp) [12:15:40]: Når det gjelder det å spekulere i konsekvenser: Det har noe med å framheve betydningen av den norske ordningen og hvorfor det er avgjørende viktig å ivareta den å gjøre.

Så til det som representanten Lyngedal tok opp i sin første replikk, som gikk på utnevning av styremedlemmene i Bankenes sikringsfond og det innspillet som har kommet bl.a. fra finansnæringens side. Med bakgrunn i både det som en har fått av innspill fra finansnæringens side, og debatten som har vært rundt det, ville det ikke vært klokt å komme med en ny modell for valg av styremedlemmer som tydelig markerer at fondet ikke er et organ for staten, men samtidig at en vil sikre en nødvendig kontroll?

Statsråd Siv Jensen [12:16:24]: Det har jeg i realiteten svart på. Jeg tror vi alle er opptatt av at uavhengig-

heten skal ivaretas på en god måte, og at vi har styremedlemmer som først og fremst er både kvalifisert og har god og relevant kompetanse for å gjøre jobben sin. Men som jeg også sa, er det en del faktorer her som jeg ønsker å forsikre meg ytterligere om før reglene settes i kraft.

Presidenten: Fleire har ikkje bede om ordet til sak nr. 3.

Sak nr. 4 [12:16:53]

Innstilling fra familie- og kulturkomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Lene Vågslid, Jan Bøhler, Maria Aasen-Svensrud og Hadia Tajik om endring i ekteskapsloven (forby barneekteskap i Norge) (Innst. 152 L (2017–2018), jf. Dokument 8:45 L (2017–2018))

Presidenten: Etter ønske frå familie- og kulturkomiteen vil presidenten foreslå at taletida vert avgrensa til 5 minutt til kvar partigruppe og 5 minutt til medlem av regjeringa.

Vidare vil presidenten foreslå at det – innanfor den fordelte taletida – vert gjeve anledning til inntil fem replikkar med svar etter innlegg frå medlem av regjeringa, og at dei som måtte teikna seg på talarlista utover den fordelte taletida, får ei taletid på inntil 3 minutt.

– Det er vedteke.

Geir Jørgen Bekkevold (KrF) [12:17:50] (ordfører for saken): Komiteen har hatt til behandling et representantforslag fra Arbeiderpartiet om endringer i ekteskapsloven – å forby barneekteskap i Norge. Saken handler om at det skal være opp til den enkelte når og hvem vedkommende skal gifte seg med, og at ungdommer under 18 år må få slippe å gifte seg på grunn av sosialt press eller forventninger. Saken viser også til et av FN's bærekraftsmål for 2030, som handler om å få slutt på barneekteskap, og foreslår derfor å endre ekteskapsloven slik at personer under 18 år ikke skal kunne inngå ekteskap.

Vi mottok svar fra barne- og likestillingsministeren, den gang Solveig Horne, datert 16. november 2017, der det står at regjeringen innen kort tid ville sende et forslag på høring med samme innhold som dette representantforlaget. Statsråden mente at endringer av ekteskapsloven bør behandles som en vanlig lovsak, men viste også til at det ble forkortet frist på høringen, og at saken derfor har høy prioritet.

I denne saken er det fremmet et forslag til, nemlig at Stortinget ber regjeringen vurdere å foreslå en bestemmelse i ekteskapsloven om forbud mot å inngå forhåndsavtale om ekteskap for personer under 18 år. Fler-

tallet i komiteen, bestående av regjeringspartiene og Kristelig Folkeparti, ser det som vanskelig å se for seg hvilke rettsvirkninger et slikt forbud vil få. Et slikt forbud vil også være vanskelig å håndheve. Dersom begrepet er ment å ramme avtaler om ekteskap som er mot enkeltpersoners frie vilje, rammes dette allerede av et forbud mot tvangsekteskap.

Når det gjelder selve saken, dette å forby ekteskap for barn under 18 år, er det full enighet i komiteen. Det er ingen uenighet i komiteen om at dette må innføres, men spørsmålet er hvor fort vi skal gjøre det. Flertallet mener at dette bør legges inn under en helt vanlig lovbehandling, slik at en forsvarlig saksbehandling knyttet til et slikt lovforslag blir ivaretatt.

Jeg regner med at de ulike partiene vil fremme sine synspunkter i denne saken på egne vegne. På Kristelig Folkepartis vegne vil jeg etterspørre hvor raskt vi kan få en sak til Stortinget om dette, for dette er en viktig sak. Å måtte gifte seg mot sin frie vilje, å måtte inngå tvangsekteskap, er det allerede et forbud mot, og vi må gjøre det vi kan for å sikre at dette forbudet blir etterlevd. Gjennom lovverket kan vi det ved å forby at det inngås ekteskap av personer under 18 år. Jeg er veldig spent på å høre fra statsråden hvordan departementet nå arbeider med dette, og hvor raskt vi kan få en sak til Stortinget, slik at vi kan få vedtatt denne loven så raskt som mulig.

Ellers vil jeg takke representantene som har fremmet denne saken. Det er som sagt ingen uenighet i komiteen om intensjonene her, det er tempoet vi er litt uenige om.

Kari Henriksen (A) [12:21:49]: Takk til saksordføreren for gjennomgangen av saken. Den handler om modige jenter og gutter som reiser seg mot sosiale forventninger og kulturell kontroll som ødelegger, som skaper frykt og redsel, og som også medfører død. Arbeiderpartiet fremmer dette forslaget fordi det er en aksjon på gang internasjonalt for å få stater som Norge til å gå i front når det gjelder å fremme motstand mot barneekteskap. Medlemmer av Plan, barn og unge, har reist seg mot dette mantraet i noen kulturer som heter «bli som meg». Trange sosiale rammer skal ikke tres ned over hodet på våre unge. Derfor gikk 9 400 unge til fylkesmennene med brev og ba om at det burde innføres en lovendring. Vi må begynne med oss selv, sa ungdommen. Det syntes Arbeiderpartiet var en god idé, og vi startet da prosessen med å fremme dette forslaget.

Når vi snakker om barn, passer det kanskje å si «det var en gang», og det var en gang vi hadde en regjering som ville ta lederskap i verden når det gjaldt bistand og likestilling. Sånn er det ikke helt lenger. Det synes som om denne regjeringa må trekkes litt etter håret. Hvis det ikke er et parlamentarisk uttrykk, kan vi si at de trenger

andre partier på Stortinget som dytter dem i riktig retning. Det ser ut til at de selv har forlatt trekkvogna.

Dette lovforslaget handler om å gi et signal til andre land og også til foreldre i Norge som vurderer slike avtaler. Det er, som saksordføreren sa, knyttet til FNs bærekraftsmål, og det er også, som saksordføreren sa, riktig at regjeringa jobber med et forslag. Vi tenker slik i Arbeiderpartiet at det faktisk hender at Stortinget vedtar lovforslag fra denne salen, og jeg tror ikke jeg tar helt feil – selv om jeg må innrømme at jeg ikke har sjekket det i Stortingets referater – men jeg kan tenke meg at også Høyre og Fremskrittspartiet av og til i sin historie har fremmet lovforslag fra denne talerstolen.

Dette forslaget er godt utredet, det er håndterbart, det er juridisk bindende hvis Stortinget vil, og det kan vedtas nå. Det velger flertallet ikke å gjøre, og det er for så vidt greit – vi må vente noe lenger. Jeg finner likevel argumentasjonen litt underlig, at når de korter inn på høringsfristen for liksom å skynde på, så er det et argument for å sikre en god og forsvarlig behandling. Det skal bli spennende å se når forslaget kommer til Stortinget, om det blir så mange endringer.

Når det gjelder forslag nr. 2, problematiserte saksordføreren det noe. Vi ber regjeringa vurdere å foreslå et forbud. Vi synes det er viktig at det slås fast i lovs form at det faktisk er forbudt å inngå forhåndsavtaler om ekteskap. Det er problematisert hvilke virkemidler og hvilke sanksjonsmidler som skal gjelde. Det er det vi ønsker at regjeringa skal komme tilbake til. Så er det å håpe at dette forslaget, forslag nr. 2, også blir en del av den vurderingen Stortinget gjør, for denne saken er viktig, og den er for viktig til ikke å bli tatt på alvor. Arbeiderpartiet er altså av den oppfatning at vi mener den er for viktig til at vi skal vente.

Jeg tar opp forslagene Arbeiderpartiet står bak sammen med Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti.

Presidenten: Representanten Kari Henriksen har tatt opp de forslagene hun refererte til.

Marianne Haukland (H) [12:26:43]: Høyre er enig med forslagsstillerne i at grensen for å kunne gifte seg i Norge skal være myndig alder, altså 18 år. I Norge bør vi ikke akseptere at mindreårige gifter seg. Aldersgrensen bør derfor være myndig alder. Vi har i dag en slik aldersgrense, men vi har også en adgang til dispensasjon. Selv om det er svært få under 18 år som har fått dispensasjon til å gifte seg de siste årene, vil en absolutt aldersgrense gi et tydelig signal både i Norge og utenlands om at vi ikke aksepterer at mindreårige gifter seg i Norge.

Under behandlingen av saken i komiteen fikk vi 16. november i fjor et brev fra daværende barne- og likestillingsminister Solveig Horne. Komiteen fikk da beskjed om at regjeringa allerede hadde besluttet å sende et

forslag om endring av ekteskapsloven ut på høring. Det er et likelydende forslag om endringer i ekteskapsloven, og det vil også medføre at man kan oppheve muligheten for å gi dispensasjon til personer mellom 16 og 18 år til å gifte seg i Norge og dermed da innføre en absolutt 18 års aldersgrense for ekteskap i Norge. Det forslaget har vært ute på høring, departementet har fått tilbake hørings-svar, og det er dermed snart klart for at regjeringen kan sende over en slik sak til Stortinget. Proposisjonen vil også innebære endringer av ekteskapsloven og mest sannsynlig ha forslag som vi diskuterer her i salen i dag. Dermed vil Stortinget kunne vedta et forslag til ny ekteskapslov innen kort tid.

Hva er egentlig forskjellen på forslaget som skal fremmes av regjeringen, og forslaget vi diskuterer i dag? Dette representantforslaget fra Arbeiderpartiet har ikke vært ute på høring og har heller ikke hatt en tilstrekkelig behandling, slik lovforslag i Norge bør ha. Vi mener det er uheldig at Arbeiderpartiet ser ut til å starte en uheldig praksis som fraviker den helhetlige behandlingen av lovendringer som vi har en demokratisk tradisjon for i Norge. Selv om jeg er enig i mye av det representanten før meg sa, blir det et mindre presserende argument når representanten selv vet at det er et forslag som allerede er på trappene.

Vi i Høyre er faste i vårt prinsipp om at behandling av nye lover skal sendes ut på høring, slik at berørte parter får mulighet til å uttale seg og bli hørt. Det er viktig fordi det utvider kunnskapsgrunnlaget for politiske beslutninger og lovsaker, og det sikrer også legitimitet i de lovene som vedtas av Stortinget. Dette er et svært viktig prinsipp for Høyre, som vi mener ikke kan omgås, selv ikke når våre motiver er gode og enigheten i Stortinget stor.

Forslaget fra departementet har vært ute på høring, derfor ønsker vi å avvente behandlingen av ny ekteskapslov til etter at proposisjonen fra regjeringen er levert inn til Stortinget. Derfor mener vi at Høyre skal stemme imot representantforslaget fra Arbeiderpartiet i denne saken.

Silje Hjemdal (FrP) [12:30:29]: Hvert år blir over 15 millioner jenter i verden giftet bort som barn – det er ganske mange hver dag. Barneekteskap er i dag kanskje en av de største hindringene for skolegang og likestilling for jenter, ikke minst når det gjelder utviklingen i fattige land.

Som Plan Norge understreker, er barneekteskap et brudd på barns rettigheter. Det er rett og slett et globalt problem, som finnes på tvers av land, kulturer, religioner og etnisk tilhørighet. Barneekteskap rammer flest jenter, gjerne i Sør-Asia og Afrika sør for Sahara, men det

finnes barnebruder i alle regioner i verden. De finnes faktisk også i Norge.

Torsdag skal vi feire kvinnedagen. Jeg og Fremskrittspartiet mener at kampen mot barneekteskap kanskje er en av vår tids viktigste kvinnesaker. Derfor er det viktig at Norge også her går foran. Slike ekteskap er rett og slett en bremsekloss for både utdanning, likestilling og den økonomiske veksten som man ønsker i verden.

I vårt land er det heldigvis svært få under 18 år som de siste årene har fått dispensasjon til å gifte seg. Imidlertid er det å ha en absolutt aldersgrense å sende et tydelig signal både innad i Norge og også utover våre landegrenser om at vi ikke aksepterer at barn i Norge gifter seg.

Jeg og Fremskrittspartiet er enig med forslagsstillerne i at aldersgrensen for å gifte seg i Norge skal være 18 år. Vi er enige om målet. Veien dit er vi imidlertid ikke helt enige om. Jeg synes representanten fra Høyre egentlig argumenterte veldig godt for hvorfor posisjonen i dag ikke velger å støtte representantforslaget. Som saksordføreren understreket, har tidligere barne- og likestillingsminister Solveig Horne skrevet i sitt svarbrev om representantforslaget at «endringer i ekteskapsloven bør behandles som en vanlig lovsak, og sendes på alminnelig høring».

Når nye lover skal innføres, må det skje på riktig måte. At Arbeiderpartiet ikke er villig til å godta dette, viser at man ikke nødvendigvis er opptatt av at loven skal få et godt og gjennomarbeidet innhold som ivaretar barna. Jeg må også få påpeke, siden Arbeiderpartiet kritiserte posisjonen, at Arbeiderpartiet selv satt i regjering i åtte år og hadde mulighet til å forby barneekteskap, men de gjorde den gangen så godt som ingenting med denne utfordringen. Så hvorfor det voldsomme hastverket nå? Det må jeg få lov til å sette noen spørsmålstegn ved.

Fremskrittspartiet er opptatt av at man skal få en klar og tydelig lov som sikrer barn mot barneekteskap. Vi mener det derfor er viktig å vente til regjeringen legger fram et gjennomarbeidet lovforslag. Jeg håper at alle partier kan stå samlet om det – når den lovsaken kommer til Stortinget.

Ellers – avslutningsvis – vil jeg bare påpeke det som saksordføreren sa om det andre forslaget fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og SV, om forhåndsavtale om ekteskap, at det er noen problematiske sider ved det. Jeg vil også understreke at regjeringen tar på det aller største alvor at man følger opp handlingsplanen mot negativ sosial kontroll, tvangsekteskap og kjønnslemlestelse.

Åslaug Sem-Jacobsen (Sp) [12:34:46]: Senterpartiet støtter dette representantforslaget fra Arbeiderpartiet. Det er bred enighet om å innføre en absolutt 18-årsgrense for å gifte seg i Norge. Og som vi har hørt mange

eksempler på fra talerstolen allerede i dag, er det mange gode grunner til det. Departementet har også hatt en høring om dette og ut fra de svarene som er kommet inn, er det mitt inntrykk at forslagene får uforbeholden støtte fra høringsinstansene. Dette er et skritt i riktig retning og strengt tatt også på overtid, fordi det har så mange negative konsekvenser for dem det rammer, men også fordi det sjelden blir søkt om dispensasjon for å gifte seg før fylte 18 år.

Jeg har behov for å ta opp en annen side ved forslaget, nemlig en ordlyd, en betegnelse. For ord er makt, ord definerer, ord er ladet med positive og negative konnotasjoner, ord rører oss, ord provoserer, og ord rommer budskap. Nettopp derfor mener jeg det er på tide å forlate begrepet «barneekteskap». Det er nå et eget ord, og det er en svært uheldig begrepsbruk. Ekteskap er jo stort sett forbundet med noe positivt, noe som normalt inngås mellom to mennesker som er glad i hverandre. Når vi snakker om ekteskap mellom eller med barn, derimot, snakker vi egentlig i realiteten om overgrep og frarøvelse av et barns frihet og barndom – et grovt overtramp.

Nylig kunne Domstoladministrasjonen fortelle at de nå tar tak i domstolenes bruk av ordet «barneporno» som begrep. Kripos mener begrepet tar overgriperens ståsted og er uproft og misvisende. All honnør til Domstoladministrasjonen som tar tak og ønsker seg en mer presis begrepsbruk.

Den samme holdningen bør vi ha til begrepet «barneekteskap». I innstillingen viser Senterpartiet i sin merknad til hvordan barneekteskap nå omtales internasjonalt. Begrepet er nå utvidet til «Child, Early and Forced Marriage». Oversatt til norsk blir det barne- og tvangsekteskap, får vi opplyst fra Plan Norge. Vi og flere med oss mener terminologien «barne- og tvangsekteskap» bør innarbeides i det norske språket, og krysser derfor fingrene for at så skjer om ikke altfor lenge.

Nok om begrepsbruk. Det mest interessante i denne saken i dag er for så vidt ikke hvorvidt Stortinget ønsker at det skal innføres en absolutt 18-årsgrense i ekteskapsloven, for det er det stor politisk enighet om. Så får kanskje ikke mindretallet og Arbeiderpartiet flertall, og det handler litt om tempo her, men det kanskje mest interessante er: Når kan vi forvente at lovendringen vi ønsker oss, trer i kraft? Høringsnotatet ble sendt ut i desember 2017, og høringen ble avsluttet 2. februar 2018. Vi er i begynnelsen av mars nå, og statsråden har sagt at saken har høy prioritet.

Så: Når kommer lovforslaget fra regjeringen? Jeg forventer at det kommer raskt.

Freddy André Øvstegård (SV) [12:37:58]: Barne- og tvangsekteskap er veldig alvorlig for dem som rammes,

men det er også alvorlig for hele samfunnet. Dette er en form for vold mot barn som ofte er en del av et større bilde med negativ sosial kontroll, press og æresrelatert vold. Derfor er det å forby barneekteskap et viktig tiltak for å bekjempe undertrykkende strukturer som rammer norske barn og ungdommer hardt. Det handler om frigjøring, det vil sende et viktig signal, og det vil bety mye for dem det gjelder. Derfor støtter SV dette forslaget.

Det er synd å se at regjeringspartiene ikke er med i dag. Noen spørsmål mener jeg for en gangs skyld virkelig at det ikke er nødvendig å utrede. Noen spørsmål er helt åpenbare – barneekteskap bør forbys.

Det er spesielt verdt å merke seg hva nåværende barneminister Hofstad Helleland sa i 2010 om daværende statsråd Audun Lysbakken – for å ta en liten historisk parallell.

Den gangen sa Hofstad Helleland:

«Lysbakken skriver seg inn i rekken av en håndfull barneministre de siste fem årene som utreder, evaluerer og setter ned utvalg.»

Det mener jeg er noe pinlig i dag, når regjeringen ikke har politisk vilje til å gjennomføre noe så åpenbart som å forby barneekteskap, men må utrede også det. Saken er utredet. Denne salen er lovgivende myndighet, og loven vil gjelde dersom den vedtas i dag. Derfor er det synd for alle de barna som lever i denne formen for vold og ekstrem kontroll hver eneste dag, at forslaget i dag stemmes ned. Så får vi bare håpe at det kommer et minst like godt forslag på bordet fra regjeringen raskt.

Grunde Almeland (V) [12:40:15]: I denne saken er vi enige i denne salen. Det bør være en absolutt grense på 18 år, og man bør fjerne dispensasjonen for 16- og 17-åringer. Som alle de tidligere representantene har sagt, er det ingen uenighet her, men for meg og for Venstre har det vært viktig å se på hvilke prosesser man skal ha for å komme fram til et lovforslag. Utgangspunktet er at det skal være en prosess der man har en grundig gjennomgang og sørger for at alle innspill fra høringsinstansene blir inkludert i forarbeidene til loven på en god måte. På den måten sikrer vi også at alle perspektiver faktisk blir inkludert.

Så er jeg enig i at i enkelte saker er det viktig at man også i en stortingssal har muligheten til å framskynde prosesser. Men i denne saken har allerede komiteen fått vite at prosessene er i gang fra departementets side, og at det per i dag allerede er gjennomført en høring. Og når saken er kommet så langt, ser jeg ingen grunn til at vi i dag skal vedta dette forbudet – når vi vet at det ikke er lenge til det faktisk kommer et godt, gjennomarbeidet forslag.

Jeg vil også påpeke at det ikke er sånn at man i dag står uten noen form for lovgivning når det gjelder tvangsekteskap. For tvangsekteskap er allerede forbudt i dag, det er viktig å understreke. Så skal vi sørge for at vi tetter alle de eventuelle hullene i lovgivningen. Vi skal behandle et sånt forslag, men la oss ta det når det faktisk er et godt, gjennomarbeidet forslag som kommer til Stortinget, der alles perspektiver i en høringsrunde også er inkludert.

Statsråd Linda C. Hofstad Helleland [12:42:52]: Ekteskapsloven åpner i dag for å gi tillatelse til personer mellom 16 og 18 år til å gifte seg i Norge. Jeg mener, i likhet med veldig mange andre fra denne talerstolen, at vi ikke kan akseptere at mindreårige gifter seg i Norge, og vi bør ikke ha et regelverk som understøtter en slik praksis.

Selv om det er svært få som har fått dispensasjon til å gifte seg de siste årene, vil en absolutt aldersgrense sende et tydeligere signal, i Norge og ikke minst til utlandet, om at vi ikke aksepterer at mindreårige gifter seg i Norge. Jeg er derfor helt enig med forslagsstillerne og ønsker at aldersgrensen for å gifte seg i Norge skal være 18 år, uten noen mulighet for unntak.

Ikke minst er dette et veldig viktig signal å sende til resten av verden. Internasjonalt har Norge et ansvar for å gå foran når det gjelder grunnleggende menneskerettigheter til å bestemme over sitt eget liv og sin egen kropp. Det er også et viktig signal å sende i forbindelse med FNs bærekraftsmål, for vi vet at dette har store konsekvenser for de menneskene som blir rammet. Det handler for mange barn og unge om tapt skolegang, fratatt barndom og et liv med tvang og overstyring.

Jeg er glad for at hele Stortinget slutter opp om forslaget, og at man ønsker å stå sammen om det. Jeg skjønner utålmodigheten, og det er absolutt på høy tid at vi gjør noe med dette nå. Men regjeringen, og jeg som statsråd, er nødt til å forholde oss til den utredningsinstruksen vi følger, og i alle saker og vedtak som skal gjøres her i Stortinget – særlig hvis regjeringspartiene skal bidra til det – er det viktig for oss at vi sikrer et godt grunnlag for beslutninger som skal tas. Det er viktig at vi gir en god begrunnelse for de vedtakene vi gjør, og at vi er sikre på at de ikke får noen utilsiktede virkninger.

Jeg er veldig glad for at vi har fått tilbake høringssvarene på regjeringens forslag, og at det var veldig mange positive støtteklæringer til det forslaget som regjeringen sendte ut på høring. Det gjør at regjeringen jobber så raskt som mulig for å få på plass denne endringen, og at vi så fort det lar seg gjøre, kan legge frem en lovproposisjon for Stortinget denne våren, slik at man får fulgt opp dette forslaget på en god og grundig måte – slik alle

lovforslag, i hvert fall i veldig stor grad, behandles i denne sal.

Presidenten: Det vert replikkordskifte.

Kari Henriksen (A) [12:47:51]: Nå har vi hørt innlegg fra regjeringspartiene, og jeg må si det er lenge siden jeg har hørt så mye utydelighet og så mange selvsagtheter fra talerstolen i en sak. Det henger kanskje sammen med at vi stort sett er enige. Men argumentasjonen for ikke å fatte vedtak synes jeg er ganske tynn, og den varierer fra at vi allerede har lovforslag, til at vi skal gjøre en grundig jobb, men ikke så grundig at vi trenger noen lang høring, høringssvarene er allerede begynt å komme inn, og det er stor oppslutning. Dette synes jeg faktisk er litt dårlige argumenter, men sånn er det i Stortinget – noen ganger har vi gode og noen ganger dårlige argumenter.

Høyres representant sa fra talerstolen at det for Høyre er et viktig prinsipp som ikke kan omgås, heller ikke når enigheten er stor, og det er at vi fatter vedtak på lovforslag direkte i Stortinget. Har statsråd Helleland som stortingsrepresentant fremmet forslag direkte i Stortingets sal, såkalte representantforslag?

Statsråd Linda C. Hofstad Helleland [12:48:03]: Jeg har absolutt gjort det. Det var fordi at under de rød-grønne – under Stoltenbergs åtte år – var ofte svaret vi fikk, utredninger og utvalg. Både Arbeiderpartiet, SV og Senterpartiet ga det svaret. Det tok veldig lang tid for de rød-grønne å bli enige. Man satt og forhandlet lenge og vel. Vi har også lest om hvordan representanter fra regjeringen den gangen uttalte at det tok veldig, veldig lang tid, og saker ble utsatt fordi uenigheten var veldig stor.

Denne regjeringen har ofte blitt beskyldt for å ha en for rask fremdrift. Vi ønsker å gjennomføre ting og få på plass endringer, men vi ønsker samtidig en forsvarlig behandling. Jeg vil understreke at jeg jobber raskt med denne saken, og at det ikke vil gå lang tid før Stortinget får fremlagt en lovproposisjon med dette forbudet.

Kari Henriksen (A) [12:49:10]: Jeg takker for historiefortellingen om det som nå snart ligger 13 år tilbake i tid. Nå har altså denne regjeringa hatt styringen i fem år, og her er det et lovforslag som er klart, entydig, veldig lett å vedta og lett å følge opp. Det er ikke politisk uenighet om det, det trengs ingen utredninger, det trengs ingen utsettelse fra regjeringa. Likevel velger statsråden og regjeringspartiene å utsette vedtaket. Kan statsråden utdype for Stortinget hva slags momenter statsråden tror kan komme i den videre utredningen, og som vil få betydning for at dette forslaget ikke kan vedtas?

Statsråd Linda C. Hofstad Helleland [12:49:59]: Jeg har aldri sagt at jeg trenger å utrede dette forslaget. Jeg vet ikke hvor representanten har fått det inntrykket fra. Jeg jobber raskt med denne saken, og jeg er veldig glad for at vi har fått høringsuttalelsene, for det var viktig for meg. Og når jeg skal legge frem en sak for Stortinget, ber jeg om respekt for at jeg får lov til å følge utredningsinstruksjonen – også om å sende saker på høring. Når jeg og regjeringen legger frem et forslag for Stortinget, ønsker vi å ha velbegrunnede beslutninger og være sikre på at forslaget ikke har noen utilsiktede virkninger – slik at jeg kan anbefale Stortinget å gå inn for et slikt forslag. Derfor vil jeg igjen understreke at jeg kommer med saken til Stortinget så raskt det lar seg gjøre, men da etter at vi har fulgt de utredningsinstruksjonene som den rød-grønne regjeringen også fulgte i enhver sak de la frem for Stortinget.

Åslaug Sem-Jacobsen (Sp) [12:51:04]: Som forholdsvis fersk vet jeg ikke om jeg ser fram til at vi de neste fire årene skal ha en ping-pong-lek om hvem som gjør hvilke utredninger, det har tydeligvis vært mange utredninger. Ministeren sa tidligere at særlig i forrige periode – i saker der en var veldig uenige – drev man med utredninger.

I denne saken er vi ikke uenige. Før debatten i møtet i dag vil jeg tro at ministeren visste at vi var utålmodige. Jeg har respekt for at ministeren ønsker å følge en viss prosedyre en har tillit til, for å legge fram en sak. Men jeg skulle virkelig ønske at det var litt mer tallfestet enn bare «våren», for den kan strekke seg helt fram til 1. juni. Går det an å «pinpointe» noe mer?

Statsråd Linda C. Hofstad Helleland [12:52:10]: Jeg vil understreke nok en gang at jeg aldri har sagt at jeg har utredet denne saken. Jeg har nå fått tilbake høringsvarene, jeg går igjennom høringsvarene og skal sammenfatte dem i en proposisjon for Stortinget så fort det lar seg gjøre. Jeg kan ikke stå her og fortelle hvor mange dager eller uker det vil gå, men så fort det lar seg gjøre, vil regjeringen legge frem saken for Stortinget.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 4.

Sak nr. 5 [12:52:47]

Innstilling fra familie- og kulturkomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Audun Lysbakken, Kari Elisabeth Kaski, Freddy André Øvstegård og Karin Andersen om rettferdig og fattigdomsbekjempende barnetrygd (Innst. 149 S (2017–2018), jf. Dokument 8:20 S (2017–2018))

Presidenten: Etter ønske fra familie- og kulturkomiteen vil presidenten foreslå at taletida vert avgrensa til 5 minutt til kvar partigruppe og 5 minutt til medlemmer av regjeringa.

Vidare vil presidenten foreslå at det – innanfor den fordelte taletida – vert gjeve anledning til inntil fem replikkar med svar etter innlegg frå medlemmer av regjeringa, og at dei som måtte teikna seg på talarlista utover den fordelte taletida, får ei taletid på inntil 3 minutt.

– Det er vedteke.

Morten Wold (FrP) [12:53:47] (ordfører for saken): Komiteen har hatt til behandling et representantforslag om rettferdig og fattigdomsbekjempende barnetrygd. La meg aller først takke komiteen for godt arbeid med representantforslaget, som omhandler et viktig tema. Jeg vil også takke forslagsstillerne for deres engasjement for barn som lever i familier med lavinntekt, også kalt barnefattigdom, noe vi alle er opptatt av og ønsker å gjøre noe med.

Barnefattigdom er en vedvarende utfordring for samfunnet. Barn som vokser opp i fattige familier, opplever en annerledes barndom enn mange andre barn. Det er nesten så det er vanskelig å forstå hvor vondt det kan være for et barn å gå glipp av enkle gleder som andre barn tar for gitt.

Noen barn får f.eks. ikke delta i fritidsaktiviteter fordi utstyret er for dyrt. Heldigvis er mange frivillige lag og ungdomsorganisasjoner flinke til å inkludere og bistå barn som trenger hjelp med utstyr.

Noen barn opplever aldri å kunne invitere de andre i barnehagen eller klassen på bursdagsfeiring, rett og slett fordi det koster å organisere barnebursdag. Noen blir også holdt hjemme fra andres bursdag, fordi det koster å ha med seg gave, og fordi det skaper forventninger om at man selv skal invitere.

Noen barn gruer seg til ferien er over, for da kommer andre tilbake med historier om ferier og aktiviteter. Kanskje har de vært på egen hytte og stått på ski. Kanskje har de reist til varmere strøk og deltatt på spennende utflukter, mens andre har måttet være hjemme. Det er trist å være den eleven som ikke har noen ferieminner å dele.

Det er ikke tvil om at slike historier gjør noe med oss alle. Vi ønsker alle å sørge for at færrest mulige barn har en oppvekst i fattigdom. Derfor er det en samlet komité som gir honnør til initiativet i denne saken.

Komiteen er også klar når det gjelder viktigheten av barnetrygden. Det er en pågående debatt om hvorvidt ordningen skal være universell eller behovsprøvd. Det er interessant å merke seg at av dem som var på høring i saken, ga de aller fleste klart uttrykk for at de mener barnetrygden bør videreføres som en universell ordning.

Barnetrygden har vært holdt på samme nominelle beløp siden 1996, dermed har verdien av ordningen blitt gradvis svekket i takt med inflasjonen.

Det er vanskelig å finne presise og korrekte tall for hvor mange barn som vokser opp i fattigdom. Dette skyldes først og fremst at det ikke finnes en vedtatt fattigdomsgrense i Norge. Likevel estimerer f.eks. Bufdir at ett av ti barn lever i fattigdom. Det er altfor mange.

I SSBs rapport «Barnefamiliens inntekter, formue og gjeld 2004–2014» vises det til at mye av barnefattigdommen skyldes økningen i antall innvandrerfamilier. Mange av disse familiene står utenfor arbeidsmarkedet. Sannsynligvis gjør de det på grunn av en kombinasjon av dårlige norskkunnskaper, lav utdanning og lite kompetanse som er relevant for det norske arbeidsmarkedet.

Jeg er derfor glad for at regjeringen både i forrige og i denne stortingsperioden har gjennomført mange og effektive tiltak mot barnefattigdom. I 2015 ble det lagt frem en egen strategi mot barnefattigdom. I den var det hele 64 tiltak.

Det dreier seg om å sikre at alle barn får lik mulighet til deltagelse og utvikling, uavhengig av foreldrenes inntektsnivå.

Det har bl.a. blitt innført rimeligere barnehageplass og gratis kjernetid for dem med lav inntekt. Det er også startet et prøveprosjekt med gratis skolefritidsordning for barn fra familier med lav inntekt.

Til slutt vil jeg nevne den nasjonale tilskuddsordningen mot barnefattigdom, opprettet av regjeringen, som nå er økt til 224 mill. kr for i år. Ordningen hjelper mange barn til aktiviteter i regi av frivillige lag og organisasjoner.

Anette Trettebergstuen (A) [12:58:48]: Arbeiderpartiet mener at barnefattigdom skal bekjempes langs to spor. Det første og kanskje viktigste er arbeidslinja. Det at foreldrene til barn er ute i arbeid og aktivitet og kan forsørge seg selv, barna sine og familien, er den beste veien ut av fattigdom. Men det andre sporet går ut på at det hjelper dem som av en eller annen grunn står utenfor arbeidslivet og ikke kommer seg inn, veldig lite. Derfor trenger man målrettede tiltak som treffer de familiene der vi vet at de fattigste barna bor.

Universelle velferdsordninger som treffer barnefamiliene godt, er med på å redusere fattigdom og bekjempe forskjeller. Barnetrygden er en slik universell stønadsordning, som går til alle barnefamilier. Helt siden 1946 har alle, uavhengig av inntekt, mottatt barnetrygd.

Det er viktig for legitimiteten til velferdssystemet vårt at vi har ordninger som alle mottar. Barnetrygden skulle aldri være en omfordeling til familier med lav inntekt. Det skulle være en omfordeling mellom familier med og

uten forsørgede barn. Det er således ikke en ordning som var ment for å utrydde barnefattigdom, men det er en ordning som er viktig i kampen mot barnefattigdom. Det er slått fast av utvalg etter utvalg – Fordelingsutvalget for et par år siden og nå senest Ellingsæter-utvalget.

Vi i Arbeiderpartiet er for å bevare barnetrygden som en universell ordning. Det er vanskelig å si om vi i dag – og da inkluderer jeg alle partiene – hadde valgt å innføre barnetrygden i den formen den er i dag, dersom vi skulle bruke disse titalls milliardene på tiltak for å støtte barnefamiliene.

Ellingsæter-utvalget ble satt ned for å se på hvordan velferdsstaten stiller opp for barnefamiliene, hvordan de ulike økonomiske ordningene treffer, og hva som eventuelt burde endres for å treffe bedre. Vi i Arbeiderpartiet synes ikke man bør se på barnetrygden og mulige endringer av den alene, løsrevet fra de andre ordningene. Men vi avventer og ser og ønsker oppfølgingen av Ellingsæter-utvalget velkommen, og vi håper at regjeringen kommer med en sak om dette snart. Vi er altså for å bevare barnetrygden i dagens form, ikke å behøvsprøve den eller gjøre den om til ordninger.

Så er jeg veldig glad for at det er blitt enstemmighet – endelig – om det å se på å holde barnetrygden utenfor når sosialhjelpen beregnes. Det er helt urimelig at de som har minst, altså de som har sosialhjelp som hovedinntekt i en periode, i realiteten ikke mottar barnetrygd. For når barnetrygden blir regnet som inntekt før det kan søkes om sosialhjelp, blir det faktisk sånn at de som økonomisk sett er de svakeste familiene i samfunnet, i realiteten ikke mottar barnetrygd. I praksis må altså barn av sosialhjelpsmottakere brødfø sine foreldre for barnetrygden før foreldrene får penger til livsopphold i form av sosialhjelp. Barnetrygden skulle være for alle, og det er helt urimelig at de fattigste ikke får. Men slik er det når denne praksisen består. Vi ser derfor fram til at regjeringen følger opp denne saken på en god måte, og at vi kanskje kan få bukt med en praksis som er uheldig.

Magne Rommetveit hadde her teke over presidentplassen.

Tage Pettersen (H) [13:02:52]: Et godt samfunn er et samfunn som gir muligheter for alle. Regjeringen prioriterer derfor innsats mot barnefattigdom og satser på tidlig innsats i skolen.

De økonomiske forskjellene har økt moderat i Norge de siste 40 årene. Likevel er Norge fortsatt blant landene i verden med minst forskjeller. Det vil vi alle bevare.

De fleste barn i Norge vokser opp i familier med god økonomi, men rundt 100 000 barn vokser opp i familier med vedvarende lavinntekt. 53 pst. av disse er barn av innvandrere til Norge. Midt i dysterheten bør vi kunne glede oss over at disse mest sannsynlig har økt sin livs-

kvalitet ved å flytte hit, og at muligheten til å løfte dem videre gjennom bistand er stor.

La det være helt klart at det er altfor mange barn som vokser opp i fattigdom i Norge, og for Høyre vil det alltid være et mål å redusere både andelen og antallet barn som opplever en slik barndom. Det er viktig å forebygge at fattigdom går i arv, og å bedre barns livskvalitet her og nå.

Det som betyr noe for dem som har minst, er at de har tilgang på gode, treffsikre og rimelige velferdstjenester. Regjeringen har sammen med Kristelig Folkeparti satset på målrettede tiltak mot barnefattigdom. Vi har innført rimeligere barnehageplass for familier med lav inntekt og en ordning med gratis kjernetid i barnehager for barn over tre år, også i familier med lav inntekt. 50 000 barn kom inn under disse ordningene i 2016. I tillegg har vi satt i gang et prøveprosjekt med gratis skolefritidsordning og sørget for at ungdommer i lavinntektsfamilier får mer i skolestipend. Regjeringen la i 2015 fram en strategi mot barnefattigdom med 64 ulike tiltak som skal bidra til at alle barn får lik mulighet til deltakelse og utvikling.

For SV kan det virke som om det saliggjørende tiltaket er å bruke barnetrygden. SV la inn 1,8 mrd. kr i sitt alternative statsbudsjett. Denne store påplussingen utgjør 90 kr per måned per barn. Jeg tror ikke det utgjør den store forskjellen for de berørte familiene.

Flertallet i komiteen vil avvente behandlingen av enkeltordninger til man får en helhetlig gjennomgang av NOU 2017:6 Offentlig støtte til barnefamiliene. Dermed sikrer vi at støtten til barnefamiliene behandles samlet, og ikke stykkevis og delt.

Jeg er glad for at en samlet komité endte opp med å be regjeringen utrede hvorvidt barnetrygden bør holdes utenfor ved beregning av sosialhjelpen. Det er mange motforestillinger en utredning bør se på. Den overordnede bekymringen er at man ved en slik lovendring svekker det lokalpolitiske handlingsrommet, mens den andre store bekymringen er at man mister av syne den individuelle behandlingen alle har krav på. Det kan jo framstå som merkelig at én type inntekt skal utelukkes ved beregningen. Videre vil definisjonen «forsvarlig livsopphold» naturlig nok kunne avvike mellom ulike familier og ulike kommuner. Vi vet også at det er store variasjoner i kommunenes egne veiledende satser for barns livsopphold.

Det interessante er jo å se hva familiene sitter igjen med når alle de faste regningene er betalt. Da er det ikke sikkert at man kommer bedre ut av det i en kommune som holder barnetrygden utenfor når de beregner sosialhjelpen, sammenlignet med andre kommuner. Resultatet kan tvert imot fort bli at kommunene da justerer sine veiledende satser tilsvarende.

Spørsmålene er derfor mange, og jeg vil uttrykke tilfredshet med at en samlet komité lander på et vedtak der vi ber om en utredning som ser på hvorvidt barnetrygden bør holdes utenfor ved beregning av sosialhjelp.

Åslaug Sem-Jacobsen (Sp) [13:07:02]: Norge er et godt samfunn, bygd på likhet. I moderne tid har det vært små forskjeller mellom folk og en høy grad av tillit. Sosial, økonomisk og geografisk utjevning har ligget til grunn for vår samfunnsutvikling, en fordelings- og utjevningsspolitikk som jeg som senterpartist jobber aktivt for skal videreføres.

Barnetrygden er en universell ordning, som Senterpartiet i det bildet ønsker å videreføre. Barnetrygden ble innført i 1946 og var den første universelle ordningen i norsk sosialpolitikk – et godt eksempel på det sosiale fellesskapet som vokste fram under annen verdenskrig på tvers av klassegrenser.

I dag har vi dessverre en annen situasjon, for nå står barnefamiliene i kryssilden i den norske fordelings- og verdikampen. I dag er nemlig Norge i en negativ utvikling, for det er ikke lenger slik at vi som samfunn sørger for at det blir stadig mindre forskjeller mellom folk og de mulighetene man får. Nå har vi fått det slik at nærmere 100 000 barn vokser opp i fattigdom i Norge – 100 000.

Et samfunn der familiefattigdommen øker, er ikke noe et av verdens rikeste land bør være bekjent av. Et tiltak vi vet bidrar til den utjevningen mellom barnefamilier og andre familier som vi har behov for nå, er barnetrygd. Men Stortinget har gjennom mange år latt være å styrke barnetrygden, dessverre.

Jeg mener at vi ikke kan akseptere en samfunnsutvikling og en politikk hvor utjevningen stopper. Derfor er det vi gjør med barnetrygden nå, viktig. Den må økes, og den må forbli universell. Men i regjeringsplattformen står det at regjeringen vil se nærmere på innretningen og omfanget av de ulike ordningene til barnefamiliene. I dette ligger det muligens en åpning for behovsprøvd barnetrygd, som vi vet at Venstre har vært en forkjemper for. Jeg vil bare si fra talerstolen her at Senterpartiet i så fall er sterkt uenig i en slik innretning, og vil advare mot det her og nå. For vi må ikke glemme vår historie. Den norske velferdsstaten er bygd på prinsippet om universalisme, hvilket betyr at folk har sine rettigheter fordi de er borgere av dette landet, ikke fordi de arbeider i et bestemt yrke eller i en næring. I en velferdsstat som vår er noen ordninger universelle. Barnetrygden er én av disse, og det må opprettholdes. Det skal også sies at Nav tidlig frarådet å innføre behovsprøvd barnetrygd, da en slik differensiering også vil bli altfor byråkratisk og ineffektiv å drifte.

La det ellers ikke være noen tvil om at Senterpartiet ønsker å prisjustere barnetrygden. Vi ønsker å øke satsene og mener dette vil utjevne forskjellene i levekostnadene mellom barnefamilier og andre i samfunnet, i tillegg til at det er et viktig tiltak mot barnefattigdom. Senterpartiet er derfor enig i intensjonen i SVs forslag, forslag nr. 1, men vi mener at vi ved prisjustering nok må ta utgangspunkt i dagens nivå, og så må vi se framover og ikke helt tilbake til 1996. Barnetrygden har ikke vært prisjustert på over 20 år. En justering som tar utgangspunkt i 1996-nivået, ville gi enorme utgifter. Bare i 2018 ville det kostet over 8 mrd. kr dersom barnetrygden ble prisjustert for perioden 1996–2018. På bakgrunn av det kan ikke Senterpartiet støtte forslaget fra SV om å prisjustere fra 1996-nivå, men minner om at også vi har vært opptatt av å øke barnetrygdsatsen tidligere – vi viser til Senterpartiets alternative budsjett for 2018, der vi foreslo å øke barnetrygden med 117 mill. kr.

Til sist: Senterpartiet vil ellers selvfølgelig berømme at forslaget om at barnetrygden skal holdes utenfor ved beregning av økonomisk sosialhjelp, som hele komiteen her nå stilte seg bak, blir fremmet i dag. Det er ikke rettferdig at den fordelingspolitiske virkningen som barnetrygden skal gi, blir fratatt barnefamilier som er avhengige av sosialhjelp. Det er ikke rettferdig og heller ikke riktig politikk om man vil få ned barnefattigdommen. Så det vedtaket er jeg glad for.

Freddy André Øvstegård (SV) [13:11:43]: Forskjellene i makt og rikdom øker. Den 10 pst. rikeste delen av befolkningen eier nå over halvparten av all formue i landet. Samtidig sakker folk flest akterut. Vi har fått en økonomi som fungerer for de få, ikke for de mange. Større sosiale forskjeller mellom folk svekker limet i samfunnet, det ødelegger noe av det beste med Norge, nemlig den tilliten vi har mellom folk.

Et av de verste uttrykkene for de økende økonomiske forskjellene i Norge er den rekordhøye barnefattigdommen. Nylig kom det fram at over 100 000 barn i Norge vokser opp i fattige familier – 100 000 barn – der mange av dem står igjen i skolegården når resten av klassen drar på skoletur. Dette handler om fordeling av makt og rikdom i samfunnet, om de store pengene skal gå til dem blant oss med allerede store lommebøker, eller om de store pengene skal gå til de små blant oss.

Hvis vi skal lykkes med å inkludere disse barna i samfunnet og gi dem like gode muligheter som alle andre, må vi styrke de universelle velferdsordningene. Barnefamilieene trenger et løft for lommeboka. Det regjeringsoppnevnte fordelingsutvalget slo fast at å øke barnetrygden for alle vil være det mest effektive tiltaket på kort sikt for å bekjempe barnefattigdom. Barnetrygden har ikke vært økt siden 1996, noe som betyr at den er en

tredjedel mindre verdt i dag. Derfor foreslår SV en opptrappingsplan på fem år for å få den tilbake på 1996-nivå. Det vil alene sørge for at omkring 20 000 barn blir løftet ut av fattigdom. Barnetrygden skal bidra til å dekke utgiftene det medfører å ha barn, slik at alle barn får en trygg og god oppvekst, uavhengig av foreldrenes lommebøker.

Innsatsen mot fattigdom må handle om fordeling og universelle ordninger for alle. Alternativet er behovsprøving og fattigkassetankegang, som kan gi stigmatisering av dem som bruker ordningene, og virke som fattigdomsfeller, ordninger man mister hvis man får jobb.

Å øke barnetrygden universelt vil ha en stor omfordelende effekt fordi den utgjør en mye større andel av inntektene til dem med lavest inntekt. Barnetrygden er som et skattefradrag for å ha barn, som også går til dem som har for lav inntekt til å få andre skattefradrag.

Det er et viktig kjennetegn ved den norske velferdsmodellen at man har universelle ordninger som gis alle, uavhengig av inntekt, og et progressivt skattesystem på toppen av det. Det er en modell som har fungert. Det er ingen som stiller spørsmål ved om skole og helsevesen skal være universelt og gratis for alle, selv om de som egentlig har råd til privatskole og privat helseforsikring, også får disse ordningene. Derfor foreslår SV å øke barnetrygden for alle. I tillegg foreslår vi målrettede tillegg i barnetrygden for aleneforsørgere og for barnefamilier med tre eller flere barn, fordi vi vet at de gruppene er overrepresentert blant de fattige barnefamilieene. Summen blir et betydelig økonomisk løft for barnefamilieene og et viktig steg i kampen mot barnefattigdom.

Dessverre velger flertallet i denne salen i dag å stemme ned et tiltak som kunne hjulpet 20 000 barn ut av fattigdom, samtidig som barnefattigdommen øker år for år. Det viser at politikken som føres i dette landet, er for de få, ikke for de mange. Men heldigvis har SV fått gjennomslag for første steg fram i kampen for en mer rettferdig og fattigdomsbekjempende barnetrygd. 364 kommuner straffer i dag de fattigste barnefamilieene gjennom å trekke vekk barnetrygden til de familieene som mottar sosialhjelp. 46 000 barn i noen av de mest utsatte familieene får enda mindre å rutte med fordi kommunene regner barnetrygd som inntekt ved utmåling av sosialhjelp. Nå får vi flertall for å be regjeringen utrede lovendringer som kan stoppe denne økonomiske straffen, og komme tilbake med en sak til Stortinget om det.

SV skal kjempe hele veien inn til mål for å gi de 46 000 barna en trygg og god oppvekst, uavhengig av foreldrenes lommebøker. Det gjør vi fordi vi står for en politikk for de mange, ikke for de få.

Presidenten: Presidenten går ut fra at representanten vil fremja forslag.

Freddy André Øvstegård (SV) [13:16:17]: Det vil jeg, jeg tar opp forslaget fra Sosialistisk Venstreparti.

Presidenten: Representanten Freddy André Øvstegård har då teke opp det forslaget han refererte til.

Grunde Almeland (V) [13:16:31]: Barnefattigdom er en av de viktigste utfordringene vi sammen skal løse framover – og en hovedprioritet for Venstre. Derfor er jeg glad for at regjeringen har kampen mot fattigdom så høyt oppe på agendaen. Jeg er stolt over at vi i en regjeringserklæring har satt dette tydelig på agendaen – som et viktig prosjekt for regjeringen.

Som representant for Oslo er jeg svært klar over hvilke virkninger fattigdom kan ha på barns liv. Det ser vi mange eksempler på. Bare i min egen bydel, Gamle Oslo, har vi den høyeste andelen av barn som lever i familier med vedvarende lavinntekt, altså i barnefattigdom.

Det finnes ingen enkel løsning for å bekjempe barnefattigdommen, det er rett og slett et sammensatt problem. Derfor er jeg også glad for at den nye regjeringen har sørget for å beskrive kampen mot barnefattigdom med nettopp ulike løsninger. Det handler både om å sørge for at folk kommer seg i arbeid og kan skape et godt liv for seg selv, og om å bekjempe alle de negative virkningene fattigdom har på barns liv. Det kan også gjøres med andre midler. Rett og slett: Mange ulike virkemidler kan tas i bruk. Det handler til syvende og sist om at vi må gi barn alle forutsetninger for å skape et godt liv og ha alle muligheter videre i livet.

Den universelle barnetrygden har siden annen verdenskrig vært en viktig måte å hjelpe barnefamilier på. Selv om den er for alle, betyr den nok aller mest for fattige familier. I Venstre er vi glade for at en enstemmig komité går inn for å utrede om barnetrygden bør holdes utenfor ved beregning av sosialhjelp. Venstre gikk til valg på en nasjonal minstenorm for sosialhjelpsmottakere og på at barnetrygden skulle komme i tillegg til sosialhjelp. Nå har vi kommet et viktig skritt på veien dit. Å holde barnetrygden utenfor når man skal beregne hvilken rett familier har til sosialhjelp, vil være spesielt betydningsfullt for dem med dårlig råd og virke utjevne. Jeg er opptatt av at vi skal ha en god utredningsprosess for dette, for å sikre at vi ikke får noen utilsiktede konsekvenser dersom vi skulle vurdere å gå inn for et slikt forslag.

Jeg vil også vise til utredningen om støtte til barnefamilier, som har vært på høring. Jeg ser fram til at vi skal behandle nettopp dette i Stortinget, slik at vi kan se barnetrygden i sammenheng med andre ytelser. Det er viktig at vi skaffer oss et godt kunnskapsgrunnlag, slik at vi

kan treffe de riktige avgjørelsene når vi nå skal intensivere det målrettede arbeidet mot barnefattigdom.

Geir Jørgen Bekkevold (KrF) [13:19:55]: I et av verdens rikeste land er det altså slik at nesten 100 000 barn lever i vedvarende fattigdom, og det kan vi ikke sitte stille og bare se på. Det å ikke kunne dra på ferie, delta på aktiviteter, det ikke engang å kunne si ja til en bursdagsinvitasjon skaper en type utenforskap som får veldig store konsekvenser for dem som er rammet av dette. Jeg er glad for de tiltakene som Kristelig Folkeparti har fått være med på, tiltak som nettopp skal prøve å hindre utenforskap, sånn som f.eks. Ferie for alle, som vi har økt bevilgningen til i budsjettene nesten hvert år. Men vi vet samtidig at dette ikke er nok. Det er ikke dette som til syvende og sist gjør at man kommer ut av fattigdomsfellen.

Jeg er enig med representanten Trettebergstuen i at arbeid er viktig, men da må vi samtidig sørge for at vi har et arbeidsmarked som har større og åpnere armer enn det vi ser i dag. Vi har tidligere i denne salen diskutert hvor vanskelig det er for noen – innvandrerkvinnene, bl.a. – å komme inn på arbeidsmarkedet, bl.a. på grunn av språkproblemer. Vi vet også at en del av arbeidsmarkedet er innrettet slik at hvis man får en søknad fra en som har et litt annerledes navn, blir man kanskje ikke innkalt til intervju engang. Jeg er enig i at arbeid er viktig, men da må arbeidsmarkedet ha åpnere armer.

Når det gjelder barnetrygden, er den veldig viktig, ikke minst for dem som har dårligst råd. Kristelig Folkeparti er en forkjemper for at barnetrygden fortsatt skal være universell. Det er på den måten vi bevarer barnetrygdens legitimitet. Men vi har samtidig over lang tid kjempet for å øke barnetrygden, og jeg vil bare vise til vårt alternative budsjett for 2018, hvor vi økte barnetrygden med 300 mill. kr. Kristelig Folkeparti har vilje til å gjøre noe med denne ordningen, fordi vi vet den er så viktig, ikke minst for dem med dårligst råd.

Jeg er veldig glad for at en samlet komité nå ber regjeringen komme tilbake igjen på egnet måte med en sak der man ber om at barnetrygden holdes utenfor når sosialhjelpen beregnes. Det er et godt tiltak. Alene er ikke dette nok til å løfte folk ut av fattigdom, vi må se på flere treffsikre tiltak, men dette er i hvert fall ett tiltak som vil hjelpe dem med dårligst råd.

Jeg mener at er det én ting vi politikere bør måles på, så er det på det vi gjorde for dem som satt nederst ved bordet. Dette er en sak som nettopp viser om vi har vilje eller ikke. Vi kommer sikkert til å få flere slike saker til behandling i Stortinget, og jeg håper at vi kan ha dette i bakhodet: Hva er det vi virkelig ønsker å bli målt på som politikere?

Bjørnar Moxnes (R) [13:23:38]: Det er uforståelig at regjeringspartiene ikke vil gi et løft i barnetrygden, når antallet barn som vokser opp i fattigdom i Norge, har økt til nesten 10 pst. Samtidig har altså barnetrygden blitt kuttet dramatisk. I 1990 fikk en trebarnsmor over 90 000 kr per år i barnetrygd. I 2015 var summen redusert til knappe 35 000 kr. Tall fra SSB for 2016 viser en betydelig realnedgang i husholdningenes inntekter, og at nedgangen var størst for barnefamilier, spesielt for enslige forsørgere. Uendret barnetrygd har noe av skylden for dette. Det påpeker også SSB. Å sikre at ingen barn lever i fattigdom, må være hovedoppgaven, og derfor er det uansvarlig, mener vi, at man ikke har økt barnetrygden siden 1996, og at ordningene for enslige forsørgere stadig blir svekket.

I Norge har forskjellene mellom folk økt helt siden 1980-tallet, men de siste årene har forskjellene skutt i været. Fra 2013 til 2015 har ulikhetene økt med nærmere 9 pst., ifølge tall fra Det tekniske beregningsutvalget. Vi har nok av tall og statistikk som forteller oss at forskjellene øker, og hva det betyr for samfunnet vårt. Men tallene kan aldri gjenspeile de vonde følelsene som følger med når forskjellene blir større – klumpen i magen fordi man ikke har råd til å sende barnet sitt på klassetur, håpløsheten ved ikke å komme seg inn på boligmarkedet, eller som en 15 år gammel jente svarte da Redd Barna spurte hvordan det var å vokse opp i fattige familier: Man kan ikke være med på morsomme ting og er ofte deprimert. Det kan gå ut over skole og oppførsel. En annen svarte: Vi har ikke nok mat til familien.

Historiene er mange, faktisk gjelder de hvert tiende barn i Norge. I samme rapport svarte et annet barn: Det er ikke lett for foreldre, de tenker mye på at barna ikke får det de trenger.

Vi som folkevalgte er nødt til å jobbe for at alle barn får det de trenger. Det er på høy tid å ta igjen det store etterslepet. Rødt ønsker at barnetrygden skal dobles for deretter å bli indeksregulert, og at barnetrygd og barnebidrag ikke trekkes fra ved beregning av sosialhjelp.

Barn som vokser opp i familier med lav status, har dårligere livssjanser på nesten alle livsområder. NOVA-rapporten om sosiale forskjeller i unges liv viser at ungdom med ulik bakgrunn allerede i tenårene har ulike forventninger til hva de kan oppnå i livet, oppfatninger både om utdanning, om framtidig lykke, om det å eie bolig og om arbeidsledighet. Man ser at optimismen er større desto høyere sosioøkonomisk status familien har.

På 30 år har den rikeste prosenten i Norge doblet sin andel av inntektene, mens andelen barn i fattigdom øker. Lenge har et flertall på to av tre nordmenn ment at det er en hovedoppgave for politikerne å minske de økonomiske forskjellene. Skal det skje, må det føres en aktiv omfordelingspolitikk fra Stortingets side.

Et tiltak som vil ha stor betydning i så måte, er nettopp forslaget om å øke barnetrygden. Derfor går Rødt inn for det og håper at et flertall på Stortinget ser nødvendigheten av en sånn økning.

Statsråd Linda C. Hofstad Helleland [13:27:52]: For mange barn rammes av fattigdom og utenforskap. Det påvirker deres muligheter til å skape seg sitt eget gode liv. Fattigdom påvirker helse, utdanning og sosiale nettverk. At foreldrene er i arbeid, er den viktigste faktoren for å unngå at barn vokser opp i fattigdom. Et velfungerende arbeidsmarked er derfor grunnleggende i denne sammenheng.

Jeg mener det er naturlig å se barnetrygden i sammenheng med øvrige overføringer til barnefamilie. Vi har allerede iverksatt flere tiltak. Flere familier får nå hjelp, flere familier med lav inntekt har fått billigere barnehageplass, flere barn har fått gratis kjernetid i barnehagen. Det er tiltak som er med på å bidra til at foreldre kommer seg ut i inntektsgivende arbeid, som er det mest hensiktsmessige tiltaket for å komme seg ut av vedvarende fattigdom.

Vi har også sørget for at ungdommer i lavinntektsfamilier får mer i skolestipend, og har satt i gang et prøveprosjekt med gratis deltids plass i SFO i kommunene Drammen, Oslo, Stavanger og Trondheim. Videre signerte regjeringen, frivillige organisasjoner og KS den såkalte Fritidserklæringen i 2016. Her er målet å få til et godt og langsiktig samarbeid, slik at alle barn, uavhengig av foreldrenes økonomi, skal kunne ha mulighet til å delta jevnlig i minst én organisert fritidsaktivitet sammen med andre i løpet av uken.

Nasjonal tilskuddsordning mot barnefattigdom er også styrket, til 270 mill. kr i 2018. Denne ordningen er viktig, for den bidrar til at barn fra sosialt og økonomisk vanskeligstilte familier kan delta på ferie- og fritidsaktiviteter. Vi vet hvor viktig det er for barn og unge å få delta sammen med kamerater og venninner, være del av de sosiale fellesskapene og ha like muligheter som andre barn, uavhengig av hva foreldrene tjener.

Jeg vil også peke på Jeløya-plattformens mål om en målrettet innsats mot fattigdom. Regjeringen vil innføre ordninger med redusert foreldrebetaling og gratis halvdagsplass i SFO, tilsvarende ordninger i barnehagen for barn av foreldre med lav inntekt. Vi ønsker også å tilby gratis barnehage til alle barn i integreringsmottak og styrke bostøtten for barnefamilie. Vi vil arbeide for at alle barn og unge får delta videre på fritids- og kulturaktiviteter, og støtter frivillighetssentralenes arbeid med bl.a. leksehjelp og støtte- og inkluderings tiltak for utsatte barn og unge. Vi vil også følge opp regjeringens strategi mot barnefattigdom, som har som mål å forebygge

overføringen av fattigdom mellom generasjoner og øke barns livskvalitet og deltagelse her og nå.

Vi er i gang med å vurdere innretting og omfang av de ulike overføringsordningene til barnefamiliene, med mål om å sikre god fordeling og målretting mot barnefamilier med vedvarende lav inntekt. Barnefamilieutvalget, som flere har referert til fra denne talerstolen, gjorde en samlet gjennomgang av støtten til barnefamiliene. Utredningen har vært på høring, og vi er nå i gang med å gå gjennom høringsuttalelsene.

Til det som er sagt om å holde barnetrygden utenfor beregningen av sosialhjelp, vil jeg bare minne om at kommunene behandler barnetrygden ulikt ved beregning av stønad til barnefamilier innenfor det lokale handlingsrommet de har. Dersom kommunene skal pålegges å holde barnetrygden utenfor ved utmåling av stønaden, vil også det måtte reguleres i loven. Det vil innebære et brudd med prinsippet om at det som er et forsvarlig livsopphold, skal bygge på en individuell vurdering, siden det da skal ses bort fra en bestemt type inntekt.

Men dette vil vi gå nøyere gjennom og komme tilbake til Stortinget med, slik Stortinget ber om i denne saken.

Presidenten: Det vert replikkordskifte.

Anette Trettebergstuen (A) [13:33:07]: I dag fikk vi servert nye tall som viser at antallet barnefødsler går dramatisk ned i Norge. Jeg tror ikke det finnes ett enkelt svar på det, og heller ikke én enkel løsning. Det å ha trygghet for økonomi, trygghet for arbeid, er viktig, men det er også viktig at man vet at når man får barn, stiller staten opp med rause velferdsordninger som gjør det mulig.

Statsråden var inne på at man har hatt et utvalg som har gått igjennom de samlede velferdsordningene som treffer barnefamiliene. Et grundig og godt arbeid har blitt levert gjennom en NOU. Statsråden sa at hun nå er i ferd med å gå igjennom høringssvarene. På hvilken måte ser statsråden for seg å følge opp utvalgsarbeidet overfor Stortinget?

Statsråd Linda C. Hofstad Helleland [13:34:04]: Jeg er enig med representanten Trettebergstuen i at det er viktig at vi legger til rette for at det kan fødes mange barn i dette landet. Derfor er vi heldige i Norge som har rause ordninger, og vi bruker om lag 80 mrd. kr på støtteordninger for barnefamiliene. Det er også riktig, og jeg er enig i, at det arbeidet som Ellingsæter-utvalget har gjort, er grundig, det er godt, og det gir oss et utgangspunkt for å se på familiestøtteordningene i en sammenheng. Det sier også regjeringen i Jeløya-plattformen at vi ønsker å gjøre. Nå er jeg i gang med å se på

høringsuttalelsene – både hvilken form og hva jeg mener bør prioriteres og gå videre med når det kommer til støtteordningene for barnefamiliene.

Anette Trettebergstuen (A) [13:34:59]: Jeg håper at statsråden er enig med meg i at når vi nettopp går igjenom alle de ulike små og store velferdsordningene som er ment å lette hverdagen til barnefamiliene, er det en fordel at vi ser ting under ett, at vi ikke ser barnetrygden isolert, men ser den opp mot andre ting – f.eks. skal vi gjøre noe med «Helhetlig skoledag», skal vi innføre makspris i SFO, ville det vært en idé å avskaffe kontantstøtten? Hvordan man samlet sett kan bygge opp under og lette hverdagen til barnefamiliene, vet man bare hvis man får en helhetlig diskusjon om alle disse ordningene satt opp mot hverandre. Det ville vært en fordel dersom Stortinget kunne få NOU-en, etter regjeringens vurderinger selvsagt, opp til behandling som en stortingsmelding. Det tror jeg ville vært en spennende melding å få servert, som kunne skapt gode diskusjoner om hvor skoen trykker for dagens barnefamilier, og hva vi politikere trenger å stille opp med i framtiden.

Statsråd Linda C. Hofstad Helleland [13:36:08]: Jeg synes at det er gode innspill som representanten Trettebergstuen kommer med. Jeg også ser helt klart behovet for å se det i en sammenheng, knyttet til ikke bare det som ligger under Barne- og likestillingsdepartementet og Arbeids- og sosialdepartementets område, men også den helhetlige oppveksten for barn og unge. Som sagt er jeg i gang med å se på de ordningene som berører mitt departement. Det er viktige ordninger for familiene vi snakker om. Det er også viktig at det er en sammenheng i det vi gjør helt fra fødselen av med foreldrepermisjon, barnehage, skole og SFO, barnetrygd – og f.eks. å gjøre det lettere for studenter å få barn ved å støtte dem økonomisk. Så det er helt klart viktig at vi ser det i en helhet.

Freddy André Øvstegård (SV) [13:37:26]: I takt med de økende forskjellene i makt og rikdom har det blitt stadig flere barn som vokser opp i fattige familier under denne regjeringen. Det regjeringsoppnevnte Fordeingsutvalget slo fast at å øke barnetrygden vil være det mest effektive tiltaket på kort sikt for å bekjempe den økende barnefattigdommen. Beregninger fra Statistisk sentralbyrå viser at å prisjustere barnetrygden tilbake til 1996-nivå, som SV foreslår i dag, kunne hjelpe omkring 20 000 barn ut av fattigdom. Likevel velger regjeringens partiene å stemme imot i salen i dag. Kan statsråden oppgi et annet tiltak de har iverksatt, som med like stor sikkerhet kan hjelpe så mange som 20 000 barn ut av fattigdom?

Statsråd Linda C. Hofstad Helleland [13:38:09]: Mye av utgangspunktet for at regjeringen ønsker en helhetlig gjennomgang, er nettopp at en skal se på hvilke støt-teordninger som vil hjelpe barnefamiliene, ikke minst dem med vedvarende lav inntekt. Som andre representanter her i salen har vært inne på, er det viktig å se ting i en helhet. Det å se på barnetrygden isolert sett som den eneste ordningen som vil bidra til å løfte flere barnefamilier ut av fattigdom blir for snevert, særlig når et utvalg, Ellingsæter-utvalget, nå har gjort et så grundig og godt arbeid i form av denne NOU-en. Det legger også nå grunnlaget for at vi ønsker å se alle disse ordningene i sammenheng.

Freddy André Øvstegård (SV) [13:39:11]: For kort tid siden ble regjeringens fattigdomsinnsats evaluert av bl.a. Bufdir. UNICEF svarte på den evalueringen og kalte den pinlig. Jeg lurer på om statsråden er fornøyd med den innsatsen som regjeringen har gjort hittil for å bekjempe den økende barnefattigdommen, når den har økt fra 84 000 barn i 2013 til 101 300 barn i dag?

Statsråd Linda C. Hofstad Helleland [13:39:45]: Jeg er glad for at evalueringen av strategien og rapporten som Bufdir viste til, peker på noen veldig positive utviklingstrekk, nemlig at vi nå får flere etater til å jobbe sammen. Det var Høyre-Fremskrittsparti-regjeringen som for første gang la fram en tverretattlig strategi mot barnefattigdom. Det har man ikke gjort før. Og hvis vi skal løse fattigdomsutfordringene, som er så komplekse, er det helt avgjørende at departementene, etatene og de ulike aktørene jobber på tvers. Det ble trukket frem som det veldig positive med strategien, og at det derfor var bra at vi fikk den på plass. Men jeg er ikke fornøyd, i likhet med SV. Da de satt i regjering, var de veldig skuffet over at fattigdommen økte, særlig når man tok til orde for å avskaffe barnefattigdommen, og man så at det ikke var så enkelt som man hadde trodd.

Presidenten: Replikordskiftet er omme.

Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 5.

Sak nr. 6 [13:41:04]

Innstilling fra familie- og kulturkomiteen om Endringer i barnelova og straffeloven mv. (bedre rettsvern for barn mot vold og overgrep) (Innst. 150 L (2017–2018), jf. Prop. 167 L (2016–2017))

Presidenten: Etter ønske frå familie- og kulturkomiteen vil presidenten føreslå at taletida vert avgrensa til 5 minutt til kvar gruppe og 5 minutt til medlemmer av regjeringa.

Vidare vil presidenten føreslå at det – innanfor den fordelte taletida – vert gjeve høve til inntil fem replikkar med svar etter innlegg frå medlemmer av regjeringa.

Vidare vert det føreslått at dei som måtte teikna seg på talarlista utover den fordelte taletida, får ei taletid på inntil 3 minutt.

– Det er vedteke.

Silje Hjemdal (FrP) [13:42:50] (ordfører for saken): Det er viktige endringer vi skal diskutere her i dag, endringer som faktisk kan utgjøre en stor forskjell for rettstryggheten og rettsvernet til de barna dette gjelder. Men først og fremst ønsker jeg å takke komiteen for et konstruktivt samarbeid og en god saksbehandling.

Dette er, som jeg sa innledningsvis, en viktig sak, og heldigvis er det en sak der alle partiene i denne salen er enige i intensjonen i forslaget. Saken er viktig nettopp fordi det dreier seg om å styrke barns rettsvern mot vold og overgrep. At barn utsettes for vold og overgrep fra dem som er deres omsorgspersoner, er rett og slett uakseptabelt.

Alle barn har rett til en trygg og god oppvekst. Når foreldre eller andre omsorgspersoner dømmes for slike handlinger, er det samfunnets plikt å sikre barnet. En samlet komité står fast ved intensjonen i saken, og komiteen er delt i et flertall og et mindretall i synet på enkelte av vurderingene, men heldigvis stiller komiteen seg samlet bak de fleste endringene i loven. Vi vil derfor i dag vedta endringer i både barneloven og straffeloven, noe som vil gi barna et bedre rettsvern.

Den største endringen gjelder at det nå skal være en plikt å vurdere kontaktforbud for foreldre som har fått dom for vold eller overgrep. Det betyr at barn skal kunne slippe å møte overgriperen sin igjen, og hvis det skjer, skal det selvfølgelig skje innenfor trygge rammer, som barnet ikke opplever som utrygt, eller som gir mulighet for nye overgrep.

For flertallet i komiteen har det vært viktig å fokusere på det viktigste i denne omgang. Det er ikke til å legge skjul på at hvis lovendringene fungerer etter sin hensikt, kan det bli aktuelt som dommer å vurdere grensene for hva som skal være alvorlig nok til at det bør omfattes av et slikt kontaktforbud.

Opposisjonen nevner noen eksempler på hva de mener også bør føre til illeggelse av kontaktforbud. Flertallet mener imidlertid at det er for tidlig å innføre dette nå, men at man kan komme tilbake til det i en senere sak.

Jeg vil også dra fram viktigheten av en ny bestemmelse i barneloven om at samvær ikke skal gjennomføres/avtales når det er ilagt kontakt- eller besøksforbud. En annen viktig bestemmelse er endringen av barneloven som presiserer at en forelder kan reise sak om foreldre-

ansvar uten mekling når en forelder er dømt for alvorlig vold eller overgrep mot egne barn.

Til slutt vil jeg takke alle dem som har kommet med gode og ikke minst konstruktive innspill i prosessen. Da saken var på høring fra regjeringen, kom det mange høringsvar, og mens saken har vært til behandling her i Stortinget, har det også vært flere henvendelser om saken.

Kari Henriksen (A) [13:46:35]: Takk til saksordføreren for en god gjennomgang av saken og også for et godt samarbeid om denne lovproposisjonen.

Dette er et viktig område, og Arbeiderpartiet mener det er viktig at barn, uansett hvor de er, og hvor de hører til, skal beskyttes mot å bli utsatt for vold og overgrep. Derfor handler arbeidet mot at barn blir utsatt for vold og overgrep, om mer enn lovparagrafer. Men lovparagrafer er viktige, og i dag skal vi behandle en slik lovsak.

Det er også viktig at det som blir vedtatt i dag, følges opp med penger. Det er den andre store prioriteringen. Arbeiderpartiet har vært kritisk til regjeringas prioritering når det gjelder økonomi i flere saker knyttet til vold og overgrep. I årets budsjett bevilget Arbeiderpartiet i sum rundt 700 mill. kr utover regjeringas forslag til budsjett til tiltak som skal forebygge, avdekke og stoppe overgrep mot barn i mange sektorer. Så vår kritikk av regjeringa går ikke på mål, men på prioritering av bevilgninger til oppfølging av lovforslaget. Det gjelder politi, domstoler, barnevern og kommunehelsetjeneste, for å nevne noe.

Derfor stemte Arbeiderpartiet mot forslag til opptrappingsplan mot vold og overgrep, ikke fordi den ikke hadde gode tiltak, for det hadde den, men fordi den var for utydelig når det gjelder ansvars plassering og økonomi. Dette var også en tilnærmet unison tilbakemelding fra frivillige organisasjoner.

I denne høringen har det vært stor tilslutning til regjeringas forslag til endringer i barneloven, og de endringene stiller også Arbeiderpartiet seg bak. Vi mener de er viktige i arbeidet for å hindre at barn og unge utsettes for vold og overgrep.

Det jeg vil peke på, og som vi har noen merknader til, er de innspillene som Forandringsfabrikken kom med under høringen. Det gjaldt at det er viktig at barna selv snakker direkte med dem som skal fatte avgjørelser i domstolene. Jeg synes det er veldig gledelig at sorenskriveren i Kristiansand har tatt initiativ til en omfattende prosess der barnevernsbarn blir lyttet til, og der barnevernsbarns erfaringer blir brakt inn for domstolene. Det synes jeg er en god oppfølging av bl.a. dette lovverket.

Det er viktig å sørge for at barns uttalelser og barns formidling av sin egen opplevelse ikke på noe som helst vis skal bli brukt mot dem i andre runde. Det regner jeg

med og har stor tillit til at både domstoler og også departement følger opp.

Det er også et annet punkt der vi har litt forskjellige merknader. Det er på et punkt der en del høringsinstanser, f.eks. Politidirektoratet, Kripos og Stine Sofies Stiftelse, ber om at en også vurderer at kontaktforbud blir vurdert for andre lovbestemmelser enn det som er foreslått i denne proposisjonen. Det har Arbeiderpartiet sagt i merknads form at vi synes er viktige innspill, og vi regner med at departementet følger det opp på egnet møte.

Tone Wilhelmsen Trøen (H) [13:51:00] (komiteens leder): Lovendringene vi vedtar i dag, har som overordnet mål å bidra til bedre rettsvern for barn mot vold og overgrep. Det viktigste vi vel kan gjøre, er nettopp å gjøre alt vi kan for å beskytte barn mot vold, mot utnyttelse, mot mishandling. Forslagene til lovendringer som regjeringen fremmer til Stortinget, bidrar til å bedre myndighetenes oppfyllelse av sin plikt overfor barn. Saksordføreren har redegjort for lovendringene på en god måte, og det er bra at en enstemmig komité støtter regjeringens forslag og vedtar disse i dag.

Barn utsatt for vold i familien er en samfunnsutfordring, en stor samfunnsutfordring. Ifølge Bufdirs hjemmesider har det siden 1960-årene vært en tydelig nedgang i mindre alvorlig vold fra foresatte. Dette henger bl.a. sammen med økt kunnskap om de store negative konsekvensene av vold og at holdningene til fysisk avstraffelse som ledd i barneoppdragelsen heldigvis har endret seg. Men – og dette er viktig – det har ikke vært en tilsvarende nedgang i alvorlig vold mot barn.

Ifølge en forekomststudie om vold og overgrep mot barn og unge gjennomført blant 18–19-åringer har 21 pst. av ungdom i Norge opplevd fysisk vold fra minst en forelder i løpet av oppveksten. For de fleste dreier dette seg om det som karakteriseres som mindre alvorlig vold, noe som innebærer at de én eller flere ganger har opplevd at foreldrene har lugget, kløpet, dyttet, ristet eller slått dem med flat hånd. Som nevnt tidligere er det heldigvis en nedgang i slike tilfeller. Men la det være helt klart: All bruk av vold mot barn er ulovlig og bidrar til å skape stor utrygghet, usikkerhet og vanskeligheter for barn som opplever dette i sin familie. Vi må sammen sørge for at disse tallene reduseres mye mer i årene fremover.

Alvorlig fysisk vold innebærer vold med et høyt skadepotensial. Det vi si at de enten er blitt banket opp, sparket, slått med knyttneve eller blitt angrepet fysisk på andre måter. Det er vanskelig å tenke seg hvordan det er å være barn i en slik situasjon.

Ifølge en studie om omfang av vold og overgrep mot barn og unge gjennomført blant 18–19-åringer oppgir 6 pst. av unge i Norge å ha opplevd alvorlig fysisk vold fra minst en forelder i løpet av oppveksten. Både mor og far

kan være utøvere av alvorlig fysisk vold. I motsetning til mindre alvorlig fysisk vold har det ikke vært noen nedgang i denne formen for vold de siste årene. Like mange gutter som jenter har blitt utsatt for denne type voldsutøvelse. Flere har fått merker og smerter dagen etter, og noen har hatt behov for legehjelp.

Ifølge en studie fra 2016 gir innvandrerbakgrunn fra ikke-vestlige land, dårlig familieøkonomi og rusproblematikk hos foreldrene forhøyet risiko for å være utsatt for denne typen vold.

Det er estimert at 5–15 spedbarn blir alvorlig skadet av såkalt Shaken Baby Syndrome hvert år i Norge, og at om lag fem av dem dør av slike skader. Tallene bygger på erfaringer fra norsk helsevesen og internasjonale omregninger.

Disse funnene viser at innsatsen og kampen mot vold mot barn og unge må skje på tvers av departementer og på tvers av etater. Negativ sosial kontroll, æresrelatert vold og vold mot barn må bekjempes, og innsatsen må skje i tett samarbeid mellom justisfeltet, helsefeltet og familiefeltet.

Da er handlingsplanen mot vold og overgrep som regjeringen la fram høsten 2016, og som økonomisk er prioritert og styrket av de fire samarbeidspartiene, viktig for å forebygge, avdekke tidlig og ivareta barn som er utsatt for vold og overgrep. Den historisk forpliktende planen legger opp til en helhetlig og langsiktig innsats for å redusere forekomsten av vold og overgrep.

Når Stortingets flertall understreker at de foreslåtte endringene i loven vi vedtar i dag, vil styrke barns rett til en trygg oppvekst, er det positivt. Foreldrene er de viktigste omsorgspersonene for barn og har en nøkkelrolle når det gjelder å sikre barns rett til en god oppvekst. Lovendringene vi vedtar i dag, kan bidra til at foreldre settes bedre i stand til å beskytte egne barn.

Åslaug Sem-Jacobsen (Sp) [13:55:45]: Når barn utsettes for overgrep, mishandling, vold, utnyttelse og omsorgssvikt er det vanskelig, nærmest umulig, ikke å bli berørt av det. Det er like vanskelig hver gang å begripe at barn blir utsatt for horrible og grusomme handlinger. Derfor må vi aldri stoppe opp i arbeidet med å utforme en politikk som ivaretar barnas beste. Vi må sikre våre barn en trygg, stabil og god oppvekst. Det er et samfunnsansvar. Det er vårt felles ansvar.

For å lykkes trenger vi en kollektiv årvåkenhet på alle nivåer – det være seg barnehagesektoren, helsesektoren, skolevesenet, lokalmiljøet, frivilligheten, nabokjerringa, politiet, barnevernet, ja, i sum hele samfunnet – årvåkenhet.

Vi skal i dag ta for oss endring i barneloven her i salen. Det er et viktig dokument i arbeidet med å presisere hvordan storsamfunnet skal reagere om barn lider urett.

Men det er viktig å ha med seg i diskusjonen at det ikke vil være tilstrekkelig med juridiske virkemidler for å sikre barn bedre beskyttelse framover, for: Hvordan forhindre at barn blir utsatt for overgrep og vold? Loven vil jo først komme til anvendelse når eller hvis en sak når rettsvesenet og volds- og overgrepstilfeller blir avdekket. Vi må jobbe forebyggende – enda mer enn nå. Ofte går det altfor lang tid før overgrep og vold blir oppdaget, og hjelpeinstansene blir da nødt til å trå til med repareringstiltak. Samfunnet kunne spart enorme ressurser på å kunne være føre var. Det mener jeg og Senterpartiet vil være en gevinst både for den enkelte og for samfunnet som helhet. Et grunnleggende prinsipp i vår politikk handler om å forebygge framfor å reparere. Både vi og alle andre partier må nok bli bedre til å prioritere ressurser til dette.

Når det gjelder denne proposisjonen, som tar for seg konkrete endringer i barneloven, står det en enstemmig komité bak innstillingen. Det betyr at Stortinget i stor grad er samstemt i at vi trenger å styrke barns rettsvern. Det er godt.

Videre ser det ut til at høringsinstansene i all hovedsak uttrykker støtte til lovforslaget. Det er betryggende. Dog må det nevnes at det i høringsrunden framkom kritiske bemerkninger om bl.a. høringsfristen – den var for kort – at lovforslaget ikke var grundig utredet samt at barnets rett til medvirkning ikke er tilstrekkelig belyst i lovforslaget. Det tenker jeg vel ikke er like bra. Det sistnevnte vil det nok sikkert være litt delte meninger om. Men når det gjelder kritikken om for korte høringsfrister og at et lovforslag ikke er godt nok utredet, tar sikkert regjeringen de signalene.

Vi i Senterpartiet har hatt noen merknader i denne saken, men er ellers av den oppfatningen at forslagene i proposisjonen peker i riktig retning. Vi anser det bl.a. som positivt at domstolene får en selvstendig plikt til å vurdere kontaktforbud. Det vil etter vår mening skjerpe rettssikkerheten når dagens rett til å vurdere kontaktforbud omgjøres til plikt i volds- og overgrepssakene angitt i proposisjonen.

Videre støtter Senterpartiet de resterende endringene som tar for seg regulering av samvær ved kontaktforbud, unntak fra krav om mekling, foreldreansvar ved dødsfall samt foreldreansvar når foreldre i utlandet ikke kan oppspores. Så får vi håpe at det framover vil bli stadig litt mindre bruk for denne nye versjonen av barneloven, helst som et resultat av at vi som samfunn blir stadig flinkere til å forhindre lovbrudd mot barn – fordi vi kanskje vil ha lykkes med arbeidet med den nevnte forebyggingen.

Freddy André Øvstegård (SV) [14:00:04]: Som samfunn har Norge kommet et godt stykke på vei i arbeidet

med å beskytte barn og ungdom mot vold, seksuelle overgrep og mobbing. Vi tillater ikke at foreldre skader sine barn, og vi gir kollektivt uttrykk for sorg og forferdelse når vi hører om barn som utsettes for omfattende krenkelser og overgrep. De aller fleste foreldre i Norge setter barnet i sentrum. Til tross for dette er vold og seksuelle overgrep i eller utenfor familien fortsatt en del av mange barns hverdag og oppvekst.

Mange barn og unge lever med daglige fysiske, psykiske og seksuelle overgrep. Dette er litt ekstra aktuelt i dag, for det ble på morgenen i dag lagt fram en rapport fra Barneombudet, hvor sikkert flere i denne salen var til stede, som viser at 30 pst. av alle barn har opplevd å bli utsatt for vold i eget hjem. Én av fem norske kvinner oppgir å ha blitt utsatt for seksuelle overgrep i barndommen, og hvert år bor det 1 500 barn på krisesenter i Norge. Vi er ikke i mål.

Temaet er svært tabubelagt og forbundet med fortid, skyld og skam. Vold og overgrep påfører barna smerter og skader og i noen tilfeller skader som varer livet ut. Vold og seksuelle overgrep skjer i hjemmet, på skolen, der barn arbeider, og der barn bor. Disse barna har rett på hjelp og beskyttelse, men mange av dem blir aldri sett, fordi de voksne ikke orker å tro det verste. «Jeg tror det ikke før jeg får se det», synger Lillebjørn Nilsen. Og slik tenker vi som regel. Vi vil helst se det for å tro det.

Når det gjelder vold og seksuelle overgrep mot barn, er det sjelden vi ser at det skjer. Vold mot barn er et av Norges mest underkommuniserte samfunnsproblemer. Titusener av barn i Norge utsettes for vold, seksuelle overgrep og omsorgssvikt i løpet av oppveksten. Noen av disse barna vokser opp uten at voksne er klar over at overgrepene skjer, eller bidrar til at barna får beskyttelse og hjelp. Andre igjen opplever at voksne vet hva de utsettes for – uten at dette fører til at de får hjelp, eller at volden tar slutt.

Omfattende forskning viser også hvor alvorlig det kan være å bli utsatt for vold, enten det er å oppleve vold mot en av foreldrene, eller selv å bli utsatt for direkte vold, seksuelle overgrep eller mobbing. Det kan føre til omfattende kognitive, sosiale, psykiske og fysiske problemer både på kort og lang sikt. Vold mot barn og unge er en folkehelseutfordring.

Hjemmet og familien er den arenaen der barn skal ha det trygt. Samtidig er hjemmet det stedet hvor vold mot barn foregår i det skjulte og over lang tid uten at det oppdages. Spedbarn og småbarn er en særlig utsatt gruppe. Enhver form for vold, overgrep og krenkende handlinger kan gi svært uheldige konsekvenser for barnets vekst, utvikling, helse og livskvalitet.

SV støtter lovforslaget som her fremmes, men vi mener at det ikke går langt nok. I høringsrunden kom det kritiske bemerkninger til både prosessen og selve forsla-

gene. Eksempelvis pekes det på – som det også er blitt sagt fra talerstolen – at høringsfristen har vært for kort, at lovforslaget ikke er grundig utredet, samt at barnets rett til medvirkning ikke har blitt tilstrekkelig belyst i lovforslaget. Dette er uheldig og noe regjeringen bør merke seg til neste gang. Flere høringsinstanser, bl.a. Politidirektoratet, Kripos og Stine Sofies Stiftelse, mener at rettens plikt til å vurdere om kontaktforbud skal ilegges, må omfatte flere lovbestemmelser enn de foreslåtte. Det er jeg helt enig i.

Av hensyn til barnets rettsikkerhet mener jeg at en slik vurderingsplikt bør omfatte flere volds- og seksuallovbrudd og integritetskrenkelser. Blant annet vil dette være viktig i saker som omhandler negativ sosial kontroll og æresrelatert vold.

Stortinget og regjeringen oppfordres med dette til å gripe muligheten til å skjerpe lovverket ytterligere i forbindelse med behandlingen av SVs representantforslag, Dokument 8:120 S, om tiltak mot negativ sosial kontroll og æresrelatert vold.

Vi må sørge for at vi har nulltoleranse for vold og seksuelle overgrep mot barn i det norske samfunnet. Det innebærer også en forpliktelse til å forebygge, oppdage og hjelpe voldsutsatte barn. Et sterkt og tydelig lovverk er bare ett av flere viktige virkemidler for å beskytte barn mot vold og overgrep. Men loven alene er ikke nok. Her trengs det et krafttak – med flere offensive tiltak og ikke minst innsats over tid – så langt ser jeg dessverre at det ikke er godt nok prioritert i arbeidet ellers, og det håper jeg vil bli bedre.

Abid Q. Raja hadde her overtatt presidentplassen.

Grunde Almeland (V) [14:04:51]: Jeg er glad for at vi i dag går inn for å gi barn – og spesielt de mest sårbare barna – et bedre rettsvern. Når vi hører historier om vold, seksuelle overgrep og omsorgssvikt, berører det, for barn som utsettes for vold og overgrep, er blant de svakeste gruppene vi har i samfunnet vårt. Når alt rundt barnet svikter, er det viktig at vi sørger for å ha et lovverk som tar disse barna på alvor, og det er bra at vi nå styrker rettighetene deres og moderniserer lovene som skal ivareta deres beste. Vi må sikre at vi har oppdaterte lover som til enhver tid imøtegår de utfordringene vi ser at vi har, og med endringene i loven befester vi nok en gang at det er barnas beste som alltid skal veie tyngst. Det viser vi når vi går inn for å gi domstolen en plikt til å vurdere kontaktforbud i de sakene hvor barn har blitt utsatt for vold og overgrep. Dersom en forelder er dømt for alvorlig vold eller overgrep, trenger man ikke gå via mekling hvis den andre reiser sak om foreldres ansvar.

Vi trenger et lovverk som setter barna først, kompromissløst – også i tunge tider, når en forelder dør, når en

forelder drar til utlandet og ikke lar seg oppspore, eller når det viser seg at barnets nærmeste omsorgsperson er den som fratar det trygghet. Det er nettopp det vi gjør nå, vi styrker loven til barnas fordel. Derfor er jeg glad for at en samlet komité er enig om mange av disse tiltakene.

Geir Jørgen Bekkevold (KrF) [14:07:09]: For Kristelig Folkeparti har kampen for en trygg barndom lenge vært av høyeste prioritet, noe som kommer til syne både gjennom våre politiske agendaer, men også i forbindelse med våre budsjettprioriteringer.

For bare et par uker siden hadde vi en historisk interpellasjonsdebatt her i salen, hvor Kristelig Folkeparti kalte inn hele fire statsråder for å diskutere deres felles innsats for en trygg barndom: Én av statsrådene sitter i salen.

Gjennom Kristelig Folkepartis alternative budsjett og budsjettforhandlinger har Kristelig Folkeparti styrket satsingen på feltet, bl.a. gjennom økte bevilgninger til politiet og til Kripos, vi har doblet midlene til Statens Barnehus, og vi har sikret midler til en holdningskampanje mot nettovergrep. På barne- og familiebudsjettet fikk vi stort gjennomslag: 10 mill. kr ekstra til Alternativ til Vold, 20 mill. kr til familievernet, 12,5 mill. kr til Kirkens familievern og 25 mill. kr ekstra til barnevernet.

En viktig del av arbeidet for en trygg barndom handler om å styrke barns rettsvern mot vold og overgrep, derfor er jeg glad for at regjeringen med denne proposisjonen kommer med forslag som har nettopp barns rettsvern mot vold og overgrep som overordnet mål. Spesielt vil jeg trekke fram endringen i barneloven som gjør at en av foreldrene kan reise sak om foreldreansvar uten den sedvanlige pålagte meglingen i saker der den andre forelder er dømt for vold eller overgrep mot egne barn.

Kristelig Folkeparti vil også vurdere det andre forslaget, som departementet i denne omgang valgte å ikke følge opp, og som gjelder tap av foreldrerett knyttet til slike dommer. Vi har forståelse for departementets hensynstagen til høringsinstansenes innvendinger, men vil understreke at barns beste er det mest tungtveiende hensynet for Kristelig Folkeparti. Derfor vil vi følge med på hvorvidt lovendringen om unntak fra megling avhjelper i tilstrekkelig grad de situasjonene hvor en forelder er domfelt og utgjør en fare for sitt barn, eller om det er nødvendig igjen å vurdere forslaget om tap av foreldreansvar.

Så vil jeg løfte fram den foreslåtte endringen i § 319 som gjør dommeren pliktig til å vurdere kontaktforbud, også i de tilfeller hvor sakens aktører ikke selv har nedlagt påstand om dette. Selv om domstolen allerede har rett til å vurdere ileggelse av kontaktforbud i volds- og overgrepssaker, vil en slik plikt tydeliggjøre domstolens

selvstendige ansvar for å vurdere hvorvidt et barn bør ha kontakt med den forelder som har blitt domfelt, eller ikke.

Begge disse foreslåtte lovendringene handler om å legge inn enda et beskyttende lag for å hindre at barn blir mer utsatt for vold og overgrep enn de allerede har blitt når saken har nådd domstolen.

Barns rettsvern mot vold og overgrep er ett av mange områder hvor kampen for en trygg barndom må styrkes. Dette er et lite steg i riktig retning, men Kristelig Folkeparti vil stå på for at disse barna får en tydeligere stemme framover her på Stortinget, og vi vil være en vaktbikkje som minner regjeringen og departementene på at tiltakene for en trygg barndom er blant de politiske sakene som haster aller mest, for en tapt barndom vinnes ikke tilbake.

Statsråd Linda C. Hofstad Helleland [14:11:15]: Barn har ikke et godt nok rettsvern mot vold og overgrep. Foreldre som opplever at barna deres utsettes for vold og overgrep, er i en vanskelig situasjon. Regjeringen har derfor lagt frem en proposisjon om endringer i barneloven og straffeloven for å forebygge og hindre vold og overgrep. Men dette er langt fra nok. I dag startet jeg dagen hos Barneombudet, som la frem to nye rapporter. Den ene rapporten omhandler samtaler med eksperter. Disse ekspertene er barn og unge som har vært utsatt for vold og overgrep, og som i denne rapporten forteller om hvorfor det ikke ble oppdaget, hvorfor de ikke fikk riktig hjelp, hva det var som sviktet, og hvilken hjelp som hadde gjort at de hadde kommet seg videre. Hadde vi fått hjelp tidligere, hadde alt vært annerledes, er det et barn som sier.

Det er nettopp derfor vi er nødt til å jobbe på flere fronter. Vi er nødt til fortsatt å jobbe med lovverket og sørge for at vi har et godt lovverk, men like viktig er den jobben vi gjør for å styrke hjelpetjenesten – som å sette politiet i stand til å oppdage og slå ned på volden og overgrepene som foregår. Det handler om at vi legger inn ressurser for å forebygge denne volden og disse overgrepene. Det handler om at vi setter skoleapparatet, barnevernet, helsesøster og alle som har kontakt med barn, i stand til å oppdage volden og overgrepene og til å handle og sørge for at barna får hjelp.

I denne saken foreslår regjeringen en plikt for domstolene til å vurdere kontaktforbud overfor barn i slike saker. Det kan føre til at kontaktforbud blir vurdert og ilagt i flere saker der det er grunnlag for det. Grunnen til at vi gjør dette, er at vi mener barn trenger bedre beskyttelse enn de har i dag.

Vi ønsker å tydeliggjøre i loven at det ikke skal være samvær når det er gitt kontaktforbud eller besøksforbud for å beskytte barnet, og vi foreslår en endring i barne-

loven slik at en forelder kan reise sak om foreldreansvar og samvær uten megling når den andre forelder er dømt for alvorlig vold eller overgrep mot egne barn.

Disse endringene er regjeringen veldig glad for at Stortinget stiller seg bak. Vi mener det vil styrke barns rettsvern og rettssikkerhet, og at det er et viktig skritt på veien i arbeidet for å hjelpe barn og unge utsatt for vold og overgrep.

Det ble også sendt på høring et forslag om at domstolen etter underretning fra politiet om at en forelder er dømt for alvorlig vold eller overgrep mot egne barn, skal sette i gang og avgjøre sak om tap av foreldreansvar og samværsrett. Dette var det mange høringsinstanser som hadde sterke innvendinger mot da forslaget var på høring. Derfor mener jeg det ikke er riktig å fremme det forslaget for Stortinget nå. Det forslaget må følges opp videre, derfor ble det ikke foreslått i proposisjonen i denne omgang.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Åslaug Sem-Jacobsen (Sp) [14:15:46]: Jeg ble litt inspirert av å høre ministeren ta for seg de rapportene som hun i dag fikk presentert hos Barneombudet. Som ministeren er inne på når det gjelder forebygging, og som jeg også var veldig opptatt av i mitt innlegg, er det mange som må stå sammen. Nå har ministeren sikkert ikke rukket å lese igjennom det hele, men det er et sterkt ønske fra Barneombudet at Barne- og likestillingsdepartementet, sammen med Kunnskaps- og integreringsdepartementet og Helse- og omsorgsdepartementet, skal ta ansvar for å sette i gang et pilotprosjekt med et antall skoler, der skolen er arena for et nært og forpliktende samarbeid med andre tjenester i arbeidet med å forebygge, avdekke og følge opp barn og unge som er utsatt for vold og seksuelle overgrep.

Nå har ministeren bare hørt det jeg leste opp. Er det noe som ministeren tenker hun kan ta initiativ til?

Statsråd Linda C. Hofstad Helleland [14:16:46]: Som koordinerende minister for dette feltet og for varslet styrking og samarbeid på tvers med både justisministeren, kunnskapsministeren og helseministeren, er jeg helt overbevist om at vi er nødt til å styrke forebyggingen, og det er vi nødt til å gjøre på tvers av alle sektorer. Jeg er veldig opptatt av at vi skal tilføre barna kunnskap om hvilke rettigheter de har, hva som er lov og ikke lov. Det kommer frem i rapporten at flere barn ikke ser på den volden de utsettes for, som noe unormalt. De må skjønne at når noen utsetter dem for overgrep, er det et lovbrudd. Det er ikke lov i Norge. De må ha noen å si fra til. Vi må styrke seksualundervisningen i skolen, som også handler om at barn blir trygge på grensesetting. Jeg tror det er en lang vei å gå, derfor er

jeg glad for at det er nevnt i Jeløya-erklæringen. Det er noe vi skal følge opp.

Presidenten: Replikkordskiftet er omme.
Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 6.

Sak nr. 7 [14:18:03]

Innstilling fra familie- og kulturkomiteen om Endringer i barnevernloven mv. (bedre rettssikkerhet for barn og foreldre) (Innst. 151 L (2017–2018), jf. Prop. 169 L (2016–2017))

Presidenten: Etter ønske fra familie- og kulturkomiteen vil presidenten foreslå at taletiden blir begrenset til 5 minutter til hver partigruppe og 5 minutter til medlemmer av regjeringen.

Videre vil presidenten foreslå at det – innenfor den fordelte taletid – blir gitt anledning til inntil fem replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av regjeringen, og at de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Det anses vedtatt.

Freddy André Øvstegård (SV) [14:18:56] (ordfører for saken): Jeg vil starte med å takke komiteen for et veldig godt og grundig samarbeid i denne saken.

Det har vært behov for en mer enhetlig og tidsriktig barnevernlov. Forslagene i lovproposisjonen er i hovedsak en oppfølging av barnevernslovutvalgets utredning, NOU 2016: 16. Enkelte av forslagene er en oppfølging av departementets høringsnotat om opplysningsplikten til barnevernet og høringsnotatet om kommunens ansvar for barn i utlandet og godtgjøring til bl.a. private parters vitner i fylkesnemnda.

Arbeidet skjer i to løp. Lovendringene som Stortinget nå behandler, følger opp enkelte av utvalgets forslag, slik at disse endringene kan tre i kraft tidligst mulig. Komiteen legger til grunn Norges folkerettslige forpliktelser, gjennom bl.a. FNs barnekonvensjon, om å sikre at alle barn i Norge skal beskyttes og gis omsorg, og at barns beste skal være et tungt hensyn i alle saker som omhandler barn.

I denne proposisjonen foreslås det å legge «kjærlighet» inn i formålsbestemmelsen i loven. Dette har vært et viktig tema for mange barn i barnevernet. Komiteens medlemmer er opptatt av ikke bare den viktige symboliske effekten av dette, men også av å gi kjærlighetsbegrepet innhold, noe som kan være vanskelig å måle, men som likevel er viktig. Det handler om å møte barn med varme i øyne, ord og kroppsspråk.

I proposisjonen foreslås det å gjøre barnevernloven til en rettighetslov. Det støtter hele komiteen. Komiteens medlemmer ber også regjeringen – i noe ulik grad

– om å vurdere en barnevennlig klageordning for å gjøre en slik rettighetslov sterkere.

Spørsmålet om rett til ettervern har også blitt løftet av flere høringsinstanser i forbindelse med behandlingen av proposisjonen, og hele komiteen merker seg at dette skal vurderes i departementet.

I proposisjon foreslås det en ny overordnet bestemmelse for barns rett til medvirkning, som hele komiteen støtter. Komiteen merker seg at tilsvarende endring ikke er foreslått når det gjelder § 6-3, en spesialbestemmelse om barns prosessuelle rettigheter ved rettslige og administrative avgjørelser. Komiteen merker seg videre at statsråden vil vurdere en endring i denne bestemmelsen i forbindelse med forslaget til ny barnevernslov, og vi støtter det.

Det foreslås i proposisjonen at barnevernets ansvar for å samarbeide med foreldre og barn tydeliggjøres. Dette støtter komiteen og viser videre til høringsinstanser som bemerker at det er barnevernets samarbeid med barna som må komme først, deretter foreldrene, og at dette bør tydeliggjøres i forskrift.

Det foreslås også at det skal tydeliggjøres å bruke slekt og nettverk ved fosterhjemsplasing. Det støtter komiteen og understreker at høringsinstanser bemerker at dette må skje hvis barnet ønsker det, og i samarbeid med barnet.

Videre foreslås det at barnevernsloven tydeligere skal gi føringer for oppfølging av barn og foreldre etter vedtak i barnevernet. Dette er viktig. Komiteen støtter dette og viser videre til uttalelser fra høringsinstanser som vil understreke at dette ikke må bety en dreining mot økt tilbakeføring som et mål i seg selv.

Komiteen merker seg endringer i bestemmelser som skal gi tydeligere krav til dokumentasjon generelt og spesielt av barns medvirkning, og støtter dette. Komiteen viser videre til høringsinnspill om § 6-3 a om at det bør komme fram at vurderingene av barns beste tar utgangspunkt i barnets tanker og synspunkter, at dette skal danne grunnlaget for beslutningene som tas, og at det skal dokumenteres.

Så kommer vi til at det tydeliggjøres i proposisjonen at kommunene har betalingsansvar for utgifter i fylkesnemnda, noe som generelt sett har støtte i komiteen. Men etter et møte mellom komiteen og ordførerne i Karasjok og Kautokeino, hvor majoritetsbefolkningen snakker samisk, merker vi oss at det vil gi store merutgifter til tolketjenester. Derfor fremmer hele komiteen forslag om at regjeringen skal vurdere om det fortsatt skal være kommunenes ansvar å dekke utgifter til tolk og sakkyndige som oppnevnes av fylkesnemndene, og komme tilbake til Stortinget på egnet måte.

Videre foreslås det i proposisjonen at bestemmelsene om opplysningsplikten til barnevernet skal gjøres

enklere og tydeligere. Komiteen merker seg høringsinstanser som stiller spørsmål ved om bruken av ordet «alvorlig» i «alvorlig omsorgssvikt» i § 6-4 a kan bidra til det motsatte ved å heve terskelen for melding og skape usikkerhet om noe er alvorlig nok.

Videre viser vi til høringsinstanser som understreker at også opplysningsplikten må håndteres i samarbeid med barna, og vi viser til slutt til at høringsinstanser og lovutvalget fraråder å bruke begrepet «atferd» i barnevernsloven, da dette gir uttrykk for et foreldet barnesyn. Vi merker oss at begrepet er fjernet de fleste steder, og støtter det, men ikke i ny § 6-4.

Presidenten: Ønsker representanten Øvstegård å ta opp de forslagene som står i innstillingen?

Freddy André Øvstegård (SV) [14:24:00]: Ja.

Presidenten: Representanten Freddy André Øvstegård har tatt opp de forslagene som han refererte til.

Kari Henriksen (A) [14:24:19]: Endringene i denne loven dreier seg om å styrke rettssikkerheten til dem som får hjelp i barnevernet, og ivareta på en bedre måte at alle barn har en egen stemme, og at de har en flokk de hører til i. Det er bra.

Jeg viser ellers til saksordføreren grundige redegjørelse, og vil bare ta opp noen enkelte poenger knyttet til Arbeiderpartiets mening i saken. Det dreier seg om brukerperspektiv, kunnskap og økonomi.

Arbeiderpartiet er tilfreds med at brukerperspektivet er styrket. De fleste høringsinstansene var tydelige i sitt budskap om dette. Forandringsfabrikken var blant de tydeligste, men også Barneombudet, UNICEF og de ansattes organisasjoner pekte på hvor viktig dette er. Arbeiderpartiet mener det er nødvendig å bygge opp gode relasjoner også til foreldre og nettverk i hele perioden det gis hjelp fra barnevernet.

Barn er selvstendige personer, og de hører til i en flokk – familie, fosterfamilie, venner, klasse, naboer og andre. De hører til et sted. Selv om det stedet de hører mest til, deres egen familie, svikter, har de bånd og relasjoner som skal håndteres. Denne loven legger bedre til rette for dette.

Arbeiderpartiet har pekt på overgangen fra barn til voksen og behovet for nettverksarbeid og gode overganger for barna til å bli en selvstendig voksen, altså ettervern. Barn og unge har selv bidratt med å sette kjærlighet på dagsordenen i behandlingen av denne saken. Å imøtekomme det er ikke enkelt formelt og juridisk, men menneskelig er det legitimt og nødvendig. Vi mener også det bør vurderes å ha en lavterskel klageordning for barn – det vil være en naturlig oppfølging av lovteksten.

Kunnskap handler om å vite at den beste forebyggingen skjer andre steder enn i barnevernet – barnehage, skolehelsetjeneste, fellesskole, at foreldre har arbeid, og at de ikke trenger å bekymre seg over hvordan de skal få hjelp for sine sykdommer og til livsopphold hvis de blir arbeidsledige eller syke. Det er god forebygging.

I dag opplever for mange barn, for mange familier og for mange samarbeidende instanser at det er svikt i samhandlingen dem imellom. Kunnskap og samarbeid krever også formell kunnskap om organisering, lovverk, forskrifter og kjennskap til eksisterende tiltak i kommunen. Det er behov for mer kompetanse, men vi skal ikke underslå at det faktisk er mye kompetanse i barnevernet allerede. Denne kompetansen utvikles gjennom praksis. Erfaring fra barn og foreldre som bidrar til at man vet når prosedyrer, rutiner og regler skal avvikes for nettopp dette barnet eller denne familien, er kanskje den viktigste kunnskapen tjenesten kan ha.

Jeg har møtt mange ansatte med et brennende hjerte og en klok hjerne som på unikt vis når fram til barn og foreldre i de vanskeligste sakene, og jeg har møtt mange barn som har møtt sånne ansatte. Men det er barn og familier som ikke møter et slikt barnevern. Arbeiderpartiet har derfor vært opptatt av at det bl.a. skal være kompetanse om forskjellige etniske kulturer tilgjengelig i barnevernet. Det gjelder også samisk kultur, noe som egentlig skulle være unødvendig å påpeke, men det er viktig at det blir slått fast. Det er positivt at hele komiteen slutter seg til merknader om at etnisk kultur skal være tilgjengelig i barnevernet. Det er for mange som ikke har etnisk norsk oppdragererfaring, og som opplever større utfordringer i å møte barnevernet enn norske barn og familier.

Så litt om økonomi. I alle mine innlegg i dag har jeg snakket om økonomi, for prioriteringer handler ikke bare om lovverk, det handler også om å følge opp med økonomiske prioriteringer. Og som salen her er godt kjent med, har Arbeiderpartiet hatt kritiske innvendinger til hvordan det blir fulgt opp når det gjelder økonomi. For eksempel handler det ikke bare om kunnskap, det handler også om tid, og det handler om grunnbemanning. Det barna etterlyser, er å bli lyttet til, at noen tar seg tid.

KS har uttrykt bekymring for økonomien, og Arbeiderpartiet stiller seg bak denne bekymringen. Det blir en oppgave for regjeringen å vise at de tar feil.

Når det gjelder stemmeforklaring, tar jeg opp vårt forslag. Så vil jeg bare si at vi ikke er uenige i en del av de forslagene som Kristelig Folkeparti, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti står bak i saken om endring av ordlyd i enkelte paragrafer, men vi har valgt ikke å støtte disse fordi vi mener at vi ikke har et godt nok rettslig grunnlag til å vurdere konsekvensene av endringene.

Presidenten: Da har representanten Kari Henriksen tatt opp det forslaget hun refererte til.

Tone Wilhelmsen Trøen (H) [14:29:41]: En av de første bøkene jeg leste selv, var Gabriel Scotts «De vergeløse». Scotts skildringer av de undertrykte barnehjemsbarns grusomme skjebne gjorde enormt inntrykk på meg. Heldigvis har veldig mye endret seg siden tilstandene tidlig på 1900-tallet som beskrives i den boka. FNs barnekonvensjon, Grunnloven og barnevernsloven sikrer barns rettigheter til omsorg og beskyttelse. I dag vedtar vi nye, viktige endringer i barnevernsloven. Takk til saksordføreren og til komiteen for ryddig og godt arbeid.

54 620 barn fikk hjelp fra barnevernet i 2016. Barnevernet har en av samfunnets aller viktigste oppgaver. Derfor er det også så viktig at vi alltid leter etter forbedringspotensial i tjenesten. Selv den dyktigste fagperson trenger kompetanseheving, trenger å være en del av et sterkt fagmiljø med faglig kontinuitet og må gis mulighet for faglig utvikling. Vi har stor respekt for dem som jobber i barnevernet. Vi har også stor respekt for de familiene som sliter, de som trenger hjelp, og de som opplever å bli revet fra hverandre. Det er mange parter i en barnevernssak, men hovedpersonen er barnet. Samfunnets oppgave er å se hvert enkelt barn som et selvstendig individ med helt egne rettigheter og muligheter.

Med Høyre i regjering er det kommunale barnevernet styrket betydelig – med penger og flere stillinger. I slutten av 2016 var det 932 flere stillinger i det kommunale barnevernet enn i 2013. Det er flere ansatte som har tid til å snakke med barn, til å trygge barn og til å hjelpe familiene. I tillegg vet vi at kommuneøkonomien har blitt betydelig styrket og gitt handlingsrom for gode prioriteringer i kommunene, og at mange har prioritert barnevern.

I fjor vedtok Stortinget en viktig barnevernsreform som skal gi bedre hjelp der barn bor. Flere barn og familier skal få rett hjelp til rett tid. Vi skal styrke kommunenes muligheter til forebygging og tidlig innsats, og kommunene skal gis økt ansvar og større frihet til å velge hvilke tiltak de mener er best for barna.

Barnevernet møter ofte barn og familier som er i krise. For at barna, foreldrene og samfunnet ellers skal ha tillit til avgjørelser og tiltak som iverksettes, og for at de ansatte skal kunne trives i en svært krevende jobb, er det viktig at kompetansen og fagkunnskapen er solid. Derfor forbedrer regjeringen nå grunnutdanningene og styrker tilbudet om masterutdanninger, slik at flere kan starte i jobben med de nødvendige faglige kvalifikasjonene. Det skal innføres kompetansekrav og autorisasjon i de kommunale barnevernstjenestene. Kompetansehevingen skal skje i hele landet. Den nye regjeringen viser

sterke ambisjoner for barnevernet i Jeløya-plattformen. Samarbeidet mellom barnevernet og helsesektoren bedres. Det skal hjelpe barn i barnevernet som sliter med at vonde opplevelser kan gå over i kroniske psykiske plager.

Regjeringen har varslet at den vil fremme for Stortinget en ny og revidert barnevernslov i denne perioden, men allerede i dag vedtar vi viktige endringer som kunne gjennomføres raskt og før den store revisjonen. Det er gledelig at flertallet i komiteen gir støtte til de endringene regjeringen foreslår.

Barn og foreldres rettssikkerhet er viktig. Vi endrer nå lovene ved å bedre barnevernstjenestens saksbehandling og styrke barneperspektivet i loven. Vi lovfester barns rett til nødvendige barnevernstiltak og rett til medvirkning. Vi må også sikre oss at folk som er bekymret for et barn, melder fra til barnevernstjenesten. Derfor gjør vi nå reglene for opplysningsplikt klarere.

Den viktigste jobben gjøres likevel ute i kommunene – i de viktige møtene mellom de små menneskene som trenger hjelp, og de voksne som skal hjelpe. Da er det viktig for meg og mange andre at ordet «kjærlighet» tas inn i barnevernslovens formålsbestemmelse. Jeg har flere ganger møtt Annika, Fredrik og mange av ungdommene som har mye erfaring med å være barn i norsk barnevern. Det er Barnevernsproffene i Forandringsfabrikken, og de har etterlyst et barnevern som arbeider mer og tydeligere med kjærlighet. Med kjærlighet mener de først og fremst menneskevarme, gjennom varme øyne, varmt kroppsspråk, varme ord – og at voksne lytter for å prøve å forstå dem helt til bunns. Kanskje er en av våre viktigste oppgaver å sørge for at barn som aldri har opplevd kjærlighet, skal få mulighet til å oppleve det?

Morten Wold (FrP) [14:34:49]: Noen av de vanskeligste sakene vi får henvendelser om, er enkeltsaker i barnevernet. Alle representanter i denne sal som noen gang har fått en telefon fra et fortvilet barn eller en ungdom, en fortvilet mor eller far, eller fortvilet familie og slekt, vet at barnevernssaker kan være hjerteskjærende. Selv engasjerte jeg meg i det lokale barnevernet i kommunen der jeg bor, Modum kommune, hvor det var utfordringer i tjenesten. Det førte til et vell av henvendelser, ikke bare lokalt, men faktisk fra hele landet. Jeg ante egentlig ikke helt hva jeg hadde pirket borti. Sånn sett har jeg fått min dose med henvendelser over flere år, og en del av dem er egentlig helt skremmende.

Vi som sitter her, er enkeltmenneskenes ombudsmenn og -kvinner. Derfor er det viktig at vi tar oss tid til å høre på dem som henvender seg til oss med sine historier. Som sagt er noen av historiene grusomme. Noen av historiene etterlater oss med følelsen av at noen der ute har det vondt, uten at vi selv helt vet hva som egentlig

har skjedd. Men vi vet at selv om barnevernet gjør mye bra, gjør de også fullstendig feilvurderinger og beslutninger som fremfor å hjelpe, faktisk ødelegger både barn og foreldre. Dessverre er ikke erkjennelse av egne feil barnevernets sterke side, og derfor avløses ofte en feil av en ny, og familier blir værende i en evig runddans og kamp mot det uangripelige barnevernet.

Ofte dreier historiene seg om at enkeltmennesker ikke føler at deres rettssikkerhet i møte med barnevernet blir ivarettatt. Det er nettopp i slike tilfeller vi som ombudsmenn og -kvinner kan gjøre noe. Vi har et ansvar for å gi barn og foreldre den aller beste rettssikkerhet i barnevernssaker. Det finnes også flere organisasjoner som jobber for bedre barnevern. Jeg vil spesielt trekke frem Forandringsfabrikken, som også er nevnt her før i dag. Dette er tidligere barnevernsbarn som gjennom sine individuelle historier klarer å gi oss gode og konkrete råd. De peker på måter loven kan gi både barn og foreldre et bedre barnevern.

I dagens sak er det mange gode forbedringer. Jeg kunne nevnt mange. Jeg regner det f.eks. som en seier at barnevernet nå blir pålagt samarbeid med barn og foreldre. Det blir også pålagt å legge til rette for bruk av familieråd ved vurdering av bosted i familie eller nettverk. Disse to forbedringene, sammen med mange flere, vil forhåpentligvis gjøre at barn og foreldre får bedre barnevernstjenester, og ikke minst at de opplever tjenestene de får, som mindre dramatiske og mer hjelpsomme.

Barna er vår fremtid. Både barna og deres foreldre fortjener å bli møtt med respekt av barnevernet.

Åslaug Sem-Jacobsen (Sp) [14:38:25]: Å forbedre barnevernsloven er en viktig sak – og en omfattende og kompleks sak. Jeg har måttet bruke en del tid på å lese meg opp og på å besøke ulike barnevern i ulike kommuner, og jeg har blitt utrolig interessert i saksfeltet på veien. Godt er det da at jeg og Senterpartiet stort sett er enige i de fleste lovendringene som departementet foreslår.

Det er riktig på så mange plan at barnevernsloven blir en rettighetslov for barn, og at barna nå også får rett til medvirkning og informasjon om sin sak. Og det er helt klart riktig å tydeliggjøre barnevernets ansvar for å samarbeide og følge opp barnet og dets foreldre. Ikke minst er jeg begeistret for at kommunene nå får en plikt til å vurdere bruk av foreldreråd eller andre nettverk rundt barnet ved fosterhjemsplassing.

Etter å ha besøkt barnevernet i Kongsberg, som kan vise til svært gode resultater ved å benytte seg av en slik foreldrerådsmodell i mange saker, er jeg ikke i tvil om at dette er en god lovendring. Men også i Kongsberg var man tydelig på at det absolutt finnes en del situasjoner der det aller beste for barnet er å ikke ha noe med nær-

eller storfamilien å gjøre. Derfor er jeg glad for at fokuseringen på barnets beste styrkes veldig tydelig i det nye lovverket.

Vi i Senterpartiet mener det er områder hvor den nye barnevernsloven kunne vært ytterligere forbedret. Vi har fremmet noen forslag som jeg hadde ønsket at flere partier kunne vært med og støttet – som det å sette begrensninger for hvor mange ganger et enkelt barn kan flyttes mellom ulike barnevernstiltak, og ikke minst vårt forslag om at lovverket bør tydeliggjøre at såkalte enetiltak for barn i barnevernsinstitusjoner ikke skal forekomme, så fremt det ikke i helt spesielle tilfeller vurderes som barnets beste.

La oss ikke glemme de tragiske utfallene vi har vært vitne til som følge av at systemet har sviktet barnevernsbarn, hvor bl.a. bruk av enetiltak ikke har vært bra, f.eks. i forbindelse med det fatale knivdrapet på Sørlandssenteret i fjor sommer. Den 16 år gamle jenta som knivstakk, var på enetiltak. Både Barneombudet og barnevernsbarn som har vært på enetiltak, advarer mot det.

Ellers har vi et forslag om å innføre et nærhetsprinsipp i barnevernet, da vi mener at nærhet er altfor lite vektlagt. To av ti barn plasseres utenfor egen region. Denne praksisen viser at hensynet til produktivitet og kostnadsutnyttelse av institusjonsplasser prioriteres foran barns behov for å være tilknyttet hjemstedet, ofte i strid med hensynet til barnas beste. Dessuten er det dyrt for kommunene, som VG nylig avdekket at sliter med nettopp oppfølging av fosterhjem.

I går lærte jeg i barnevernet i Nordre Land at det er utrolig krevende å ha barn spredt i fosterhjem over hele landet. Jeg ble styrket i troen på at et forsterket regelverk om plassering i nærområdet vil være det beste, bl.a. fordi det også vil måtte føre til økt oppmerksomhet og ressurser til rekruttering av flere fosterhjem, noe som trengs.

Jeg synes selvfølgelig det er beklagelig at jeg ikke får støtte fra de andre partiene til disse forslagene, men jeg har forståelse for argumentasjonen for det og håper derfor at vi sammen kan jobbe mer med disse når resten av barnevernsloven skal behandles. Da håper jeg det også blir flertall for skikkelig ettervern.

Ellers må jeg si jeg synes det er underlig at Senterpartiet er alene om å ville erstatte begrepene «atferdsvansker» og «utpreget normløs atferd» med en bedre og mer formålstjenlig ordlyd. Barnevernslovutvalget foreslo dette i utredningen sin, bl.a. basert på mange høringsinnspill. Kristelig Folkeparti og SV går inn for denne endringen i § 6-4, men i de andre særlovene som bruker samme ordlyd, går de ikke inn og endrer det, sånn som oss. Det synes jeg er litt uforståelig.

Selv om vi nok blir alene om å stemme imot endringen av § 9 første ledd annet punktum, er jeg skikkelig fornøyd med at hele komiteen stiller seg bak mitt og

Senterpartiets forslag om at regjeringen må se nærmere på om det virkelig skal være slik at kommunene må dekke utgiftene til tolk og sakkyndige i fylkesnemnda. Utfordringene med dette ble ikke minst belyst da vi nylig besøkte Kautokeino og Karasjok på komitéreise. Sametinget var også opptatt av det, og de har i tillegg gitt oss innspill i siste indre på at urbefolkningens perspektiv burde fått litt mer rom i de endringene vi gjør i barnevernsloven i dag. Det støtter jeg Sametinget i.

Men jeg ser fram til å få regjeringens forslag til endring, både når det gjelder bekostning av sakkyndig og tolk, og også forhåpentligvis ved at de kommer med et forslag om å styrke det samiske perspektivet når de og vi senere skal ta tak i hele barnevernslovverket.

Med det tar jeg opp våre forslag.

Presidenten: Representanten Åslaug Sem-Jacobsen har tatt opp de forslagene hun refererte til.

Grunde Almeland (V) [14:43:40]: I dag gjør vi noe veldig viktig – endringene i barnevernsloven markerer et skifte i synet på våre mest utsatte barn. Endelig får vi en barnevernslov som gir barna rettigheter, ikke bare staten plikter. Det understreker hvem dette egentlig handler om, og hvem vi faktisk skal hjelpe. For Venstres del kan vi trekke trådene ganske langt tilbake – ja, kanskje tilbake til de Castbergske barnelover. Vi har lenge ment at det er viktig å sørge for at barn i sårbare situasjoner har sterke rettigheter. Venstre har lenge ment at barns rett til hjelp bør være lovfestet. Vi ser at man på andre områder har rettigheter, på helseområdet har man f.eks. pasientrettigheter. Da må det nesten anses som en forglemmelse at vi ikke tidligere har klart å anerkjenne at barnevernsloven bør være en rettighetslov. Nå blir barnevernsloven nettopp det, og da styrker vi rettsvernet for våre mest sårbare unge.

Det er mange endringer i denne loven som man gjerne kunne trukket fram, men for meg er det viktig spesielt å sette lyset på noen av de endringene som styrker rettighetene til barna om å bli hørt. Når vi får henvendelser om saker i barnevernet, er det ganske sjelden at de kommer fra dem det faktisk handler om, for barns stemmer har lett for å bli oversett. Endringene i loven betyr at barn som er i kontakt med barnevernet, får en sterkere rett til å bli hørt og i større grad skal få være med og bestemme i de avgjørelsene som gjelder dem selv. Jeg kan ikke få uttrykt klart nok hvor viktig det er å ta barna på alvor og la dem få medvirke i det som kanskje er de tøfeste prosessene de skal igjennom i livet.

Noen synes det høres komplisert ut at barn i barnevernet skal møtes med kjærlighet. Nei, kjærlighet er ikke alltid enkelt, juridisk er det kanskje heller ikke så enkelt å tolke helt presist, likevel mener jeg at kjærlighetsbegrepet er viktig. For er det noe vi alltid skal strebe etter,

så er det at hvert enkelt barn i dette landet får oppleve kjærlighet. Dette er også å vise barnas rett til å bli hørt i praksis.

Som flere andre representanter har gjort tidligere, vil jeg også trekke fram Forandringsfabrikken, altså de barn og unge som med erfaring fra barnevernet lenge har kjempet for nettopp å få inn ordet «kjærlighet» i formålsbestemmelsen. Når det er svært viktig for dem, bør det også være viktig for oss. Det sender et tydelig signal om at vi lytter til dem det faktisk gjelder.

Vi kan ikke godta flere tragedier. Vi kan ikke ha flere saker om systemsvikt. Fra nå av skal det alltid dokumenteres skriftlig når man henlegger meldinger. Det gir oss en ekstra sikring. Endringene som nå gjøres, er et godt grunnlag for å bedre det som for mange er en veldig vanskelig situasjon. Kanskje kan de endringene vi gjør her nå, med å rettighetsfeste barnevernsloven, også bidra til at en prosess som for mange kan framstå ganske lukket, blir mer åpen.

Geir Jørgen Bekkevold (KrF) [14:48:12]: «Tungen har makt over død og liv», står det skrevet i en kjent og kjær bok. Det kan høres voldsomt ut, men ord betyr faktisk noe. Derfor er Kristelig Folkeparti glad for at departementet har valgt å inkludere begrepet «kjærlighet» i forslaget til ny formålsparagraf i barnevernsloven. Selv om denne endringen ikke i seg selv innebærer nye juridiske rettigheter for barna, sier ordene noe om hva barnevernsloven og barnevernsinstitusjonene handler om, nemlig at alle barn fortjener å bli møtt med trygghet, kjærlighet og forståelse.

Spesielt er dette viktig for barn som har blitt sviktet igjen og igjen av personer de skulle kunne ha full tillit til. For disse barna kan det være livsviktig at de møtes på en god måte av systemet, av barnevernet.

Alle barn har rett til en trygg barndom. Det er det heldigvis bred enighet om, også i dette rommet. Med tanke på den tverrpolitiske enigheten på feltet mener Kristelig Folkeparti at det også burde vært større vilje til å gjøre budsjettprioriteringer og tidsallokeringer fra øverste til nederste nivå for å styrke barnas rett til en trygg barndom. Det var derfor oppmuntrende at alle de fire statsrådene som var innkalt til interpellasjon 13. februar i år for å debattere opptrappingsplanen mot vold og overgrep, understreket at dette var et prioritert område for dem. Disse barna har ikke tid til å vente.

Lovendringene som foreslås i Prop. 169 L er et lite steg i riktig retning, men det er fortsatt et godt stykke igjen. Nylig kunne vi lese i VG at fosterhjemsbarn ikke får den oppfølgingen de har krav på. Flere kommuner begrunner dette med at de mangler tilsynsførere og ressurser. Kristelig Folkeparti har stilt et skriftlig spørsmål til barne- og likestillingsministeren om hvordan depar-

tementet skal sørge for at alle fosterhjemsbarn blir fulgt opp slik de har rett til. Det er bra at departementet i denne proposisjonen vektlegger at barns stemme skal høres mer, med tanke på fosterhjems plasseringer, men vi kan uansett ikke overlate disse fosterfamiliene til seg selv etter at barnet er plassert der. Både for barnets og for fosterfamiliens del er oppfølgingen helt nødvendig.

Den andre foreslåtte lovendringen jeg vil peke på – som er en oppfølging av anmodningsvedtak 598 av 25. april i fjor – handler om å tydeliggjøre opplysningsplikten. Sammen med meldeplikten og avvergingsplikten utgjør denne plikten et viktig vern for utsatte barn. Vi vet nemlig at barn som er utsatt for vold og overgrep, som oftest er avhengig av voksne som ser signalene, som bryr seg, og som våger å gripe inn og si fra. Men usikkerhet rundt hva disse pliktene egentlig innebærer, når de er gjeldende, og når de eventuelt trumfer andre plikter, som taushetsplikten, kan hindre at flere barn blir reddet ut fra uutholdelige situasjoner. Derfor har Kristelig Folkeparti gjentatte ganger etterlyst veiledere på ulike felt og nivå som kan bidra til økt trygghet til å melde fra ved mistanke om at barn blir utsatt for vold og/eller overgrep.

Kristelig Folkeparti mener at her må hensynet til barnas beste veie tyngst. Derfor foreslår vi – sammen med Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti – å fjerne eventuell tvil om hvorvidt situasjonen er alvorlig nok til å meldes fra om, i § 6-4 første ledd bokstav a. Flere høringsinstanser har nettopp meldt bekymring for at ordlyden kan føre til det motsatte av det som er intensjonen med paragrafen, nemlig at terskelen for å melde fra blir høyere i stedet for lavere. Vi reagerer på at regjeringspartiene i innstillingen svarer på forslaget vårt om å endre ordlyden i denne paragrafen med å henvise til at foreldrene kan kvie seg for å ta opp personlige forhold, f.eks. med læreren eller med legen, av frykt for at disse vil formidle opplysningene videre, uten deres samtykke. Denne problemstillingen mener vi vil være der uansett. § 6-4 handler om at opplysningsplikten må tydeliggjøres, og at terskelen for å si fra om bekymringsverdige forhold skal senkes. Dette er ikke primært en paragraf som skal senke terskelen for foreldrene til å ta opp utfordringer med læreren eller legen.

Barn som er utsatt for vold og overgrep, fortjener å bli møtt av voksne i barnehage, i skole og i helsevesen som våger å se deres smerte, og som har kompetanse og kunnskap nok til å si fra og hjelpe dem på best mulig måte. En tydeligere opplysningsplikt er derfor viktig i så måte.

Statsråd Linda C. Hofstad Helleland [14:53:34]: Jeg er glad for at Stortinget i dag behandler denne proposi-

sjonen, en proposisjon som følger opp sentrale forslag fra barnevernslovutvalgets innstilling, NOU 2016: 16, Ny barnevernslov – sikring av barnets rett til omsorg og beskyttelse.

Proposisjonen inneholder også lovforslag fra to høringsnotater utarbeidet av Barne- og likestillingsdepartementet. Flere forslag i proposisjonen skal bidra til å styrke barnets stilling i barnevernssaker. Andre forslag er særlig rettet mot å bedre barnevernstjenestens saksbehandling og å øke rettssikkerheten til barn og foreldre i barnevernssaker.

Regjeringen arbeider med å følge opp resten av barnevernslovutvalgets innstilling, og tar sikte på å fremme en lovproposisjon til Stortinget når vi har gjennomgått alle de forslagene og endringene som det er behov for å ta opp, og som ikke er nevnt i denne delen. Jeg mener forslagene i denne proposisjonen som nå er til behandling, ikke burde avvente en fullstendig gjennomgang av barnevernsloven. Det var derfor veldig viktig av min forgjenger å legge frem denne saken for Stortinget så raskt som mulig, og jeg er veldig glad for at dette får så bred oppslutning, og at innstillingen til denne proposisjonen vedtas i dag.

Barnet er hovedpersonen i barnevernssaker, og jeg mener det er på tide at barnevernsloven blir en rettighetslov for barn. Jeg foreslår derfor å lovfeste at barn har rett til nødvendige tiltak fra barnevernet når lovens vilkår er oppfylt. Forslaget kan bidra til at flere barn og foreldre blir bevisste de rettighetene og derfor oppsøker hjelp.

Som komiteen understreker, har forslaget en viktig pedagogisk og symbolsk funksjon, spesielt fordi det tydeliggjør at barn er subjekter med egne rettigheter til omsorg og beskyttelse. Jeg merker meg samtidig komiteens oppfordring om å vurdere lovendringene for å gi rett ettervern frem til fylte 25 år. Jeg vil vurdere behovet for regelverksendringer på ettervernsområdet i arbeidet jeg gjør med del 2 av ny barnevernslov.

Jeg merker meg også at komiteen er opptatt av barns klagemuligheter, og departementet har hatt dialog med brukerorganisasjonene for nærmere å konkretisere barns behov for å klage på barnevernstjenestene. Helse-tilsynet har også kommet med forslag til hvordan det kan bli enklere å klage for barn som er i kontakt med barnevernet, og dette er derfor et forslag som vi jobber videre med.

Barns rett til å bli hørt fremgår av FNs barnekonvensjon og Grunnloven, i tillegg til at det er bestemmelser om medvirkning i barneloven. Likevel viser tilsyn og undersøkelser at barn medvirker i for liten grad i barnevernssaker. Jeg foreslår å presisere i lovens innledende kapittel at barn har en selvstendig rett til å medvirke under hele forløpet i en barnevernssak.

Det er viktig at dette ikke bare blir nevnt i festtaler eller i loven, men at det faktisk er det som praktiseres der ute i barnevernet, og at barns stemme blir tatt med og blir vurdert. Jeg er derfor også veldig glad for at komiteen er så opptatt av det perspektivet.

Videre foreslår regjeringen å lovfeste at det skal fremgå av barnevernstjenestens og fylkesnemndas vedtak hva som er barnets synspunkt, hvilken vekt barnets mening er tillagt, og hvordan barnets beste er vurdert. Samlet sett skal forslagene bidra til å øke medvirkningen og bedre beslutningsgrunnlaget, og til at det tas riktigere avgjørelser, til barnets beste.

Det foreslås i loven å innta i formålsbestemmelsen at loven skal bidra til at barn møtes med trygghet, kjærlighet og forståelse. Det er et viktig forslag, særlig for BarnevernsProffene i Forandringsfabrikken, som flere representanter har vært inne på. Forslaget skal signalisere en forventning om hvordan ansatte skal møte barn i barnevernet. Jeg håper dette er med og bidrar til et skifte, og at dette er en markering av hvordan barn skal møtes av barnevernet.

Barn og foreldre må behandles hensynsfullt og med respekt, og det skal tas hensyn til familienes språklige, religiøse og kulturelle bakgrunn. Derfor er jeg glad for at vi gjør presiseringer i så måte.

Jeg ser frem til å følge opp resten av barnevernslovutvalgets forslag og komme tilbake til Stortinget med forslag til ny barnevernslov.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Kari Henriksen (A) [14:58:55]: I proposisjonen kan en lese om noe av det som skal følges opp: Det skal bli økt samarbeid, økt nettverksjobbing og bedre dokumentasjon, en skal lytte mer til barna, en skal involvere nettverk bedre, og en skal ivareta kulturelle forskjeller bedre enn det som er gjeldende i dag.

Tidligere har budsjettene som har kommet fra regjeringa på barnevernsområdet, vært underfinansiert, og Stortinget har hvert år rettet opp dette. Arbeiderpartiet har lagt inn penger til flere stillinger og økt innsats, noe som er nødvendig. Ordførerne i Kautokeino og Karasjok er svært bekymret for at urfolk i Norge ikke får god nok oppfølging og hjelp på grunn av manglende samisk kulturkompetanse. Det samme har Sametinget skrevet til komiteen og også til departementet.

Hvilke konkrete initiativ vil statsråden ta i oppfølgingen av denne loven for å følge opp intensjonene om bedre ivaretagelse av barn med annen kulturell bakgrunn, og spesielt samiske barn?

Statsråd Linda C. Hofstad Helleland [15:00:01]: Jeg registrerer det forslaget som komiteen stiller seg enstemmig bak. Det skal vi vurdere. Jeg er veldig opptatt

av at vi må gjøre barnevernet i stand til å møte det enkelte barn, men også den enkelte familie, med kunnskap og forståelse. Vi ser at flere og flere den siste tiden har skjøvet barnevernet fra seg fordi man er redd og bekymret i stedet for å se at barnevernet faktisk kan være en hjelp. Da handler det om at kulturell forståelse og kompetanse i barnevernet styrkes på alle felt, ikke bare i de sakene som har vært oppe i media. Derfor er jeg glad for at representanten er inne på særlig det som gjelder urfolk og den samiske befolkningen. Det er også et perspektiv som vi må ta med i det videre arbeidet.

Magne Rommetveit hadde her teke over presidentplassen.

Freddy André Øvstegård (SV) [15:01:14]: Regjeringen har i denne proposisjonen latt være å foreslå rett til ettervern for barnevernsbarn som fyller 18 år. Det mener SV er veldig synd fordi altfor mange barn i barnevernets omsorg faller utenfor når de blir overlatt til seg selv etter fylte 18 år. I 2012 var daværende stortingsrepresentant Hofstad Helleland svært tydelig i sin kritikk av den daværende regjeringen når det gjaldt ettervern, men i dag stemmer altså statsrådets regjeringspartier ned SVs forslag om barns rett til ettervern.

Har statsråden skiftet mening siden 2012? Skal barnevernsbarn som fyller 18 år, overlates til seg selv? Eller som førsteamanuensis Inger Oterholm skriver i Dagbladet i dag:

«Tror politikere at 18-åringene med barnevernstiltak er mer voksne enn andre 18-åringene?»

Statsråd Linda C. Hofstad Helleland [15:02:04]: Det har jeg absolutt ikke. Jeg står fast ved det jeg sa den gangen. God individuell oppfølging også etter at barnet er fylt 18 år, er helt avgjørende, og særlig for de barna som vi snakker om her, som ikke bare kan ta en telefon hjem for å få vippset over litt mer penger på kontoen eller få hjelp til de valgene man skal ta når man går over i voksenlivet. Derfor er jeg veldig glad for at SV er opptatt av å styrke ettervernet. Jeg har ingen vanskeligheter med å uttrykke her at jeg mener det skal styrkes, og at vi også skal vurdere å gi retten til ettervern opp til man er 25 år. Men dette er noe som vi er nødt til å gå nærmere inn i, vurdere nærmere og komme tilbake med et forslag til Stortinget.

Freddy André Øvstegård (SV) [15:03:04]: Jeg takker for svaret fra statsråden. Det er godt å høre at det vurderes videre, men jeg vil gjerne spørre litt mer om statsråden kan si noe forpliktende om at retten til ettervern vil komme i forbindelse med ny barnevernslov, og eventuelt hvilke andre refleksjoner og vurderinger statsråden gjør seg i dag, i denne salen, om hvordan et godt ettervern kan sikres, og hva slags endringer som er

nødvendige i forbindelse med den nye barnevernsloven, men også ellers. Dette er også et ressurspørsmål.

Statsråd Linda C. Hofstad Helleland [15:03:37]: Jeg er veldig glad for at regjeringen er så tydelig på behovet for ettervern, og at vi derfor sier eksplisitt i Jeløya-plattformen at vi ønsker å styrke ettervernet. Det betyr at vi er nødt til å gjøre noen regelendringer. Det betyr at vi er nødt til å se på om vi skal heve grensen frem mot 25 år i den nye barnevernsloven. Jeg skal vurdere hvilke andre tiltak vi kan iverksette, sånn at vi sørger for de barna som har hatt en vond barndom, og som vi på ingen måte kan forvente stiller med det samme utgangspunktet for å gå inn i voksenlivet, med tanke på både det å klare seg gjennom utdanning og det å skulle klare å stå på egne ben, komme seg inn i arbeidslivet. For at de skal ha muligheter til å leve et godt liv, kan vi ikke bare forlate ansvaret i tidlig alder, men se på hvordan vi skal styrke det på alle måter.

Presidenten: Replikskordskiftet er omme.

Dei talarane som har ordet heretter, har ei taletid på inntil 3 minutt.

Freddy André Øvstegård (SV) [15:05:14]: Det meste i denne proposisjonen er det stor tverrpolitisk enighet om, og SV gir også gjerne skryt til regjeringen når det gjelder mange av disse bestemmelsene. SV peker likevel på noen områder hvor proposisjonen henger etter. Noen av områdene merker en samlet komité seg, og det er vi veldig glade for, mens på andre områder fremmer SV forslag i dag.

Ett av de områdene er retten til ettervern, som vi har diskutert litt. I dag mister vi mange av de aller mest sårbare blant oss når de fyller 18 år. Barnevernsbarn sier at mange etter lang tid i barnevernets omsorg ikke vil ha noe med barnevernet å gjøre lenger når de fyller 18 år, men så oppdager mange raskt at de trenger mer hjelp og oppfølging, at de trenger ettervern selv om de ikke trodde det fra starten. Derfor foreslår SV rett til ettervern fram til fylte 25 år, med mulighet for ungdommene til å ombestemme seg hvis de først har sagt nei, for overgangen fra ungdomstid og barnevernets omsorg til selvstendighet kan være en tøff overgang, som mange trenger hjelp med. Mange av disse ungdommene går uansett over til et offentlig hjelpetilbud i løpet av en viss tid. Da mener vi det er like greit at barnevernet, som kjenner barnet og historikken, kan være på plass med én gang og lette overgangen.

Et annet viktig område der SV vil gå lenger for å styrke hensynet til barns beste, er klageordningen. I dag har barn i barnevernet en veldig svak klagemulighet, som ikke er tilpasset barn. Barnevernsloven blir i dag en rettighetslov – det støtter vi – men skal en rettighetslov

være reell, må det også være en reell klageordning. Derfor går vi lenger enn resten av komiteen i å be om en mer barnevennlig klageordning.

SV foreslår i dag også å styrke barns rett til medvirkning på flere områder i loven. Proposisjonen foreslår en ny overordnet bestemmelse om barns medvirkning, men denne bestemmelsen gjelder ikke overalt i proposisjonen. Derfor foreslår SV en sterkere rett til medvirkning i hele loven, også når det gjelder prosessuelle rettigheter, når det gjelder plassering i fosterhjem, og når det gjelder dokumentasjon.

Til slutt må jeg ta opp de økonomiske og administrative konsekvensene. Departementet mener lovendringene ikke vil gi noen slike konsekvenser. Men vi er bekymret, for allerede i dag rapporterer 80 pst. av de barnevernsansatte at de har for mange saker til å gjøre en god nok jobb. Hvis hensynet til barns beste skal bli ivaretatt, må det være nok trygge, kompetente ansatte på jobb som kan gi omsorg. Derfor mener SV det er behov for en ny, øremerket opptrappingsplan på 250 mill. kr mer i året for å øke bemanningen. All velferd handler til syvende og sist om mennesker, mennesker som gjør en jobb og gir omsorg. Skal vi styrke barnevernstjenesten, trengs det flere mennesker på jobb.

Marianne Haukland (H) [15:08:17]: Under behandlingen av denne loven var familie- og kulturkomiteen på komitéreise i Finnmark. Der fikk komiteen en redegjørelse av ordfører Johan Vasara i Kautokeino kommune om de særskilte kostnadene som samisktalende kommuner har bl.a. når de fører saker i fylkesnemnda. Kommuner med samisk som majoritetsspråk, Kautokeino og Karasjok, har spesielle kostnader til tolk for at de skal kunne bruke sitt språk i fylkesnemnda. Disse kommunene bruker samisk daglig, også i saksbehandling og behandling av barnevernssaker. Fordi Norge har forpliktet seg til å ivareta det samiske språket og kulturen, er samisk språk som administrasjonsspråk viktig. Derfor mener jeg og komiteen at det er riktig at vi i oppfølgingen av denne loven ber regjeringen komme tilbake til Stortinget på egnet måte, der kommunenes betalingsansvar for utgifter til tolk i saker i fylkesnemnda blir sett nærmere på.

Presidenten: Fleire har ikkje bedt om ordet i sak nr. 7.

Sak nr. 8 [15:09:54]

Innstilling fra familie- og kulturkomiteen om Samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutning nr. 187/2017 av 22. september 2017 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2015/2302/EU om pakke-reiser og sammensatte reisearrangementer (pakkerei-

sedirektivet) (Innst. 126 S (2017–2018), jf. Prop. 29 S (2017–2018))

Presidenten: Ingen har bedt om ordet.

Sak nr. 9 [15:10:44]

Innstilling fra næringskomiteen om Endringer i lov om dyrevelferd (omplussing og salg av dyr i midlertidig forvaring mv.) (Innst. 142 L (2017–2018), jf. Prop. 30 L (2017–2018))

Nils Kristen Sandtrøen (A) [15:11:25] (ordfører for saken): Etter dagens dyrevelferdslov kan ikke et dyr som er tatt i midlertidig forvaring, omplasseres eller selges uten eierens samtykke. I dag fører det til at eierens manglende samtykke til omplassering gjør at dyr som kan leve godt hos en ny eier, i enkelte tilfeller blir avlivet.

Komiteen synes det er positivt at lovverket for omplassering av dyr forsterkes, og at bestemmelsen om manglende samtykke til omplassering av dyr nå må endres slik at de dyrene kan leve videre. Blant andre har Arbeiderpartiets medlemmer i komiteen påpekt at det kan oppstå situasjoner der dyreeierens kostnadsdekning ved forlenget midlertidig forvaring som følge av klage kan gå ut over hvor reell klageretten er, og at praktiseringen derfor må gjøres forutsigbar for dyreeieren og håndteres på en måte som sikrer en reell klagerett for dyreholderen.

Med det er komiteens samlede tilråding framlagt.

Steinar Reiten (KrF) [15:13:10]: Dagens dyrevernavlov trådte i kraft den 1. januar 2010. Da ble det gjort en endring der hensikten var god, men der resultatet dessverre ble en svekkelse av dyrevelferden. For å ivareta den private eiendomsretten til dyreeieren ble loven endret slik at dyr som var tatt i midlertidig forvaring av Mattilsynet på grunn av vanskjøtsel, ikke lenger kunne omplasseres eller selges uten eierens samtykke. Det førte til at mange dyr som ellers kunne ha fått et godt liv hos nye eiere, ble avlivet fordi eieren motsatte seg omplassering eller salg.

Departementet foreslår i Prop. 30 L for 2017–2018 å gjeninnføre bestemmelsen i dyrevernavloven fra før 2010 om at Mattilsynet kan avgjøre om dyr som er tatt i midlertidig forvaring, skal omplasseres eller selges uten samtykke fra eieren. Dermed slipper en problematikken med at avliving er eneste alternativ når eieren ikke vil godkjenne omplassering eller salg.

Kristelig Folkeparti vil i dag stemme for forslaget om en slik reversering i lovteksten. Det er i tråd med tilrådingen fra både Mattilsynet, Rådet for dyreetikk og dyrevernavnorganisasjoner som har engasjert seg i saken.

Når vi gir vår støtte til en slik endring, er det også fordi lovavdelingen i Justisdepartementet har konkludert med at et slikt inngrep i eiendomsretten ikke er i strid med Grunnloven så lenge eieren får utbetalt salgssummen ved et eventuelt salg, fratrukket de kostnadene som er påløpt mens dyret eller dyrene har vært i midlertidig forvaring. Dyreeieren vil fremdeles ha klagerett ved vedtak om omplassering eller salg.

Vi tror også at forslaget om å pålegge dyreeieren å dekke kostnadene med avlving hvis det blir fattet vedtak om det, kan bidra til å hindre at dyr blir avlivet uten at det er tvingende nødvendig. Kristelig Folkeparti vil derfor støtte det forslaget også.

Vi velger å la dyrevelferden veie tyngst i slike vonde og vanskelige saker, men vi har i likhet med Arbeiderpartiet tatt et viktig forbehold når det gjelder rettighetene til dyreeieren. I noen tilfeller kan det oppstå situasjoner der kostnadene ved forlenget midlertidig forvaring på grunn av klager fra dyreeieren blir svært høye. Det kan f.eks. skje hvis dyretragedier blir avdekket i landbruket og det er et større antall dyr som blir tatt i midlertidig forvaring. I slike tilfeller kan kostnader som dyreeieren må betale mens klagen er til behandling, i realiteten føre til at klageretten ikke blir brukt, fordi beløpene det er snakk om, kan bli svært høye. Vi mener derfor at praktiseringen av lovbestemmelsene må gjøres forutsigbare for dyreeieren og praktiseres på en måte som sikrer en reell klagerett.

Statsråd Jon Georg Dale [15:16:15]: Eg meiner det er viktig at vi rettar opp i lover og reglar som er inkonsistente, og som over tid er urimelege. Når vanlege folk opplever at lovverket ikkje er tilpassa den situasjonen dei sjølve er i, hender det seg at det er lovverket det er noko gale med. Dette er eit godt eksempel på det, for det har vore slik at sjølv om ein dyreeigar vert fråteken dyret fordi det openbert ikkje er tilstrekkeleg dyrevelferd i den situasjonen dyret har vore i, har den same eigaren kunna krevje dyret avliva i staden for omplassert. Det rettar vi no opp i.

Eg er glad for at komiteen sluttar seg til dei forslaga regjeringa har levert, og vi går difor i gang med implementeringa av arbeidet.

Mellombels forvaring kan verte gjennomført på dyrehaldaren si rekning. Regelen om kostnader er ein kanregel. Kostnaden til utvida mellombels forvaring på grunn av behandling av klagen kan i utgangspunktet belastast dyrehaldaren dersom vedkomande ikkje får medhald i klagen.

Dersom klagen tek lang tid, kan dette likevel vere problematisk. Eg har difor merka meg at komitéfleirtallet har slutta seg til vurderingane som Norges Bondelag har gjort når det gjeld praktisering av kostnadsdeknin-

ga, som må vere føreseieleg og på den måten bidra til ein reell klagerett for dyrehaldaren. Det vil vi følgje opp. Det er f.eks. urimeleg at dersom det er unødig lang saksbehandlingstid i Mattilsynet, er det dyreeigaren som må finansiere det. Dette kjem vi til å følgje opp og ettersjå at Mattilsynet praktiserer på ein tilstrekkeleg fleksibel måte.

Samtidig trur eg det er rett av meg å vere ærleg overfor Stortinget på at det nok framleis er grunn til å tru at det vil vere noko ulik praktisering i omplasseringsspørsmålet når det gjeld tradisjonelle produksjonsdyr og kjæledyr. Slik vil bruken av lova i konkrete saker kunne verte påverka av korleis den ordinære forståinga av kor viktig det er å vareta enkeltindivid, er. Spesielt er det naturleg i delar av produksjonsdyrmiljøet.

Eg er glad for at vi no får til denne endringa. Ho har lenge vore etterspurd og vil leggje til rette for at Mattilsynet kan finne dei beste løysingane i dei enkelte sakene der dyr er tekne i mellombels forvaring. Eg takkar difor komiteen for å slutte seg til forslaget frå regjeringa.

Presidenten: Fleire har ikkje bedt om ordet til sak nr. 9.

Sak nr. 10 [15:19:12]

Innstilling fra næringskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Steinar Reiten, Tore Storehaug og Olaug V. Bollestad om gjeninnføring av forbudet mot 19 reptilarter i Norge (Innst. 138 S (2017–2018), jf. Dokument 8:85 S (2017–2018))

Presidenten: Etter ynske frå næringskomiteen vil presidenten føreslå at taletida vert avgrensa til 5 minutt til kvar partigruppe og 5 minutt til medlemmer av regjeringa.

Vidare vil presidenten føreslå at det – innanfor den fordelte taletida – vert gjeve høve til inntil 6 replikkar med svar etter innlegg frå medlemmer av regjeringa, og at dei som måtte teikna seg på talarlista utover den fordelte taletida, får ei taletid på inntil 3 minutt.

– Det er vedteke.

Morten Ørsal Johansen (FrP) [15:20:29] (ordfører for saken): I mai 2017 legaliserte regjeringa 19 reptilarter, slik at det skulle bli lovlig å holde disse som husdyr i norske heim. Forskriften der forbudet for slikt dyrehold var nedfelt, ble vedtatt i 1976.

Det hadde vært jobbet lenge blant mange for å myke opp dette forbudet. Mattilsynet gjorde til slutt en vurdering, departementet gjorde en regelendring, og så kunne disse 19 artene som ble foreslått av Mattilsynet, legaliseres. Mange var veldig fornøyd med dette, både veterinærer, zoo-bransjen, zoo-handlere og de som er fascinert

av disse dyrene, og dem er det ganske mange av. Legaliseringen av dyrene ble til fordi mange ønsket det, og fordi det ikke var noen tungtveiende grunner for at man ikke skulle kunne gjøre det. Mattilsynet hadde allerede laget en liste over dyr som ikke var problematiske, og de dyrene det her var snakk om, kunne være godt egnet som hobbydyr.

Et argument som brukes mot legalisering av reptiler, er salmonellasmitte. Reptiler og andre dyr kan være bærere av salmonella, og det har vært vist til rapporter bl.a. fra USA, som sier at opptil 18 pst. av salmonellasmitte kommer fra krypdyr alene. Det viser seg at dette gjelder kun én spesiell art, røddøret terrapin, og at disse var vilt fanget – de levde altså ikke i fangenskap. En rapport om zoonoser fra svenske veterinærmyndigheter anslår smittefaren fra kjæledyr til omkring 1 pst. av salmonellatilfellene i Sverige. Da er hund, katt og fugl inkludert. Det har vel litt mer relevans for Norge. Det vil si at smittefaren er liten.

Som med alt annet dyrehold er det noe som er viktig, bl.a. renhold, hygiene og kunnskap. Dette er noe reptileiere setter i høysetet, og bransjen selv har gått i bresjen for å sørge for at nåværende og framtidige reptileiere får god og riktig kunnskap. Jeg regner da også med at bl.a. Veterinærinstituttet vil søke å tilegne seg denne kunnskapen, da de innrømmer at denne er mangelfull og de også har vært med på å spre informasjon om denne saken, på tross av den mangelfulle kunnskapen de har.

Siden forbudet ble opphevet, har zoo-bransjen, importører og formidlere investert mye både i fysiske tilpasninger og i kunnskap. Det er viktig at denne kunnskapen nå viderefremmes til dem som ønsker å skaffe seg disse dyrene. Det meldes også fra bransjen at de som ønsker å bli eiere og kommer for å kjøpe slike dyr, er meget kunnskapstørste og ønsker å ha et best mulig dyrehold. Så la legaliseringen av disse 19 artene bestå, og la oss få mer erfaring og mer kunnskap til det beste for dyrene og for dem som ønsker å ha slike dyr.

Elizabeth Åsjord Sire (H) [15:24:22]: Forbudet mot hold av eksotiske dyr ble innført i 1976. I 2016 sendte Mattilsynet en liste over reptiler som kunne holdes i private hjem, ut på høring. Det kom en rekke innspill fra ulike fagmiljøer og enkeltpersoner. De argumentene for et forbud som ligger i representantforslaget, kom også fram i høringen og ble nøye vurdert etter høringsrunden.

Når det gjelder smittehensyn, pekte Mattilsynet i sin høringsoppsummering på at Veterinærinstituttet og Folkehelseinstituttet ga uttrykk for høyere risiko for smitte til mennesker enn det Vitenskapskomiteen for mattrygghet konkluderte med. Mattilsynet mente vide-

re at lovlig dyrehold ville innebære lavere smitterisiko enn ulovlig dyrehold. De mente at en legalisering ville gjøre det lettere å informere reptileiere om hygienetilak og forebygge spredning av sykdom fra reptiler. De mente også at en legalisering i sum ville være mer positivt for dyrevelferden, ikke minst også på grunn av at det allerede var omfattende ulovlig hold av slike dyr.

Høyre er opptatt av god dyrevelferd og av å forebygge smittefare. Mattilsynet er et viktig kunnskapsorgan i slike saker. De peker på at lovlig dyrehold vil ha lavere smitterisiko enn dersom dyreholdet er ulovlig. Lovlig dyrehold vil innebære at det er lettere for både veterinærer og dyreholdere å drive et mer forutsigbart og forebyggende arbeid.

Forutsigbarhet er viktig i alle bransjer og for alle aktører. Å forby dette dyreholdet bare et halvt år etter at forbudet ble opphevet, utsetter denne gruppen næringsaktører for en usikker framtid. Det er viktig at dyreholdere og fagmiljøer opplever kontinuitet og forutsigbare rammebetingelser som ikke virker belastende verken for dyrene eller for dem som har investert for å oppnå at disse dyrene skal ha det bra.

Jeg var hos frisøren i går. Han som klippede håret mitt, var veldig opptatt av å vise videoer av et reptil – hans kjæledyr – som spiste egg. Jeg må selv innrømme at jeg aldri kunne tenkt meg å ha en øgle, men man må anerkjenne at det er mennesker der ute som ser på disse dyrene som en del av sin familie. Man kan mene at mye skal være forbudt fordi man ikke liker det, men i denne saken, hvor vi vet at lovlig dyrehold av reptilene fører til bedre dyrevelferd, mener Høyre at å gjeninnføre forbudet ikke er rette veien å gå.

Presidenten: Representanten har i alle fall ein flink frisør.

Geir Pollestad (Sp) [15:27:44] (leiar for komiteen): Eg må seia det er underleg at Høgre, Framstegspartiet og Venstre kan finna på å bruka det fleirtalet dei hadde, til å få igjennom kampsaker dei vel seg ut. Det er heilt klart: Senterpartiet var imot legalisering av desse reptila, og me støttar forslaget om å reversera det.

Eg syntest det var ei ganske dårleg grunngeving for denne endringa, nemleg: Det er så mange ulovlege reptil i Noreg, så lat oss gjera dei lovlege av den grunn. No skal altså våre veterinærmyndigheiter byggja opp kompetanse til å handtera desse reptila. Eg meiner det er feil plass å begynna.

Senterpartiets grunngeving for å vera imot dette, handlar om dyrevelferd og smitterisiko. For det første: Desse reptila har i liten grad glede av menneskeleg kontakt. Dei synest eigentleg menneske er ein uting, så det er definitivt behova hos menneske som vert sett i fremste rekkje. For det andre: Desse dyra skal ha noko å eta. Å

fôra opp anten rotter eller søte små kaninar med den tanken at dei skal verta fôr for ein slange – ja, det kan vera at Framstegspartiet, Høgre og Venstre synest dette er høgverdig aktivitet – synest eg er etisk tvilsamt. Det har vore mykje snakk om levande føring av dyr. Ja, det er ulovleg, men eg trur ikkje ein skal vera så naiv at ein ikkje trur det skjer. Ved legalisering vil omfanget av talet på dyr verta større, og det er svært sannsynleg at mengda levande føring òg går opp. Det er ikkje noko som Senterpartiet ønskjer, og difor er me imot denne liberaliseringa av regelverket.

Mattilsynet har gjeve si tilråding, og eg oppfattar at Mattilsynet langt på veg har vurdert dette slik regjeringa gjorde då ein kjørte igjennom dette, nemleg at det er så mykje ulovleg hald av desse dyra, så lat oss gjera det lovleg og få det inn i kontrollerte former.

Senterpartiet legg meir vekt på innspela frå Folkehelseinstituttet og Veterinærinstituttet. Ja, kanskje ein kan argumentera lenge og vel, som saksordføraren gjorde, for at smittefaren er liten, men det er definitivt slik at med fleire reptil inn i landet går smittefaren opp. Tradisjonelt har me lagt til grunn eit føre-var-prinsipp når det gjeld smittefare. Og sjølv om det er avgrensa til 19 artar, veit me ingenting om dette vil påverka importen eller smuglinga av ulovlege artar, for det finst ganske mange fleire slangar, øgler og skjelpadder enn 19 forskjellige artar. Det meiner eg òg er eit argument som det er viktig å ha med, for ein kan iallfall ikkje leggja til grunn at om ein legaliserer 19 artar, vil den ulovlege smuglinga stanse opp.

Dette kokar ned til: Meiner me det er så viktig at me har grøn trepyton, kongepyton, teppepyton, kongeboa og dvergvaran i Noreg? Eg er ikkje overtydd om det.

Det er òg spesielt at dei partia som no sikrar fleirtalet mot forslaget i dag, grunnjev det litt med at det skal vera føreseieleg for bransjen. Me har nettopp hatt ein runde om mink, skikkelege bønder som trengte føreseielege vilkår. Då var partia ikkje opptekne av det. Det å produsera klede var ikkje godt nok, men det å ha kjæledyr som ikkje set pris på menneske, er ein god nok grunn. Og eg er overraska over at Arbeidarpartiet i denne saka snur og sikrar fleirtal for at desse artane framleis skal vera lovlege.

Med det vil eg ta opp det forslaget som Senterpartiet er medforlagsstillar til.

Presidenten: Representanten Geir Pollestad har teke opp det forslaget han viste til.

Torgeir Knag Fylkesnes (SV) [15:32:38]: SVs utgangspunkt i denne saka er at vi må prøve å finne dei beste løysingane for alle, og vi har landa på at det aller beste for både dyr og samfunn er å gå inn for å gjeninnføre forbod mot desse reptilartane.

Først vil eg berre ta ein liten gjennomgang av dei argumenta som vi har fått med oss, som er mot forbod. Det har blitt påpeikt at trass i at det har vore forbod lenge, er det heilt opp mot 100 000 ulovleg innførte reptil i Noreg. Det å oppheve dette forbodet, som vi no har gjort, vil gjere at fleire tør å ta med seg desse dyra til veterinær. Det er i utgangspunktet ikkje ulovleg å ta med seg dyr som er ulovleg innførte, til veterinær, men dette vil gjere at fleire vil tore å gjere det, og det vil vere positivt når det gjeld smitte osv.

Det neste argumentet som har blitt brukt, er at Mattilsynet ut frå sin gjennomgang i 2016 meiner det er veldig vanskeleg å handheve eit forbod, at det er lite respekt for forbodet, og at det i seg sjølv talar for å oppheve forbodet. Dessutan vil det redusere omfanget av smugling, er det blitt påpeikt, dersom ein legaliserer dette. Til slutt har det også blitt halde fram – eit argument som eg har respekt for – at dette kan vere eit alternativ som kosedyr for allergikarar.

Vi har likevel gått inn for å gjeninnføre dette forbodet av ganske klare grunnar. For det første kan desse reptilartane innebere eit veldig stort folkehelseproblem, og dessutan er det ei rekkje veterinære problemstillingar her som vi bør adressere.

For det første: 90 pst. av alle reptil er berarar av salmonella. Ved å oppheve eit forbod vil det – må vi anta – auke innførselen av reptil til Noreg. Fleire reptil til Noreg vil også bety meir salmonella, det vil innebere fleire infeksjonar for menneske. Vi veit effekten av salmonella i befolkninga. Fleire salmonellainfeksjonar vil føre til at talet på spontanabortar aukar for gravide. Det er også påpeikt at salmonellainfeksjonar kan vere dødeleg for små barn. Det å opne opp for eit såpass stort tal berarar av salmonella i Noreg er negativt. Dessutan har Veterinærinstituttet påpeikt at antibiotikaresistente salmonellabakteriar er eit stadig aukande problem. Dette er å auke det ytterlegare.

Det er også eit spørsmål om dyrevelferd. Utgangspunktet for dyrevelferdsloven er at alle dyr skal kunne få lov til å få utløp for sine naturlege behov. Og det er ingenting i eit land som Noreg, snødekt og langt mot nord, som tilseier at desse ulovlege reptila har nokon som helst moglegheit til å få utløp for sine naturlege behov, sjølv om ein tek i bruk terrarium og den typen inngjerdingar for dei. Snarare tvert om vil dette vere ein stad kor dei i liten grad vil kunne få utløp for sine naturlege behov.

Vi veit også at reptila i veldig liten grad opplever noko særleg glede av å vere saman med menneske. Snarare tvert om. Dessutan er det fleire som blir skadde av å bli strokne på av menneske, noko som gjere at dette er ei gruppe som kanskje i mindre grad bør opphalde seg saman med menneske.

I sum støttar SV forslaget, og vi stiller oss spørjande til at Arbeidarpartiet ikkje ville stå fast på den linja som har vore under dei raud-grøne, med at ein har hatt eit forbod.

Steinar Reiten (KrF) [15:37:22]: I mai 2017 legaliserte regjeringen 19 reptilarter ved bruk av forskrift. Forskriften trådte i kraft 15. august i fjor. Det ble da lovlig å ha ni slangearter, sju øglearter og tre skilpaddearter i privat eie i Norge. Jeg bruker bevisst ikke begrepene «husdyr» eller «kjæledyr» om denne dyregruppen, for så langt vi vet, har ikke disse dyrene noe sanseapparat eller følelsesliv som gjør at de setter pris på nærkontakt med mennesker.

I forbindelse med forskriftsendringen innhentet regjeringen uttalelser fra flere fagmiljøer om hvorvidt det burde bli tillatt med privat hold av reptiler her i landet. Flere av faginstansene kom da med klare advarsler.

Folkehelseinstituttet viste til at salmonella inngår i den vanlige bakteriefloraen hos reptiler, og at om lag 90 pst. av alle reptiler er bærere av salmonella. Det er også påvist flere tilfeller av antibiotikaresistente salmonellabakterier hos reptiler. Folkehelseinstituttet advarte derfor mot å legalisere hold av reptiler i Norge på grunn av den økte faren for salmonellasmitte hos mennesker.

En salmonellainfeksjon kan som kjent være svært alvorlig, særlig for barn, syke, gravide og eldre, og Folkehelseinstituttet uttalte i sitt høringssvar at

«Endring i regelverket for hold av eksotiske dyr frarådes, siden vi anser at dette vil kunne utgjøre et betydelig folkehelseproblem.»

Også Veterinærinstituttet advarte mot en legalisering av reptiler, fordi dette er dyr som krever en god del kompetanse hos eieren, bl.a. når det gjelder artsriktig levested i fangenskap. Hvis den kompetansen mangler, kan det få negative konsekvenser for dyrevelferden.

Dyrevernalliansen var også negativ til legalisering av reptiler. De anførte at reptiler ofte reagerer negativt på kontakt med mennesker, og at hyppig nærkontakt med eierne derfor vil kunne redusere trivselen til disse dyrene framfor å bedre den. Dessuten er det en ubehagelig kjensgjerning at andre dyr blir alet opp utelukkende som fôrdyr for kjøttetende reptiler, noe som er problematisk ut fra dyreetiske hensyn.

Vi i Kristelig Folkeparti registrerer at regjeringspartiene i sine merknader i komitéinnstillingen argumenterer på en mildt sagt merkelig måte for å forklare hvorfor det var nødvendig å legalisere hold av reptiler i Norge. Både når det gjelder smitterisiko, hygieneinformasjon, veterinærtjenester og kontroll av dyrevelferden, blir det argumentert med at dette er lettere å få til når dyreholdet er lovlig enn når det skjer illegalt.

En slik form for argumentasjon er egentlig en gedigen fallitterklæring. I stedet for å gjennomføre et effektivt kontrollregime som hindrer ulovlig innførsel og hold, av dyr som representerer stor smitterisiko og er dårlig egnet for et liv i nærkontakt med mennesker, så velger regjeringspartiene altså å legalisere det en erkjenner har vært en langvarig praksis med brudd på lover og forskrifter. La oss inderlig håpe at en slik forvaltningspraksis gjennom endringer av forskrifter ikke setter standard for hvordan vi løser problemer når det gjelder andre former for ulovlig virksomhet av mindre alvorlig karakter i samfunnet.

Ut fra de nevnte forholdene ønsker Kristelig Folkeparti å gjeninnføre forbudet mot reptilarter, som ble legalisert med virkning fra 15. august 2017, med umiddelbar virkning.

Nils Kristen Sandtrøen (A) [15:41:21]: Arbeiderpartiet ser at dette er en sammensatt sak, noe bl.a. de ulike innspillene fra fagmyndighetene viser. Arbeiderpartiets standpunkt er først og fremst begrunnet i at det har gått kort tid siden det ble gjort en endring på feltet, og at vi ikke har noen erfaringer siden den gang som tilsier at vi i dag skal gjøre en endring. Det er det viktigste synet vårt i denne saken, og med det har jeg redegjort for vårt standpunkt.

Statsråd Jon Georg Dale [15:42:16]: Eg skal forsøkje å vere nesten like kort som representanten frå Arbeidarpartiet, utan at eg kan love det.

Utgangspunktet mitt er at eg meiner dette er ei sak som det strengt tatt kanskje vert brukt større ord om på begge sider enn det som trengst. Omtalen av risikoen for smitte, som har vore mykje brukt i denne debatten, ber ikkje heilt preg av det som var vurderinga til Mattilsynet, nemleg at ved å legalisere ville ein ha større kontroll på smittepress enn ein ville ha ved å fortsetje ei forbodslinje. Viss ein er oppteken av smittepress, kan ein f.eks. leggje vekt på det at ein faktisk liberaliserer, som eit positivt tiltak i den retninga.

Dyrevelferd er eit anna sentralt element. Viss ein erkjenner at det over tid, med vekslende regjeringar, har gått føre seg import av reptil til Noreg som har gjort at ein har kome opp i fleire titusental reptil, og at Mattilsynet meiner det er lettare å ha kontroll og føre tilsyn med dyrevelferda viss det er organisert i lovlege former enn viss ein held fram med forbod, kan ein, viss ein er oppteken av dyrevelferd, argumentere for den liberaliseringa som vart gjort. Slik kan ein eigentleg halde på, for det har ikkje vore nokon klare og eintydige råd på dette feltet. Då står ein igjen med grunnhaldninga: Er alt best viss det vert forbode, eller trur ein at det kan gå godt? Eg trur det kan gå godt, basert på dei faglege råda som Mattilsynet har gjeve. Samtidig er det ingen tvil om at dei 19 ar-

tane som er plukka ut, er plukka ut nettopp med det i tankane at det er dei artane det er minst risiko ved. Difor er også høvet til å eige reptil i Noreg avgrensa til 19 artar. Det betyr noko for enkelte.

Noko av det som vart trekt fram av representanten frå Sosialistisk Venstreparti, var f.eks. alle dei høyringsinnspela som har kome om kor viktig dette kan vere for allergikarar. Det går an å seie at ein prioriterer anna enn allergikarane, men det er ingen tvil om at det har vore fleire positive høyringsfråsegner om det. Det viser at her er det ingen grunn til å hamne i verken den eine eller den andre skyttargrava. Dette vil skje i kontrollerte former, det vil skje i eit land med utgangspunkt i eit klart regelverk og forståing for at dyrevelferda skal vere tilstrekkeleg teken vare på, og at vi skal fortsetje å kjempe mot risikoen for smitte frå dyr til folk. Den balansen kjem vi til å klare å finne også på dette området.

Presidenten: Det vert replikkordskifte.

Geir Pollestad (Sp) [13:45:34]: Det vil jo vera tilsette i Mattilsynet, i politiet og i tollvesenet som får i oppgåve å skilja mellom dei 19 lovlege artane og kva ein eventuelt forsøker å importera av ulovlege artar. No har jo dette vore legalisert ei stund, og då er mitt spørsmål til statsråden: Kva opplæring er gjeven til dei som står for denne importkontrollen, med omsyn til å skilja mellom dei lovlege reptilartane og dei ulovlege reptilartane?

Statsråd Jon Georg Dale [15:46:06]: Det er jo artig at Senterpartiet no er oppteke av å hauste erfaring av dei ordningane som ein har hatt. Det er ingenting som tyder på at deira forslag er i posisjon til å påverka eit einaste standpunkt. Men eg meiner det er all grunn til å vente på alle evalueringar av korleis dette har fungert i praksis. For mange av aktørane som bidreg til at importen er mogleg, handlar det om å legalisere det og f.eks. gjennom å få formelle utsalskanalar i staden for utsalskanalar som har operert under jorda. Eg meiner at den delen av det organiserte næringslivet vi har sett har teke ansvar for dette, bidreg kunnskapsbasert til at vi skal greie å få ei betre dyrevelferd for reptil i Noreg med denne endringa enn det vi hadde tidlegare.

Geir Pollestad (Sp) [15:47:05]: Eg registrerer at eg ikkje fekk noko svar på kva opplæring som er gjeven, og eg vil heller utfordra med eit spørsmål om dette med fordyr: Har statsråden nokre etiske skruplar med f.eks. å driva oppdrett av kaninar med det formål å føra slangar?

Statsråd Jon Georg Dale [15:47:26]: Det er fleire ting eg ser som lite tilrådeleg å driva med, som eg ikkje utan vidare føreslår å forby. Eg meiner strengt teke at noko

av det som er klart forbode i dag, framleis bør vere det, f.eks. før med levande dyr – heilt uakseptabelt, skal ikkje henda, strengt regulert, skal framleis vere det.

Samtidig vil eg oppfordre alle aktørane som er opptekne av at vi skal kunne ha eit legitimt hald av reptil i Noreg, til å opptre slik at det også har folkeleg aksept. Då vil eg meine at det f.eks. å avle fram dvergkaninar med tanke på å føre slangar, er ein dårleg forretningsidé dersom ein har tenkt at dette framleis skal vere tillate, i alle fall slik som Stortinget posisjonerer seg no.

Steinar Reiten (KrF) [15:48:34]: Statsråden har et mangslungent ansvarsområde. Han har ansvar for å sikre god dyrevelferd hos dem som holder dyr privat. Det er viktig. Jeg tror likevel veldig mange i Norge vil være enige om at to ting er mye viktigere: Det å sikre god matsikkerhet, og det å sikre god dyrehelse hos produksjonsdyr i landbruket.

I denne saken var statsråden stilt overfor et valg: enten å tillate reptilhold for en relativt liten gruppe mennesker som holder den type dyr, eller å hindre at smittepresset totalt i Norge når det gjelder matsikkerhet og produksjonsdyr i landbruket, ville øke. Det vil uansett bli resultatet når en åpner for innførsel av disse dyrene. Kan statsråden si litt om hvordan han vurderte da han valgte å prioritere denne nokså spesielle gruppen med kjæledyr?

Statsråd Jon Georg Dale [15:49:28]: Eg valde å høyre på Mattilsynet, som konkluderte heilt motsett – heilt motsett. Dei sa at smitterisikoen vil vere lågare med lovleg hald enn med ulovleg hald, og det har eg lagt til grunn. Det er eigentleg ikkje vanskelegare enn det. Eg har stolt på dei faglege vurderingane som er gjorde, og tenkjer at det er faktisk fleire kompetente folk i Mattilsynet det går an å spørje til råds enn å gjere desse vurderingane heilt på eiga hand.

Steinar Reiten (KrF) [15:50:01]: Hvis en tar utgangspunkt i at situasjonen ville være status quo etter at dette ble legalisert, ville det for så vidt være et poeng. Men jeg tror statsråden er enig i at når en legaliserer dette, vil det samlede antallet dyr i denne kategorien i Norge øke kraftig. Da kommer statsråden ikke unna at det også vil bety et betydelig økt smittepress. Ser ikke statsråden at en økt andel av disse dyrene i Norge vil kunne bli et problem med hensyn til økt smittepress?

Statsråd Jon Georg Dale [15:50:35]: Utan å setje meg til doms over dei som held melkesnok i husa sine, trur eg marknaden er nokså avgrensa. Nokon trur at det var titusenvis av reptil som vart innførte til Noreg ulovleg, at det vert ein gigantboom – det høyrer ut som ein i

nesten alle hushalda i Noreg ville ein finne melkesnok. Det trur eg heldigvis ikkje på.

Det handlar om å behandle denne saka edrueleg frå begge sider. Eg meiner saka toler det, for her er det ulike faglege råd, her er det ulike omsyn som kan vektast. Eg meiner at med det regelverket vi har knytt til dyrevelferd, med dei strukturane og retningslinjene vi har knytte til å kjempe mot smitte, og med dei klare faglege råda vi får frå Mattilsynet om dette, er vi tilstrekkeleg trygge på at dette er eitt av fleire forbod dette landet klarer seg utan.

Torgeir Knag Fylkesnes (SV) [15:51:45]: Eg synest det var litt spesielt å harselere over bekymringa for at det kanskje kjem til å bli ein auke i talet på reptil. Eg ser ikkje grunnlaget for det. Statsråden enda opp med å seie at han ikkje trudde det ville skje. Vi er ikkje interesserte i kva statsråden trur, vi er interesserte i kva ein kan vite. Både Folkehelseinstituttet og Veterinærinstituttet har åtvara mot dette. Det er såpass mykje salmonella – 90 pst. av reptila er berarar av salmonella – og det utgjør store utfordringar for helsa til menneske på grunn av auken i salmonellainfeksjonar, i tillegg til antibiotikaresistens.

Mitt spørsmål er, viss ein tar dette på alvor: Kva gjer statsråden og kva initiativ tar statsråden for å hindre dei skadane denne auken antakeleg vil føre til?

Statsråd Jon Georg Dale [15:52:45]: Det hadde vore ein fordel om ein hadde høyrte på dei tidlegare svara eg har gjeve, der eg sa at vi ikkje kan seie med sikkerheit at dette vil auke smittepresset. Dei faglege råda frå t.d. Mattilsynet seier tvert imot at det kan verke motsett. Eg er oppteken av smittekamp. Difor driv vi storstilt utrydding av MRSA i norske svinebuskapar t.d., ein openbar større risiko slik situasjonen er no for spreiding av antibiotikaresistente bakteriar enn dette vil vere. Det er godt grunna i at vi skal produsere mat til landets befolkning. Men det gjer at vi har eit aktivt arbeid på fleire område, t.d. gjennom at ein kvart halvår oppdaterer min handlingsplan mot antibiotikaresistente bakteriar, som gjer at vi òg dei siste dagane har rulla ut nye tiltak. Dette er eit pågåande arbeid, dette vil fortsetje, men det er viktig å hugse på – viss ein er oppteken av smittepress og kvar dei verkeleg store utfordringane ligg – at dei verkeleg store utfordringane ligg førebels ikkje på dette området.

Torgeir Knag Fylkesnes (SV) [15:53:48]: Det bidreg i alle fall ikkje positivt, snarare tvert imot – negativt. Det er ein veldig snodig argumentasjon statsråden her legg seg på. Viss det skal vere noko som helst hald i det statsråden her held fram, at ein jobbar knallhardt, burde han ha klart å svare på det store spørsmålet, som er: Kva

opplæring er det dei som skal handheve dette ved grensa, har fått for å skilje desse 19 reptilartane frå andre? Det første spørsmålet statsråden fekk i denne spørjerunden, som han ikkje svarte på da, skal han no få anledning til å svare på.

Statsråd Jon Georg Dale [15:54:28]: Når representanten Knag Fylkesnes gong etter gong ser forbi dei svara eg har gjeve, må eg først bruke litt tid på det igjen. Når ein konkluderer stikk i strid med det Mattilsynet faktisk anbefaler, også etter at dette har vore ute på høyring, kan representanten Knag Fylkesnes få stå her til i morgon og gjenta dei same feilaktige påstandane, men det bringar denne debatten ingen som helst veg. Difor trur eg det er lurt å av og til høyre på dei som sit med den faglege kompetansen på dette området. Det har eg gjort ved f.eks. å leggje vekt på anbefalingane frå Mattilsynet, både om kva slags dyr vi no tillèt, og kva slags regelverk vi forvaltar etter. Mattilsynet er ansvarleg for å følgje opp det regelverket som er gjeve, og for at det er tilstrekkeleg kompetanse hos dei som skal gjere det. Dei er opptekne av å følgje opp det tilsynet som skal gjerast, og det arbeidet kjem dei til å fortsetje med, ettersom representanten Knag Fylkesnes i dag kjem til å tape voteringa om dette spørsmålet.

Presidenten: Fleire har ikkje bedt om ordet til sak nr. 10.

Sak nr. 11 [15:55:52]

Stortingets vedtak til lov om nasjonal sikkerhet (sikkerhetsloven) (Lovvedtak 27 (2017–2018), jf. Innst. 103 L (2017–2018) og Prop. 153 L (2016–2017))

Presidenten: Ingen har bedt om ordet.

Sak nr. 12 [15:56:11]

Stortingets vedtak til lov om endringer i barnehageloven (krav til norskspråklig kompetanse) (Lovvedtak 28 (2017–2018), jf. Innst. 120 L (2017–2018) og Prop. 170 L (2016–2017))

Presidenten: Ingen har bedt om ordet.

Votering

Etter at det var ringt til votering, uttalte

presidenten: Då er Stortinget klar til å gå til votering over sakene på dagens kart.

Sak nr. 1 var utgreiinga frå stortingspresidenten.

Votering i sak nr. 2

Presidentskapet hadde tilrådd Stortinget å gjera følgjande

v e d t a k :

I

I Stortingets forretningsorden gjøres følgende endringer:

§ 27 tredje ledd tredje punktum skal lyde:
For øvrig bør *høring* holdes på tidspunkter som ikke sammenfaller med møter i Stortinget.

§ 27 tredje ledd fjerde punktum oppheves.

II

Endringen trer i kraft straks.

Presidenten: Venstre og Raudt har varsla at dei vil røysta imot.

V o t e r i n g :

Tilrådinga frå presidentskapet vart vedteken med 90 mot 6 røyster.
(Voteringsutskrift kl. 16.09.26)

Votering i sak nr. 3

Presidenten: Under debatten er det sett fram ni forslag. Det er

- forslaga nr. 1–3, frå Sigbjørn Gjelsvik på vegner av Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Raudt
- forslag nr. 4, frå Sigbjørn Gjelsvik på vegner av Senterpartiet og Miljøpartiet Dei Grøne
- forslaga nr. 5–7, frå Sigbjørn Gjelsvik på vegner av Senterpartiet og Raudt
- forslaga nr. 8 og 9, frå Sigbjørn Gjelsvik på vegner av Senterpartiet

Det vert votert over forslaga nr. 8 og 9, frå Senterpartiet.

Forslag nr. 8 lyder:

«Stortinget ber regjeringa syte for at den systemiske risikoen som større føretak skaper, vert reflektert i avgiftene til innskotsgarantifondet og krisetiltaksfondet slik at større føretak alt anna likt må betale relativt høgre avgift enn mindre føretak».

Forslag nr. 9 lyder:

«Stortinget ber regjeringa kome tilbake til Stortinget med ein modell for val av styremedlemer til Bankenes sikringsfond som tydeleg markerer at fondet ikkje er eit organ for staten, men som likevel gjev staten naudsynt kontroll.»

V o t e r i n g :

Forslaga frå Senterpartiet vart med 86 mot 12 røyster ikkje vedtekne.
(Voteringsutskrift kl. 16.10.27)

Presidenten: Det vert votert over forslaga nr. 5–7, frå Senterpartiet og Raudt.

Forslag nr. 5 lyder:

«Stortinget ber regjeringa ta naudsynete grep for å avverje at beløpsgrensa på 2 mill. kroner vert fjerna eller redusert dersom ein situasjon skulle oppstå der innskotsgarantien elles må verte endra».

Forslag nr. 6 lyder:

«Stortinget ber regjeringa gjennom forskrift gjere det klart at skattebetalarane ikkje skal sitje att med rekninga for redningsaksjonar overfor bankar og finansføretak».

Forslag nr. 7 lyder:

«Stortinget ber regjeringa gjennom forskrift gjere det klart at dersom den heilt ekstraordinære situasjonen skulle oppstå at staten på nokon måte skulle delta i ein redningsaksjon overfor finansføretak, så må dette utan unnatak heimlast i Stortinget i kvart einskilt tilfelle».

V o t e r i n g :

Forslaga frå Senterpartiet og Raudt vart med 90 mot 12 røyster ikkje vedtekne.
(Voteringsutskrift kl. 16.10.49)

Presidenten: Det vert votert over forslag nr. 4, frå Senterpartiet og Miljøpartiet Dei Grøne.

Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringa føreslå eit tak på storleiken på sikringsfonda mellom anna for å sikre norske bankar og finansinstitusjonar betre konkurransevne».

Miljøpartiet Dei Grøne har varsla støtte til forslaget – ja, det skulle vel berre mangla.

V o t e r i n g :

Forslaget frå Senterpartiet og Miljøpartiet Dei Grøne vart med 90 mot 12 røyster ikkje vedteke.
(Voteringsutskrift kl. 16.11.15)

Presidenten: Det vert votert over forslag nr. 3, frå Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Raudt.

Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringa kome tilbake til Stortinget med framlegg om å gjenopprette reell norsk suverenitet over finansreguleringa i Noreg.»

V o t e r i n g :

Forslaget frå Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Raudt vart med 83 mot 19 røyster ikkje vedteke.
(Voteringsutskrift kl. 16.11.36)

Presidenten: Det vert votert over forslaga nr. 1 og 2, frå Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Raudt.

Forslag nr. 1 lyder:

«Stortinget ber regjeringa straks orientere Stortinget dersom ein får grunn til å tru at innskotsgarantien med beløpsgrense på 2 mill. kroner må verte avvikla eller redusert.»

Forslag nr. 2 lyder:

«Stortinget ber regjeringa kome tilbake til Stortinget med konkrete framlegg om korleis Finanstilsynet kan styrkast.»

Miljøpartiet Dei Grøne har varsla støtte til forslaga.

V o t e r i n g :

Forslaga frå Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Raudt vart med 82 mot 20 røyster ikkje vedtekne.
(Voteringsutskrift kl. 16.11.58)

Komiteen hadde tilrådd Stortinget å gjera følgjande vedtak til

l o v e r

A.

L o v

om Bankenes sikringsfond

§ 1 Organisatoriske forhold

(1) Bankenes sikringsfond er et eget rettssubjekt. Bankenes sikringsfond skal meldes til Foretaksregisteret.

(2) Bankenes sikringsfond skal ha et styre oppnevnt av departementet. Styret er sikringsfondets øverste myndighet og representerer Bankenes sikringsfond utad.

(3) Den daglige ledelsen av virksomheten i Bankenes sikringsfond skal forestås av en forretningsfører tilsatt av styret og godkjent av departementet. Styret kan fastsette instruks for forretningsføreren.

(4) Virksomheten i Bankenes sikringsfond skal organiseres og drives på en forsvarlig måte. Forretningsføreren skal sørge for at Bankenes sikringsfond har ansatte som samlet har kvalifikasjoner og erfaringer som trengs for at virksomheten drives på en forsvarlig måte, og at det etableres forsvarlige styrings- og kontrollsystemer.

Forretningsføreren skal sørge for at det blir fastsatt instruks som angir de ansattes arbeidsoppgaver og ansvarsforhold, samt rapporterings- og saksbehandlingsregler.

(5) Bankenes sikringsfond har selvstendig partsevne etter tvisteloven § 2-1 første ledd bokstav f.

(6) Konkurs eller akkordforhandlinger kan ikke åpnes i Bankenes sikringsfond.

§ 2 Oppgaver

(1) Bankenes sikringsfond skal utføre forvaltningsoppgaver og administrative gjøremål som gjelder innskuddsgarantiordningen og innskuddsgarantifondet i samsvar med bestemmelsene i finansforetaksloven kapittel 19.

(2) Bankenes sikringsfond skal forvalte midlene i krisetiltaksfondet og kan utføre andre administrative gjøremål som gjelder krisetiltaksfondet i samsvar med bestemmelsene i finansforetaksloven § 20-56. Det samme gjelder for midlene i Verdipapirforetakenes sikringsfond så langt det passer. Krisetiltaksfondet og Verdipapirforetakenes sikringsfond skal belastes kostnader som gjelder gjøremål for fondene.

(3) Bankenes sikringsfond skal yte bistand til Finanstilsynet etter finansforetaksloven § 20-3 tredje ledd.

§ 3 Styret

(1) Styret skal ha syv medlemmer oppnevnt av departementet. Det kan oppnevnes varamedlemmer.

(2) Oppnevningen av medlemmer og varamedlemmer til styret gjelder for to år. Departementet kan foreta suppleringsvalg og i særlige tilfeller endre sammensetningen av styret.

(3) Det skal føres protokoll over styrebehandlingen.

(4) Aksjeloven § 6-17 gjelder tilsvarende for styret.

(5) Departementet kan fastsette instruks for styret, herunder regler om saksbehandling, utsetting av arbeidsoppgaver og saker som skal forelegges departementet, Finanstilsynet eller Norges Bank før vedtak treffes.

§ 4 Ansvarlig kapital

Bankenes sikringsfonds ansvarlige kapital består av midler tilført innskuddsgarantifondet.

§ 5 Samarbeidsordninger

(1) Bankenes sikringsfond skal etablere prosedyrer for samarbeid, samordning og informasjonsutveksling med Finanstilsynet og Norges Bank. Departementet kan fastsette nærmere regler om slike prosedyrer.

(2) Er Finanstilsynet eller Norges Bank blitt kjent med forhold i et medlemsforetak som kan føre til ansvar

for innskuddsgarantiordningen, skal de omgående sende melding om dette til Bankenes sikringsfond.

(3) Bankenes sikringsfond kan inngå samordningsavtale med garantiordning for bankinnskudd i annen EØS-stat.

§ 6 Regnskap og revisjon

(1) Bankenes sikringsfond skal hvert år utarbeide og avgi årsmelding og årsregnskap for innskuddsgarantifondet som skal sendes til departementet, Finanstilsynet og Norges Bank.

(2) Bankens sikringsfond skal ha en revisor som utpekes av departementet. Revisors godtgjøring fastsettes av departementet.

§ 7 Forholdet til annen lovgivning

(1) Offentleglova og forvaltningsloven gjelder for Bankenes sikringsfond. Offentleglova § 15 første og tredje ledd gjelder tilsvarende for Bankenes sikringsfonds korrespondanse med departementet, Finanstilsynet og Norges Bank.

(2) Taushetsplikten etter forvaltningsloven § 13 gjelder ikke overfor departementet, Finanstilsynet og Norges Bank. Departementet kan i forskrift gi regler om avgrensning av taushetsplikten.

§ 8 Utfyllende regler

Departementet kan i forskrift gi regler om Bankenes sikringsfond og dets virksomhet, herunder regler om regnskaps- og revisjonsforhold.

§ 9 Ikrafttredelse og overgangsregler

(1) Loven gjelder fra den tid Kongen bestemmer.

(2) Departementet kan gi overgangsregler.

B.

L o v

om endringer i finansforetaksloven mv. (innskuddsgaranti og krisehåndtering av banker)

I

I lov 26. mars 1999 nr. 14 om skatt av formue og inntekt gjøres følgende endringer:

§ 8-4 skal lyde:

§ 8-4 *Bankvirksomhet mv.*

Det gis fradrag for beløp som finansforetak *tilfører innskuddsgarantifondet og krisetiltaksfondet etter finansforetaksloven §§ 19-10 og 20-51.*

II

I lov 25. juni 1999 nr. 46 om finansavtaler og finansoppdrag gjøres følgende endringer:

§ 15 annet ledd bokstav h skal lyde:

h) om hvilke regler som gjelder for innskuddsgaranti, *jf. finansforetaksloven § 16-5.*

§ 30 første ledd skal lyde:

(1) Institusjonen skal jevnlig, og minst én gang i året, skriftlig informere kunden om rente- og gebyrsatser for alternative typer kontoer som institusjonen tilbyr, *samt opplysninger om innskuddsgaranti i samsvar med finansforetaksloven § 16-5.*

III

I lov 10. april 2015 nr. 17 om finansforetak og finanskonsern gjøres følgende endringer:

§ 1-5 nye åttende og niende ledd skal lyde:

(8) *Med tilsynsutvalg menes tilsynskollegium som nevnt i EØS-regler som svarer til direktiv 2013/36/EU artikkel 116, som er opprettet innenfor EØS.*

(9) *Med kriseutvalg menes kriseutvalg som nevnt i § 20-46 og tilsvarende kollegium opprettet i andre EØS-land.*

§ 5-4 første ledd skal lyde:

(1) For filial som etter reglene i §§ 5-2 og 5-3 driver virksomhet her i riket, gjelder kapittel 1 samt bestemmelsene i §§ 2-19 til 2-22, § 9-1 annet og tredje ledd, § 9-2, §§ 9-4 til 9-6, § 12-27, § 13-5 fjerde ledd, § 13-7 første ledd, § 13-17, kapittel 16, § 17-11 sjette ledd, § 17-12, § 17-13 første og tredje ledd, § 19-2, § 20A-3 *annet ledd*, § 21-7 annet ledd og §§ 22-1 til 22-3. Revisorloven § 2-3 første og annet ledd gjelder tilsvarende for møter mellom daglig leder av filialen og revisor.

§ 12-3 nytt sjette ledd skal lyde:

(6) *Ved sammenslåing eller deling av finansforetak som tar imot innskudd, skal foretaket gi informasjon som nevnt i femte ledd minst én måned før transaksjonen gjennomføres. Innskytere kan innen tre måneder kreve kvalifiserte innskudd som ikke er garantert etter § 19-4, utbetalt eller overført til annet medlemsforetak.*

§ 14-6 tredje ledd første punktum og annet punktum innledningen skal lyde:

Banker, kredittforetak og finansieringsforetak samt holdingforetak i finanskonsern hvor slikt foretak inngår, som ikke oppfyller *krav eller bufferkrav* i denne loven eller forskrifter fastsatt i medhold av loven, skal straks iverksette nødvendige tiltak for å rette opp dette. *Dersom det er, eller det er grunn til å anta at det i nær fremtid vil være, manglende etterlevelse av krav og bufferkrav, kan Finanstilsynet pålegge foretaket:*

§ 16-5 skal lyde:

§ 16-5 *Opplysningsplikt om garantiordninger mv.*

(1) Banker og andre finansforetak som tar imot innskudd her i riket, skal skriftlig informere kundene om hvilken innskuddsgarantiordning som gjelder for virksomheten, og om hvilken garanti for innskudd ordningen gir. Informasjonen skal gis på norsk og på en lett forståelig måte. *Informasjonen kan gis ved bruk av elektronisk kommunikasjon dersom kunden bruker nettbank, med mindre kunden ber om å få opplysninger på papir.*

(2) Departementet kan gi forskrift om *finansforetaks opplysningsplikt om innskuddsgarantiordninger og om adgang* til å bruke opplysninger om *garantiordninger* i sin markedsføring.

(3) Departementet kan i forskrift gi regler om opplysningsplikt om garantiordninger for andre finansforetak.

§ 18-3 nytt sjettede ledd skal lyde:

(6) *Bestemmelsen i denne paragrafen gjelder ikke konsernintern finansiell støtte som ytes etter bestemmelsene i § 20-8.*

Kapittel 19 skal lyde:

Kapittel 19. Innskuddsgarantiordning for banker

I. Innskuddsgaranti

§ 19-1. *Innskuddsgarantiordningen*

(1) Banker og andre kredittinstitusjoner kan ikke motta innskudd her i riket uten å være medlem av innskuddsgarantiordningen for banker etter reglene i kapitlet her eller av en annen tilsvarende garantiordning.

(2) Innskuddsgarantiordningen skal bidra til finansiell stabilitet ved:

- a) å sikre at innskudd som er mottatt av medlemsforetak, blir utbetalt til innskyterne dersom foretaket selv er ute av stand til å tilbakebetale innskuddet, og
- b) å sette i verk tiltak etter reglene i § 19-11 overfor foretak som nevnt i § 19-2 første ledd.

(3) Bankenes sikringsfond skal forvalte innskuddsgarantiordningen. Garantiordningen skal ha et innskuddsgarantifond og andre finansielle midler som oppfyller kravene i § 19-9.

§ 19-2. *Medlemskap*

(1) Banker med hovedsete her i riket skal være medlem av innskuddsgarantiordningen for banker.

(2) Kredittinstitusjon med hovedsete i annen EØS-stat som mottar innskudd fra allmenheten gjennom filial her i riket, kan bli medlem av innskuddsgarantiordningen dersom garantiordningen for bankinnskudd i hjemstaten ikke gir like god dekning som det som følger av § 19-6. Filial som er medlem etter første punktum,

kan si opp medlemskapet med en frist på tolv måneder. Departementet kan i forskrift gi regler om vilkår og regler for slikt medlemskap.

(3) Departementet kan i forskrift gi regler om medlemskap i garantiordningen for annet finansforetak med hovedsete her i riket og for filial av kredittinstitusjon med hovedsete i stat utenfor EØS, og kan fastsette vilkår og nærmere regler for slikt medlemskap.

§ 19-3. *Innskudd*

(1) Som innskudd regnes i dette kapitlet enhver kreditsaldo i et medlemsforetak i henhold til en konto som lyder på navn, og som kan kreves tilbakebetalt etter de vilkår som gjelder for kontoen, herunder tidsavgrenset innskudd og innskudd på sparevilkår. Som innskudd regnes også renter som ikke er forfalt, og tilgodehavende etter oppdrag om betalingsoverføring og andre vanlige betalingstjenester. Kreditsaldo i henhold til finansielle instrumenter som nevnt i verdipapirhandelloven § 2-2 regnes ikke som innskudd med mindre instrumentet er et spareprodukt som eksisterte før loven trådte i kraft og som er registrert på navngitt person eller omfattet av et innskuddsbevis. Som innskudd regnes heller ikke kreditsaldo med hovedstol som ikke pliktes tilbakebetalt til pålydende verdi.

(2) Innskuddsgarantiordningen skal omfatte kvalifiserte innskudd som er mottatt av medlemsforetakene. Med kvalifiserte innskudd menes alle innskudd unntatt:

- a) innskudd som en annen kredittinstitusjon har for egen regning og risiko,
- b) innskudd av ansvarlig kapital,
- c) innskudd av utbytte ved transaksjoner som etter rettskraftig dom er i strid med lovgivningen om hvitvasking av penger eller finansiering av terrorvirksomhet,
- d) innskudd fra andre finansforetak enn kredittinstitusjoner, herunder betalingsforetak, holdingforetak og annet morselskap i finanskonsern,
- e) innskudd fra verdipapirforetak, verdipapirfond og andre foretak for kollektiv investering,
- f) innskudd fra innskyter med ukjent identitet,
- g) innskudd fra forsikrings- og pensjonsforetak, herunder pensjonsfond, samt fra holdingforetak og annet morselskap i forsikringskonsern,
- h) innskudd fra offentlig myndighet, og
- i) fordring etter foretakets gjeldsinstrumenter, gjeldsbrev og vekselforpliktelse.

(3) Garantiordningen omfatter likevel innskudd av midler som er knyttet til individuelle pensjonsordninger eller kollektive tjenestepensjonsordninger for små og mellomstore bedrifter.

(4) Medlemsforetakene skal merke innskudd som er omfattet av garantiordningen slik at det til enhver tid fremgår klart at innskuddene er omfattet.

(5) Departementet kan i forskrift gi regler om unntak for innskudd mottatt av banken gjennom filial i stat utenfor EØS.

§ 19-4. *Garanterte innskudd*

(1) Med garanterte innskudd menes kvalifiserte innskudd opp til to millioner kroner per innskyter per medlemsforetak og innskudd som nevnt i annet ledd.

(2) Følgende innskudd, herunder innskudd på klientkonto, skal i sin helhet regnes som garantert innskudd i en periode på inntil 12 måneder fra det tidligste av tidspunktet innskuddet er mottatt og kreditert i foretaket, og tidspunktet innskuddet rettslig kunne overføres til andre:

- a) innskuddet er foretatt i henhold til avtale om fast eiendom som gjelder erverv eller avhendelse av rett til private boliger eller fritidshus,
- b) innskuddet ivaretar sosiale hensyn og er knyttet til særlige begivenheter i en innskyters livsløp, herunder ekteskap, samlivsbrudd, avslutning av arbeidsforhold, herunder ved pensjonering eller nedbemanning, samt uførhet eller død, eller
- c) innskuddet er basert på utbetaling av forsikringsytelse, erstatning for skade voldt ved straffbare handlinger, eller erstatning for uriktig straffefølgning.

(3) For innskudd mottatt av medlemsforetak med hovedsete her i riket gjennom filial etablert i annen EØS-stat, er beløpsgrensen for garanterte innskudd etter første ledd et beløp i norske kroner som svarer til 100 000 euro per innskyter per medlemsforetak. Det samme gjelder innskudd som et medlem har mottatt gjennom grensekryssende virksomhet i annen EØS-stat. Departementet kan gi utfyllende bestemmelser i forskrift.

(4) Departementet kan i forskrift gi regler om hva som skal regnes som kvalifiserte eller garanterte innskudd, herunder regler om hvem som skal regnes som en innskyter, og om utbetaling av garanterte innskudd. Departementet kan også fastsette nærmere regler om at garantiordningen skal omfatte forpliktelser i henhold til produkter som omfatter ikke bare innskudd, men også andre midler knyttet til pensjoner og andre ytelser til person ved eller etter uttak av alderspensjon.

§ 19-5. *Utilgjengelig innskudd*

(1) Innskudd skal regnes som utilgjengelig når departementet har truffet vedtak etter § 20-29 om avvikling av foretaket under offentlig administrasjon, Finanstilsynet har truffet vedtak etter § 20-18 første ledd bok-

stav d om at foretaket ikke kan foreta utbetaling til innskytere eller det er truffet en annen tilsvarende beslutning som medfører at innskyterens rett til utbetaling suspenderes. Innskudd skal også regnes som utilgjengelig når Finanstilsynet har besluttet at et medlemsforetak ikke har tilbakebetalt innskudd som er forfalt til betaling, og at det ut fra foretakets økonomiske stilling må antas at foretaket verken er eller vil bli i stand til å foreta tilbakebetaling.

(2) Finanstilsynet skal ta beslutning som nevnt i første ledd annet punktum senest fem arbeidsdager etter å ha fått kjennskap til at foretaket ikke har tilbakebetalt innskudd ved forfall.

§ 19-6. *Beregning av utbetalinger*

(1) Beløpet som skal tilbakebetales til de enkelte innskytere, skal beregnes på den dagen innskuddet ble utilgjengelig. Dette gjelder også innskudd som filial av medlemsforetaket etablert i annen EØS-stat har mottatt i vertsstatens valuta, og som ikke er blitt omregnet til norske kroner.

(2) En innskyters forpliktelser overfor medlemsforetaket skal ikke motregnes ved beregningen av utbetalingsbeløpet. Dette gjelder likevel ikke forpliktelser som er forfalt før beregningstidspunktet dersom det ved særskilt avtale inngått før tidspunktet for innskuddet er fastsatt at medlemsforetaket ved utbetaling har rett til å foreta oppgjør ved motregning, og innskyterens forpliktelse er angitt i avtalen.

(3) Er filial her i riket av utenlandsk kredittinstitusjon medlem av garantiordningen etter § 19-2 annet ledd, skal det ved utbetaling av garanterte innskudd gjøres fradrag for den del av innskuddene som er dekket av garantiordning for bankinnskudd i medlemsforetakets hjemstat.

§ 19-7. *Frist for utbetaling*

(1) Innskuddsgarantiordningen skal gjøre garanterte innskudd tilgjengelig for innskyterne i norske kroner innen syv arbeidsdager etter at innskuddet ble utilgjengelig. Dersom garantiordningen av praktiske grunner er forhindret fra å gjøre dette, skal den treffe tiltak som så snart som mulig, og i alle tilfelle senest fem arbeidsdager etter påkrav, vil gi innskytere tilgang til en rimelig del av de garanterte innskuddene.

(2) Utbetaling kan om nødvendig utsettes til etter fristen i første ledd, dersom:

- a) det er usikkert hvem som har rett til utbetaling av innskuddet,
- b) det er reist søksmål om retten til utbetaling av innskuddet,
- c) disponeringen av innskuddet er undergitt nasjonalt eller internasjonalt fastsatte begrensninger,

- d) kredittsaldoen har stått uendret i løpet av de siste 24 månedene,
- e) innskuddet omfattes av § 19-4 annet ledd, likevel ikke i mer enn tre måneder, eller
- f) innskuddet skal utbetales etter § 19-8 første ledd.

(3) Dersom en innskyter eller person med interesse knyttet til en innskuddskonto er under straffeforfølgning for overtredelse av lovgivningen om hvitvasking av penger eller finansiering av terrorvirksomhet, kan garantiordningen utsette utbetalingen i påvente av rettskraftig dom.

(4) Garantiordningen kan unnlate å foreta utbetaling av garanterte innskudd dersom det ikke har vært endringer i kredittsaldoen i løpet av de siste 24 månedene, forutsatt at verdien av innskuddet er lavere enn de kostnadene som må antas å påløpe ved utbetaling.

§ 19-8. Samarbeid med garantiordning i annen EØS-stat

(1) Innskuddsgarantiordningen skal sørge for at garanterte innskudd som et medlemsforetak har mottatt gjennom sin filial i annen EØS-stat, blir utbetalt så snart som mulig av garantiordning for bankinnskudd i den stat filialen er etablert etter oppdrag fra og på vegne av garantiordningen. Innskudd i norske kroner omregnes til vertsstatens valuta etter kjøpskursen på den dagen innskuddet ble utilgjengelig. Innskuddsgarantiordningen skal stille de nødvendige midler til disposisjon for garantiordningen i filialens vertsstat og erstatte utbetalte beløp og påløpte kostnader.

(2) Innskuddsgarantiordningen skal foreta utbetaling av garanterte innskudd i henhold til garantiordningen i foretakets hjemstat på vegne av og i samsvar med instruksjer fra garantiordningen der. Hjemstatens garantiordning skal stille de nødvendige midler til disposisjon og erstatte utbetalte beløp og påløpte kostnader.

(3) Departementet kan i forskrift gi regler om samarbeid med garantiordning i annen EØS-stat.

II. Innskuddsgarantifond

§ 19-9. Tilgjengelige midler

(1) Innskuddsgarantiordningen skal ha hensiktsmessige systemer for å beregne sitt garantiansvar. Ordningen skal til enhver tid ha tilgjengelig et innskuddsgarantifond og andre midler som står i et rimelig forhold til garantiansvaret. Innskuddsgarantifondet skal utgjøre et beløp som minst tilsvarer 0,8 prosent av samlede garanterte innskudd.

(2) Midlene i innskuddsgarantifondet skal plasseres i likvide eiendeler med lav risiko.

(3) Er innskuddsgarantifondet mindre enn minstekravet etter første ledd, skal manglende beløp dekkes ved garanti fra medlemmene. Garantibeløpet skal for-

deles mellom medlemmene etter reglene i § 19-10 tredje og fjerde ledd. Det enkelte medlems garantiansvar skal begrenses i samme omfang som tilleggsbidrag etter § 19-10 annet ledd.

(4) Innskuddsgarantiordningen skal ha etablert alternative finansieringsordninger i det omfang som er nødvendig for å dekke antatt likviditetsbehov ved utbetalingskrav. Innskuddsgarantiordningen kan også ta opp lån fra andre kilder for å sikre utbetaling av garanterte innskudd.

(5) Departementet kan i forskrift gi regler om garantiordningens adgang til å yte lån til eller å ta opp lån i garantiordning i annen EØS-stat.

§ 19-10. Bidrag fra medlemmene

(1) Medlemsforetakene skal hvert år tilføre innskuddsgarantifondet et samlet bidrag tilsvarende 0,8 promille av samlede garanterte innskudd. Dersom fondet er mindre enn to tredeler av minstekravet etter § 19-9 første ledd, skal bidraget fastsettes med sikte på at minstekravet kan oppfylles innen seks år. Departementet kan bestemme at bidraget i enkeltår skal være lavere enn det som følger av første eller annet punktum.

(2) Dersom innskuddsgarantiordningens midler ikke er tilstrekkelige til å dekke utbetaling av garanterte innskudd, skal medlemmene tilføre et samlet tilleggsbidrag som er nødvendig for å sette ordningen i stand til å dekke utbetalingene. Tilleggsbidraget skal for det enkelte medlem per år ikke overstige et beløp tilsvarende 0,5 prosent av garanterte innskudd hos medlemmet, med mindre Finanstilsynet tillater at det kreves inn høyere tilleggsbidrag. Finanstilsynet kan gi et medlem utsettelse på inntil seks måneder for innbetaling av tilleggsbidrag hvis dette er nødvendig av hensyn til medlemmets likviditet og soliditet.

(3) Bankenes sikringsfond skal fastsette det enkelte medlems bidrag etter første og annet ledd i samsvar med medlemmets andel av innskuddsgarantiordningens samlede garantiansvar. Bankenes sikringsfond skal benytte en veldokumentert, risikobasert metode for å fastsette bidragene. Metoden skal godkjennes av Finanstilsynet.

(4) For filial som omfattes av § 19-2 annet eller tredje ledd, skal det ved beregningen gjøres fradrag for den delen av innskuddene som er garantert av garantiordningen i medlemsforetakets hjemstat.

(5) Nye medlemmer i innskuddsgarantiordningen skal betale bidrag etter tredje ledd med fradrag for den delen av året foretaket ikke har vært medlem. Tilsvarende fradrag gjelder ved uttrede fra ordningen. Har et nytt medlem drevet virksomhet før inntreden, kan Bankenes sikringsfond isteden fastsette et særlig innmel-

dingsbidrag tilsvarende opptil det bidraget medlemmet ville ha måttet betale for hele året.

(6) Departementet kan i forskrift gi regler om bidragsbetaling ved avvikling, fusjon og vesentlige endringer i omfanget av virksomheten, samt om overføring av innbetalte bidrag til garantiordning i annen EØS-stat ved flytting av medlemskap.

§ 19-11. *Bruk av midler*

(1) Innskuddsgarantifondet og garantiordningens andre tilgjengelige midler skal bare brukes til å finansiere utbetaling av garanterte innskudd, bidrag til krisehåndtering etter § 20-54 og tiltak etter paragrafen her.

(2) Bankenes sikringsfond kan benytte garantiordningens midler til alternative tiltak, herunder gi lån, utstede garantier eller erverve egenkapitalinstrumenter, for å unngå at medlemsforetak som nevnt i § 19-2 første ledd vil bli kriserammet etter § 20-15 annet ledd, dersom:

- a) departementet ikke har truffet vedtak etter § 20-15 første ledd, og det ikke er grunnlag for melding til departementet etter § 20-13 annet ledd,
- b) tiltaket velges og gjennomføres på betryggende måte i henhold til hensiktsmessige systemer og prosedyrer, herunder for overvåking av risiko,
- c) det må antas at innskuddsgarantifondets kostnader dersom tiltaket gjennomføres, ikke vil overstige innskuddsgarantifondets kostnader dersom garanterte innskudd blir utbetalt til innskyterne,
- d) det fastsettes vilkår for foretaket, blant annet for å sikre forsvarlig risikostyring, utvidede kontrollmuligheter for Bankenes sikringsfond, og regelmessig rapportering til Bankenes sikringsfond om utviklingen i foretaket,
- e) foretaket forplikter seg til å sikre innskytternes tilgang til garanterte innskudd,
- f) Finanstilsynet har funnet at innskuddsgarantifondet om nødvendig kan tilføres midler i tilfeller som nevnt i fjerde ledd, og
- g) Bankenes sikringsfond har rådført seg med Finanstilsynet om valg av tiltak og fastsettelse av vilkår.

(3) Bankenes sikringsfond kan benytte garantiordningens midler til å finansiere tiltak for å sikre innskyttere fortsatt tilgang til garanterte innskudd, herunder ved overføring av eiendeler, forpliktelser og innskuddsbeholdninger, ved avvikling av medlemsforetak etter §§ 20-29 til 20-32. Annet ledd bokstav c og f gjelder tilsvarende.

(4) Når det er truffet tiltak etter annet eller tredje ledd, skal øvrige medlemsforetak straks tilføre innskuddsgarantifondet *et beløp* tilsvarende *midlene benyttes* til tiltaket i form av tilleggsbidrag etter § 19-10 annet ledd, dersom:

- a) det blir nødvendig å foreta utbetaling av garanterte innskudd, og garantiordningens tilgjengelige midler er mindre enn to tredeler av minstekravet etter § 19-9 første ledd, eller
 - b) garantiordningens tilgjengelige midler blir mindre enn 25 prosent av minstekravet etter § 19-9 første ledd.
- (5) Vedtak etter denne paragrafen kan ikke påklages.

§ 19-12. *Regress*

(1) Når innskuddsgarantiordningen har utbetalt garanterte innskudd, trer garantiordningen inn i innskytternes rett overfor medlemsforetaket.

(2) Når innskuddsgarantiordningen har brukt midler til å gjennomføre tiltak etter § 19-11 annet eller tredje ledd, kan garantiordningen kreve midlene tilbakebetalt fra foretaket eller avviklingsboet.

(3) Når innskuddsgarantiordningen har brukt midler til å yte bidrag til krisehåndtering etter § 20-54, kan garantiordningen kreve midlene tilbakebetalt fra foretaket.

III. Administrative forhold

§ 19-13. *Forvaltning av ordningen*

(1) Bankenes sikringsfond skal forvalte innskuddsgarantiordningen og innskuddsgarantifondet. Styret i Bankenes sikringsfond skal være styre for innskuddsgarantiordningen og utøve den myndighet som følger av reglene i kapitlet her.

(2) Bankenes sikringsfond skal i samsvar med første ledd treffe beslutninger om:

- a) beregning og innkreving av bidrag til innskuddsgarantifondet,
- b) forvaltning av garantiordningens midler,
- c) beregning og utbetaling av garanterte innskudd,
- d) tiltak overfor medlemsforetak etter § 19-11 annet og tredje ledd,
- e) inngåelse av avtaler om lån og andre finansieringsordninger etter § 19-9 fjerde ledd og disponeringen av innlånte midler, og
- f) andre forhold vedrørende innskuddsgarantiordningens virksomhet som skal avgjøres etter de regler som gjelder for garantiordningen og Bankenes sikringsfond.

§ 19-14. *Administrative krav*

(1) Bankenes sikringsfond skal etablere administrative systemer for beregningen av mulig ansvar for innskuddsforpliktelser. Bankenes sikringsfond skal også treffe administrative tiltak for å forberede utbetaling av garanterte innskudd, og for å sørge for at medlemsfore-

takene elektronisk stiller til disposisjon og jevnlig holder oppdatert den informasjonen om innskytere og kvalifiserte innskudd som trengs. Det skal jevnlig og minst hvert tredje år gjennomføres stresstester av de administrative systemene.

(2) Bankenes sikringsfond kan kreve at medlemmene fremskaffer opplysninger om samlede kvalifiserte innskudd for hver innskyter. Det kan særskilt kreves opplysninger om innskudd som omfattes av § 19-4 annet ledd. Opplysninger skal gis elektronisk i en form som er overførbar og tilpasset garantiordningens systemer.

(3) Bankenes sikringsfond kan undersøke medlemmenes regnskaper og revisjonsforhold og vurdere deres forvaltning. I den sammenheng kan Bankenes sikringsfond kreve at et medlem skal legge frem dokumenter mv. og opplysninger som Bankenes sikringsfond anser nødvendig.

(4) Bankenes sikringsfond skal holde medlemmene orientert om virksomheten i garantiordningen. Det kan etter behov innkalles til medlemsmøte for å behandle forhold vedrørende garantiordningens virkemåte.

(5) Departementet kan i forskrift gi regler om oppgaver for og administrative krav til Bankenes sikringsfond.

§ 19-15. *Opplysningsplikt overfor innskytere*

(1) Bankenes sikringsfond skal gi innskytere nødvendig informasjon om innskuddsgarantiordningen på sine nettsider.

(2) Departementet kan i forskrift gi regler om opplysningsplikt overfor innskytere.

§ 19-16. *Mislighold*

(1) Dersom et medlemsforetak ikke oppfyller sine plikter som medlem, skal garantiordningen sende melding til Finanstilsynet. Finanstilsynet kan pålegge medlemsforetaket å rette på forholdet.

(2) Etterkommer ikke medlemsforetaket pålegget, kan garantiordningen med samtykke fra Finanstilsynet gi foretaket varsel om at medlemskapet vil opphøre dersom foretaket innen en frist på minst én måned ikke har rettet på forholdet.

(3) Innskudd som er mottatt av foretaket før opphørstidspunktet, skal fortsatt være dekket av garantiordningen. Foretaket skal innen én måned gi melding til innskyterne om opphør av medlemskapet.

§ 19-17. *Klagerett. Søksmål*

(1) Vedtak truffet av Bankenes sikringsfond om innskyteres krav etter garantiordningen, kan påklages til Finanstilsynet etter reglene i forvaltningsloven. Tvister om et krav omfattes av innskuddsgarantien og retten til

dekning etter denne, kan prøves av domstolene etter tvisteloven.

(2) Vedtak truffet av Bankenes sikringsfond om de enkelte medlemsforetaks bidragsplikt, kan påklages til Finanstilsynet etter reglene i forvaltningsloven, med mindre det gjelder risikjustering av medlemsforetaks andel av årsbidraget. Med de begrensninger som følger av første punktum, kan tvister om medlemsforetaks bidragsplikt prøves av domstolene etter tvisteloven.

Nåværende kapittel 20 blir nytt kapittel 20A.

Nåværende §§ 20-1 til 20-8 blir nye §§ 20A-1 til 20A-8.

§ 20A-1 første ledd skal lyde:

(1) Bestemmelsene i §§ 20A-1 til 20A-7 gjelder Garantordningen for skadeforsikring.

Nytt kapittel 20 skal lyde:

Kapittel 20. Soliditets- og solvenssvikt i banker, kredittforetak og finanskonsern

I. Alminnelige bestemmelser

§ 20-1. *Virkeområde*

(1) Bestemmelsene i kapitlet her gjelder:

- banker og kredittforetak, samt verdipapirforetak som er omfattet av minstekravet til startkapital i verdipapirhandelloven § 9-13 første ledd første punktum,
- holdingforetak eller annet morselskap i finanskonsern der foretak som nevnt i bokstav a inngår, og
- finansieringsforetak som inngår i finanskonsern som nevnt i bokstav b.

(2) Reglene om finanskonsern i kapitlet her gjelder bare finanskonsern der foretak som nevnt i første ledd bokstav a inngår.

(3) Med norsk finanskonsern menes i kapitlet her bare finanskonsern som har morselskap med hovedsete og forretningskontor her i riket. Med norsk foretak menes foretak som nevnt i første ledd bokstav a og som har hovedsete og forretningskontor her i riket.

§ 20-2. *Konkursforbud*

Gjeldsforhandling eller konkurs etter konkursloven kan ikke åpnes i foretak som nevnt i § 20-1 første ledd.

§ 20-3. *Krisehåndteringsmyndighet*

(1) Finanstilsynets oppgaver og kompetanse som krisehåndteringsmyndighet etter § 20-6, § 20-9, § 20-10, § 20-11 fjerde ledd, § 20-14 og §§ 20-15 til 20-57 skal utøves operasjonelt atskilt fra Finanstilsynets tilsyn med foretak som nevnt i § 20-1 første ledd.

(2) Finanstilsynet skal underrette departementet om vedtak og annen utøvelse av kompetanse som krisehåndteringsmyndighet etter første ledd. Vedtak med betydning for finansiell stabilitet, herunder vedtak om krisetiltaksplaner etter § 20-6 for større foretak og vedtak om nedskrivning og konvertering av ansvarlig kapital etter § 20-14, skal godkjennes av departementet før de settes i verk.

(3) Bankenes sikringsfond skal bistå Finanstilsynet i utøvelsen av oppgaver og kompetanse som krisehåndteringsmyndighet etter første ledd. Finanstilsynet fastsetter hvilke oppgaver som skal utføres av Bankenes sikringsfond i medhold av første punktum. I saker hvor Finanstilsynet skal treffe vedtak som krisehåndteringsmyndighet etter første ledd kan Finanstilsynet bestemme at Bankenes sikringsfond skal forberede saken.

§ 20-4. Forholdsmessighet. Forskrifter

(1) Ved anvendelsen av reglene i kapitlet her med tilhørende forskrifter skal Finanstilsynet legge vekt på at virkningen av de enkelte bestemmelser blir tilpasset og vil stå i rimelig forhold til foretakets størrelse, kapitalforhold og eierstruktur, arten og omfanget av dets virksomhet og risikoeksponering, og i hvilken grad svekket finansiell stilling eller krise i foretaket kan få virkninger for finansiell stabilitet, markedsforhold eller økonomien for øvrig.

(2) Departementet kan i forskrift gi regler til utfylling, gjennomføring og avgrensning av bestemmelsene i kapitlet her, herunder regler til gjennomføring av første ledd. I forskriften kan det gjøres unntak fra reglene i konkursloven, tvangsfullbyrdsloven og tvisteloven del VII.

(3) Departementet kan i forskrift gi regler om samarbeid mellom Finanstilsynet og tilsyns- og krisehåndteringsmyndigheter i andre EØS-stater, herunder om anvendelsen av reglene i kapitlet her i tilfeller hvor:

- a) norsk foretak eller finanskonsern driver virksomhet gjennom datterforetak eller filial i annen EØS-stat, og
- b) utenlandsk foretak eller finanskonsern driver virksomhet gjennom datterforetak eller filial etablert her i riket.

II. Beredskap

§ 20-5. Gjenopprettingsplan

(1) Et foretak skal ha en plan som angir hvilke tiltak foretaket kan sette i verk for å gjenopprette sin finansielle stilling når denne har blitt betydelig svekket, herunder når vilkår for inngripen etter § 20-11 er oppfylt. Gjenopprettingsplanen skal:

- a) ta høyde for ulike situasjoner med alvorlige makroøkonomiske og finansielle forstyrrelser som kan påvirke foretaket,
- b) inneholde flere modeller for bruk av tiltak for å gjenopprette foretakets finansielle stilling, og kriterier og prosedyrer som sikrer at tiltakene kan gjennomføres til riktig tid,
- c) inneholde en analyse av foretakets muligheter for å benytte seg av sentralbankfasiliteter, og hvilke eienheter som kan kvalifisere som sikkerhet,
- d) ikke legge til grunn statlig støtte, og
- e) oppdateres årlig, eller oftere hvis Finanstilsynet pålegger det, og når det har skjedd endringer i foretaket som nødvendiggjør endringer i planen.

(2) Gjenopprettingsplanen skal godkjennes av styret i foretaket og oversendes til Finanstilsynet. Finanstilsynet skal innen seks måneder vurdere om planen tilfredsstillende til kravene i første ledd, om planlagte tiltak vil være tilstrekkelige til å gjenopprette foretakets finansielle stilling, og om planen vil la seg gjennomføre raskt og med minst mulig skadevirkninger for kunder, andre finansforetak og den finansielle stabiliteten. Har foretaket filial med vesentlig virksomhet i annen EØS-stat, skal Finanstilsynet konsultere tilsynsmyndigheten der.

(3) Dersom Finanstilsynet finner vesentlige mangler ved gjenopprettingsplanen, skal Finanstilsynet kreve at foretaket oversender en revidert plan senest innen tre måneder. Dersom Finanstilsynet finner at manglene ikke er tilstrekkelig avhjulpet i den reviderte planen, kan Finanstilsynet pålegge foretaket å gjøre endringer i planen. Dersom foretaket ikke oversender en revidert plan, eller den reviderte planen eller pålagte endringer i planen ikke i tilstrekkelig grad avhjelper manglene, kan Finanstilsynet kreve at foretaket innen en rimelig frist angir hvilke virksomhetsendringer det kan gjennomføre for å avhjelpe manglene. Dersom foretaket ikke angir endringer, eller Finanstilsynet finner at de angitte endringene ikke vil være tilstrekkelige, kan Finanstilsynet gi foretaket pålegg som nevnt i § 14-6 tredje ledd.

(4) Morselskap i norsk finanskonsern skal ha en gjenopprettingsplan etter første til tredje ledd som angir hvilke tiltak som kan settes i verk for å gjenopprette konsernets og de enkelte konsernforetakenes finansielle stilling. Finanstilsynet kan kreve at et norsk konsernforetak har en egen gjenopprettingsplan og, i samråd med tilsynsmyndighet i annen EØS-stat, at det samme skal gjelde konsernforetak etablert der. Finanstilsynets vurdering og oppfølging av konsernets gjenopprettingsplan skal foretas i samråd med tilsynsutvalget for konsernet når datterforetak er etablert i annen EØS-stat. Har konsernet filial med vesentlig virksomhet etablert i annen EØS-stat, skal Finanstilsynet konsultere tilsynsmyndigheten der.

(5) Finanstilsynet kan kreve at de enkelte foretakene skal ha oppdaterte registre over finansielle kontrakter og etablerte prosedyrer for hurtig å kunne fremlegge en oversikt over foretakets økonomiske og finansielle forhold, samt at morselskap i norsk finanskonsern skal ha oppdatert oversikt over foretakene i konsernet som omfattes av konsolidert tilsyn.

(6) Departementet kan i forskrift gi regler med nærmere krav til foretakenes gjenopprettingsplaner.

§ 20-6. Krisetiltaksplan

(1) Finanstilsynet skal for hvert foretak utarbeide en plan for hvilke krisetiltak Finanstilsynet kan sette i verk når vilkårene for krisehåndtering av foretaket etter § 20-15 er oppfylt. Krisetiltaksplanen skal:

- a) ta høyde for ulike situasjoner som kan påvirke foretaket, herunder at en krise rammer foretaket alene eller større deler av finanssystemet,
- b) inneholde flere ulike modeller for bruk av krisetiltak overfor foretaket, og angi minstekravet til konvertibel gjeld etter § 20-9,
- c) inneholde en analyse av foretakets muligheter for å benytte seg av sentralbankfasiliteter, og hvilke eiendeler som kan kvalifisere som sikkerhet,
- d) ikke legge til grunn statlig støtte eller kreditt fra sentralbanken på spesielle vilkår, og
- e) oppdateres årlig og når det har skjedd endringer i foretaket som nødvendiggjør endringer i planen.

(2) Ved utarbeidelsen av krisetiltaksplanen etter første ledd skal Finanstilsynet vurdere i hvilken utstrekning foretaket kan krisehåndteres etter § 20-15 med minst mulig skadevirkninger for kunder, andre finansforetak og den finansielle stabiliteten, og med videreføring av kritiske funksjoner, eller om foretaket i stedet bør avvikles etter § 20-29, dersom det skulle bli kriserammert. Har foretaket filial med vesentlig virksomhet i annen EØS-stat, skal Finanstilsynet konsultere krisehåndteringsmyndigheten der.

(3) Dersom Finanstilsynet finner vesentlige hindringer for krisehåndtering, skal foretaket gis en frist på inntil fire måneder for å oversende forslag om avhjelpende tiltak. Har foretaket filial med vesentlig virksomhet i annen EØS-stat, skal Finanstilsynet underrette krisehåndteringsmyndigheten der. Dersom Finanstilsynet finner at de foreslåtte tiltakene ikke er tilstrekkelige til å fjerne hindringene, kan Finanstilsynet gi foretaket pålegg om:

- a) å gjennomgå behovet for etablering eller endring av avtaler om konsernintern støtte etter § 20-8, eller utarbeide tjenesteavtaler innad i konsernet eller med tredjeparter til dekning av foretakets kritiske funksjoner,

- b) å begrense maksimalgrenser for risikoeksponering eller enkelte typer av engasjementer,
- c) å oppfylle spesifikke eller faste informasjonskrav som er relevante for krisehåndtering,
- d) å avhende spesifikke eiendeler,
- e) å begrense eller avslutte eksisterende eller planlagt virksomhet,
- f) å begrense eller unnlate å utvikle nye eller eksisterende forretningsområder, eller salg av nye eller eksisterende produkter,
- g) å forenkle strukturen i foretaket eller konsernet for å sikre at kritiske funksjoner kan skilles ut juridisk og operasjonelt fra øvrig virksomhet ved bruk av krisetiltak,
- h) å etablere et holdingforetak,
- i) å utstede konvertibel gjeld for å oppfylle krav etter § 20-9,
- j) å treffe andre tiltak for å oppfylle krav etter § 20-9, herunder reforhandling av avtalevilkår for eksisterende gjeld og kapitalinstrumenter med sikte på at de kan skrives ned eller konverteres etter §§ 20-14 og 20-24, og
- k) dersom foretaket er del av et blandet konsern, å etablere et eget holdingforetak for foretaket hvis dette er nødvendig for å kunne krisehåndtere foretaket uten negative virkninger for konsernets øvrige virksomhet.

(4) Finanstilsynet kan kreve at foretaket skaffer til veie opplysninger som trengs ved utarbeidelsen av krisetiltaksplanen. Foretak som har mottatt pålegg etter tredje ledd, skal innen én måned sende Finanstilsynet en plan for gjennomføringen av pålegget.

(5) Finanstilsynet skal ha en krisetiltaksplan i samsvar med første ledd for den samlede virksomheten i norsk finanskonsern. Planen skal baseres enten på krisehåndtering av morselskapet og konsernet som en enhet, eller på krisehåndtering av de enkelte konsernforetakene. Finanstilsynet kan bestemme at det også skal lages en krisetiltaksplan for norsk konsernforetak og, i samråd med krisehåndteringsmyndigheten i annen EØS-stat, at det samme skal gjelde konsernforetak etablert der. Finanstilsynets vurdering og oppfølging av konsernets krisetiltaksplan skal foretas i samråd med krisehåndteringsmyndigheten i annen EØS-stat når konsernet har datterforetak der. Har konsernet filial med vesentlig virksomhet etablert i annen EØS-stat, skal Finanstilsynet konsultere krisehåndteringsmyndigheten der.

(6) Finanstilsynet kan kreve at de enkelte foretakene skal ha oppdaterte lister over finansielle kontrakter og etablerte prosedyrer for hurtig å kunne fremlegge en oversikt over foretakets økonomiske og finansielle forhold, samt at morselskap i norsk finanskonsern skal ha

oppdatert oversikt over foretakene i konsernet som omfattes av konsolidert tilsyn.

(7) Departementet kan i forskrift gi utfyllende regler om krisetiltaksplaner.

§ 20-7. Forenklete krav til planer

(1) Ved anvendelsen av reglene i §§ 20-5 og 20-6 skal kravene til gjenopprettingsplaner og krisetiltaksplaner tilpasses:

- a) foretakets størrelse, risikoprofil, kompleksitet, eierstruktur, arten og omfanget av dets virksomhet, og i hvilken grad foretaket er sammenvevet med resten av finanssystemet, og
- b) antatte virkninger av en krise i foretaket for andre foretak, den finansielle stabiliteten, markedsforhold og økonomien for øvrig.

(2) Finanstilsynet kan i samsvar med første ledd og for å begrense administrative kostnader fastsette forenklete krav til gjenopprettingsplaner og krisetiltaksplaner for enkeltforetak eller grupper av foretak.

§ 20-8. Avtaler om konsernintern støtte

(1) Foretak som inngår i finanskonsern som nevnt i § 20-1 annet ledd, kan uten hinder av bestemmelsene i §§ 18-3 og 18-4 inngå avtale om å yte finansiell støtte i form av lån, garanti eller sikkerhetsstillelse til annet foretak i samme konsern når dette kommer i en situasjon hvor vilkårene for inngripen etter § 20-11 er oppfylt. Foretak som på avtaletiden oppfyller vilkårene for inngripen etter § 20-11, kan ikke inngå avtale etter første punktum.

(2) Utkast til avtale som nevnt i første ledd om konsernintern finansiell støtte i norsk finanskonsern skal sendes til Finanstilsynet sammen med opplysninger om avtalepartene og oppfyllelse av vilkår som nevnt i sjette ledd. Finanstilsynet skal innen fire måneder, og eventuelt i samråd med tilsynsmyndigheten i annen EØS-stat, vurdere om avtaleutkastet skal godkjennes. Avtaleutkastet skal ikke godkjennes dersom det har vilkår i strid med sjette ledd.

(3) Utkast til avtale som nevnt i første ledd om konsernintern finansiell støtte i finanskonsern etablert i annen EØS-stat skal være godkjent av tilsynsmyndigheten der.

(4) Etter at Finanstilsynet eller tilsynsmyndigheten i annen EØS-stat har godkjent avtaleutkastet, skal utkastet forelegges til godkjenning for eierne i hvert av de foretakene som er avtaleparter. Avtalen er bindende bare for konsernforetak som har fått godkjenning.

(5) Vedtak i et konsernforetak om å yte eller motta finansiell støtte i henhold til avtalen skal treffes av styret. Vedtaket skal begrunnes, angi formålet med støtten og bekrefte at vilkårene i sjette ledd er oppfylt. Før støt-

ten ytes skal det foretaket som vil yte støtte, gi melding med relevante opplysninger til Finanstilsynet som innen fem arbeidsdager skal avgjøre om støtten skal godkjennes.

(6) Konsernintern finansiell støtte kan bare ytes dersom:

- a) det er rimelige utsikter til at støtten i vesentlig grad vil avhjelpe de finansielle vanskelighetene det mottakende foretaket befinner seg i,
- b) støtten har til formål å opprettholde eller gjenopprette den finansielle stabiliteten i konsernet som helhet eller i et konsernforetak, og det er i det støtteytende foretakets interesse å gi støtte,
- c) støtten ytes på forretningsmessige vilkår og mot vederlag,
- d) det er rimelige utsikter til at vederlaget blir betalt og støtten tilbakebetalt,
- e) støtten ikke utgjør en trussel mot det støtteytende foretakets likviditet eller soliditet, eller mot den finansielle stabiliteten,
- f) det støtteytende foretaket oppfyller krav om kapital, likviditet og store engasjementer når støtten gis, og støtten ikke medfører at foretaket kommer i brudd med kravene, med mindre Finanstilsynet har gitt tillatelse til dette, og
- g) støtten vil ikke vanskeliggjøre en krisehåndtering av det støtteytende foretaket.

(7) Et konsernforetak skal offentliggjøre opplysninger om det er eller ikke er part i avtale om konsernintern finansiell støtte, etter regler fastsatt i eller i medhold av § 14-5.

(8) Departementet kan i forskrift gi utfyllende regler om konsernintern finansiell støtte.

§ 20-9. Minstekrav til konvertibel gjeld

(1) Foretak som nevnt i § 20-1 første ledd bokstav a skal til enhver tid oppfylle et minstekrav til summen av ansvarlig kapital og konvertibel gjeld som nevnt i § 20-25 første ledd, fastsatt av Finanstilsynet. Minstekravet skal fastsettes samtidig med krisetiltaksplanen etter § 20-6 og på grunnlag av:

- a) behovet for at foretaket kan krisehåndteres med intern oppkapitalisering eller andre tiltak som nevnt i § 20-19 første ledd,
- b) behovet for at foretaket kan få dekket tap og bli oppkapitalisert i den utstrekning som trengs for å gjenopprette dets finansielle stilling,
- c) behovet for å få dekket tap og oppkapitalisert foretaket som nevnt i bokstav b, selv om det legges til grunn at en del konvertibel gjeld vil bli unntatt etter § 20-25 første ledd eller overdratt til annet foretak etter § 20-21,

- d) foretakets størrelse, forretningsmodell, finansieringsstruktur og risikoprofil,
- e) i hvilken utstrekning innskuddsgarantiordningen kan bidra til finansiering av krisehåndteringen etter § 20-54, og
- f) i hvilken utstrekning en krise i foretaket må antas å ha negative virkninger for den finansielle stabiliteten.

(2) Finanstilsynet kan ved fastsettelsen av minstekravet etter første ledd beslutte at kravet delvis skal oppfylles med gjeldsinstrumenter med lavere prioritet enn annen gjeld.

(3) Ved avgjørelsen av om et foretak oppfyller minstekravet etter første ledd, skal gjeldsinstrumenter bare medregnes som konvertibel gjeld i den grad de er fullt innbetalt, har en gjenstående løpetid på minst ett år, og ikke er eid, garantert, sikret eller finansiert av foretaket selv.

(4) Kredittforetak som omfattes av § 11-7, skal unntas fra reglene i paragrafen her.

(5) Morselskap i norsk finanskonsern skal oppfylle minstekravet etter første til tredje ledd på konsolidert basis. Har konsernet datterforetak i annen EØS-stat, skal det konsoliderte minstekravet fastsettes av Finanstilsynet i samråd med kriseutvalget for konsernet etter § 20-46. Norsk konsernforetak skal oppfylle minstekravet på foretaksnivå. Minstekrav for norsk foretak som inngår i konsern med morselskap i annen EØS-stat, skal fastsettes av Finanstilsynet i samråd med kriseutvalget for konsernet.

§ 20-10. *Tilrettelegging for nedskrivning og konvertering*

(1) Finanstilsynet kan pålegge foretak som nevnt i § 20-1 første ledd til enhver tid å ha forhåndstillatelse til å utstede det antallet nye aksjer eller egenkapitalbevis som vil være tilstrekkelig for å få gjennomført vedtak om konvertering av ansvarlig kapital og gjeld etter §§ 20-14 og 20-24. Utstedelse av aksjer eller egenkapitalbevis skal kunne skje uten samtykke fra andre aksjeeiere og uten at formelle krav etter selskapslovgivningen blir overholdt.

(2) Foretak som nevnt i § 20-1 første ledd skal påse at avtaler om nye kapital- og gjeldsinstrumenter som er undergitt loven i fremmed stat utenfor EØS, inneholder vilkår som gir hjemmel for nedskrivning og konvertering etter §§ 20-14 og 20-24. Finanstilsynet kan gi unntak fra kravet om avtalevilkår i første punktum dersom loven i den aktuelle staten gir hjemmel som nevnt, eller slik hjemmel er sikret på annen måte.

III. Tidlig inngripen

§ 20-11. *Brudd på lovfastsatte krav*

(1) Dersom et foretak ikke oppfyller krav fastsatt i eller i medhold av loven her, eller dersom hurtig forverring av foretakets økonomiske stilling gir grunn til å anta at det i nær fremtid ikke vil kunne oppfylle slike krav, skal foretaket gi melding om dette til Finanstilsynet. Når Finanstilsynet har mottatt slik melding, eller anser at vilkårene for meldeplikt er oppfylt, kan Finanstilsynet gi foretaket pålegg om:

- a) å iverksette eller oppdatere tiltak i gjenoppbyggingsplanen,
- b) å utarbeide en handlingsplan for tiltak som kan gjenopprette foretakets stilling,
- c) å innkalle generalforsamlingen med kortere frist enn fastsatt i vedtektene, for å få avgjort saker som Finanstilsynet krever å få behandlet, og etterkommes ikke pålegget, kan Finanstilsynet foreta innkalling,
- d) å utarbeide en plan for forhandlinger om restrukturering av foretakets gjeld,
- e) å fremlegge et statusoppgjør, som Finanstilsynet kan kreve at bekreftes av foretakets revisor eller sakkyndige, og
- f) å engasjere uavhengige sakkyndige til å gjennomgå og vurdere foretakets situasjon, der Finanstilsynet kan gi nærmere regler om utførelsen av oppdraget.

(2) Bestemmelsene i første ledd gjelder også for morselskap i finanskonsern og i tilfelle foretak som inngår i konsernet. Før det gis pålegg, skal Finanstilsynet underrette konsernets tilsynsutvalg eller kriseutvalg. Tilsvarende gjelder dersom pålegg skal gis til norsk foretak som inngår i konsern med morselskap i annen EØS-stat.

(3) Finanstilsynet skal underrette departementet, Norges Bank og Bankenes sikringsfond om at vilkår for å gi pålegg etter første eller annet ledd er oppfylt, og om eventuelle pålegg som er gitt. Finanstilsynet kan kreve at foretaket gir de opplysninger som trengs for å oppdatere krisetiltaksplanen og forberede krisehåndtering, herunder opplysninger som trengs for å gjennomføre verdivurdering av eiendeler og forpliktelser etter § 20-16.

(4) Etter at Finanstilsynet har sendt melding som nevnt i tredje ledd første punktum, kan Finanstilsynet gi foretaket pålegg om å kontakte potensielle kjøpere for å forberede en mulig krisehåndtering av foretaket.

§ 20-12. *Vesentlig brudd på lovfastsatte krav*

(1) Dersom foretakets økonomiske situasjon er blitt vesentlig forverret, det foreligger vesentlig brudd på krav fastsatt i eller i medhold av loven her, eller det er alvorlig administrativ svikt i foretaket, og tiltak etter § 20-11 ikke anses tilstrekkelig til å rette på forholdene, kan Finanstilsynet gi pålegg om endringer i sammensetnin-

gen av styret eller ledelsen uavhengig av om det foreligger forhold som nevnt i § 3-5.

(2) Dersom heller ikke pålegg etter første ledd anses tilstrekkelig til å rette på forholdene, kan Finanstilsynet oppnevne en midlertidig administrator til å forestå virksomheten i foretaket i en periode på inntil ett år, enten i stedet for eller i samarbeid med styret. Administratoren skal ha de kvalifikasjoner som er nødvendige for å utføre oppdraget, og skal ikke ha interessekonflikter.

(3) Administratorens oppgaver og myndighet, herunder myndighet som ellers tilligger styret, fastsettes av Finanstilsynet i det enkelte tilfellet. Det kan fastsettes at vedtak i bestemte saker ikke kan treffes uten samtykke fra administratoren eller godkjenning fra Finanstilsynet, herunder i saker som gjelder utbetaling av midler eller overtakelse av nye engasjementer. Hvis administrator skal overta styrets oppgaver og myndighet, skal dette meldes til og kunngjøres av Foretaksregisteret.

(4) Administratoren skal regelmessig gi Finanstilsynet rapport om utførelsen av sitt oppdrag. Finanstilsynet kan når som helst endre oppdraget eller bringe det til opphør. I særlig tilfelle kan oppdraget også forlenges ut over ett år. Administratoren er ikke ansvarlig for skade voldt under utførelsen av oppdraget, med mindre skade skyldes eget forsett eller grov uaktsomhet.

(5) Bestemmelsene i første til fjerde ledd gjelder også for morselskap i norsk finanskonsern og i tilfelle foretak som inngår i konsernet. Før det det treffes vedtak etter første til tredje ledd, skal Finanstilsynet underrette konsernets tilsynsutvalg eller kriseutvalg. Tilsvarende gjelder dersom pålegg skal gis til norsk foretak som inngår i konsern med morselskap i annen EØS-stat.

§ 20-13. *Melding om kriserammet foretak*

(1) Dersom et foretak må anta at det som følge av sin økonomiske stilling er eller må ventes i nær fremtid å bli kriserammet etter § 20-15 annet ledd, skal foretaket gi melding om dette til Finanstilsynet.

(2) Finanstilsynet skal gi melding til departementet dersom Finanstilsynet må anta at vilkårene i § 20-15 første ledd bokstav a og b er oppfylt. Meldingen skal inneholde en vurdering av om foretaket bør avvikes etter § 20-29 eller om vilkåret i § 20-15 første ledd bokstav c også er oppfylt. Kopi av meldingen skal gis til Norges Bank og Bankenes sikringsfond.

(3) Første og annet ledd gjelder tilsvarende for holdingforetak eller annet morselskap i norsk finanskonsern. Finanstilsynet skal underrette konsernets tilsynsutvalg eller kriseutvalg. Tilsvarende gjelder dersom melding etter annet ledd angår et norsk foretak som inngår i konsern med morselskap i annen EØS-stat.

§ 20-14. *Nedskrivning og konvertering av ansvarlig kapital*

(1) Dersom Finanstilsynet må anta at et foretak er eller må ventes i nær fremtid å bli kriserammet etter § 20-15 annet ledd, eller vil trenge statsgarantier som nevnt i § 20-15 annet ledd bokstav d, og det ikke er rimelig utsikt til at dette kan forhindres av annet tiltak enn nedskrivning og konvertering av ansvarlig kapital etter paragrafen her, skal Finanstilsynet straks sørge for at det blir utarbeidet en verdivurdering av foretakets eiendeler og forpliktelser etter § 20-16. Dersom departementet gir sitt samtykke til det, skal Finanstilsynet på grunnlag av verdivurderingen treffe vedtak om nedskrivning og konvertering av ansvarlig kapital etter konkursrettslige prioritetsregler. Dette skal gjennomføres slik:

- a) den rene kjernekapitalen skal først reduseres i den utstrekning som trengs for å dekke foretakets tap,
- b) annen godkjent kjernekapital, samt fondsobligasjonskapital som ikke teller med som godkjent kjernekapital, skal deretter nedskrives eller konverteres til ren kjernekapital i den utstrekning som trengs for å unngå at foretaket blir kriserammet eller så langt den rekker, og
- c) godkjent tilleggskapital, samt ansvarlig lånekapital som ikke teller med som godkjent tilleggskapital, skal deretter nedskrives eller konverteres til ren kjernekapital i den utstrekning som trengs for å unngå at foretaket blir kriserammet eller så langt den rekker.

(2) Vedtak etter første ledd skal tre i kraft straks og være bindende for foretaket og for de eierne av kapitalinstrumenter vedtaket angår. Finanstilsynet kan gjennomføre eller kreve gjennomført de administrative tiltak som trengs for å iverksette vedtaket, herunder endringer i oppføringer i registre og endringer i noteringer i regulerte markeder.

(3) Dersom nettoverdien av foretakets eiendeler og forpliktelser er negativ på vedtakstidspunktet, skal Finanstilsynet beslutte om eksisterende aksjer eller egenkapitalbevis skal slettes eller overføres til eierne av kapitalinstrumenter som skal konverteres. Er nettoverdien av foretakets eiendeler og forpliktelser positiv, skal eksisterende aksjer eller egenkapitalbevis utvannes ved utstedelse av nye aksjer eller egenkapitalbevis til eierne av kapitalinstrumenter som skal konverteres.

(4) Nye aksjer eller egenkapitalbevis til eierne av kapitalinstrumenter som konverteres, skal uten ugrunnet opphold og med Finanstilsynets samtykke utstedes av foretaket. Finanstilsynet kan gi pålegg om utstedelse. Utstedelsen skal gjennomføres før det kan utstedes aksjer eller egenkapitalbevis for tilførsel av kapital fra det offentlige. Det kan benyttes forskjellig konverteringskurs for ulike typer av kapitalinstrumenter. Kursen skal settes slik at eierne av kapitalinstrumenter som konverteres, får rimelig erstatning for det tapet som

oppstår som følge av nedskrivning eller konvertering. Bestemmelsene om utstedelse og nedskrivning av aksjer og egenkapitalbevis i aksjeloven og allmennaksjeloven og i §§ 10-9 til 10-24, med unntak av regler om registrering i Foretaksregisteret, gjelder ikke ved nedskrivning eller konvertering etter paragrafen her.

(5) Dersom vedtak om konvertering av kapitalinstrumenter innebærer erverv av kvalifisert eierandel etter § 6-1, skal stemmeretten til aksjene eller egenkapitalbevisene utøves av Finanstilsynet så lenge det ikke foreligger tillatelse etter § 6-4. Dersom det ikke gis tillatelse til ervervet, skal eierandelen avhendes innen en frist fastsatt av Finanstilsynet.

(6) Nedskrivning av kapitalinstrumenter etter første ledd er endelig, men ikke til hinder for at Finanstilsynet i medhold av § 20-16 tredje ledd senere skriver opp instrumentene dersom nedskrivingsbehovet ble satt for høyt på grunnlag av en foreløpig verdivurdering. Forpliktelser knyttet til nedskrevne kapitalinstrumenter skal anses bortfalt, og skal ikke kompenseres på annen måte enn ved konvertering til aksjer eller egenkapitalbevis etter første og annet ledd.

(7) Det kan ikke foretas nedskrivning eller konvertering etter paragrafen her dersom dette vil påføre eierne av kapitalinstrumentene større tap enn ved avvikling av foretaket etter § 20-29. Ved prøving av vedtak om nedskrivning eller konvertering etter paragrafen her gjelder § 20-38 første og annet ledd og § 20-44 første og annet ledd tilsvarende.

(8) Nedskrivning og konvertering etter paragrafen her skal også omfatte instrumenter som er undergitt loven i annen EØS-stat, eller som eies av personer i annen EØS-stat. Dersom en krisehåndteringsmyndighet i en annen EØS-stat treffer vedtak om nedskrivning eller konvertering av kapitalinstrumenter som er undergitt norsk lov, eller som eies av kreditorer som er hjemmehørende i Norge, skal vedtaket anses gyldig her i riket. Finanstilsynet skal påse at vedtaket gjennomføres.

(9) Bestemmelsene i denne paragrafen gjelder tilsvarende for holdingforetak eller annet morselskap i norsk finanskonsern dersom det er nødvendig for å unngå at konsernet blir kriserammet, og det ikke er rimelig utsikt til at dette kan forhindres av annet tiltak enn nedskrivning og konvertering av ansvarlig kapital etter paragrafen her. Konsernet skal anses for kriserammet dersom det ikke lenger oppfyller eller må ventes i nær fremtid å ikke oppfylle konsoliderte kapitalkrav som vil kunne utløse tiltak fra Finanstilsynet. Ansvarlig kapital i datterforetak som medregnes i ansvarlig kapital for morselskapet eller konsernet på konsolidert basis, skal ikke nedskrives eller konverteres i større grad enn instrumenter med samme prioritet utstedt av morselskapet. Har konsernet datterforetak i annen EØS-stat,

skal vedtak om nedskrivning og konvertering treffes i samråd med krisehåndteringsmyndigheten der. Finanstilsynet skal underrette konsernets tilsynsutvalg eller kriseutvalg.

(10) Departementet kan i forskrift gi nærmere regler om nedskrivning og konvertering etter paragrafen her.

IV. Krisehåndtering og krisetiltak

§ 20-15. Vedtak om krisehåndtering

(1) Når departementet har mottatt melding fra Finanstilsynet etter § 20-13 annet ledd, og det er utarbeidet en verdivurdering av foretakets eiendeler og forpliktelser etter § 20-16, skal departementet treffe vedtak om å krisehåndtere et finansforetak som nevnt i § 20-1, dersom:

- a) foretaket er eller må ventes å bli kriserammet, jf. annet ledd,
- b) det ikke er rimelig utsikt til at private tiltak eller tiltak etter §§ 14-6, 20-11, 20-12 eller 20-14 kan forhindre at foretaket blir kriserammet, og
- c) allmenne interesser tilsier at foretaket bør krisehåndteres.

(2) Et foretak skal anses for å være eller ventes å bli kriserammet dersom det må antas:

- a) at vilkårene for tilbakekall av foretakets konsesjon er eller må ventes å bli oppfylt i nær fremtid, herunder som følge av at tap i foretaket helt eller delvis kan uttømme den ansvarlige kapitalen,
- b) at verdien av foretakets eiendeler er eller må ventes i nær fremtid å bli lavere enn verdien av dets forpliktelser,
- c) at foretaket er eller må ventes i nær fremtid å bli ute av stand til å betale gjeld og andre forpliktelser ved forfall, eller
- d) at foretaket vil trenge statlig støtte for å kunne videreføre virksomheten, unntatt når følgende støtte gis for å motvirke alvorlige forstyrrelser i økonomien:
 - i) statsgaranti for kreditt fra Norges Bank,
 - ii) statsgaranti for nye forpliktelser eller
 - iii) tilførsel av ansvarlig kapital til vanlige priser og vilkår til foretak som ikke står i fare for å bryte konsesjonskrav.

(3) Krisehåndtering av et foretak skal anses å tjene allmenne interesser når det er hensiktsmessig og nødvendig for:

- a) å sikre videreføring av kritiske funksjoner, det vil si virksomhet, tjenester eller transaksjoner som har stor betydning for økonomien og den finansielle stabiliteten,
- b) å unngå vesentlige negative virkninger i finanssystemet, særlig ved å unngå smittevirkninger,

- c) å beskytte offentlige midler ved å minimere behovet for statlige støttetiltak,
- d) å beskytte innskudd, eller
- e) å beskytte klientmidler.

(4) Bestemmelsene i denne paragrafen gjelder tilsvarende for holdingforetak eller annet morselskap i finanskonsern, jf. § 20-13 tredje ledd. Departementet kan treffe vedtak om at slike foretak skal krisehåndteres dersom vilkårene i første ledd er oppfylt både for morselskapet og for ett eller flere datterforetak som omfattes av § 20-1 første ledd bokstav a. Dersom vilkårene i første ledd bare er oppfylt for ett eller flere datterforetak som omfattes av § 20-1 første ledd bokstav a, og dette må antas å innebære at finanskonsernet i sin helhet er eller må ventes i nær fremtid å bli kriserammet, kan departementet treffe vedtak om at også morselskapet skal krisehåndteres. Treffer departementet vedtak om krisehåndtering av et morselskap, kan også øvrige finansforetak som inngår i konsernet, undergis krisehåndtering.

(5) Vedtak om krisehåndtering skal meddeles Finanstilsynet, Norges Bank og Bankenes sikringsfond. Vedtaket skal meldes til Foretaksregisteret og kunngjøres snarest mulig i Brønnøysundregistrenes elektroniske kunngjøringspublikasjon.

§ 20-16. Verdivurdering av eiendeler og forpliktelser

(1) Før det treffes vedtak etter § 20-14, § 20-15 eller § 20-29 skal Finanstilsynet sørge for at det blir foretatt en forsvarlig og nøktern verdivurdering av foretakets eiendeler og forpliktelser. Verdivurderingen skal utføres av én eller flere sakkyndige som er uavhengig av foretaket og offentlige myndigheter.

(2) Ved verdivurderingen skal tap tas i betraktning fullt ut, og forutsetningene blant annet om forventet mislighold, tap og kostnader ved krisetiltak, skal være forsvarlige. Kreditorer skal grupperes i samsvar med prioritetsrekkefølgen ved avvikling av foretaket under offentlig administrasjon, og det skal gis et overslag over kreditorenes og eiernes stilling ved en avvikling. Verdivurderingen kan suppleres av oppdatert statusoppgjør og bokførte verdier. Det skal ikke tas hensyn til mulig statlig støtte eller kreditt fra sentralbanken på spesielle vilkår.

(3) Dersom det som følge av behov for en rask avklaring eller andre omstendigheter ikke er mulig å gjennomføre en fullverdig verdivurdering etter paragrafen her, kan det foretas en foreløpig verdivurdering. En foreløpig verdivurdering skal så snart som mulig bli erstattet av en fullverdig verdivurdering. Settes foretakets nettoverdi ved den fullverdige vurderingen høyere enn i den foreløpige vurderingen, kan Finanstilsynet endre vedtak basert på den foreløpige vurderingen.

(4) Departementet kan i forskrift gi regler om verdivurderinger etter paragrafen her.

§ 20-17. Administrasjonsstyre

(1) Etter at departementet har truffet vedtak etter § 20-15 om å krisehåndtere foretaket eller vedtak etter § 20-29 om å avvike foretaket, skal Finanstilsynet oppnevne et administrasjonsstyre. Administrasjonsstyret skal ha minst tre medlemmer med personlige varamedlemmer, og skal fungere som styre for foretaket i en periode på inntil ett år. Revisor oppnevnes av Finanstilsynet. Vedtaket skal meldes til Foretaksregisteret. Bestemmelsene i § 20-29 annet ledd gjelder tilsvarende.

(2) Administrasjonsstyret utøver den myndighet som overføres fra foretakets styrende organer til Finanstilsynet etter § 20-18 første ledd bokstav a, likevel slik at beslutninger av vesentlig betydning for foretaket skal godkjennes av Finanstilsynet før de iverksettes. Finanstilsynet fastsetter nærmere regler om administrasjonsstyrets og revisors oppgaver og arbeid, og fastsetter deres godtgjørelse.

(3) Administrasjonsstyret skal så raskt som mulig ta stilling til og foreslå for Finanstilsynet hvilke krisetiltak som er best egnet for å oppnå formålene som nevnt i § 20-15 tredje ledd. Administrasjonsstyret skal gjennomføre krisetiltak i samsvar med vedtak fra Finanstilsynet.

(4) Finanstilsynet kan når som helst endre eller avslutte administrasjonsstyrets oppdrag. I særlig tilfelle kan oppdraget også forlenges ut over ett år. Medlemmene av administrasjonsstyret er ikke erstatningsansvarlige for skade voldt under utførelsen av oppdraget, med mindre skade skyldes eget forsett eller grov uaktsomhet.

(5) Finanstilsynet kan, istedenfor å oppnevne et administrasjonsstyre, oppnevne et nytt ordinært styre og ny ledelse i foretaket. Finanstilsynet kan helt eller delvis beholde hele eller deler av styret og ledelse dersom det er nødvendig for å oppnå formålene som nevnt i § 20-15 tredje ledd.

§ 20-18. Virkninger av vedtak om krisehåndtering

(1) Når departementet har truffet vedtak om krisehåndtering etter § 20-15, inntreer følgende virkninger:

- a) myndigheten som tilligger foretakets styrende organer, overføres til Finanstilsynet, men styret kan likevel avgjøre saker som ikke kan utsettes inntil administrasjonsstyret er tiltrådt,
- b) medlemmene av styret og revisor skal gi Finanstilsynet og administrasjonsstyret alle opplysninger om foretakets stilling og virksomhet,
- c) Finanstilsynet kan bestemme at foretaket helt eller delvis ikke kan ta imot innskudd og innlån, påta seg

nye engasjementer eller øke tidligere engasjementer,

- d) Finanstilsynet kan bestemme at foretaket ikke kan foreta utbetaling til innskyttere og andre kreditorer, og
- e) Finanstilsynet kan bestemme at kreditorer med krav som er stiftet før vedtaket om krisehåndtering, ikke kan ta utlegg eller på annen måte få sikkerhet for slike krav i verdier som tilhører foretaket.

(2) Finanstilsynet kan innkalle foretakets fordringshavere ved preklusivt proklama. Proklamaet kan ikke omfatte bankinnskudd eller skattekrav. Finanstilsynet fastsetter proklamafristen og kunngjøringsmåten. Fristen avbrytes ved melding av krav til Finanstilsynet.

§ 20-19. Valg av krisetiltak

(1) Når departementet har truffet vedtak om krisehåndtering etter § 20-15, kan Finanstilsynet treffe vedtak om bruk av følgende krisetiltak:

- a) overdragelse av hele eller deler av virksomheten til et annet foretak etter § 20-21,
- b) overdragelse av hele eller deler av virksomheten til et broforetak etter § 20-22,
- c) overdragelse av eiendeler og forpliktelser til et forvaltningsforetak etter § 20-23, og
- d) intern oppkapitalisering etter §§ 20-24 til 20-26.

(2) Tiltak nevnt i første ledd kan brukes enkeltvis eller i kombinasjon, likevel slik at tiltak som nevnt i første ledd bokstav c bare kan brukes sammen med andre tiltak. Er bare en del av foretakets virksomhet overdratt til et annet foretak eller til et broforetak, skal den gjenværende virksomheten avvikles etter §§ 20-29 til 20-32, med mindre gjenværende eiendeler eller forpliktelser skal overdras til et forvaltningsforetak etter § 20-23.

(3) Ved valg av krisetiltak skal Finanstilsynet legge vekt på formålene som er nevnt i § 20-15 tredje ledd.

(4) Nedskrivning og konvertering av ansvarlig kapital etter § 20-14 skal gjennomføres før eller samtidig med bruk av krisetiltak som vil medføre at foretakets kreditorer bærer tap eller får sine krav konvertert etter §§ 20-24 til 20-26.

(5) Vedtak om bruk av krisetiltak skal uten ugrunnet opphold meddeles departementet, administrasjonsstyret, Norges Bank og Bankenes sikringsfond.

§ 20-20. Nærmere regler om bruk av krisetiltak

(1) Ved bruk av krisetiltak skal Finanstilsynet sørge for:

- a) at tapet bæres først av foretakets eiere,
- b) at foretakets kreditorer deretter bærer tap i samsvar med prioritetsrekkefølgen ved konkurs, med mindre annet er særskilt fastsatt i kapitlet her,

- c) at kreditorer innenfor samme gruppe så langt det er mulig behandles likt,
- d) at ingen kreditor blir påført større tap enn ved en avvikling etter § 20-29,
- e) at garanterte innskudd beskyttes fullt ut,
- f) at reglene i §§ 20-23 til 20-26 blir fulgt, og
- g) at representanter for de ansatte så langt det er mulig underrettes og tas med på råd.

(2) Ved krisetiltak som medfører sammenslåing, deling eller omdanning av foretaket eller virksomhet i foretaket, gjelder ikke §§ 12-1 til 12-7, §§ 12-13 til 12-18 og reglene om fusjon og fisjon i aksjelovgivningen. Erverv av aksjer eller egenkapitalbevis som følge av krisetiltak gir ikke tilbudsplikt etter verdipapirhandelloven kapittel 8. Reglene i dekningsloven kapittel 5 om omstøtelse av disposisjoner som er til skade for et foretaks kreditorer, gjelder ikke overdragelse av virksomhet, eiendeler eller forpliktelser som følge av krisetiltak.

(3) Ved overdragelse til annet foretak, broforetak eller forvaltningsforetak etter §§ 20-21 til 20-23 gjelder følgende:

- a) overdragelsen kan foretas uten samtykke fra foretakets eiere, kreditorer og tredjeparter, og uten at formelle krav etter kontrakt eller i selskaps- eller verdipapirlovgivningen blir overholdt,
- b) foretakets eiere, kreditorer og tredjeparter skal ikke ha noen rettigheter knyttet til de eiendeler og forpliktelser som er overdratt,
- c) vederlag fra kjøperen tilfaller de opprinnelige eierne dersom overdragelse skjer ved salg av aksjer eller egenkapitalbevis utstedt av foretaket, og foretaket dersom overdragelse skjer ved salg av eiendeler og forpliktelser, og
- d) Finanstilsynet kan beslutte å tilbakeføre overdratte eiendeler og forpliktelser til foretaket, og overdratte aksjer eller egenkapitalbevis til de opprinnelige eierne, dersom det ved overdragelse til et broforetak eller et forvaltningsforetak ble tatt forbehold om dette. Er kjøperen et annet foretak, må det ha gitt sitt samtykke til tilbakeføringen. Er kjøperen et broforetak, må det ha søkt om tilbakeføring.

(4) Ved overdragelse til annet foretak eller broforetak etter §§ 20-21 og 20-22 skal kjøperen etter overdragelsen ha adgang til å tilby tjenester i annen EØS-stat i henhold til foretakets konsesjon. Dersom kjøperen oppfyller medlemskaps- og deltakervilkårene, skal kjøperen også kunne overta foretakets medlemskap i og tilgang til betalings- og verdipapiroppgjørssystemer, regulerte markeder og ordninger for innskuddsgaranti og investorbeskyttelse. Dersom kjøperen ikke oppfyller slike vilkår, kan Finanstilsynet fastsette at kjøperen likevel skal ha rett til medlemskap og tilgang for en periode på

inntil 24 måneder, med mulighet for forlengelse etter søknad.

§ 20-21. *Overdragelse av virksomhet til annet foretak*

(1) Finanstilsynet kan helt eller delvis overdra foretakets virksomhet eller eiendeler og forpliktelser ved salg til et foretak med tillatelse etter § 12-1.

(2) Overdragelsen skal skje på kommersielle vilkår, i størst mulig grad i samsvar med verdivurderingen etter § 20-16, og i henhold til de alminnelige reglene om statsstøtte. Finanstilsynet skal sørge for en hensiktsmessig markedsføring overfor mulige kjøpere, med mindre dette kan undergrave formålene som nevnt i § 20-15 tredje ledd eller andre viktige hensyn.

(3) Dersom overdragelsen innebærer erverv av kvalifisert eierandel etter § 6-1, gjelder § 20-14 femte ledd tilsvarende.

§ 20-22. *Overdragelse av virksomhet til broforetak*

(1) Finanstilsynet kan helt eller delvis overdra foretakets virksomhet eller eiendeler og forpliktelser til et broforetak etter paragrafen her.

(2) Verdien av overførte forpliktelser fra foretaket til broforetaket skal ikke overstige summen av verdien av overførte eiendeler fra foretaket og tilskudd fra andre kilder.

(3) Broforetaket skal være helt eller delvis eid av staten, og være etablert for:

- a) å overta virksomhet eller eiendeler og forpliktelser fra ett eller flere foretak under krisehåndtering,
- b) å opprettholde tilgang til kritiske funksjoner som nevnt i § 20-15 tredje ledd bokstav a, og
- c) å legge til rette for salg av overtatt virksomhet eller eiendeler og forpliktelser til private kjøpere når markedsforholdene tillater det, og innen en frist på to år etter at det sist ble foretatt en overdragelse til broforetaket, med mindre Finanstilsynet forlenger fristen med ett eller flere år.

(4) Finanstilsynet skal godkjenne broforetakets vedtekter, styret, godtgjørelsen til styret, styrets arbeidsoppgaver og broforetakets forretningsstrategi og risikoprofil. Finanstilsynet kan fastsette nærmere regler for virksomheten. Broforetaket skal ha tillatelse etter reglene i kapittel 2, og være undergitt tilsyn etter finanstilsyns-loven. Dersom særlige hensyn tilsier det, kan slik tillatelse gis selv om ikke alle vilkårene for tillatelse er oppfylt, forutsatt at det gis en frist for oppfyllelsen. Broforetakets virksomhet skal drives uten ansvar overfor eierne og kreditorene i foretaket som er under krisehåndtering.

(5) Finanstilsynet skal treffe vedtak om at et broforetak ikke kan fortsette sin virksomhet dersom:

- a) broforetaket blir slått sammen med et annet foretak etter §§ 12-1 til 12-7,
- b) broforetaket ikke lenger oppfylder vilkår i paragrafen her,
- c) det meste av broforetakets eiendeler og forpliktelser er overdratt til én eller flere private parter,
- d) fristen nevnt i tredje ledd bokstav c, eventuelt med forlengelse, er utløpt, eller
- e) broforetakets eiendeler er avviklet og dets forpliktelser er oppfylt.

(6) Finanstilsynet kan etter søknad fra broforetaket beslutte å overføre overdratte aksjer eller egenkapitalbevis, eiendeler og forpliktelser til en tredjepart.

(7) Når Finanstilsynet skal selge broforetaket eller dets eiendeler og forpliktelser, skal Finanstilsynet sørge for en hensiktsmessig markedsføring overfor mulige kjøpere. Salget skal skje på kommersielle vilkår og i henhold til de alminnelige reglene om statsstøtte.

(8) Dersom broforetakets virksomhet er avsluttet etter femte ledd bokstav c eller d, skal broforetaket avvikles etter § 20-29. Overskudd ved avviklingen skal tilfalle eierne av broforetaket.

§ 20-23. *Overdragelse av eiendeler og forpliktelser til forvaltningsforetak*

(1) Finanstilsynet kan beslutte at eiendeler og forpliktelser i et foretak under krisehåndtering eller i et broforetak etter § 20-22 skal overføres til ett eller flere forvaltningsforetak etter paragrafen her.

(2) Finanstilsynet kan treffe vedtak etter første ledd dersom:

- a) avvikling av virksomheten etter § 20-29 kan få negative virkninger for ett eller flere finansmarkeder,
- b) overdragelsen er nødvendig av hensyn til foretakets eller broforetakets virkemåte, eller
- c) overdragelsen er nødvendig for å oppnå best mulig avviklingsresultat.

(3) Finanstilsynet skal fastsette vederlaget for overdragelsen i størst mulig grad i samsvar med verdivurderingen etter § 20-16, og i henhold til de alminnelige reglene om statsstøtte. Vederlaget kan ha negativ verdi. Vederlaget kan gis i form av gjeld utstedt av forvaltningsforetaket.

(4) Et forvaltningsforetak skal være helt eller delvis eid av staten, og være etablert for:

- a) å overta eiendeler og forpliktelser fra ett eller flere foretak under krisehåndtering, og
- b) å forvalte overtatte eiendeler med sikte på å oppnå best mulig resultat ved senere salg eller avvikling.

(5) Finanstilsynet skal godkjenne forvaltningsforetakets vedtekter, styret, godtgjørelsen til styret, styrets arbeidsoppgaver og forvaltningsforetakets forretningsstrategi og risikoprofil. Finanstilsynet kan fastsette nær-

mere regler for virksomheten. Forvaltningsforetakets virksomhet skal drives uten ansvar overfor eierne og kreditorene i foretaket som er under krisehåndtering.

§ 20-24. Intern oppkapitalisering

(1) Finanstilsynet kan beslutte at det skal gjennomføres en intern oppkapitalisering ved nedskrivning og konvertering av et foretaks gjeld til egenkapital etter reglene i §§ 20-24 til 20-26 for:

- a) å oppkapitalisere et foretak slik at det kan oppfylle konsesjonsvilkårene, videreføre virksomheten i henhold til konsesjonen, og opprettholde tillit i markedene, eller
- b) å konvertere til egenkapital eller redusere hovedstolen på gjeld som overdras til
 - i) et broforetak etter § 20-22 med sikte på å skaffe kapital til broforetaket, eller til
 - ii) et annet foretak etter § 20-21 eller et forvaltningsforetak etter § 20-23.

(2) Intern oppkapitalisering kan bare brukes som nevnt i første ledd bokstav a når det er rimelig utsikt til at oppkapitaliseringen, sammen med tiltak i en omorganisierungsplan etter § 20-27 og andre relevante tiltak, vil gjenopprette foretakets finansielle stilling og bærekraft. Er ikke dette tilfellet, kan intern oppkapitalisering brukes som nevnt i første ledd bokstav b.

(3) Intern oppkapitalisering etter første og annet ledd skal også omfatte gjeld som er undergitt loven i annen EØS-stat, eller som eies av kreditor i annen EØS-stat. Departementet kan i forskrift gi nærmere regler om intern oppkapitalisering etter §§ 20-24 til 20-26, herunder særlige regler for gjeld som er undergitt loven i stat utenfor EØS.

§ 20-25. Konvertibel gjeld

(1) En intern oppkapitalisering skal omfatte all gjeld som ikke inngår i foretakets ansvarlige kapital, og som ikke er:

- a) garanterte innskudd,
- b) sikret gjeld, herunder obligasjoner med fortrinnsrett, men ikke den delen av den sikrede gjelden som overstiger verdien av sikkerhetsretten,
- c) gjeld som har oppstått fra forvaltning av kundemidler, herunder midler forvaltet på vegne av verdipapirfond som nevnt i verdipapirfondloven § 1-2 første ledd nr. 4 og alternative investeringsfond som nevnt i lov om forvaltning av alternative investeringsfond § 1-2 første ledd bokstav a, forutsatt at kunden vil være beskyttet ved en avvikling av foretaket,
- d) gjeld som har oppstått fra forvaltning av betrodde midler, forutsatt at mottakeren vil være beskyttet ved en avvikling av foretaket,

- e) gjeld til annet foretak som ikke inngår i samme konsern, og som har en opprinnelig løpetid på mindre enn syv dager,
- f) gjeld forbundet med deltakelse i betalingssystemer og verdipapiroppgjørssystemer etter betalingssystemloven, herunder gjeld til operatører eller andre deltagere, som har en gjenværende løpetid på mindre enn syv dager, eller
- g) gjeld til:
 - i) ansatte i form av opptjent lønn, pensjonsytelser og annet fastsatt vederlag, unntatt variabel godtgjørelse til ansatte med arbeidsoppgaver med betydning for foretakets risikoeksponering og variabel godtgjørelse som ikke er regulert ved kollektivavtale,
 - ii) leverandører av varer og tjenester som foretaket trenger til den daglige driften, herunder IT-tjenester, offentlige tjenester og leie, forvaltning og vedlikehold av lokaler,
 - iii) myndighetene i form av skatt eller trygdebidrag, forutsatt at gjelden har fortrinnsrett, eller
 - iv) innskuddsgarantiordningen eller krisetiltaksfondet i form av forfalte bidragskrav etter §§ 19-10 eller 20-51.

(2) Gjeld som har oppstått fra derivatavtale, skal omfattes av intern oppkapitalisering ved eller etter oppgjør av derivatavtalen. Finanstilsynet kan gjøre opp derivatavtaler når det er besluttet å gjennomføre en intern oppkapitalisering. Finanstilsynet har ikke plikt til å gjøre opp derivatavtaler som det er gjort unntak for etter tredje ledd. Verdien av derivatkontrakter, herunder kontrakter med nettingvilkår, fastsettes etter regler gitt i eller i medhold av § 20-16.

(3) Finanstilsynet kan i særlige tilfeller gjøre helt eller delvis unntak fra intern oppkapitalisering for bestemte deler av foretakets gjeld, dersom:

- a) det ikke er mulig å skrive ned eller konvertere gjelden innen rimelig tid,
- b) det er nødvendig og rimelig for å opprettholde kritiske funksjoner som nevnt i § 20-15 tredje ledd bokstav a, kjernevirksomhet og sentrale tjenester og transaksjoner,
- c) det er nødvendig og rimelig for å unngå smittevirkninger, særlig knyttet til kundeinnskudd, som kan gi alvorlige forstyrrelser i finanssystemet og økonomien, eller
- d) det er nødvendig og rimelig for å forhindre et verditap som ville gitt andre kreditorer et større tap enn når gjelden blir unntatt.

(4) Dersom Finanstilsynet har gjort helt eller delvis unntak etter tredje ledd, kan omfanget av nedskrivning og konvertering av annen konvertibel gjeld økes tilsvarende så lenge dette ikke vil være i strid med § 20-20 før-

ste ledd bokstav d. Dersom tapet som skulle ha vært dekket av den unntatte gjelden ikke har blitt inndecknet fullt ut av annen konvertibel gjeld, kan Finanstilsynet beslutte at det skal ytes et bidrag fra krisetiltaksfondet etter § 20-52 tredje ledd.

§ 20-26. Gjennomføring av intern oppkapitalisering

(1) Når det er besluttet å gjennomføre en intern oppkapitalisering, skal Finanstilsynet på grunnlag av verdivurderingen etter § 20-16 fastsette hvor mye av den konvertible gjelden som samlet må:

- a) nedskrives for at foretakets nettoverdi skal bli null, og
- b) konverteres til ren kjernekapital for at foretaket eller broforetaket skal oppfylle kapitalkrav og opprettholde tillit i markedene, og i minst ett år kunne oppfylle konsesjonsvilkårene og videreføre virksomheten i henhold til konsesjonen.

(2) Ved fastsettelsen etter første ledd kan Finanstilsynet ta hensyn til et eventuelt bidrag fra krisetiltaksfondet til broforetaket etter § 20-52 første ledd bokstav d. Dersom Finanstilsynet beslutter å overdra eiendeler og forpliktelser til et forvaltningsforetak etter § 20-23, skal det ved fastsettelsen etter første ledd tas hensyn til forvaltningsforetakets kapitalbehov.

(3) Etter at den ansvarlige kapitalen er nedskrevet og konvertert etter § 20-14 første ledd, skal Finanstilsynet gjennomføre en intern oppkapitalisering av et omfang som fastsatt etter første ledd, slik at:

- a) konvertibel gjeld som etter § 20-9 annet ledd har lavere prioritet enn annen konvertibel gjeld, nedskrives eller konverteres til ren kjernekapital i samsvar med gjeldens innbyrdes prioritet ved avvikling etter § 20-29, i den utstrekning som trengs for å dekke behovet fastsatt etter første ledd, eller så langt den rekker, og
- b) annen konvertibel gjeld deretter nedskrives eller konverteres til ren kjernekapital i samsvar med gjeldens innbyrdes prioritet ved avvikling etter § 20-29, i den utstrekning som trengs for å dekke behovet fastsatt etter første ledd, eller så langt den rekker.

(4) Kapital- og gjeldsinstrumenter som nevnt i § 20-14 første ledd bokstav b og c og paragrafen her tredje ledd bokstav a, skal være nedskrevet eller konvertert fullt ut i samsvar med eventuelle avtalevilkår om nedskrivning eller konvertering knyttet til foretakets situasjon, soliditet eller ansvarlige kapital, før det foretas nedskrivning eller konvertering etter tredje ledd bokstav b.

(5) Bestemmelsene i § 20-14 annet til niende ledd gjelder tilsvarende for nedskrivning og konvertering av konvertibel gjeld. § 20-14 annet ledd første punktum gjelder også når Finanstilsynet endrer forfallstid, rente-

fot og renteterminer for foretakets gjeldsinstrumenter, samt gjør opp derivatavtaler etter § 20-25 annet ledd.

§ 20-27. Omorganiseringsplan

(1) Har Finanstilsynet gjennomført en intern oppkapitalisering etter § 20-24 første ledd bokstav a, skal administrasjonsstyret innen én måned forelegge en omorganiseringsplan for Finanstilsynet. Finanstilsynet kan i særlige tilfeller forlenge fristen med inntil én måned. Dersom det er relevant, skal planen være tilpasset kravet om en restruktureringsplan etter de alminnelige statsstøttereglene.

(2) Omorganiseringsplanen skal gi en redegjørelse for tiltak som kan gjenopprette den finansielle stillingen og bærekraften til hele eller deler av foretaket innen rimelig tid. Slike tiltak kan blant annet omfatte omorganisering av virksomheten, endringer i systemer og infrastruktur, salg eller avvikling av virksomhetsområder, og tiltak for å bedre konkurranseevnen. Tiltakene skal baseres på realistiske forutsetninger om økonomisk og markedsmessig utvikling, og ta hensyn til foretakets største sårbarheter. I planen skal forutsetningene for tiltakene sammenlignes med referanseverdier for sektoren som helhet.

(3) Omorganiseringsplanen skal minst inneholde en detaljert analyse av årsakene til at foretaket ble kriserammert, en beskrivelse av hvilke tiltak som planlegges gjennomført, og en tidsplan for gjennomføringen.

(4) Finanstilsynet skal innen én måned etter å ha mottatt planen, vurdere om den skal godkjennes. Dersom Finanstilsynet ikke godkjenner planen, skal administrasjonsstyret pålegges å sende inn en revidert plan innen to uker. Finanstilsynet skal innen én uke etter å ha mottatt den reviderte planen, vurdere om den skal godkjennes. Dersom Finanstilsynet ikke godkjenner den reviderte planen, kan Finanstilsynet kreve endringer i planen. Når Finanstilsynet har godkjent en omorganiseringsplan, skal administrasjonsstyret gi rapport til Finanstilsynet minst hver sjettede måned om gjennomføringen av planen.

(5) Finanstilsynet kan beslutte at omorganiseringsplanen for et morselskap i et norsk finanskonsern skal omfatte norske konsernforetak. Etter avtale med krisehåndteringsmyndigheten i en annen stat kan Finanstilsynet beslutte at det samme skal gjelde konsernforetak etablert i utlandet. Har utenlandsk finanskonsern etablert datterforetak her i riket, skal det i samarbeid mellom Finanstilsynet og den utenlandske krisehåndteringsmyndigheten avtales om det skal utarbeides en omorganiseringsplan for datterforetaket.

(6) Departementet kan i forskrift gi nærmere regler om omorganiseringsplaner, herunder om anvendelsen av reglene i paragrafen her i konsernforhold, og om

samarbeid mellom norske og utenlandske myndigheter.

V. Statlige tiltak

§ 20-28. Statlige tiltak

(1) Ved alvorlige forstyrrelser i finanssystemet kan departementet treffe vedtak om statlige støttetiltak dersom:

- a) departementet har truffet vedtak etter § 20-15 om at foretaket skal krisehåndteres,
- b) eierne av ansvarlig kapital og konvertibel gjeld har ved nedskrivning og konvertering bidratt til å dekke tap og oppkapitalisere foretaket med et beløp som tilsvarer minst åtte prosent av forvaltningskapitalen, beregnet etter reglene i § 20-16,
- c) det statlige tiltaket er egnet til å ivareta formålene nevnt i § 20-15 tredje ledd,
- d) det statlige tiltaket er godkjent i henhold til de alminnelige reglene om statsstøtte, og
- e) departementet har, etter samråd med Finanstilsynet og Norges Bank, kommet til at krisetiltakene som nevnt i § 20-19 ikke vil være tilstrekkelige til:
 - i) å unngå vesentlige negative virkninger for finanssystemet,
 - ii) å ivareta allmenne interesser når foretaket tidligere har mottatt ekstraordinær kreditt fra Norges Bank, eller
 - iii) når det gjelder tiltak i form av midlertidig statlig eierskap, å ivareta allmenne interesser når foretaket tidligere har mottatt statlig støtte i form av tilførsel av ansvarlig kapital.

(2) Departementet kan treffe vedtak etter første ledd for:

- a) å delta i oppkapitaliseringen av foretaket ved tilførsel av ren kjernekapital, annen godkjent kjernekapital og godkjent tilleggskapital, eller
- b) erverve eierskap til foretaket eller dets virksomhet, og overføre eierskapet til en offentlig myndighet eller et statseid foretak.

(3) Kapitalinstrumenter som erverves ved tiltak som nevnt i annet ledd, skal selges til privat eier så snart markedsforholdene tillater det. Departementet treffer vedtak om salg av kapitalinstrumenter.

(4) Finanstilsynet skal gjennomføre de vedtak som treffes av departementet etter paragrafen her. Finanstilsynet skal i den grad det ervervede eierskapet tillater det, påse at foretakets virksomhet drives profesjonelt og forretningsmessig.

VI. Avvikling av foretak under offentlig administrasjon

§ 20-29. Vedtak om avvikling av foretak under offentlig administrasjon.

(1) Dersom vilkårene i § 20-15 første ledd bokstav a og b er oppfylt, men allmenne interesser ikke tilsier at foretaket bør krisehåndteres, skal departementet treffe vedtak om avvikling av foretaket under offentlig administrasjon.

(2) Vedtak om avvikling under offentlig administrasjon skal meddeles Finanstilsynet, Norges Bank og Bankenes sikringsfond. Vedtaket skal meldes til Foretaksregisteret og snarest mulig kunngjøres i Brønnøysundregistrenes elektroniske kunngjøringspublikasjon. Vedtaket skal også registreres i et verdipapirregister og tinglyses hos registerføreren for tinglysning i fast eiendom.

(3) Etter at vedtak om avvikling under offentlig administrasjon er truffet, skal foretaket føye til sitt foretaksnavn: «Under offentlig administrasjon».

(4) §§ 20-16 og 20-17 gjelder tilsvarende ved vedtak om avvikling under offentlig administrasjon.

§ 20-30. Virkninger av vedtak om avvikling under offentlig administrasjon

(1) Når departementet har truffet vedtak om avvikling under offentlig administrasjon etter § 20-29, inntreer følgende virkninger:

- a) foretakets tidligere organer trer ut av virksomhet, og administrasjonsstyret overtar myndigheten som ligger til disse organene, men det sist fungerende styret skal likevel avgjøre saker som ikke kan utsettes inntil administrasjonsstyret er tiltrådt,
- b) medlemmene av styret og revisor skal gi administrasjonsstyret alle opplysninger om foretakets stilling og virksomhet,
- c) foretaket kan ikke uten samtykke fra Finanstilsynet ta imot innskudd og innlån, påta seg nye engasjementer eller øke tidligere engasjementer,
- d) foretaket kan ikke uten samtykke fra Finanstilsynet foreta utbetaling til innskyttere og andre kreditorer,
- e) kreditorer med krav som er stiftet før vedtaket om krisehåndtering, kan ikke ta utlegg eller på annen måte få sikkerhet for slike krav i verdier som tilhører foretaket, og
- f) dekningsloven og lov om finansiell sikkerhetsstillelse gjelder tilsvarende, med mindre annet følger av § 20-32. Fristdagen er dagen for vedtak om krisehåndtering eller vedtak om avvikling under offentlig administrasjon. I tilfeller som nevnt i § 20-31 femte ledd er fristdagen dagen for vedtaket om krisehåndtering etter § 20-15.

(2) Innskudd, innlån og andre forpliktelser som er stiftet etter vedtaket, skal anses som massegjeld.

(3) Finanstilsynet kan innkalle foretakets fordringshavere ved preklusivt proklama. Proklamaet kan ikke omfatte bankinnskudd eller skattekrav. Finanstilsynet

fastsetter proklamafristen og kunngjøringsmåten. Fristen avbrytes ved melding av krav til Finanstilsynet.

§ 20-31. Gjennomføring av avvikling under offentlig administrasjon

(1) Når departementet har truffet vedtak etter § 20-29 første ledd om at foretaket skal avvikles under offentlig administrasjon, skal administrasjonsstyret forestå avvikling av foretaket og dets virksomhet. Det samme gjelder dersom det innen ett år etter at foretaket ble vedtatt krisehåndtert etter § 20-15, ikke er sannsynlig at virksomheten i foretaket kan bli videreført eller overført ved krisetiltak etter reglene i dette kapitlet.

(2) Avviklingsboet skal meldes til Enhetsregisteret. Oppgjør til fordringshaverne foretas etter reglene i dekningsloven, med mindre annet følger av § 20-32. Ved booppgjøret og avviklingen gjelder reglene i konkursloven kapittel VIII følgende tilsvarende så langt de passer. Finanstilsynet treffer avgjørelser etter konkursloven, med unntak av fordringsprøvelse som foretas av tingretten.

(3) Ved avviklingen skal administrasjonsstyret etter samråd med innskuddsgarantiordningen så vidt mulig sikre at garanterte innskudd blir overført til et annet medlemsforetak og fortsatt vil være fullt tilgjengelig for innskyterne. Garantiordningens regresskrav etter § 19-12 for tiltak etter § 19-11 tredje ledd, kan meldes i avviklingsboet. Garanterte innskudd som er gjort tilgjengelig i annet medlemsforetak, kan ikke kreves utbetalt av garantiordningen etter § 19-8 eller meldes i avviklingsboet.

(4) Når avviklingen er gjennomført, skal administrasjonsstyret legge frem sluttregnskap med forslag til utlodding til godkjenning av Finanstilsynet, som gir påbud om kunngjøring av utloddingen og sender melding til Foretaksregisteret om sletting av foretaket.

(5) Bestemmelsene i dette avsnittet gjelder tilsvarende ved avvikling av virksomhet som det ved krisehåndtering av et foretak ikke foreligger grunnlag for å videreføre eller overdra til et annet foretak.

§ 20-32. Prioritetsregler for innskudd mv.

(1) Innskudd som er garantert etter § 19-4, har prioritet foran alminnelig usikret gjeld uten særskilt prioritet. Det samme gjelder gjeld til innskuddsgarantiordningen etter § 19-12.

(2) Den delen av kvalifiserte innskudd fra fysiske personer og små eller mellomstore bedrifter som overstiger garantibeløpet etter § 19-4, har prioritet etter gjeld som nevnt i første ledd, men likevel foran alminnelig usikret gjeld uten særskilt prioritet. Samme prioritet tilkommer innskudd i foretak etablert i EØS som ikke skal regnes som kvalifiserte innskudd fordi innskudde-

ne er foretatt gjennom filial som foretaket har etablert i stat utenfor EØS.

VII. Kontraktsinngrep og tilleggsbeføyelser

§ 20-33. Overdragelse av eiendeler mv.

(1) Ved bruk av krisetiltak kan Finanstilsynet overdra eiendeler og rettigheter fri for andre forpliktelser som vil medføre begrensninger i erververens rettsstilling, men med unntak av sikkerhetsrettigheter som nevnt i § 20-41. Ved overdragelse av virksomhet kan Finanstilsynet pålegge foretaket og eventuelle andre foretak i samme konsern å treffe operasjonelle tiltak på rimelige vilkår som det er behov for ved driften av virksomhet som er overtatt.

(2) Beslutninger fra krisehåndteringsmyndighet i annen EØS-stat om overdragelse av eiendeler og rettigheter som befinner seg i her i riket, eller av forpliktelser som er undergitt norsk lov, skal tillegges virkning her i riket.

(3) Finanstilsynet kan treffe de beslutninger som er nødvendige for at kontraktsmessige og andre rettigheter som foretaket har, blir overført til erververen, samt bestemme at erververen skal tre inn som kontraktspart. Finanstilsynet kan pålegge foretaket og erververen å gi hverandre informasjon og bistand i forbindelse med overdragelsen. Dette er ikke til hinder for at en ansatt avslutter arbeidsforholdet, eller at en kontraktspart utøver rettigheter etter kontraktsvilkårene som følger av foretakets handlemåte før overdragelsen.

(4) Ved bruk av krisetiltak kan Finanstilsynet oppheve eksisterende fortrinnsretter til aksjer eller egenkapitalbevis.

(5) Finanstilsynet kan ikke treffe beslutninger etter første til fjerde ledd som vil være i strid med reglene i §§ 20-37 til 20-43.

§ 20-34. Forholdet til foretakets kontrakter

(1) Ved bruk av krisetiltak kan Finanstilsynet avslutte kontrakter inngått av foretaket, eller endre kontraktsvilkårene når dette er nødvendig av hensyn til gjennomføringen av krisehåndteringen og ikke vil være i strid med reglene i §§ 20-24 til 20-26.

(2) For kontrakter inngått av foretaket, skal tiltak etter reglene i avsnitt III eller IV ikke regnes som tvangsfullbyrdelse etter lov om finansiell sikkerhetsstillelse § 5 eller insolvensbehandling etter lov om betalings-systemer m.v. § 4-2 dersom forpliktelsene etter kontrakten fortsatt blir oppfylt. Det samme gjelder for kontrakter inngått av et datterforetak med garanti fra morselskapet eller et annet foretak i finanskonsernet, og for kontrakter inngått av et konsernforetak med vilkår som

knytter rettsvirkning til mislighold fra andre konsernforetak.

(3) Dersom forpliktelsene etter en kontrakt fortsatt blir oppfylt, kan det ikke med grunnlag i reglene i avsnitt III eller IV gjøres gjeldende:

- a) heving og avslutning, suspensjon, endring, netting og annen motregning i kontrakt med foretaket, kontrakt inngått av et datterforetak med garanti fra et annet foretak i finanskonsernet, eller i kontrakt inngått av et konsernforetak med vilkår som knytter rettsvirkning til mislighold fra andre konsernforetak,
- b) besittelse av, kontroll over eller utøvelse av sikkerhetsrett i eiendeler som tilhører foretaket eller morselskapet i finanskonsernet, eller som tilhører et konsernforetak som har kontrakt med vilkår som knytter rettsvirkning til mislighold fra andre konsernforetak, eller
- c) krav om å innskrenke kontraktsmessige rettigheter som tilkommer foretaket eller morselskapet i finanskonsernet, eller et konsernforetak som har kontrakt med vilkår som knytter rettsvirkning til mislighold fra andre konsernforetak.

(4) Suspensjon av fordring, sikkerhetsrettighet eller hevingsrett mv. etter reglene i §§ 20-35 eller 20-36 utgjør ikke mislighold eller unnlatt oppfyllelse av en kontraktsforpliktelse.

(5) Bestemmelsene i paragrafen her kan ikke settes til side ved avtale.

§ 20-35. *Suspensjon av fordringer og sikkerhetsretter*

(1) Finanstilsynet kan gi foretak under krisehåndtering pålegg om ikke å foreta betaling og levering i henhold til foretakets kontrakter i tidsrommet fra offentliggjøring av pålegget til midnatt ved utløpet av første virkedag etter offentliggjøringen. Dette gjelder ikke kvalifiserte innskudd eller krav som kvalifiserer til dekning fra Verdipapirforetakenes sikringsfond.

(2) Finanstilsynet kan gi kreditorer som har sikkerhetsrett i eiendeler til foretak under krisehåndtering, pålegg om ikke å gjøre bruk av sikkerhetsretten i tidsrommet fra offentliggjøring av pålegget til midnatt ved utløpet av første virkedag etter offentliggjøringen.

(3) Første og annet ledd gjelder ikke betaling av krav som tilkommer betalingssystemer som omfattes av lov om betalingssystemer m.v. kapittel 4, herunder operatøren og deltakerne, sentrale motparter og sentralbanker, eller sikkerhet som foretak under krisehåndtering har stilt for slike krav.

§ 20-36. *Suspensjon av hevingsrett mv.*

(1) Finanstilsynet kan gi pålegg til part som etter kontrakt med foretaket under krisehåndtering har rett

til å heve eller avslutte kontrakten, om ikke å gjøre bruk av slik rett i tidsrommet fra offentliggjøring av pålegget til midnatt ved utløpet av første virkedag etter offentliggjøringen, dersom forpliktelser etter kontrakten som gjelder betaling, levering og sikkerhetsstillelse fortsatt blir oppfylt.

(2) Pålegg etter første ledd kan også gis til part som har kontrakt med et datterforetak av foretaket under krisehåndtering, dersom:

- a) foretaket under krisehåndtering ved garanti eller på annen måte har overtatt ansvar for forpliktelsene etter kontrakten,
- b) retten til å heve eller avslutte kontrakten er basert på insolvens eller finansielle forhold i foretaket under krisehåndtering, eller
- c) eiendeler og forpliktelser i foretaket under krisehåndtering er overdratt eller skal overdras til annet foretak, og også datterforetakets eiendeler og forpliktelser knyttet til kontrakten skal overdras til og overtas av erververen, med mindre Finanstilsynet treffer tiltak som sikrer de forpliktelser datterforetaket har etter kontrakten.

(3) Pålegg etter første og annet ledd gjelder ikke overfor betalingssystemer som omfattes av lov om betalingssystemer m.v. kapittel 4, herunder operatøren og deltakerne, sentrale motparter og sentralbanker. Pålegg etter første og annet ledd gjelder heller ikke dersom Finanstilsynet har bekreftet at eiendelene og forpliktelsene som omfattes av kontrakten, ikke skal overdras til et annet foretak eller bli omfattet av intern oppkapitalisering etter §§ 20-24 til 20-26. Finanstilsynet kan gjøre unntak fra pålegg etter første og annet ledd.

VIII. Vern for eiere, kreditorer og motparter

§ 20-37. *Tapsgrenser for eiere og kreditorer i foretak under krisehåndtering*

(1) Finanstilsynet skal ikke bruke krisetiltak på en måte som medfører at bare en del av foretakets eiendeler, rettigheter og forpliktelser blir overført til et annet foretak, herunder et broforetak, dersom tiltaket innebærer at kreditorer og aksjeeiere med rettigheter som ikke er omfattet av overføringen, ikke vil oppnå en dekning av sine krav som minst tilsvare den dekning de ville ha oppnådd ved en avvikling av foretaket etter § 20-31 på tidspunktet for vedtak etter § 20-15 om at foretaket skal krisehåndteres.

(2) Finanstilsynet skal ikke gjennomføre nedskrivning og konvertering av ansvarlig kapital etter § 20-14 eller foreta intern oppkapitalisering etter § 20-24, dersom dette vil påføre eiere og kreditorer et større tap enn ved en avvikling av foretaket etter § 20-31 på tidspunktet

tet for vedtak etter § 20-15 om at foretaket skal krisehåndteres.

§ 20-38. Etterkontroll og ny verdivurdering

(1) Etter at Finanstilsynet har gjennomført krisetiltak, skal Finanstilsynet sørge for at en sakkyndig person som er uavhengig av foretaket og offentlige myndigheter, foretar en ny verdivurdering som er uavhengig av de verdivurderinger som er utført etter § 20-16, og som kan gi grunnlag for å bedømme om foretakets eiere og kreditorer ville ha kommet bedre ut ved en avvikling av foretaket etter § 20-31 på tidspunktet for vedtak etter § 20-15 om at foretaket skal krisehåndteres.

(2) En verdivurdering etter første ledd skal klarlegge:

- a) hvilket resultat eiere og kreditorer, samt innskuddsgarantiordningen, ville ha oppnådd dersom foretaket var blitt avvirket på tidspunktet for vedtak om krisehåndtering, og uten at krisetiltak var blitt satt i verk,
- b) hvilket resultat eiere og kreditorer faktisk oppnådde ved krisehåndteringen av foretaket, når det sees bort fra statlig støtte etter § 20-28, og
- c) i hvilken utstrekning det er forskjell mellom resultatene etter bokstav a og b.

(3) Dersom det fremgår av verdivurderingen at eiere og kreditorer, herunder innskuddsgarantiordningen, er påført større tap ved krisehåndteringen av foretaket enn det tap som ville ha oppstått ved en avvikling av foretaket, skal Finanstilsynet utbetale differansen med midler fra krisetiltaksfondet.

(4) Verdivurderinger etter første til tredje ledd kan overprøves etter reglene om klage eller søksmål i § 20-44.

(5) Departementet kan gi forskrift om verdivurderinger etter paragrafen her.

§ 20-39. Vern for motparter

(1) Reglene i denne paragrafen gjelder dersom Finanstilsynet:

- a) med hjemmel i §§ 20-21 til 20-23 skal overdra en del av foretakets eiendeler, rettigheter og forpliktelser fra foretaket til et annet foretak, eller fra et broforetak eller forvaltningsforetak til et annet foretak, eller
- b) med hjemmel i § 20-34 første ledd skal treffe vedtak om å bringe til opphør en kontrakt inngått av foretaket, endre kontraktsvilkårene, eller bestemme at erververen skal tre inn som part i kontrakten.

(2) I tilfeller som omfattes av første ledd skal følgende ordninger og motparter ha vern etter bestemmelsene i §§ 20-40 til 20-43 med de unntak som følger av bestemmelsene i §§ 20-34 til 20-36:

- a) sikkerhetsrettigheter knyttet til enkelte eller grupper av rettigheter eller eiendeler som omfattes av overdragelsen,
- b) finansiell sikkerhetsstillelse som dekker forpliktelser oppstått ved overdragelse av eiendomsrett til eiendeler fra den som stiller sikkerheten, og til den som erverver sikkerhetsretten, og medfører plikt for erververen til å overdra eiendeler når forpliktelsene oppfylles,
- c) motregningsordninger hvor to eller flere fordringer mellom foretaket og en motpart kan avregnes mot hverandre,
- d) nettingordninger, herunder etter avtale som nevnt i lov om finansiell sikkerhetsstillelse § 6 og betalingsystemloven § 4-2,
- e) obligasjoner med fortrinnsrett utstedt etter § 11-5 til § 11-15, herunder fordringer etter derivatavtaler som inngår i sikkerhetsmassen, og
- f) strukturerte finansielle ordninger, herunder verdipapiriserings- og derivatavtaler og finansielle sikringsinstrumenter.

§ 20-40. Sikrings-, motregnings- og nettingordninger

(1) Finanstilsynet kan ikke treffe tiltak som omfattes av § 20-39 første ledd som innebærer at bare en del av de rettigheter og forpliktelser som er sikret under en ordning som nevnt i § 20-39 annet ledd bokstavene b, c eller d, blir overdratt til et annet foretak eller blir endret eller bragt til opphør. Parter som omfattes av slike ordninger, skal fortsatt ha adgang til å foreta oppgjør ved motregning eller netting av fordringer i samsvar med de vilkår som er fastsatt for ordningen.

(2) For å sikre tilgang til garanterte innskudd kan Finanstilsynet likevel overføre slike innskudd uten å overføre andre eiendeler, rettigheter og forpliktelser som omfattes av samme ordning som nevnt i første ledd, og overføre, bringe til opphør eller endre disse eiendelene, rettighetene eller forpliktelsene uten å overføre garanterte innskudd.

§ 20-41. Sikkerhetsrettigheter

(1) Finanstilsynet kan ikke med virkning for forpliktelser med tilknyttede sikkerhetsrettigheter som omfattes av § 20-39 annet ledd bokstav a, gjennomføre:

- a) overdragelse av eiendel som er stilt som sikkerhet, med mindre forpliktelsen også blir overdratt,
- b) overdragelse av forpliktelsen, med mindre tilknyttet sikkerhet også blir overdratt,
- c) overdragelse av retten til å utnytte sikkerhetsrettigheten, med mindre den sikrede forpliktelsen også blir overdratt, eller

d) endring eller opphør av sikkerhetsrettigheten etter § 20-34 første ledd dersom virkningen er at forpliktelsen ikke lenger er sikret.

(2) For å sikre tilgang til garanterte innskudd kan Finanstilsynet overføre garanterte innskudd som omfattes av sikkerhetsrettigheten, uten å overføre andre eiendeler, rettigheter og forpliktelser som omfattes av samme sikkerhetsrettighet, og overføre, bringe til opphør eller endre disse eiendelene, rettighetene eller forpliktelsene uten å overføre garanterte innskudd.

§ 20-42. *Strukturerte finansielle ordninger og obligasjoner med fortrinnsrett*

(1) Finanstilsynet kan ikke med virkning for strukturerte finansielle ordninger, herunder ordninger som nevnt i § 20-39 annet ledd bokstav e og f, gjennomføre:

- a) overdragelse av en del av de eiendeler, rettigheter og forpliktelser som omfattes av, eller inngår som del av, en strukturert finansiell ordning hvor foretaket under krisehåndtering er part, eller
- b) tiltak med hjemmel i § 20-34 første ledd som medfører opphør eller endring av de eiendeler, rettigheter og forpliktelser som omfattes av, eller inngår som del av, en strukturert finansiell ordning hvor foretaket under krisehåndtering er part.

(2) For å sikre tilgang til garanterte innskudd har Finanstilsynet likevel adgang til å overføre garanterte innskudd som omfattes av en strukturert finansiell ordning, uten å overføre andre eiendeler, rettigheter og forpliktelser som omfattes av samme ordning, og til å overføre, bringe til opphør eller endre disse forpliktelsene, rettighetene eller eiendelene uten å overføre garanterte innskudd.

§ 20-43. *Betalings-, avregnings- og oppgjørssystemer*

(1) Finanstilsynet skal påse at driften av betalings-, avregnings- og oppgjørssystemer etter lov om betalings-systemer m.v. kapittel 4 og regelverket for slike systemer ikke blir påvirket dersom Finanstilsynet:

- a) overdrar en del av eiendeler, rettigheter og forpliktelser i et foretak under krisehåndtering til et annet foretak, eller
- b) med hjemmel i § 20-34 første ledd treffer vedtak om at kontrakter inngått av et foretak under krisehåndtering, skal bringes til opphør, endres eller overtas av en erverver som part.

(2) Overdragelse, opphør eller endring av eiendeler, rettigheter og forpliktelser som omfattes av første ledd:

- a) skal ikke medføre tilbakekall, endring eller bortfall av innlagt overføringsordre eller av avregning og oppgjør ved netting i et betalingssystem som vil være i strid med reglene i betalingssystemloven § 4-2, og

b) skal ikke være til hinder for utnyttelse av sikkerhet som nevnt i lov om betalingssystemer m.v. § 4-4.

§ 20-44. *Klage. Søksmål*

(1) Den som har rettslig interesse knyttet til en beslutning truffet av Finanstilsynet som krisehåndteringsmyndighet, kan påklage beslutningen etter reglene i forvaltningsloven.

(2) Vedtak om krisehåndtering eller avvikling etter reglene i §§ 20-15 til 20-43 kan iverksettes umiddelbart. Iverksettelsen kan likevel utsettes hvis dette ikke vil være i strid med allmenne interesser og ikke vil svekke effekten av vedtaket eller myndighetsutøvelsen.

(3) For en som i god tro har ervervet aksjer eller egenkapitalbevis, eiendeler, rettigheter eller forpliktelser i et foretak under krisehåndtering i henhold til vedtak som omfattes av annet ledd, er opphevelse eller endring av vedtaket etter klage eller søksmål uten virkning for etterfølgende administrative handlinger eller transaksjoner som Finanstilsynet har foretatt på grunnlag av vedtaket. I så fall kan den som det uriktige vedtaket har virket til skade for, kreve erstatning bare for det tapet som skyldes vedtaket.

IX. Finanskonsern og foretak med grenseoverskridende virksomhet

§ 20-45. *Beslutninger med virkning i annen EØS-stat*

(1) Ved krisehåndtering av norsk foretak som driver virksomhet gjennom datterforetak i annen EØS-stat, skal Finanstilsynet legge tilbørlig vekt på hvilke virkninger beslutninger etter reglene i kapitlet her må antas å få i slik stat, særlig når det gjelder finansiell stabilitet, skatteinntekter, midler i krisetiltaksfond og ordninger for innskuddsgaranti og investorbeskyttelse. Ved krisehåndtering av norsk foretak som har filial med vesentlig virksomhet i annen EØS-stat, skal Finanstilsynet legge tilbørlig vekt på hensynet til finansiell stabilitet i vertsstaten.

(2) Bestemmelsen i første ledd gjelder tilsvarende dersom Finanstilsynet treffer beslutninger som gjelder virksomhet som drives her i riket av filial av foretak eller av datterforetak av foretak som er etablert i annen EØS-stat.

(3) Beslutninger etter første eller annet ledd treffes av Finanstilsynet så vidt mulig etter forhåndsvarsel, utveksling av relevant informasjon og samråd med krisehåndteringsmyndigheten i den eller de EØS-stater som berøres.

§ 20-46. *Kriseutvalg*

(1) Dersom finanskonsern med morselskap her i riket omfatter foretak nevnt i § 20-1 første ledd bokstav a

som driver virksomhet gjennom filial eller datterforetak i annen EØS-stat, skal Finanstilsynet opprette et kriseutvalg for konsernet.

(2) Departementet kan i forskrift gi regler om kriseutvalg, dets sammensetning og dets oppgaver.

§ 20-47. *Krisehåndtering av foretak med morselskap i annen EØS-stat*

(1) Dersom departementet beslutter at et norsk foretak som inngår i finanskonsern med hovedsete i annen EØS-stat, oppfyller vilkårene for krisehåndtering etter § 20-15, skal Finanstilsynet gi underretning om dette til krisehåndteringsmyndigheten som er ansvarlig for konsernet, og til medlemmene i kriseutvalget for dette konsernet.

(2) I underretningen skal Finanstilsynet opplyse om vedtak truffet etter § 20-15, og i tilfelle om hvilke krisetiltak som planlegges gjennomført. Dersom krisehåndteringsmyndigheten for konsernet antar at tiltakene ikke vil ha slike virkninger for finanskonsernet at det må ventes at konsernforetak etablert i EØS-staten vil oppfylle vilkårene for krisehåndtering, kan tiltakene gjennomføres. Dette gjelder ikke dersom krisehåndteringsmyndigheten for konsernet senest 24 timer etter at underretningen er mottatt, har oversendt forslag til en krisehåndteringsplan til kriseutvalget for finanskonsernet som omhandler krisetiltak for de enkelte konsernforetak og samordning av tiltakene.

(3) En krisehåndteringsplan etter annet ledd fastsettes i fellesskap av krisehåndteringsmyndighetene for de konsernforetak som omfattes av planen. Dersom det foreligger uenighet mellom krisehåndteringsmyndighetene, kan de myndighetene som er enig i planen, fastsette denne med virkning for konsernforetakene i deres EØS-stater.

§ 20-48. *Krisehåndtering av norsk morselskap for finanskonsern med virksomhet innenfor EØS*

(1) Dersom departementet beslutter at et norsk morselskap i finanskonsern som omfatter konsernforetak som nevnt i § 20-1 første ledd bokstav a og som driver virksomhet innenfor EØS, oppfyller vilkårene for krisehåndtering etter § 20-15, skal Finanstilsynet gi underretning om dette til de andre medlemmene i kriseutvalget for finanskonsernet.

(2) I underretningen skal Finanstilsynet opplyse om vedtaket som er truffet, og om hvilke krisetiltak som etter Finanstilsynets vurdering bør settes i verk. Underretningen kan inneholde en krisehåndteringsplan for finanskonsernet som omhandler krisetiltak for de enkelte konsernforetak og samordning av tiltakene, dersom:

a) det må ventes at krisetiltakene overfor morselskapet vil medføre at vilkårene for krisehåndtering av

konsernforetak i annen EØS-stat også vil være oppfylt,

b) det må ventes at krisetiltakene overfor morselskapet alene ikke vil være tilstrekkelige til å stabilisere situasjonen,

c) myndigheten ansvarlig for konsernforetak i annen EØS-stat har besluttet at vilkårene for krisehåndtering av foretaket der er oppfylt, eller

d) krisetiltakene overfor morselskapet vil medføre særlige fordeler for enkelte av konsernforetakene.

(3) Dersom underretningen ikke inneholder et forslag til krisehåndteringsplan for finanskonsernet etter annet ledd, kan Finanstilsynet treffe beslutning etter reglene i kapitlet her etter samråd med medlemmene i kriseutvalget for konsernet. Inneholder underretningen forslag til krisehåndteringsplan, skal planen fastsettes i fellesskap av Finanstilsynet og krisehåndteringsmyndighetene for de konsernforetak som omfattes av planen. Dersom det foreligger uenighet mellom krisehåndteringsmyndighetene, kan de myndighetene som er enig i planen, fastsette denne med virkning for konsernforetakene i deres EØS-stater.

§ 20-49. *Filial her i riket av utenlandsk foretak*

(1) Departementet kan vedta at filial av foretak etablert utenfor EØS skal krisehåndteres eller avvikles under offentlig administrasjon her i riket når allmenne interesser tilsier dette, samt når:

a) filialen ikke oppfyller og heller ikke kan ventes å oppfylle de kravene til virksomheten som er fastsatt i konsesjonen eller følger av ellers gjeldende lov- og forskriftsverk, og det ikke er utsikt til at det innen rimelig tid blir truffet tiltak som vil sikre at kravene vil bli etterlevet,

b) departementet må anta at det utenlandske foretaket ikke kan eller vil være ute av stand til å oppfylle sine forpliktelser her i riket, eller forpliktelser som utspringer av filialens virksomhet her, etter hvert som de forfaller, eller

c) det er innledet insolvensbehandling av foretaket i hjemstaten.

(2) Ved krisehåndtering av filialen etter første ledd gjelder bestemmelsene i § 20-15, § 20-18, § 20-20, §§ 20-29 til 20-31 og § 20-34, samt tilhørende forskriftsbestemmelser.

(3) Når hensyn til finansiell stabilitet og andre hensyn som skal ivaretas etter finanslovgivningen, tilsier det, kan departementet bestemme at filialer etablert her i riket av utenlandske foretak, skal settes under krisehåndtering eller avvikles under offentlig administrasjon, og fastsette nærmere regler om dette i forskrift.

X. Krisetiltaksfond

§ 20-50. Tilgjengelige midler

(1) Midlene i krisetiltaksfondet skal være tilstrekkelige for å få gjennomført krisetiltak etter reglene i kapitlet her på en effektiv måte. Finanstilsynet disponerer midlene i krisetiltaksfondet og bidrag fra innskuddsgarantifondet etter § 20-54. Krisetiltaksfondet skal utgjøre et beløp som minst tilsvarer én prosent av samlede garanterte innskudd.

(2) Midlene i krisetiltaksfondet skal plasseres i likvide eiendeler med lav risiko. Bankenes sikringsfond skal forvalte midlene i krisetiltaksfondet.

(3) Er krisetiltaksfondet mindre enn minstekravet etter første ledd, skal manglende beløp dekkes ved garanti fra foretakene. Garantibeløpet skal fordeles mellom foretakene etter reglene i § 20-51 tredje ledd. Det enkelte foretaks garantiansvar skal begrenses i samme omfang som tilleggsbidrag etter § 20-51 annet ledd.

(4) Krisetiltaksfondet skal ha etablert alternative finansieringsordninger i det omfang som er nødvendig for å dekke antatt likviditetsbehov. Krisetiltaksfondet kan også ta opp lån fra andre kilder dersom fondets midler ikke er tilstrekkelige til å dekke tap, kostnader eller andre utgifter, og tilleggsbidrag etter § 20-51 annet ledd ikke er tilgjengelige eller tilstrekkelige.

(5) Departementet kan i forskrift gi nærmere regler om krisetiltaksfondet, herunder om risikjustering av bidrag til fondet, bidragsplikt for små foretak, verdipapirforetak og morselskap i finanskonsern, og krisetiltaksfondets adgang til å yte lån til eller å ta opp lån i krisetiltaksfond i annen EØS-stat.

§ 20-51. Bidrag fra foretakene

(1) Foretak som nevnt i § 20-1 første ledd bokstav a skal hvert år tilføre krisetiltaksfondet et samlet bidrag tilsvarende én promille av samlede garanterte innskudd. Dersom fondet er mindre enn to tredeler av minstekravet etter § 20-50 første ledd, skal bidraget isteden fastsettes med sikte på at minstekravet kan oppfylles innen seks år. Departementet kan bestemme at bidraget for et år skal være lavere enn det som følger av første eller annet punktum.

(2) Dersom krisetiltaksfondets midler ikke er tilstrekkelige til å dekke tap, kostnader eller andre utgifter, skal foretakene tilføre et samlet tilleggsbidrag som er nødvendig for å dekke behovet. Tilleggsbidraget skal for det enkelte foretak per år ikke overstige tre ganger ordinært årsbidrag. Finanstilsynet kan gi et foretak utsettelse på inntil seks måneder for innbetaling av tilleggsbidrag hvis dette er nødvendig av hensyn til foretakets likviditet og soliditet.

(3) Finanstilsynet skal fastsette det enkelte foretaks bidrag etter første og annet ledd i samsvar med foretakets andel av samlet forvaltningskapital fratrukket ansvarlig kapital og garanterte innskudd. Andelen skal justeres opp eller ned i henhold til risikoprofilen til det enkelte foretak. Når krisetiltaksfondet overstiger minstekravet etter § 20-50 første ledd, skal bidrag fra annet kredittforetak enn foretak som omfattes av § 11-7, fastsettes på grunnlag av 50 prosent av andelen nevnt i første punktum, dersom Finanstilsynet finner at foretakets virksomhet utgjør en særlig lav risiko for krisetiltaksfondet.

(4) Dersom et foretak ikke har vært omfattet av bidragsplikten hele året, skal det ved beregningen av bidraget gjøres fradrag for den del av året foretaket ikke har vært omfattet. Har et foretak drevet virksomhet før foretaket ble bidragspliktig, kan Finanstilsynet fastsette et særlig innmeldingsbidrag tilsvarende opptil det bidraget foretaket ville måttet betale for hele året.

(5) Finanstilsynet kan i forskrift eller ved enkeltvedtak fastsette at foretak etablert utenfor EØS som driver virksomhet her i riket, skal betale bidrag til krisetiltaksfondet, og fastsette bidragene.

§ 20-52. Bruk av midler

(1) Krisetiltaksfondets midler kan brukes for å bidra til effektiv gjennomføring av krisetiltak, og bare til følgende formål:

- a) å yte garanti for eiendeler og forpliktelser i et foretak som er under krisehåndtering, dets datterforetak, et broforetak etter § 20-22 eller et forvaltningsforetak etter § 20-23,
- b) å yte lån til foretak som nevnt i bokstav a,
- c) å kjøpe eiendeler fra et foretak som er under krisehåndtering,
- d) å yte bidrag til et broforetak etter § 20-22 eller et forvaltningsforetak etter § 20-23,
- e) å utbetale erstatning for tap til eiere, kreditorer og innskuddsgarantiordningen etter § 20-38 tredje ledd, og
- f) å yte bidrag til en intern oppkapitalisering etter tredje og fjerde ledd og § 20-24.

(2) Finanstilsynet kan også bruke midler etter første ledd overfor et foretak som kjøper virksomhet etter § 20-21.

(3) Dersom Finanstilsynet i medhold av § 20-25 tredje ledd har gitt særskilt unntak fra intern oppkapitalisering for bestemte deler av gjelden, og det tapet som skulle ha vært dekket av den unntatte gjelden ikke har blitt inndekket fullt ut av annen konvertibel gjeld, kan Finanstilsynet yte et bidrag til foretaket ved bruk av midler i krisetiltaksfondet for:

a) å dekke tap slik at foretakets nettoverdi vil være null, jf. § 20-26 første ledd bokstav a, og

b) å kjøpe aksjer, egenkapitalbevis eller andre kapitalinstrumenter utstedt av foretaket for å oppkapitalisere foretaket, jf. § 20-26 første ledd bokstav b.

(4) Bidrag etter tredje ledd kan bare ytes dersom:

a) bidraget ikke vil overstige fem prosent av foretakets forvaltningskapital beregnet etter § 20-16, med mindre all usikret konvertibel gjeld, unntatt kvalifiserte innskudd, allerede er nedskrevet eller konvertert fullt ut, og ytterligere bidrag kan dekkes av krisetiltaksfondets disponible midler, og

b) eierne av aksjer eller egenkapitalbevis, andre kapitalinstrumenter og konvertibel gjeld til sammen har tatt tap og bidratt til oppkapitaliseringen av foretaket med et beløp som minst tilsvarer:

i) åtte prosent av foretakets forvaltningskapital

beregnet etter § 20-16, eller

ii) 20 prosent av foretakets risikovektede eiendeler beregnet etter § 20-16, dersom krisetiltaksfondets disponible midler utgjør minst tre prosent av samlede garanterte innskudd, og foretakets forvaltningskapital på konsolidert basis er mindre enn 900 milliarder euro.

§ 20-53. *Bruk av midler ved krisehåndtering av konsern*

(1) Ved krisehåndtering av norsk morselskap i finanskonsern etter § 20-48 og norsk etablert konsernforetak etter § 20-47 skal de nasjonale finansieringsordningene for hvert av foretakene eller datterforetakene, herunder krisetiltaksfondet etter § 20-50, yte bidrag til finansieringen av krisehåndteringen.

(2) Den myndigheten som er ansvarlig for krisehåndteringen som nevnt i første ledd, skal i samråd med kriseutvalget for finanskonsernet utarbeide en finansieringsplan som angir fordelingen mellom de nasjonale finansieringsordningene det gjelder. Finansieringsplanen vedtas etter reglene i § 20-48 tredje ledd og § 20-47 tredje ledd. Departementet kan i forskrift gi regler om finansieringsplanen og fordelingen av bidrag.

§ 20-54. *Bidrag fra innskuddsgarantifondet*

(1) Dersom Finanstilsynet beslutter å bruke krisetiltak som sikrer at innskytere i et medlem av innskuddsgarantiordningen etter § 19-2 fortsatt har tilgang til sine innskudd, skal garantiordningen kompensere krisetiltaksfondet med følgende kontantbeløp fastsatt på grunnlag av en verdivurdering etter § 20-16:

a) ved bruk av intern oppkapitalisering etter §§ 20-24 til 20-26, et beløp tilsvarende det de garanterte innskuddene ville blitt nedskrevet med dersom de ikke hadde vært unntatt fra intern oppkapitalisering, og

b) ved bruk av andre krisetiltak nevnt i § 20-19, et beløp tilsvarende det tapet som de garanterte innskuddene ville blitt påført dersom kreditorenes tap isteden hadde blitt fordelt etter reglene i § 20-31.

(2) Beløpet skal ikke overstige det tapet garantiordningen ville blitt påført ved avvikling av foretaket etter § 20-29. Beløpet skal heller ikke overstige 50 prosent av minstekravet etter § 19-9 første ledd. Departementet kan gjøre unntak fra annet punktum i særlige tilfeller der det er behov for et større beløp.

(3) Garantiordningens bidrag etter første og annet ledd fastsettes av Finanstilsynet i samråd med Bankenes sikringsfond.

(4) Fremgår det av en ny verdivurdering etter § 20-38 at garantiordningens bidrag var større enn tillatt etter annet ledd første punktum, skal krisetiltaksfondet tilbakebetale differansen etter § 20-38 tredje ledd.

(5) Dersom de garanterte innskuddene i et foretak fullt ut er overdratt til et annet foretak etter §§ 20-21 eller 20-22, har innskyterne ingen rett til dekning for den del av innskuddene som ikke er overdratt.

§ 20-55. *Regress*

(1) Når krisetiltaksfondet har utbetalt midler etter §§ 20-52 eller 20-53, kan Finanstilsynet kreve at foretaket tilbakebetaler midlene.

§ 20-56. *Kapitalforvaltning og administrative gjøremål*

(1) Bankenes sikringsfond skal forvalte midlene i krisetiltaksfondet.

(2) Bankenes sikringsfond kan utføre administrative oppgaver som gjelder krisetiltaksfondet, og som etter reglene i avsnittet her ikke skal avgjøres ved vedtak av Finanstilsynet. Administrative oppgaver omfatter blant annet:

a) beregning av årlige bidrag og tilleggsbidrag til krisetiltaksfondet,

b) innkreving av bidrag, herunder å påse at minstekravet etter § 20-50 første ledd blir oppfylt,

c) beregning av utbetalinger etter §§ 20-52 eller 20-53,

d) beregning og overføring til krisetiltaksfondet av bidrag fra innskuddsgarantifondet etter § 20-54, og

e) utarbeiding av låneavtaler etter § 20-50 fjerde ledd og overføring til krisetiltaksfondet av innlånte midler.

(3) Bankenes sikringsfond skal utarbeide årsmelding og årsregnskap for krisetiltaksfondet som sendes til departementet, Finanstilsynet og Norges Bank.

§ 20-57. *Klage på vedtak om bidrag til krisetiltaksfondet*

(1) Vedtak om foretakenes bidrag til krisetiltaksfondet kan påklages til departementet etter reglene i forvaltningsloven.

§ 21-1 første ledd innledningssetningen skal lyde:

(1) Styret og daglig leder i et *finansforetak som ikke er omfattet av § 20-1 første ledd*, har hver for seg plikt til å melde fra til Finanstilsynet hvis det er grunn til å frykte at:

§ 21-7 skal lyde:

§ 21-7 *Virkeområde*

(1) Bestemmelsene i §§ 21-7 til 21-20 gjelder for *sikringsforetak, pensjonsforetak og holdingforetak som ikke er omfattet av § 20-1 første ledd bokstav b*.

(2) Departementet kan i forskrift fastsette at bestemmelsene i §§ 21-7 til 21-20 skal gjelde tilsvarende også for filial her i riket av *forsikringsforetak* eller pensjonsforetak. I vedtak om offentlig administrasjon av filial som nevnt i første punktum kan det i tilfelle fastsettes nærmere regler, herunder unntak fra eller anvendelsen av bestemmelser i §§ 21-7 til 21-20.

(3) Departementet kan i forskrift fastsette nærmere regler til utfylling og gjennomføring av reglene om offentlig administrasjon i §§ 21-7 til 21-16. Slike forskrifter kan fravike regler i §§ 21-7 til 21-16, reglene i konkursloven og tvangsfullbyrdsloven.

§ 21-9 annet ledd skal lyde:

(2) *Finanstilsynet skal gi melding til Norges Bank og til garantiordningen som omfatter foretaket.*

§ 21-12 skal lyde:

§ 21-12 *Virkninger av vedtak om offentlig administrasjon*

(1) Når vedtak om offentlig administrasjon er truffet, inntreer følgende virkninger:

- a) Foretakets tidligere organer trer ut av virksomhet. Administrasjonsstyret overtar myndigheten som ligger til disse organene. Det sist fungerende styret skal likevel avgjøre saker som ikke kan utsettes inntil administrasjonsstyret er tiltrådt.
- b) *Medlemmene av styret og revisor* skal gi administrasjonsstyret alle opplysninger om foretakets stilling og virksomhet.
- c) *Foretaket kan ikke* påta seg nye engasjementer eller øke tidligere engasjementer uten Finanstilsynets godkjenning.
- d) *Utbetaling til fordringshavere* kan ikke finne sted uten Finanstilsynets godkjenning.
- e) Dekningsloven og lov om finansiell sikkerhetsstillelse gjelder tilsvarende. Fristdagen er dagen for vedtaket om å sette foretaket under administrasjon.
- f) *Fordringshavere med krav som er stiftet før vedtaket om offentlig administrasjon, kan ikke ta utlegg eller på annen måte få sikkerhet for slike krav i verdier som tilhører foretaket.*

(2) *Forpliktelser* som er stiftet under administrasjonen, skal anses som massegjeld. Tilsvarende gjelder for godtgjørelse til revisor for oppdrag utført i medhold av § 21-3 annet ledd.

(3) Departementet kan gi administrasjonsstyret tillatelse til å innkalle foretakets fordringshavere ved preklusivt proklama. Proklamaet kan ikke omfatte *skattekrav*. Fristen og kunngjøringsmåte fastsettes i tillatelsen.

IV

1. Loven gjelder fra den tid Kongen bestemmer. Kongen kan sette i kraft de enkelte bestemmelsene til forskjellig tid.
2. Innskudd som var garantert frem til loven her trådte i kraft, skal fortsatt være garantert inntil innskuddet tilbakebetales eller tilbys tilbakebetalt til innskylterren.
3. Eiendeler og forpliktelser forvaltet av Bankenes sikringsfond i medhold av tidligere gjeldende kapittel 19 i denne lov, skal overføres til innskuddsgarantifondet som nevnt i § 19-9 og krisetiltaksfondet som nevnt i § 20-50. Eiendelene og forpliktelsene skal deles opp slik at 45 prosent overføres til innskuddsgarantifondet og 55 prosent overføres til krisetiltaksfondet.
4. Departementet kan fastsette overgangsregler.

V o t e r i n g :

Tilrådinga frå komiteen vart samrøystes vedteken.

Presidenten: Det vert votert over overskrifta til lova og lova i det heile.

V o t e r i n g :

Overskrifta til lova og lova i det heile vart samrøystes vedteke.

Presidenten: Lovvedtaket vil bli sett opp til andre gongs handsaming i eit seinare møte i Stortinget.

Votering i sak nr. 4

Presidenten: Under debatten er det sett fram to forslag. Det er forslaga nr. 1 og 2, frå Kari Henriksen på vegner av Arbeidarpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti.

Forslag nr. 1 lyder:

«I

I lov 4. juli 1991 nr. 47 om ekteskap skal § 1a. lyde: § 1 a. Ekteskapsalder.

Den som er under 18 år, kan ikke inngå ekteskap.

II

Loven trer i kraft fra den tid Kongen bestemmer».

Forslag nr. 2 lyder:

«Stortinget ber regjeringen vurdere å foreslå en bestemmelse i ekteskapsloven om forbud mot å inngå forhåndsavtale om ekteskap for personer under 18 år.»

Miljøpartiet Dei Grøne og Raudt har varsla støtte til forslaga.

V o t e r i n g :

Forslaga frå Arbeidarpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti vart med 53 mot 49 røyster ikkje vedtekte.

(Voteringsutskrift kl. 16.13.15)

Komiteen hadde tilrådd Stortinget å gjera følgjande

v e d t a k :

Dokument 8:45 L (2017–2018) – Representantforslag fra stortingsrepresentantene Lene Vågslid, Jan Bøhler, Maria Aasen-Svensrud og Hadia Tajik om endring i ekteskapsloven (forby barneekteskap i Norge) – vedtas ikke.

Presidenten: Arbeidarpartiet, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti, Miljøpartiet Dei Grøne og Raudt har varsla at dei vil røysta imot.

V o t e r i n g :

Tilrådinga frå komiteen vart vedteken med 51 mot 49 røyster.

(Voteringsutskrift kl. 16.14.01)

Votering i sak nr. 5

Presidenten: Under debatten har Freddy André Øvstegård sett fram eitt forslag på vegner av Sosialistisk Venstreparti. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen legge frem en opptrappingsplan for barnetrygden, hvor målet er å øke satsene til 1996-nivå, og at de innrettes slik at flest mulig barn ikke lenger tilhører lavinntektsgruppen, herunder en særlig økning for aleneforsørgere og barnefamilier med tre eller flere barn.»

Miljøpartiet Dei Grøne og Raudt har varsla støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget frå Sosialistisk Venstreparti vart med 93 mot 9 røyster ikkje vedtekte.

(Voteringsutskrift kl. 16.15.18)

Komiteen hadde tilrådd Stortinget å gjera følgjande

v e d t a k :

Stortinget ber regjeringen utrede hvorvidt barnetrygden bør holdes utenfor ved beregning av sosialhjelp, og fremme sak for Stortinget på egnet måte.

V o t e r i n g :

Tilrådinga frå komiteen vart samrøystes vedteken.

Votering i sak nr. 6

Komiteen hadde tilrådd Stortinget å gjera følgjande vedtak til

l o v

om endringer i barnelova og straffeloven mv. (bedre rettsvern for barn mot vold og overgrep)

I

I lov 8. april 1981 nr. 7 om barn og foreldre gjøres følgende endringer:

§ 38 skal lyde:

§ 38 *Foreldreansvar etter dødsfall*

Døyr den eine av foreldra som har foreldreansvaret saman, får den attlevande foreldreansvaret aleine. Der- som den attlevande er sikta eller tiltala for *forsettlegå ha* valda den andre forelderen sin død, skal retten ta førebels avgjerd om foreldreansvaret etter reglane i § 64 b.

Døyr ein forelder som har foreldreansvaret aleine, får den attlevande foreldreansvaret dersom barnet budde saman med begge ved dødsfallet. Dette gjeld ikkje i høve der den attlevande er sikta, tiltala eller dømd som nemnt i første stykket andre punktum.

Attlevande og andre kan krevje å få foreldreansvar etter reglane i §§ 64 til 64 d.

§ 43 femte ledd skal lyde:

Dersom den som har foreldreansvaret eller som barnet bur hos hindrar at ein samværsrett kan gjennomførast, kan den som har samværsretten krevje ny avgjerd av kven som skal ha foreldreansvaret eller kven barnet skal bu saman med, jf. § 63.

Ny § 43 b skal lyde:

§ 43 b *Samvær ved kontaktforbod eller besøksforbod*

Den som har forbod mot kontakt med eit barn etter straffeloven § 57 eller straffeprosessloven § 222 a, kan ikkje ha samvær med barnet etter avtale eller avgjerd. Dette gjeld likevel ikkje om forbodet etter nærare føresegner gjev høve til det.

§ 44 andre ledd fjerde punktum skal lyde:

Reglane i § 63 gjeld tilsvarande.

§ 56 skal lyde:

§ 56 *Vilkår for å reise sak*

Er foreldra usamde om kven som skal ha foreldreansvar, kven barnet skal bu fast saman med, eller samvær, kan kvar av dei reise sak for retten. *Ein forelder kan også reise sak om foreldreansvar når det er uråd å kome fram til ei avtale fordi den andre forelderen ikkje bur i landet og ikkje lar seg oppspore.* Sak om flytting med barnet ut av landet kan reisast av forelder med foreldreansvar eller av forelder som samstundes reiser sak om foreldreansvar.

Eit vilkår for å reise sak etter første stykket er at foreldra kan leggje fram gyldig meklingsattest. *Dette gjeld ikkje der ein forelder er dømd for alvorleg vald eller overgrep mot eigne barn etter straffeloven eller i slike høve er overført til tvungent psykisk helsevern eller idømt tvungen omsorg.* Departementet kan ved forskrift gje utfyllande reglar om kva for høve som er omfatta av unntaket i andre punktum.

§ 58 første ledd første punktum skal lyde:

Stemnemålet skal innehalde namn og adresse til foreldra og barna, og skal vise om usemja gjeld foreldreansvaret, *flytting med barnet ut av landet*, kvar barnet skal bu fast eller samværet, og gje ei kort utgreiing om grunnlaget for usemja og saksøkjarens påstand.

§ 60 a oppheves.

§ 63 skal lyde:

§ 63 *Endring av avtale eller avgjerd om foreldreansvaret mv.*

Foreldra kan gjere om avtale eller avgjerd om foreldreansvaret, *om flytting med barnet ut av landet*, om kven barnet skal bu hos fast og om samværsretten.

Vert foreldra ikkje samde, kan kvar av dei reise sak for retten, jf. § 56. Dom, rettsforlik og avtale med tvangskraft kan likevel berre endrast når særlege grunnar talar for det. Førebels avgjerd etter § 60 kan endrast på same vilkår av den domstolen som har *hovudsaka*.

Dersom det er openbert at det ikkje ligg føre slike særlege grunnar som nemnt i andre stykket, kan retten avgjere saka utan hovudforhandling.

Etter § 63 skal nytt avsnitt IV lyde:

IV. *Sakshandsaminga for retten om foreldreansvar mv. etter dødsfall*

§ 64 *Handsaming av saker om foreldreansvar mv. etter dødsfall*

Dersom den attlevande som får foreldreansvaret etter § 38 første stykket, ikkje budde saman med barnet på

tidspunktet for dødsfallet, kan andre reise sak med krav om å få foreldreansvaret. Fristen for å reise sak er seks månader etter dødsfallet. Retten kan ta førebels avgjerd etter § 60.

Dersom den attlevande er sikta, tiltala eller dømd for forsettleg å ha valda den andre forelderen sin død, kan andre reise sak med krav om å få foreldreansvaret. Fristen for å reise sak er seks månader etter at siktinga eller tiltala er fråfallen eller dom i straffesaka er rettskraftig. Den attlevande kan også reise slik sak.

Retten skal leggje vekt på om den attlevande ønskjer foreldreansvaret. Retten bør også leggje vekt på den avdøde sine ønske, særleg når dei er uttrykte skriftleg. Er den attlevande sikta, tiltala eller dømd for forsettleg å ha valda den andre forelderen sin død, kan den attlevande berre få eller framleis ha foreldreansvaret dersom dette klart er til det beste for barnet.

Retten skal avgjere spørsmålet om foreldreansvar ved dom. Retten bør innhente fråsegner frå den kommunale barneverntenesta der det trengst. Retten bør gje dei næraste slektningane til barnet eller dei som barnet bur saman med, høve til å uttale seg, med mindre dette er uturvande.

Retten kan la ein person få foreldreansvaret aleine eller la gifte eller sambuande få det saman. Retten kan la ein forelder få eller framleis ha foreldreansvaret sjølv om andre får foreldreansvar. Retten kan setje som vilkår for avgjerda at barnet i ei viss tid ikkje skal måtte flytte frå heimen der det bur, dersom flyttinga kan vere uheldig for barnet og det ikkje er rimeleg grunn til å flytte.

Når fleire får foreldreansvar, skal retten også ta avgjerd om kven barnet skal bu fast saman med. Retten kan alltid ta avgjerd om samvær for den attlevande. For den eller dei som får foreldreansvar, gjeld reglane i kapittel 5 og 6.

Retten skal gje melding til den kommunale barneverntenesta og fylkesmannen dersom ingen har vendt seg til retten etter § 64 a, eller dersom dommen fører til at ingen har foreldreansvar for barnet. Barneverntenesta skal plassere og følgje opp barnet etter reglane i lov 17. juli 1992 nr. 100 om barneverntjenester.

§ 64 a *Handsaminga av saken der ingen har foreldreansvar etter dødsfall*

Retten skal av eige tiltak og utan ugrunna opphald handsame sak om foreldreansvaret når han får melding etter skifteloven § 12 a om at eit dødsfall fører til at ingen lenger har foreldreansvaret for eit barn.

Den som ønskjer foreldreansvaret, kan vende seg til retten der barnet bur om dette.

Reglane i § 64 gjeld så langt dei høver.

§ 64 b *Førebels avgjerd om foreldreansvar når ein forel-*

der er sikta eller tiltala for å ha valda den andre forelderen sin død

Retten skal av eige tiltak og utan ugrunna opphald ta førebels avgjerd om foreldreansvaret når han får melding om at den attlevande er sikta eller tiltala for forsettleg å ha valda den andre forelderen sin død, og den attlevande har eller krev å få foreldreansvaret.

Retten treff avgjerda ved orskurd. Det er ikkje nødvendig med munnleg forhandling på førehand.

Så lenge ei førebels avgjerd om å frata foreldreansvaret gjeld, skal den attlevande ikkje ha samvær eller bu fast saman med barnet.

Reglane i § 64 gjeld så langt dei høver.

§ 64 c Avgjerd om foreldreansvar når det er teke førebels avgjerd og ingen har reist sak

Retten skal av eige tiltak og utan ugrunna opphald avgjere kven som skal ha foreldreansvaret når det er teke ei førebels avgjerd og ingen har reist sak etter § 64. Dette gjeld ikkje dersom det etter § 64 b er teke avgjerd om at ingen skal ha foreldreansvaret, og det er gitt melding til den kommunale barneverntenesta og fylkesmannen.

Reglane i §§ 64 og 64 b tredje stykket gjeld så langt dei høver.

§ 64 d Endring av avgjerd om foreldreansvar mv. etter dødsfall

Den attlevande forelderen kan reise sak for retten med krav om endring av avgjerd etter §§ 64, 64 a og 64 c. Ei avgjerd skal berre endrast dersom særlege grunnar talar for det. Den attlevande forelderen og andre kan på same vilkår reise sak om endring av ei førebels avgjerd etter § 64 b. Sak om endring etter tredje punktum skal reistast for den domstolen som tok den førebelse avgjerda.

Dersom det er openbert at det ikkje ligg føre særlege grunnar, kan retten avgjere saka utan hovudforhandling.

Kapittel 7 avsnitt IV blir nytt avsnitt V.

§ 84 a første ledd første punktum skal lyde:

Reglane i §§ 34, 35 og 38 gjeld for barn som har vanleg bustad i Noreg.

II

I lov 21. februar 1930 om skifte skal § 12 a første ledd lyde:

Om dødsfall skal den dødes nærmeste slektninger, ektefellen eller andre som har vært til stede, straks gi melding til namsmannen eller lensmannen eller til tingretten. Fører dødsfallet til at ingen lenger har foreldreansvaret for et barn, skal det opplyses om dette.

III

I lov 20. mai 2005 nr. 28 om straff gjøres følgende endringer:

§ 282 nytt annet ledd skal lyde:

Når noen kjennes skyldig i en straffbar handling etter § 282 første ledd bokstav b, skal retten vurdere om kontaktforbud etter § 57 skal idømmes.

§ 319 skal lyde:

§ 319 Plikt til å vurdere rettighetstap og kontaktforbud

Når noen kjennes skyldig i en straffbar handling etter §§ 299, 302, 304 eller 305, skal retten vurdere om rettighetstap etter § 56 og kontaktforbud etter § 57 skal idømmes.

IV

1. Loven gjelder fra den tid Kongen bestemmer. Kongen kan sette i kraft de enkelte bestemmelsene til forskjellig tid.
2. Barnelova § 43 b gjelder når kontaktforbud etter straffeloven § 57 eller besøksforbud etter straffeprosessloven § 222 a er fastsatt etter at lovendringen har trådt i kraft.
3. Departementet kan gi nærmere overgangsregler i forskrift.

Votering:

Tilrådinga frå komiteen vart samrøystes vedteken.

Presidenten: Det vert votert over overskrifta til lova og lova i det heile.

Votering:

Overskrifta til lova og lova i det heile vart samrøystes vedtekne.

Presidenten: Lovvedtaket vil bli sett opp til andre gongs handsaming i eit seinare møte i Stortinget.

Votering i sak nr. 7

Presidenten: Under debatten er det sett fram i alt 14 forslag. Det er

- forslag nr. 1, frå Kari Henriksen på vegner av Arbeidarpartiet og Kristeleg Folkeparti
- forslag nr. 2, frå Freddy André Øvstegård på vegner av Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Kristeleg Folkeparti
- forslaga nr. 3–7, frå Freddy André Øvstegård på vegner av Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti
- forslag nr. 8, frå Freddy André Øvstegård på vegner av Sosialistisk Venstreparti og Kristeleg Folkeparti

- forslaga nr. 9–12, frå Åslaug Sem-Jacobsen på vegner av Senterpartiet
- forslaga nr. 13 og 14, frå Freddy André Øvstegård på vegner av Sosialistisk Venstreparti

Presidenten: Det vert votert over forslag nr. 13, frå Sosialistisk Venstreparti. Forslaget lyder:

«Ny § 1-6 fjerde punktum skal lyde:

Dokumentasjon må gjøres i samarbeid med barnet, og barnet må ha mulighet til å gi tilbakemelding til barnevernet. I møte med barnevernet gis alle barn anledning til å ha med seg en tillitsperson.»

Raudt har varsla støtte til forslaget.

Voteringstavlene viste at 93 representantar hadde røysta mot og 9 representantar for forslaget frå Sosialistisk Venstreparti.

(Voteringsutskrift kl. 16.17.32)

Stein Erik Lauvås (A) (frå salen): President! Jeg tror jeg trykte feil.

Presidenten: Det vert notert. Då skal resultatet vera 94 røyster mot og 8 røyster for forslaget. Dermed er forslaget frå Sosialistisk Venstreparti ikkje vedteke.

Det vert votert over forslag nr. 14, frå Sosialistisk Venstreparti. Forslaget lyder:

«§ 4-22 tredje ledd skal lyde:

Barnevernstjenesten skal alltid, hvis barnet ønsker det, vurdere om noen i barnets familie eller nære nettverk skal velges som fosterhjem. Dette må, så langt som det er mulig, gjøres i samarbeid med barnet.»

Miljøpartiet Dei Grøne har varsla støtte til forslaget.

Votering:

Forslaget frå Sosialistisk Venstreparti vart med 94 mot 8 røyster ikkje vedteke.

(Voteringsutskrift kl. 16.18.08)

Presidenten: Det vert votert over forslaga nr. 9–12, frå Senterpartiet.

Forslag nr. 9 lyder:

«Stortinget ber regjeringen innføre et nærhetsprinsipp i barnevernet som gir barn i barnevernet en lovmessig rett til tilbud i nærhet til barnets hjemsted, og som hindrer langflytting av barn, så fremt det ikke er til barnets beste.»

Forslag nr. 10 lyder:

«Stortinget ber regjeringen innføre et nærhetsprinsipp i barnevernet som setter en begrensning på hvor mange ganger et enkelt barn kan flyttes mellom ulike barnevernstiltak.»

Forslag nr. 11 lyder:

«Stortinget ber regjeringen sikre at enetiltak for barn i barnevernsinstitusjoner ikke skal forekomme,

så fremt det ikke i spesielle tilfeller vurderes som det beste for barnet.»

Forslag nr. 12 lyder:

«§ 6-4 første ledd bokstav c skal lyde:

c) *Når et barn har alvorlige utfordringer i form av alvorlig eller gjentatt kriminalitet, misbruk av rusmidler eller på annen måte utsetter sin egen helse og utvikling for alvorlig fare.*

I lov 4. juli 1991 nr. 47 om ekteskap skal § 26 a andre ledd bokstav c lyde:

c) *når et barn har alvorlige utfordringer i form av alvorlig eller gjentatt kriminalitet, misbruk av rusmidler eller på annen måte utsetter sin egen helse og utvikling for alvorlig fare,*

I lov 28. februar 1997 nr. 19 om folketrygd skal § 25-11 bokstav c lyde:

c) *når et barn har alvorlige utfordringer i form av alvorlig eller gjentatt kriminalitet, misbruk av rusmidler eller på annen måte utsetter sin egen helse og utvikling for fare,*

I lov 19. juni 1997 nr. 62 om familievernkontorer skal § 10 andre ledd bokstav c lyde:

c) *når et barn har alvorlige utfordringer i form av alvorlig eller gjentatt kriminalitet, misbruk av rusmidler eller på annen måte utsetter sin egen helse og utvikling for alvorlig fare,*

I lov 17. juli 1998 nr. 61 om grunnskolen og den videregående opplæringa skal § 15-3 andre ledd bokstav c lyde:

c) *når eit barn har alvorlege utfordringar i form av alvorleg eller gjentatt kriminalitet, misbruk av rusmiddel eller på annan måte utset si eiga helse og utvikling for fare,*

I lov 2. juli 1999 nr. 64 om helsepersonell m.v. skal § 33 andre ledd bokstav c lyde:

c) *når et barn har alvorlige utfordringer i form av alvorlig eller gjentatt kriminalitet, misbruk av rusmidler eller på annen måte utsetter sin egen helse og utvikling for fare,*

I lov 4. juli 2003 nr. 84 om frittstående skolar skal § 7-4 andre ledd bokstav c lyde:

c) *når eit barn har alvorlege utfordringar i form av alvorleg eller gjentatt kriminalitet, misbruk av rusmiddel eller på annan måte utset si eiga helse og utvikling for fare,*

I lov 4. juli 2003 nr. 80 om introduksjonsordning og norskopplæring for nyankomne innvandrere skal § 26 andre ledd bokstav c lyde:

c) *når et barn har alvorlige utfordringer i form av alvorlig eller gjentatt kriminalitet, misbruk av rusmidler eller på annen måte utsetter sin egen helse og utvik-*

ling for fare,

I lov 19. juni 2009 nr. 44 om kommunale krisesenter-tilbud skal § 6 andre ledd bokstav c lyde:

- c) *når eit barn har alvorlege utfordringar i form av alvorleg eller gjentatt kriminalitet, misbruk av rusmiddel eller på annan måte utset si eiga helse og utvikling for fare,*

I lov 18. desember 2009 nr. 131 om sosiale tjenester i arbeids- og velferdsforvaltningen skal § 45 andre ledd bokstav c lyde:

- c) *når et barn har alvorlige utfordringer i form av alvorlig eller gjentatt kriminalitet, misbruk av rusmidler eller på annen måte utsetter sin egen helse og utvikling for fare,»*

Voteringsstavlene viste at 89 representantar hadde røysta mot og 13 representantar for forslaga frå Senterpartiet.

(Voteringsutskrift kl. 16.18.36)

Rigmor Aasrud (A) (frå salen): President! Jeg stemte feil.

Presidenten: Det var berre éin feil. Då skal resultatet vera 90 røyster mot og 12 røyster for forslaget. Dermed er forslaga frå Senterpartiet ikkje vedtekne.

Det vert votert over forslag nr. 8, frå Sosialistisk Venstreparti og Kristeleg Folkeparti. Forslaget lyder:

«§ 6-4 første ledd bokstav c skal lyde:

- c) *når et barn strever med alvorlige utfordringer i form av graverende eller gjentatt kriminalitet, misbruk av rusmidler eller på annen måte utsetter sin helse eller utvikling for alvorlig fare.»*

Miljøpartiet Dei Grøne og Raudt har varsla støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget frå Sosialistisk Venstreparti og Kristeleg Folkeparti vart med 88 mot 14 røyster ikkje vedteke.

(Voteringsutskrift kl. 16.19.05)

Presidenten: Det vert votert over forslaga nr. 5 og 6, frå Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti.

Forslag nr. 5 lyder:

«§ 6-3 første ledd skal lyde:

Alle barn som er i stand til å danne seg egne synspunkter, skal få tilstrekkelig og tilpasset informasjon og har rett til fritt å gi uttrykk for sine synspunkter før det tas avgjørelse i sak som berører ham eller henne. Barnet skal bli lyttet til og, og barnets synspunkter skal vektlegges i samsvar med barnets alder og modenhet.»

Forslag nr. 6 lyder:

«§ 1-3 andre ledd første punktum skal lyde:

Barn har rett til at tiltak som er iverksatt før barnet har fylt 18 år, opprettholdes eller erstattes av andre tiltak som er omhandlet i denne lov inntil barnet har fylt 25 år.»

Raudt har varsla støtte til forslaga.

V o t e r i n g :

Forslaga frå Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti vart med 82 mot 19 røyster ikkje vedtekne.
(Voteringsutskrift kl. 16.19.25)

Presidenten: Det vert votert over forslaga nr. 3, 4 og 7, frå Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti.

Forslag nr. 3 lyder:

«Stortinget ber regjeringen sikre at alle barn og unge som blir plassert i fosterhjem/institusjon, så tidlig som mulig får en helsefaglig vurdering/samtale for å sikre kartlegging, forebygging og tidlig oppfølging av eventuelle emosjonelle eller atferdsmessige problemer og psykiske vansker eller lidelser.»

Forslag nr. 4 lyder:

«Stortinget ber regjeringen utrede en fullfinansiert «barnevernshelsereform» i tråd med anbefalingene i NOU 2016:16 og fremme sak for Stortinget på egnet måte.»

Forslag nr. 7 lyder:

«§ 1-3 nytt tredje ledd skal lyde:

Departementet kan i forskrift gi utfyllende bestemmelser om barn og unges rett til ettervern.

Ny § 1-5 skal lyde:

§ 1-5 Barn og unges rett til nødvendige barneverntiltak

Barn og unge har rett til nødvendige tiltak etter loven når vilkårene for tiltaket er oppfylt.

§ 4-15 fjerde ledd skal lyde:

Barn har rett til å videreføre plassering eller avtale om å motta andre hjelpetiltak etter fylte 18 år. I god tid før barnet fyller 18 år, skal barneverntjenesten i samarbeid med barnet vurdere å videreføre plassering eller avtale om barnet skal motta andre hjelpetiltak etter fylte 18 år. Barneverntjenesten skal i samarbeid med barnet utarbeide en plan for framtidige tiltak. Planen skal gjennomgås årlig, eller når dette er hensiktsmessig ut fra ungdommens situasjon og ønske.»

Miljøpartiet Dei Grøne og Raudt har varsla støtte til forslaga.

V o t e r i n g :

Forslaga frå Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti vart med 81 mot 21 røyster ikkje vedtekne.
(Voteringsutskrift kl. 16.19.50)

Presidenten: Det vert votert over forslag nr. 2, frå Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Kristeleg Folkeparti. Forslaget lyder:

«§ 6-4 første ledd bokstav a skal lyde:

a) når det er grunn til å tro at et barn blir eller vil bli mishandlet, utsatt for alvorlige mangler ved den daglige omsorgen eller annen omsorgssvikt,»

Miljøpartiet Dei Grøne og Raudt har varsla støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget frå Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Kristeleg Folkeparti vart med 77 mot 25 røyster ikkje vedteke.

(Voteringsutskrift kl. 16.20.11)

Presidenten: Det vert votert over forslag nr. 1, frå Arbeidarpartiet og Kristeleg Folkeparti. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen registrere og følge opp de saker der det inngås avtaler mellom kommuner om ansvar for barn som oppholder seg i en annen stat, og påse at det er barnets beste og ikke økonomiske hensyn som er avgjørende for hvilken kommune som påtar seg/får oppgaven med oppfølging.»

Miljøpartiet Dei Grøne og Raudt har varsla støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget frå Arbeidarpartiet og Kristeleg Folkeparti vart med 61 mot 41 røyster ikkje vedteke.

(Voteringsutskrift kl. 16.20.59)

Komiteen hadde tilrådd Stortinget å gjera følgjande vedtak til

L o v :

A.

L o v

om endringer i barnevernloven mv. (bedre rettssikkerhet for barn og foreldre)

I

I lov 17. juli 1992 nr. 100 om barneverntjenester gjerres følgjande endringer:

§ 1-1 skal lyde:

§ 1-1 *Lovens formål*

Loven skal sikre at barn og unge som lever under forhold som kan skade deres helse og utvikling, får nødvendig hjelp, omsorg og beskyttelse til rett tid. Loven skal bidra til at barn og unge møtes med trygghet, kjærlighet og

forståelse og at alle barn og unge får gode og trygge oppvekstvilkår.

§ 1-2 første ledd skal lyde:

Lovens bestemmelser om tjenester og tiltak gjelder for barn som har vanlig bosted i riket og oppholder seg her. Lovens bestemmelser om tjenester og tiltak gjelder også for barn som oppholder seg i riket, og som er flyktninger eller er internasjonalt fordrevne, eller når barnets vanlige bosted ikke lar seg fastsette.

Ny § 1-5 skal lyde:

§ 1-5 *Barnets rett til nødvendige barneverntiltak*

Barn har rett til nødvendige tiltak etter loven når vilkårene for tiltaket er oppfylt.

Ny § 1-6 skal lyde:

§ 1-6 *Barnets rett til medvirkning*

Alle barn som er i stand til å danne seg egne synspunkter, har rett til å medvirke i alle forhold som vedrører barnet etter denne loven. Barnet skal få tilstrekkelig og tilpasset informasjon og har rett til fritt å gi uttrykk for sine synspunkter. Barnet skal bli lyttet til, og barnets synspunkter skal vektlegges i samsvar med barnets alder og modenhet. Barn som barnevernet har overtatt omsorgen for, kan gis anledning til å ha med seg en person barnet har særlig tillit til. Departementet kan i forskrift gi nærmere regler om medvirkning og om tillitspersonens oppgaver og funksjon.

Ny § 1-7 skal lyde:

§ 1-7 *Barnevernets plikt til å samarbeide med barn og foreldre*

Barnevernet skal utøve sin virksomhet med respekt for og så langt som mulig i samarbeid med barnet og barnets foreldre.

§ 4-1 annet ledd oppheves.

§ 4-2 nytt annet ledd skal lyde:

Dersom barneverntjenesten henlegger meldingen uten undersøkelse, skal dette begrunnes skriftlig. Begrunnelsen skal inneholde faglige vurderinger. Henleggelse av åpenbart grunnløse meldinger trenger ikke å begrunnes.

§ 4-3 nytt sjettede ledd skal lyde:

Avgjørelser om å henlegge saken etter en undersøkelse, skal regnes som enkeltvedtak.

§ 4-4 a første ledd bokstav c skal lyde:

c) Barnets rettigheter er ivarettatt i samsvar med § 1-6 og § 6-3. Barnets mening skal tillegges stor vekt og skal fremkomme av sakens dokumenter.

§ 4-6 femte og nytt sjette ledd skal lyde:

Dersom saken ikke er sendt til fylkesnemnda innen fristene som nevnt i fjerde ledd, faller vedtaket bort. *Vedtaket som gjelder et barn som oppholder seg i Norge, men som har vanlig bosted i en annen stat, jf. § 1-2, faller likevel ikke bort dersom barneverntjenesten innen samme frist har:*

- a) *fremmet anmodning til bostedsstaten om å treffe nødvendige beskyttelsestiltak, eller*
- b) *fattet vedtak om å få overført jurisdiksjon til Norge etter lov 4. september 2015 nr. 85 om gjennomføring av konvensjon 19. oktober 1996 om jurisdiksjon, lovvalg, anerkjennelse, fullbyrdelse og samarbeid vedrørende foreldremyndighet og tiltak for beskyttelse av barn § 5.*

Etter at det er truffet midlertidig vedtak i en akutsituasjon, skal barneverntjenesten løpende følge med på barnets omsorgssituasjon og utvikling. Barneverntjenesten skal vurdere om det er nødvendig med endringer eller ytterligere tiltak for barnet. Barneverntjenesten skal også følge med på foreldrenes situasjon. Barneverntjenesten skal kort tid etter at vedtak er truffet, kontakte foreldrene med tilbud om veiledning og oppfølging. Dersom foreldrene ønsker det, skal barneverntjenesten som en del av oppfølgingen formidle kontakt med øvrige hjelpeinstanser.

§ 4-9 fjerde og nytt femte ledd skal lyde:

Dersom saken ikke er sendt til fylkesnemnda innen fristen som nevnt i tredje ledd, faller vedtaket bort. *Vedtaket som gjelder et barn som oppholder seg i Norge, men som har vanlig bosted i en annen stat, jf. § 1-2, faller likevel ikke bort dersom barneverntjenesten innen samme frist har:*

- a) *fremmet anmodning til bostedsstaten om å treffe nødvendige beskyttelsestiltak, eller*
- b) *fattet vedtak om å få overført jurisdiksjon til Norge etter lov 4. september 2015 nr. 85 om gjennomføring av konvensjon 19. oktober 1996 om jurisdiksjon, lovvalg, anerkjennelse, fullbyrdelse og samarbeid vedrørende foreldremyndighet og tiltak for beskyttelse av barn § 5.*

Etter at det er truffet foreløpige vedtak etter § 4-8 første ledd og annet ledd annet punktum, skal barneverntjenesten løpende følge med på barnets omsorgssituasjon og utvikling. Barneverntjenesten skal vurdere om det er nødvendig med endringer eller ytterligere tiltak for barnet. Barneverntjenesten skal også følge med på foreldrenes situasjon. Barneverntjenesten skal kort tid etter at vedtak er truffet, kontakte foreldrene med tilbud om veiledning og oppfølging. Dersom foreldrene ønsker det, skal barneverntjenesten som en del av oppfølgingen formidle kontakt med øvrige hjelpeinstanser.

§ 4-16 skal lyde:

§ 4-16 *Oppfølging av vedtak om omsorgsovertakelse*

Barneverntjenesten har etter omsorgsovertakelsen et løpende og helhetlig ansvar for oppfølgingen av barnet, herunder et ansvar for å følge utviklingen til barnet og foreldrene. Barneverntjenesten skal vurdere om det er nødvendig med endringer eller ytterligere tiltak for barnet. Barneverntjenesten skal, der hensynet til barnet ikke taler imot det, legge til rette for samvær med søsken. Barneverntjenesten skal kort tid etter omsorgsovertakelsen kontakte foreldrene med tilbud om veiledning og oppfølging. Dersom foreldrene ønsker det, skal barneverntjenesten som en del av oppfølgingen formidle kontakt med øvrige hjelpeinstanser. Der hensynet til barnet ikke taler mot det, skal barneverntjenesten legge til rette for at foreldrene kan få tilbake omsorgen for barnet, jf. § 4-21.

§ 4-22 tredje ledd skal lyde:

Barneverntjenesten skal alltid vurdere om noen i barnets familie eller nære nettverk kan velges som fosterhjem. Barneverntjenesten skal ved slike vurderinger legge til rette for bruk av verktøy og metoder for nettverksinvolvering, dersom det er hensiktsmessig.

§ 4-22 nåværende tredje til sjette ledd blir fjerde, femte, sjette og nytt syvende ledd.

§ 4-28 overskriften og første ledd skal lyde:

§ 4-28 *Oppfølging og tiltaksplan*

Etter at det er truffet vedtak om plassering på institusjon etter § 4-24 eller § 4-26 eller midlertidig vedtak etter § 4-25, skal barneverntjenesten løpende følge med på barnets omsorgssituasjon og utvikling. Barneverntjenesten skal vurdere om det er nødvendig med endringer eller ytterligere tiltak for barnet. Barneverntjenesten skal kort tid etter at vedtaket er truffet kontakte foreldrene med tilbud om veiledning og oppfølging. Dersom foreldrene ønsker det, skal barneverntjenesten som en del av oppfølgingen formidle kontakt med øvrige hjelpeinstanser.

§ 4-28 nåværende første, annet, tredje og fjerde ledd blir annet, tredje, fjerde og nytt femte ledd.

Ny § 6-3 a skal lyde:

§ 6-3 a *Krav til begrunnelse*

Det skal fremgå av vedtaket hva som er barnets synspunkt, og hvilken vekt barnets mening er tillagt. Hvordan barnets beste er vurdert skal også fremgå av vedtaket.

§ 6-4 skal lyde:

§ 6-4 *Opplysningsplikt*

Enhver som utfører tjeneste eller arbeid for et forvaltningsorgan, skal uten hinder av taushetsplikt melde fra til barneverntjenesten uten ugrunnet opphold

- a) når det er grunn til å tro at et barn blir eller vil bli mishandlet, utsatt for alvorlige mangler ved den daglige omsorgen eller annen alvorlig omsorgssvikt,
- b) når det er grunn til å tro at et barn har en livstruende eller annen alvorlig sykdom eller skade og ikke kommer til undersøkelse eller behandling, eller at et barn med nedsatt funksjonsevne eller et spesielt hjelpetrequende barn ikke får dekket sitt særlige behov for behandling eller opplæring,
- c) når et barn viser alvorlige atferdsvansker i form av alvorlig eller gjentatt kriminalitet, misbruk av rusmidler eller en annen form for utpreget normløs atferd,
- d) når det er grunn til å tro at et barn blir eller vil bli utnyttet til menneskehandel.

De organene som er ansvarlig for gjennomføringen av barnevernloven, kan gi pålegg til offentlige myndigheter om å gi taushetsbelagte opplysninger når dette er nødvendig i forbindelse med vurdering, forberedelse og behandling av saker etter barnevernloven om

- a) midlertidig plassering av barn utenfor hjemmet i akutsituasjoner, jf. § 4-6 annet ledd,
- b) forbud mot flytting av barn og foreløpig vedtak om omsorgsovertakelse av nyfødt barn før barnet har flyttet hjem, jf. §§ 4-8 og 4-9,
- c) medisinsk undersøkelse og behandling, jf. § 4-10,
- d) behandling av barn som har særlige behandlings- eller opplæringsbehov, jf. § 4-11,
- e) omsorgsovertakelse, jf. § 4-12,
- f) samværsrett og skjult adresse, jf. § 4-19,
- g) fratakelse av foreldreansvar og adopsjon, jf. § 4-20,
- h) oppheving av vedtak om omsorgsovertakelse, jf. § 4-21,
- i) plassering og tilbakehold i institusjon uten samtykke, jf. §§ 4-24 og 4-25,
- j) plassering i institusjon uten samtykke ved fare for menneskehandel, jf. § 4-29.

Pålegg om å gi taushetsbelagte opplysninger kan også gis i saker etter § 4-4 tredje ledd om pålegg om hjelpetiltak når dette er nødvendig for å unngå at et barn havner i en alvorlig situasjon som beskrevet i § 4-12 om omsorgsovertakelse.

Adgangen til å gi pålegg om å gi taushetsbelagte opplysninger gjelder også ved rettslig prøving av fylkesnemndas vedtak.

Opplysninger skal så langt som mulig innhentes i samarbeid med den saken gjelder, eller slik at vedkommende har kjennskap til innhentingen. Sakens parter skal informeres om at pålegg gis og hva dette omfatter med

mindre dette kan hindre eller vanskeliggjøre at barneverntjenesten kan gi barnet tilstrekkelig hjelp.

Også yrkesutøvere som opptrer i medhold av helsepersonelloven, psykisk helsevernloven, helse- og omsorgstjenesteloven, lov 19. juni 1997 nr. 62 om familievernkontorer og friskolelova plikter å gi opplysninger etter reglene i første til fjerde ledd. Det samme gjelder meklere i ekteskapsaker og private som utfører oppgaver for stat, fylkeskommune eller kommune, og de som utfører slike oppgaver på vegne av organisasjoner.

§ 7-19 tredje ledd skal lyde:

Vedtak skal begrunnes som dommer. Tvisteloven § 19-6 gjelder tilsvarende så langt den passer. Det skal fremgå av vedtaket hva som er barnets synspunkt, og hvilken vekt barnets mening er tillagt. Hvordan barnets beste er vurdert skal også fremgå av vedtaket. I meldingen om vedtaket skal det gjøres oppmerksom på adgangen til å kreve rettslig prøving, jf. § 7-24.

Ny § 8-5 skal lyde:

§ 8-5 Kommunens ansvar for barn som oppholder seg i en annen stat

Barneverntjenesten i den kommunen barnet sist var registrert bosatt har ansvaret for å yte tjenester og tiltak etter denne loven når barnet oppholder seg i en annen stat, jf. § 1-2. Ved avtale mellom barneverntjenesten i de berørte kommunene, kan ansvaret overføres til en annen kommune som barnet har tilknytning til.

En barneverntjeneste som har sendt begjæring om tiltak til fylkesnemnda, har ansvaret for saken selv om barnet oppholder seg i en annen stat.

§ 9-1 første ledd skal lyde:

Den enkelte kommune skal sørge for de bevilgninger som er nødvendige for å yte de tjenester og tiltak som kommunen har ansvaret for etter denne loven. Kommunen dekker sine egne kostnader med saken i fylkesnemnda. Kommunen dekker i tillegg utgifter til private parter vitner som er nødvendig i forbindelse med opplysning av sak i fylkesnemnda, samt godtgjøring til sakkyndig oppnevnt av fylkesnemnda og utgifter til tolk i forhandlingsmøte.

II

I lov 4. juli 1991 nr. 47 om ekteskap skal § 26 a lyde:
§ 26 a Opplysningsplikt til barnevernet

Meklere som arbeider innenfor rammen av denne loven skal i sitt arbeid være oppmerksomme på forhold som kan føre til tiltak fra barneverntjenesten.

Meklere som arbeider innenfor rammen av denne loven, skal uten hinder av taushetsplikt melde fra til barneverntjenesten uten ugrunnet opphold

- a) når det er grunn til å tro at et barn blir eller vil bli mishandlet, utsatt for alvorlige mangler ved den daglige omsorgen eller annen alvorlig omsorgssvikt,
- b) når det er grunn til å tro at et barn har en livstruende eller annen alvorlig sykdom eller skade og ikke kommer til undersøkelse eller behandling, eller at et barn med nedsatt funksjonsevne eller et spesielt hjelpetrequende barn ikke får dekket sitt særlige behov for behandling eller opplæring,
- c) når et barn viser alvorlige atferdsvansker i form av alvorlig eller gjentatt kriminalitet, misbruk av rusmidler eller en annen form for utpreget normløs atferd,
- d) når det er grunn til å tro at et barn blir eller vil bli utnyttet til menneskehandel.

Meklere som arbeider innenfor rammen av denne loven, plikter også å gi opplysninger etter pålegg i samsvar med barnevernloven § 6-4.

III

I lov 28. februar 1997 nr. 19 om folketrygd skal § 25-11 lyde:

§ 25-11 Opplysningsplikt til barnevernet

Enhver som gjør tjeneste i trygdens organer, skal i sitt arbeid være oppmerksom på forhold som kan føre til tiltak fra barnevernstjenesten.

Enhver som gjør tjeneste i trygdens organer, skal uten hinder av taushetsplikt melde fra til barnevernstjenesten uten ugrunnet opphold

- a) når det er grunn til å tro at et barn blir eller vil bli mishandlet, utsatt for alvorlige mangler ved den daglige omsorgen eller annen alvorlig omsorgssvikt,
- b) når det er grunn til å tro at et barn har en livstruende eller annen alvorlig sykdom eller skade og ikke kommer til undersøkelse eller behandling, eller at et barn med nedsatt funksjonsevne eller et spesielt hjelpetrequende barn ikke får dekket sitt særlige behov for behandling eller opplæring,
- c) når et barn viser alvorlige atferdsvansker i form av alvorlig eller gjentatt kriminalitet, misbruk av rusmidler eller en annen form for utpreget normløs atferd,
- d) når det er grunn til å tro at et barn blir eller vil bli utnyttet til menneskehandel.

Enhver som gjør tjeneste i trygdens organer, plikter også å gi opplysninger etter pålegg i samsvar med barnevernloven § 6-4.

IV

I lov 19. juni 1997 nr. 62 om familievernkontorer skal § 10 lyde:

§ 10 Opplysningsplikt til barnevernet

Fagpersonell ved familievernkontor skal i sitt arbeid være oppmerksomme på forhold som kan føre til tiltak fra barneverntjenesten.

Fagpersonellet skal uten hinder av taushetsplikt melde fra til barneverntjenesten uten ugrunnet opphold

- a) når det er grunn til å tro at et barn blir eller vil bli mishandlet, utsatt for alvorlige mangler ved den daglige omsorgen eller annen alvorlig omsorgssvikt,
- b) når det er grunn til å tro at et barn har en livstruende eller annen alvorlig sykdom eller skade og ikke kommer til undersøkelse eller behandling, eller at et barn med nedsatt funksjonsevne eller et spesielt hjelpetrequende barn ikke får dekket sitt særlige behov for behandling eller opplæring,
- c) når et barn viser alvorlige atferdsvansker i form av alvorlig eller gjentatt kriminalitet, misbruk av rusmidler eller en annen form for utpreget normløs atferd,
- d) når det er grunn til å tro at et barn blir eller vil bli utnyttet til menneskehandel.

Fagpersonellet plikter også å gi opplysninger etter pålegg i samsvar med barnevernloven § 6-4.

V

I lov 17. juli 1998 nr. 61 om grunnskolen og den videregående opplæringa skal § 15-3 lyde:

§ 15-3 Opplysningsplikt til barnevernet

Tilsette i skolen skal i arbeidet sitt vere merksame på forhold som kan føre til tiltak frå barneverntenesta.

Tilsette i skolen skal utan hinder av teieplikta melde frå til barneverntenesta utan ugrunna opphald

- a) når det er grunn til å tru at eit barn blir eller vil bli mishandla, utsett for alvorlege manglar ved den daglege omsorga eller anna alvorleg omsorgssvikt,
- b) når det er grunn til å tru at eit barn har ein livstruande eller annan alvorleg sjukdom eller skade og ikkje kjem til undersøking eller behandling, eller at eit barn med nedsett funksjonsevne eller eit spesielt hjelpetrequande barn ikkje får dekt sitt særlege behov for behandling eller opplæring,
- c) når eit barn viser alvorlege åtferdsvanskar i form av alvorleg eller gjentatt kriminalitet, misbruk av rusmiddel eller ei anna form for utprega normlaus åtferd,
- d) når det er grunn til å tru at eit barn blir eller vil bli utnytta til menneskehandel.

Alle som utfører teneste eller arbeid etter denne lova, pliktar også å gi opplysningar etter pålegg i samsvar med barnevernloven § 6-4.

VI

I lov 2. juli 1999 nr. 64 om helsepersonell m.v. skal § 33 lyde:

§ 33 Opplysningsplikt til barnevernet

Den som yter helsehjelp, skal i sitt arbeid være oppmerksom på forhold som kan føre til tiltak fra barneverntjenesten.

Helsepersonell skal uten hinder av taushetsplikt etter § 21 melde fra til barneverntjenesten uten ugrunnet opphold

- a) når det er grunn til å tro at et barn blir eller vil bli mishandlet, utsatt for alvorlige mangler ved den daglige omsorgen eller annen alvorlig omsorgssvikt,
- b) når det er grunn til å tro at et barn har en livstruende eller annen alvorlig sykdom eller skade og ikke kommer til undersøkelse eller behandling, eller at et barn med nedsatt funksjonsevne eller et spesielt hjelpe-trengende barn ikke får dekket sitt særlige behov for behandling eller opplæring,
- c) når et barn viser alvorlige atferdsvansker i form av alvorlig eller gjentatt kriminalitet, misbruk av rusmidler eller en annen form for utpreget normløs atferd,
- d) når det er grunn til å tro at et barn blir eller vil bli utnyttet til menneskehandel.

Helsepersonell plikter også å gi opplysninger etter pålegg i samsvar med barnevernloven § 6-4.

I helseinstitusjoner skal det utpekes en person som skal ha ansvaret for videreformidling av opplysninger etter annet og tredje ledd. Denne personen skal uten ugrunnet opphold gi melder tilbakemelding på om melding etter annet ledd er videreformidlet. Dersom meldingen ikke er videreformidlet, skal det begrunnes. Melder har fortsatt et ansvar for å melde, dersom melder mener at vilkårene etter annet ledd er oppfylt. Personen som har ansvaret for videreformidling av opplysningene skal også påse at barneverntjenestens tilbakemeldinger etter barnevernloven § 6-7 a, uten ugrunnet opphold videreformidles til melder.

VII

I lov 4. juli 2003 nr. 84 om frittstående skolar skal § 7-4 lyde:

§ 7-4 Opplysningsplikt til barnevernet

Tilsette i skolen skal i arbeidet sitt vere merksame på forhold som kan føre til tiltak frå barneverntenesta.

Tilsette i skolen skal utan hinder av teieplikta melde frå til barneverntenesta utan ugrunna opphald

- a) når det er grunn til å tru at eit barn blir eller vil bli mishandla, utsett for alvorlege manglar ved den daglege omsorga eller anna alvorleg omsorgssvikt,
- b) når det er grunn til å tru at eit barn har ein livstruande eller annan alvorleg sjukdom eller skade og ikkje kjem til undersøking eller behandling, eller at eit barn med nedsett funksjonsevne eller eit spesielt hjelpe-

trengande barn ikkje får dekt sitt særlege behov for behandling eller opplæring,

- c) når eit barn viser alvorlege åtferdsvanskar i form av alvorleg eller gjentatt kriminalitet, misbruk av rusmiddel eller ei anna form for utprega normlaus åtferd,
- d) når det er grunn til å tru at eit barn blir eller vil bli utnytta til menneskehandel.

Alle som utfører teneste eller arbeid etter denne lova, pliktar også å gi opplysningar etter pålegg i samsvar med barnevernloven § 6-4.

VIII

I lov 4. juli 2003 nr. 80 om introduksjonsordning og norskopplæring for nyankomne innvandrere skal § 26 lyde:

§ 26 Opplysningsplikt til barnevernet

Personell som arbeider innenfor rammen av denne loven, skal i sitt arbeid være oppmerksom på forhold som kan føre til tiltak fra barneverntjenesten.

Personell som arbeider innenfor rammen av denne loven, skal uten hinder av taushetsplikt melde fra til barneverntjenesten uten ugrunnet opphold

- a) når det er grunn til å tro at et barn blir eller vil bli mishandlet, utsatt for alvorlige mangler ved den daglige omsorgen eller annen alvorlig omsorgssvikt,
- b) når det er grunn til å tro at et barn har en livstruende eller annen alvorlig sykdom eller skade og ikke kommer til undersøkelse eller behandling, eller at et barn med nedsatt funksjonsevne eller et spesielt hjelpe-trengende barn ikke får dekket sitt særlige behov for behandling eller opplæring,
- c) når et barn viser alvorlige atferdsvansker i form av alvorlig eller gjentatt kriminalitet, misbruk av rusmidler eller en annen form for utpreget normløs atferd,
- d) når det er grunn til å tro at et barn blir eller vil bli utnyttet til menneskehandel.

Personell som arbeider innenfor rammen av denne loven, plikter også å gi opplysninger etter pålegg i samsvar med barnevernloven § 6-4.

IX

I lov 17. juni 2005 nr. 64 om barnehager skal § 22 lyde:

§ 22 Opplysningsplikt til barnevernet

Enhver som utfører tjeneste eller arbeid etter denne loven, skal i sitt arbeid være oppmerksom på forhold som kan føre til tiltak fra barneverntjenesten.

Enhver som utfører tjeneste eller arbeid etter denne loven, skal uten hinder av taushetsplikt melde fra til barneverntjenesten uten ugrunnet opphold

- a) når det er grunn til å tro at et barn blir eller vil bli mishandlet, utsatt for alvorlige mangler ved den daglige omsorgen eller annen alvorlig omsorgssvikt,
- b) når det er grunn til å tro at et barn har en livstruende eller annen alvorlig sykdom eller skade og ikke kommer til undersøkelse eller behandling, eller at et barn med nedsatt funksjonsevne eller et spesielt hjelpetrequende barn ikke får dekket sitt særlige behov for behandling eller opplæring,
- c) når det er grunn til å tro at et barn blir eller vil bli utnyttet til menneskehandel.

Enhver som utfører tjeneste eller arbeid etter denne loven, plikter også å gi opplysninger etter pålegg i samsvar med barnevernloven § 6-4.

X

I lov 19. juni 2009 nr. 44 om kommunale krisesentertilbud skal § 6 lyde:

§ 6 Opplysningsplikt til barnevernet

Alle som utfører teneste eller arbeid etter denne lova, skal i arbeidet sitt vere merksame på forhold som kan føre til tiltak frå barneverntenesta.

Alle som utfører teneste eller arbeid etter denne lova, skal utan hinder av teieplikta melde frå til barneverntenesta utan ugrunna opphald

- a) når det er grunn til å tru at eit barn blir eller vil bli mishandla, utsett for alvorlege manglar ved den daglege omsorga eller anna alvorleg omsorgssvikt,
- b) når det er grunn til å tru at eit barn har ein livstruande eller annan alvorleg sjukdom eller skade og ikkje kjem til undersøking eller behandling, eller at eit barn med nedsett funksjonsevne eller spesielt hjelpetrequende barn ikkje får dekt sitt særlege behov for behandling eller opplæring,
- c) når eit barn viser alvorlege åtferdsvanskar i form av alvorleg eller gjentatt kriminalitet, misbruk av rusmiddel eller ei anna form for utprega normlaus åtferd,
- d) når det er grunn til å tru at eit barn blir eller vil bli utnytta til menneskehandel.

Alle som utfører teneste eller arbeid etter denne lova, pliktar også å gi opplysningar etter pålegg i samsvar med barnevernloven § 6-4.

XI

I lov 18. desember 2009 nr. 131 om sosiale tjenester i arbeids- og velferdsforvaltningen skal § 45 lyde:

§ 45 Opplysningsplikt til barnevernet

Enhver som utfører tjeneste eller arbeid etter denne loven, skal i sitt arbeid være oppmerksom på forhold som kan føre til tiltak fra barneverntjenesten.

Enhver som utfører tjeneste eller arbeid etter denne loven, skal uten hinder av taushetsplikt melde fra til barneverntjenesten uten ugrunnet opphold

- a) når det er grunn til å tro at et barn blir eller vil bli mishandlet, utsatt for alvorlige mangler ved den daglige omsorgen eller annen alvorlig omsorgssvikt,
- b) når det er grunn til å tro at et barn har en livstruende eller annen alvorlig sykdom eller skade og ikke kommer til undersøkelse eller behandling, eller at et barn med nedsatt funksjonsevne eller et spesielt hjelpetrequende barn ikke får dekket sitt særlige behov for behandling eller opplæring,
- c) når et barn viser alvorlige atferdsvansker i form av alvorlig eller gjentatt kriminalitet, misbruk av rusmidler eller en annen form for utpreget normløs atferd,
- d) når det er grunn til å tro at et barn blir eller vil bli utnyttet til menneskehandel.

Enhver som utfører tjeneste eller arbeid etter denne loven, plikter også å gi opplysninger etter pålegg i samsvar med barnevernloven § 6-4.

XII

I lov 16. juni 2017 nr. 46 om endringer i barnevernloven (barnevernsreform) gjøres følgende endringer i lovens del I om endringer i lov 17. juli 1992 nr. 100 om barneverntjenester:

Endringen av § 4-3 skal lyde:

§ 4-3 nytt syvende ledd skal lyde:

Bestemmelsene i denne paragrafen gjelder så langt de passer for utredning som nevnt i § 2-3 tredje ledd bokstav a.

Endringen av § 4-22 skal lyde:

§ 4-22 tredje til sjette ledd skal lyde:

Barneverntjenesten i omsorgskommunen har ansvar for å velge et fosterhjem som er egnet til å ivareta det enkelte barnets behov og skal godkjenne fosterhjemmet. Med omsorgskommunen menes den kommunen som har ansvaret etter § 8-4 tredje ledd. Barneverntjenesten skal alltid vurdere om noen i barnets familie eller nære nettverk kan velges som fosterhjem. Barneverntjenesten skal ved slike vurderinger legge til rette for bruk av verktøy og metoder for nettverksinvolvering, dersom det er hensiktsmessig.

Barneverntjenesten i omsorgskommunen har ansvar for å følge opp hvert enkelt barn i fosterhjemmet og for oppfølging av fosterhjemmet. Barne-, ungdoms- og familieetaten har ansvaret for oppfølging av fosterhjem som etaten tilbyr, jf. § 2-3 annet ledd bokstav a og c.

Den kommunen fosterhjemmet ligger i har ansvaret for tilsyn av fosterhjemmet. Kommunen skal føre tilsyn med hvert enkelt barn i fosterhjemmet fra plasseringstidspunktet og frem til barnet fyller 18 år. Formålet med tilsynet er å føre kontroll med at barnet får forsvarlig omsorg i fosterhjemmet, og at de forutsetninger som ble lagt til grunn for plasseringen, blir fulgt opp. Kommunen skal sørge for at de som skal utøve tilsynet, gis grunnleggende opplæring og veiledning.

Departementet kan gi forskrifter som utfyller denne bestemmelsen.

XIII

Loven gjelder fra den tid Kongen bestemmer.

Kongen kan sette i kraft de enkelte bestemmelser til forskjellig tid.

Departementet kan gi overgangsbestemmelser.

B.

Stortinget ber regjeringen se nærmere på innretningen av kommunenes betalingsansvar, og vurdere om det fortsatt skal være kommunenes ansvar å dekke utgifter til tolk og sakkyndige som oppnevnes av fylkesnemndene, og komme tilbake til Stortinget på egnet måte.

Presidenten: Det vert votert over A I § 4-16 nytt siste punktum.

Sosialistisk Venstreparti har varsla at dei vil røysta imot.

Votering:

Tilrådinga frå komiteen vart vedteken med 88 mot 7 røyster.

(Voteringsutskrift kl. 16.21.37)

Presidenten: Det vert votert over A I § 9-1 fyrste ledd nytt andre punktum.

Senterpartiet har varsla at dei vil røysta imot.

Votering:

Tilrådinga frå komiteen vart vedteken med 87 mot 11 røyster.

(Voteringsutskrift kl. 16.22.05)

Presidenten: Det vert votert over A I § 6-4 fyrste ledd bokstav a og c.

Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti, Kristeleg Folkeparti, Miljøpartiet Dei Grøne og Raudt har varsla at dei subsidiært røystar for.

Votering:

Tilrådinga frå komiteen vart samrøystes vedteken.

Presidenten: Det vert votert over A I ny § 1-5.

Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti, Miljøpartiet Dei Grøne og Raudt har varsla at dei subsidiært røystar for.

Votering:

Tilrådinga frå komiteen vart samrøystes vedteken.

Presidenten: Det vert votert over A I § 4-22 tredje ledd.

Sosialistisk Venstreparti har varsla at dei subsidiært røystar for.

Votering:

Tilrådinga frå komiteen vart samrøystes vedteken.

Presidenten: Det vert votert over A II–VIII, og X og XI. Alle romartala gjeld for andre ledd bokstav c.

Senterpartiet har varsla at dei subsidiært vil røysta for.

Votering:

Tilrådinga frå komiteen vart samrøystes vedteken.

Presidenten: Det vert votert over resten av A, og over B.

Votering:

Tilrådinga frå komiteen vart samrøystes vedteken.

Presidenten: Det vert votert over overskrifta til lova og lova i det heile.

Votering:

Overskrifta til lova og lova i det heile vart samrøystes vedtekne.

Presidenten: Lovvedtaket vil bli sett opp til andre gongs handsaming i eit seinare møte i Stortinget.

Votering i sak nr. 8

Komiteen hadde tilrådd Stortinget å gjera følgjande

vedtak:

Stortinget samtykker i godkjenning av EØS-komiteens beslutning nr. 187/2017 av 22. september 2017 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2015/2302/

EU om pakkereiser og sammensatte reisearrangementer (pakkereisedirektivet).

Presidenten: Raudt har varsla at dei vil røysta imot.

Voteringstavlene viste at 83 representantar hadde røysta for og 1 representant mot tilrådinga frå komiteen.

(Voteringsutskrift kl. 16.24.17)

Presidenten: Det var litt få røyster. Me tek voteringa på nytt.

Votering:

Tilrådinga frå komiteen vart vedteken med 100 røyster mot 1 røyst.

(Voteringsutskrift kl. 16.24.48)

Votering i sak nr. 9

Komiteen hadde tilrådd Stortinget å gjera følgjande vedtak til

l o v

om endringer i lov om dyrevelferd (omplussing og salg av dyr i midlertidig forvaring mv.)

I

I lov 19. juni 2009 nr. 97 om dyrevelferd gjøres følgende endringer:

§ 32 tredje og fjerde ledd skal lyde:

Midlertidig forvaring av dyr skal ikke vare lenger enn nødvendig. Dersom tilsynsmyndigheten finner at *det ikke er forsvarlig å levere tilbake et dyr som er tatt i midlertidig forvaring, kan tilsynsmyndigheten fatte vedtak om salg, omplussing eller avlving av dyret.*

Tiltak etter første og andre ledd og vedtak om avlving etter tredje ledd kan gjennomføres for dyreholders regning. Skyldige beløp er tvangsgrunnlag for utlegg. Dersom dyret blir solgt, skal salgssummen utbetales til eieren med fradrag for kostnadene til forvaring av dyret og gjennomføring av salget.

II

1. Loven gjelder fra den tid Kongen bestemmer.
2. I saker der det allerede er truffet beslutning om hva som skal skje videre med dyr som er tatt i midlertidig forvaring, gjelder reglene i lov 19. juni 2009 nr. 97 om dyrevelferd slik de lød før ikrafttredelsen av loven her.

Votering:

Tilrådinga frå komiteen vart samrøystes vedteken.

Presidenten: Det vert votert over overskrifta til lova og lova i det heile.

Votering:

Overskrifta til lova og lova i det heile vart samrøystes vedteke.

Presidenten: Lovvedtaket vil bli sett opp til andre gongs handsaming i eit seinare møte i Stortinget.

Votering i sak nr. 10

Presidenten: Under debatten har Geir Pollestad sett fram eitt forslag på vegner av Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Kristeleg Folkeparti. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen gjeninnføre forbudet mot reptilartene som ble legalisert med virkning fra 15. august 2017, med umiddelbar virkning.»

Miljøpartiet Dei Grøne og Raudt har varsla støtte til forslaget.

Voteringstavlene viste at 74 representantar hadde røysta mot og 28 representantar for forslaget frå Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Kristeleg Folkeparti.

(Voteringsutskrift kl. 16.26.11)

Kristin Ørmen Johnsen (H) (frå salen): President! Jeg stemte feil.

Morten Ørsal Johansen (FrP) (frå salen): Jeg stemte også feil.

Presidenten: Saksordføraren, altså? (Munterheit i salen) Den voteringa bør me nok ta om igjen.

Votering:

Forslaget frå Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Raudt vart med 78 mot 24 røyster ikkje vedteke.

(Voteringsutskrift kl. 16.26.52)

Komiteen hadde tilrådd Stortinget å gjera følgjande

vedtak:

Dokument 8:85 S (2017–2018) – Representantforslag fra stortingsrepresentantene Steinar Reiten, Tore Storehaug og Olaug V. Bollestad om gjeninnføring av forbudet mot 19 reptilarter i Norge – vedtas ikke.

Presidenten: Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti, Kristeleg Folkeparti, Miljøpartiet Dei Grøne og Raudt har varsla at dei vil røysta imot.

Votering:

Tilrådinga frå komiteen vart vedteken med 77 mot 25 røyster.

(Voteringsutskrift kl. 16.27.35)

Votering i sakene nr. 11 og 12

Presidenten: Sakene nr. 11 og 12 er andre gongs handsaming av lovsaker og gjeld lovvedtaka 27 og 28.

Det ligg ikkje føre nokon forslag til merknad. Stortingets lovvedtak er dermed godtekne ved andre gongs handsaming og vert å senda Kongen i samsvar med Grunnlova.

Sak nr. 13 [16:28:10]

Referat

1. (277) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Hadia Tajik, Lise Christoffersen, Arild Grande, Eigil Knutsen, Lene Vågslid, Jan Bøhler, Rigmor Aasrud, Ruth Grung og Åsunn Lyngedal om opptrapingsplan for arbeidslivskriminalitetssentrene (Dokument 8:148 S (2017–2018))
Samr.: Vert sendt arbeids- og sosialkomiteen, unnatt forslag nr. 2, som vert handsama etter forretningsordenen § 39 andre ledd bokstave (vert avvist).
2. (278) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Per Espen Stoknes, Else-May Botten og Espen Barth Eide om likebehandling av kjøretøy for avfallsbasert biogass med kjøretøy for elektrisitet og hydrogen (Dokument 8:153 S (2017–2018))
Samr.: Vert sendt energi- og miljøkomiteen.
3. (279) Endringer i kulturminneloven (fredningsgrensen for samiske kulturminner) (Prop. 42 L (2017–2018))
Samr.: Vert sendt familie- og kulturkomiteen.
4. (280) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Steinar Reiten og Olaug V. Bollestad om gjennomgang av grenseoppgangen mellom «mindre» og «større» tiltak i kulturminneloven §§ 9 og 10 (Dokument 8:147 S (2017–2018))
Samr.: Vert sendt familie- og kulturkomiteen, som legg fram utkastet sitt til tilråding for næringskomiteen til uttale før innstilling vert gjeven.
5. (281) Ny forskrift for pengepolitikken (Meld. St. 8 (2017–2018))
6. (282) Samtykke til å sette i kraft avtale om administrativt samarbeid på merverdiavgiftens område mellom Norge og Den europeiske union, undertegnet i Sofia 6. februar 2018 (Prop. 43 S (2017–2018))
Samr.: Nr. 5 og 6 vert sende finanskomiteen.
7. (283) Representantforslag frå stortingsrepresentantane Kjersti Toppe, Geir Pollestad, Marit Arnstad og Åslaug Sem-Jacobsen om tiltak for å sikre mor og barn ei fagleg god barselomsorg og hindre uforsvarlege kutt i liggetid på sjukehus etter fødsel (Dokument 8:154 S (2017–2018))
Samr.: Vert sendt helse- og omsorgskomiteen.
8. (284) Endringer i statsbudsjettet 2018 under Kommunal- og moderniseringsdepartementet (Svalbard globale frøhvelv – ny adkomsttunnel) (Prop. 44 S (2017–2018))
Samr.: Vert sendt kommunal- og forvaltningskomiteen.
9. (285) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Ivar Odnes, Geir Pollestad, Kari Anne Bøkestad Andreassen og Sigbjørn Gjelsvik om mindre bompenger gjennom statlig overtakelse av garanti på bompengelån (Dokument 8:151 S (2017–2018))
Samr.: Vert sendt transport- og kommunikasjonskomiteen.

Presidenten: Dermed er sakene på dagens kart ferdig handsama. Forlanger nokon ordet før møtet vert heva?
– Møtet er heva.

Møtet slutt kl. 16.29.

